

MINISTERUL FONDURILOR EUROPENE

**ACORD DE PARTENERIAT
PROPUS DE ROMÂNIA
PENTRU PERIOADA DE PROGRAMARE
2014-2020**

A doua versiune actualizată

MARTIE 2014

1. DEMERSURI PENTRU A ASIGURA CONVERGENȚA CU STRATEGIA EUROPEANĂ PENTRU O CREȘTERE INTELIGENTĂ, DURABILĂ ȘI FAVORABILĂ INCLUZIUNII, PRECUM ȘI CU SCOPUL SPECIFIC AI FIECĂRUI FOND, ÎN CONFORMITATE CU OBIECTIVELE TRATATULUI, INCLUSIV ÎN CEEA CE PRIVEȘTE COEZIUNEA ECONOMICĂ, SOCIALĂ ȘI TERITORIALĂ (ARTICOLUL 14, ALINEATUL (1), LITERA (A) DIN REGULAMENTUL PRIVIND DISPOZIȚIILE COMUNE)	6
1.1 ANALIZA DISPARITĂȚILOR, A NEVOILOR DE DEZVOLTARE ȘI A POTENȚIALULUI DE CREȘTERE	12
1.1.1 ANALIZA DISPARITĂȚILOR ȘI IDENTIFICAREA PRINCIPALELOR NEVOI DE DEZVOLTARE	12
1.2 SINTEZĂ A EVALUĂRILOR EX ANTE ALE PROGRAMELOR SAU CELE MAI IMPORTANTE CONCLUZII ALE EVALUĂRILOR EX ANTE ALE ACORDULUI DE PARTENERIAT.....	96
1.3 OBIECTIVE TEMATICE SELECTATE, IAR LA FIECARE DINTRE ACESTEA UN REZUMAT AL PRINCIPALELOR REZULTATE PRECONIZATE PENTRU FIECARE DINTRE FONDURILE EUROPENE STRUCTURALE ȘI DE INVESTIȚII	97
1.4 REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A CONTRIBUȚIEI UNIUNII ÎN FUNCȚIE DE OBIECTIVELE TEMATICE LA NIVEL NAȚIONAL PENTRU FIECARE DINTRE FONDURILE ISE, PRECUM ȘI PENTRU SUMA TOTALĂ ORIENTATIVĂ A CONTRIBUȚIEI PRECONIZATE PENTRU OBIECTIVELE PRIVIND SCHIMBĂRILE CLIMATICE	120
1.5 APLICAREA PRINCIPIILOR ORIZONTALE ȘI A OBIECTIVELOR POLITICE PENTRU IMPLEMENTARE FONDURILOR ESI.....	122
1.5.1 MECANISME ÎN VEDEREA ÎNDEPLINIRII PRINCIPIULUI PARTENERIAL	122
1.5.2 PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE ÎNTRE BĂRBAȚI ȘI FEMEI, NEDISCRIMINAREA ȘI ACCESIBILITATEA (CU TRIMITERE LA ARTICOLUL 7 DIN RDC)	126
1.5.3 DEZVOLTAREA DURABILĂ (CU TRIMITERE LA ARTICOLUL 8 DIN RDC)	127
1.5.4 OBIECTIVELE DE POLITICĂ ORIZONTALĂ.....	132
1.6 LISTA PROGRAMELOR FINANȚATE DIN FEDR,FSE SI ZEI, FONDUL DE COEZIUNE, CU EXCEȚIA CELOR SUB OBIECTIVUL COOPERARE TERITORIALĂ EUROPEANA, SI PROGRAMELE FINANȚATE DIN FEADR SI FEPAM , SI RESPECTIVA ALOCARE PE FONDURI SI ANI (SPRIJINUL TOTAL UE INCLUSIV REZERVA DE PERFORMANTA)	133
1.7 CERERE PENTRU TRANSFERUL FONDURILOR STRUCTURALE INTRE CATEGORII DE REGIUNI, UNDE ESTE CAZUL (ART 93 DIN REGULAMENTUL COMUN)	134
1.8 TRANSFERUL DE LA OBIECTIVUL COOPERARE TERITORIALA EUROPEANA SI OBIECTIVUL PENTRU CRESTERE ECONOMICA SI CREARE DE LOCURI DE MUNCA (ART 94 DIN REGULAMENTUL COMUN). 134	
1.9 CERERE PENTRU UN TRANSFER DE ASISTENTA TEHNICA CĂTRE COMISIA EUROPEANA, UNDE ESTE CAZUL	134
1.10 INFORMAȚII CU PRIVIRE LA REYERVA DE PERFORMANȚĂ, ÎMPĂRȚITĂ PE FESI, ȘI UNDE ESTE CAZUL PE CATEGORII DE REGIUNI ȘI SUMELE EXCLUSE DE LA CALCULUL REZERVEI DE PERFORMANȚĂ (Articolul 20 din Regulamentul Comun).....	134
2. DEMERSURI PENTRU A ASIGURA APLICAREA EFICIENTĂ A ARTICOLULUI 14 ALINEATUL (1) LITERA (B) DIN REGULAMENTUL PRIVIND DISPOZIȚIILE COMUNE.....	135
2.1 DEMERSURI PENTRU COORDONAREA INSTRUMENTELOR DE FINANȚARE UE ȘI NAȚIONALE.....	135
2.2. VERIFICARE EX ANTE A CONFORMITĂȚII CU REGULILE PRIVIND ADIȚIONALITATEA.....	144

2.3	REZUMATUL EVALUĂRII ÎNDEPLINIRII CONDIȚIONALITĂȚILOR EX ANTE APLICABILE	144
2.4	METODOLOGIA ȘI MECANISMELE DE ASIGURARE A CONSECVENȚEI ÎN FUNCȚIONAREA CADRULUI DE PERFORMANȚĂ, ÎN CONFORMITATE CU ARTICOLUL 19 DIN RDC	145
2.5	MĂSURI DE CONSOLIDARE A CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	146
2.6	ACȚIUNI PLANIFICATE DE REDUCERE A SARCINII ADMINISTRATIVE PENTRU BENEFICIARI ÎN CADRUL PROGRAMELOR OPERAȚIONALE	152
3.	ABORDARE INTEGRATĂ A DEZVOLTĂRII TERITORIALE SUSȚINUTĂ DE FESI SAU UN REZUMAT AL ABORDĂRILOR INTEGRATE PRIVIND DEZVOLTAREA TERITORIALĂ, BAZAT PE CONȚINUTUL PROGRAMELOR [ARTICOLUL 14 ALINEATUL (2) LITERA (A) RDC]	154
3.1	SISTEME DE ASIGURARE A UNEI ABORDĂRI INTEGRATE PENTRU DEZVOLTAREA TERITORIALĂ A ANUMITOR ZONE SUBREGIONALE SPECIFICE	155
3.1.1	DEZVOLTARE LOCALĂ ASIGURATĂ DE COMUNITATE / DEZVOLTAREA LOCALĂ DE TIP LEADER.....	155
3.1.2	INVESTIȚII TERITORIALE INTEGRATE	157
3.1.3	DEZVOLTAREA URBANĂ DURABILĂ	157
3.1.4	COOPERARE TERITORIALĂ	158
3.1.5	ABORDAREA INTEGRATĂ ÎN SOLUȚIONAREA NEVOILOR SPECIFICE ZONELOR GEOGRAFICE CELE MAI AFECTATE DE SĂRĂCIE SAU ALE GRUPURILOR-ȚINTĂ CU CEL MAI ÎNALT RISC DE DISCRIMINARE SAU DE EXCLUZIUNE SOCIALĂ, ÎN SPECIAL CU PRIVIRE LA COMUNITĂȚILE MARGINALIZATE, PERSOANELE CU HANDICAP, ȘOMERII CU O PERIOADA MARE DE INACTIVITATE ȘI TINERII CARE NU SUNT ÎNCADRAȚI ÎN MUNCĂ SAU ÎN VREO FORMĂ DE INSTRUIRE.....	161
4.	PLANURI PENTRU IMPLEMENTAREA EFICIENTĂ A ACORDULUI ȘI A PROGRAMELOR DE PARTENERIAT [ARTICOLUL 14 ALINEATUL (2) LITERA (B) RDC]	164
4.1.	ANALIZA SISTEMELOR ACTUALE DE SCHIMB DE DATE ELECTRONICE ȘI REZUMATUL ACȚIUNILOR PLANIFICATE PENTRU A PERMITE ÎN MOD GRADUAL TOATE SCHIMBURILE DE INFORMAȚII ÎNTRE BENEFICIARI ȘI AUTORITĂȚILE RESPONSABILE PENTRU GESTIONAREA ȘI CONTROLUL PROGRAMELOR DESFĂȘURATE PRIN SCHIMB DE DATE ELECTRONICE	164
	ANEXE.....	169

LISTA ABREVIERILOR

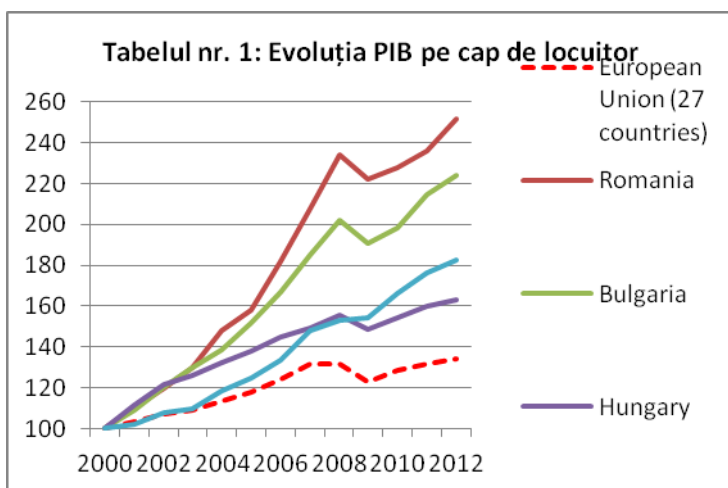
ADR	Agenții de Dezvoltare Regională
AM	Autoritatea de Management
ANOFM	Agencia Națională de Ocupare a Forței de Muncă
ANRMAP	Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice
AP	Acord de Parteneriat
APDRP	Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
APIA	Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
UMA	Unitate de muncă anuală
BO	Balanța de plăți
CDI	Cercetare, Dezvoltare și Inovare
CE	Comisia Europeană
CM	Comitetul de Monitorizare
CSC	Cadrul Strategic Comun
CTE	Cooperare Teritorială Europeană
DPIIS	Departamentul pentru Proiecte de Infrastructură și Investiții Străine
ESM	Evaluare Strategică de Mediu
FC	Fondul de Coeziune
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Regională
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEI	Fondul European de Investiții
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
FMI	Fondul Monetar Internațional
FSC	Fonduri Structurale și de Coeziune
FSE	Fondul Social European
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
ISD	Investiții Străine Directe
ITI	Intervenții Teritoriale Integrate
LAN	Rețea locală
APL	Administrație publică locală
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
ME	Ministerul Economiei
MEN	Ministerul Educației Naționale
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MMFPSPV	Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice
MMSC	Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice
MS	Ministerul Sănătății
MSI	Ministerul pentru Societatea Informațională
MT	Ministerul Transporturilor
OI	Organism Intermediar
ONG	Organizație neguvernamentală
OT	Obiective Tematice
SAU	Suprafață Agricolă Utilizată
PFP	Pregătire și Formare Profesională
PAC	Politica Agricolă Comună
PIB	Produsul Intern Brut

EES	Emisii de gaze cu efect de seră
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PNR	Programul Național de Reformă
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PO	Program Operațional
PO AT	Programul Operațional Asistență Tehnică
PO CA	Programul Operațional Capacitate Administrativă
PO COMP	Programul Operațional Competitivitate
PO CU	Programul Operațional Capital Uman
PO IM	Programul Operațional Infrastructură Mare
PO PAM	Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime
POR	Program Operațional Regional
RDC	Regulamentul privind Dispozițiile Comune
SER	Surse de Energie Regenerabile
SIUM	Sistem Informatic Unic de Management
OS	Obiectiv Strategic
SPOFM	Serviciul Public de Ocupare a Forței de Muncă
TEN-T	Rețeaua Transeuropeană de Transport
TIC	Tehnologii de Informare și Comunicare
OIM	Organizația Internațională a Muncii
UE 2020	Strategia Europa 2020
UE 27	Cele 27 de state membre ale UE
VAB	Valoare Adăugată Brută

1. DEMERSURI PENTRU A ASIGURA CONVERGENȚA CU STRATEGIA EUROPEANĂ PENTRU O CREȘTERE INTELIGENTĂ, DURABILĂ ȘI FAVORABILĂ INCLUZIUNII, PRECUM ȘI CU SCOPUL SPECIFIC AI FIECĂRUI FOND, ÎN CONFORMITATE CU OBIECTIVELE TRATATULUI, INCLUSIV ÎN CEEA CE PRIVEȘTE COEZIUNEA ECONOMICĂ, SOCIALĂ ȘI TERITORIALĂ (ARTICOLUL 14, ALINEATUL (1), LITERA (A) DIN REGULAMENTUL PRIVIND DISPOZIȚIILE COMUNE)

PREZENTARE GENERALĂ

În perioada 2001-2008, economia românească a crescut cu 6,3 % pe an, în medie, aceasta fiind una dintre cele mai rapide rate de creștere din Uniunea Europeană.

Între 2009 și 2012, PIB-ul României a avut o tendință oscilantă. După o creștere medie anuală de +7,2 % în 2006-2008, anul 2009 a adus o contracție severă de 6,6 %, din cauza încetirii creșterii economice. Creșterea a revenit în 2011 (+2,3 %), dar a încetinit în 2012 (+0,6 %), sub impactul unei secete severe care a afectat producția agricolă, precum și al crizei din zona euro. Se prevede o revenire economică modestă, cu o creștere a PIB-ului de 2,2 % în 2014¹.

Cu toate acestea, România încă se află cu mult în urma majorității țărilor europene din punct

de vedere al dezvoltării economice. PIB-ul pe cap de locuitor după standardul puterii de cumpărare (SPC) era aproape jumătate din media UE 27 în 2012 și doar aproximativ 70 % din PIB-ul mediu pe cap de locuitor din noile state membre UE.

Politica macroeconomică

Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și governanța în cadrul uniunii economice și monetare a fost încheiat la 2 martie 2012 de șefii de stat sau de guvern din toate statele membre UE, cu excepția Marii Britanii și Republicii Cehe. Scopul acestui tratat este de a păstra stabilitatea în zona euro.

În 2011, România a negociat cu CE și cu FMI un program preventiv de ajustare economică. După finalizarea cu succes a programului în iunie 2013, România a solicitat în iulie 2013 un nou ajutor financiar preventiv din partea UE și a FMI. Misiunea comună a CE, FMI și Băncii Mondiale din 17-31 iulie 2013 a ajuns la un acord la nivel de document de lucru cu privire la programul economic care ar putea fi susținut de un Acord stand-by pe 24 de luni cu FMI, pentru suma de 1.751,34 miliarde de DST (aproximativ 2 miliarde EUR) și asistență pentru balanța de plăți din partea UE, în valoare de 2 miliarde EUR. Principalele obiective ale programului sunt: salvagardarea unor finanțe publice solide, continuarea politicilor sectoriale monetare și financiare care păstrează zone tampon și cresc rezistența la șocurile externe, precum și reducerea blocajelor de creștere prin reforme structurale. Programul a fost prezentat în septembrie 2013 Consiliului FMI, și în octombrie 2013 Comitetului Economic și Financiar împreună cu Consiliul de Afaceri Economice și Financiare ale UE.

Conform Strategiei Europa 2020 și a Acordului Preventiv cu UE și FMI, strategia economică pe termen mediu a Guvernului României este orientată spre promovarea creșterii economice și a locurilor de muncă, spre consolidarea finanțelor publice și a stabilității financiare. În această privință, Guvernul României a adoptat Strategia fiscal-bugetară 2014-2016, care vizează atingerea a 7 obiective în ceea ce privește dezvoltarea economică, consolidarea fiscală, disciplina bugetară, eficiența alocărilor bugetare, cadrele bugetare naționale, transparența în utilizarea fondurilor publice și gestionarea datoriei publice.

¹ Comisia Națională pentru Prognoză, Prognoza de toamnă 2013

Perspectiva macroeconomică

Conform Comisiei Naționale de Prognoză – prognoza de toamnă, se așteaptă ca tendința de creștere să se apropie de potențialul său durabil, respectiv o creștere medie a PIB-ului de 2,5 % anual. Acest scenariu se bazează pe o ameliorare a performanței în toate sectoarele, în special în sectoarele industriale cu potențial mare de export și în sectorul de construcții, unde investițiile prevăzute în infrastructură reprezintă un potențial semnificativ pentru creștere. În 2013, motorul performanței a fost cererea internă. **Deficitul de cont curent** se estimează ca va fi ajustat în mod semnificativ la 1% din PIB, urmând să crească treptat până la mai puțin de 2% din PIB în 2016.. **Inflația** va continua să scadă în 2014-2016, atingând 2,3 % la sfârșitul anului, cu o medie anuală de 2,5 % în 2016. **Conform conturilor naționale, ocuparea forței de muncă** va crește în perioada 2014 – 2016 cu o rată medie anuală de 0,7 %, iar numărul de angajați va crește cu 0,8 %. **Productivitatea muncii** se va ameliora grație unei creșteri mai rapide a PIB, datorate creșterii ratei de ocupare a forței de muncă. **Rata șomajului la nivelul OIM** se va reduce la 7 %, de la 7% în 2012, în timp ce rata ocupării forței de muncă în rândul populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani va crește la 67 %.

Tabelul nr. 2 – Proiecții macroeconomice pentru România

	2013	2014	2015	2016
<i>Schimbări în procente %</i>				
PIB real	2,2	2.2	2.5	3.0
Cheltuieli cu consumul privat	0,3	1,6	2,1	2,2
Cheltuieli cu consumul public	0,0	1.7	1.5	1.9
Formarea brută de capital fix	-1,3	4.0	5,1	7.3
Exporturi de bunuri și servicii	8,2	5,5	4,9	5,0
Importuri de bunuri și servicii	-0,1	5.4	5.6	6.0

Sursa: Programul de convergență al României 2013-2016

Teritorialitate

România este înzestrată cu o geografie distinctivă și o multitudine de provocări și oportunități de dezvoltare a țării care au un profund caracter spațial. Doar una din cele opt regiuni ale României este foarte dezvoltată și dinamică. Cu unele variații, celelalte șapte regiuni au un procent crescut al populației rurale și o economie rurală înregistrând lipsuri în ceea ce privește piețe deplin funcționale și moderne. Incluziunea socială și economică variază de-a lungul teritoriului cu zone rurale dezavantajate în mod semnificativ în privința accesului la oportunități și servicii publice.

Poziția și caracteristicile geografice influențează modelul de dezvoltare și oportunitățile. Dintre regiunile mai puțin dezvoltate, Nordul și Nord-Vestul beneficiază de apropierea lor față de Statele Membre mai dezvoltate, munții și pădurile din Regiunea Centrală au creat oportunități de dezvoltare distincte și constrângeri, anumite regiuni fiind relativ mai afectate de izolare fizică și marginalizare, Regiunea Nord-Est este limitată de Carpați, Sud-Est de cursul Dunării, zonele umede ale Deltei Dunării sprijină doar o economie limitată și o populație risipită.

Structura policentrică din România, cu distribuirea echitabilă a aglomerărilor urbane este un avantaj concret.

Rolul zonelor urbane în generarea și susținerea creșterii economice a fost recunoscut în "polul de creștere" al desemnării orașelor-cheie. Deși Programul Operațional Regional 2007-2013 a prevăzut o abordare integrată a dezvoltării urbane în aceste locații, gradul de integrare în practică a fost limitat. Mai mult decât atât, investițiile susținute nu au fost întotdeauna în concordanță cu planurile integrate convenite de dezvoltare. Prin urmare, o lecție esențială, este de a crea un sprijin viitor pentru investiții, condiționat de o abordare integrată și coerentă cu specializarea funcțională a zonelor urbane². Cooperarea între zonele urbane și periurbane a fost limitată parțial doar în unele cazuri, din cauza diferențelor politice dintre centrul urban și zonele administrative adiacente. Abordarea dezvoltării rurale prin intermediul LEADER a

² Consultare: Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice

fost la început mai lentă, reflectând o lipsă de capacitate la nivel local și moștenirea unei culturi care nu a încurajat inițiativa din partea comunităților și nici parteneriatul public-privat. Dezvoltarea locală a zonelor rurale va exploata capacitatea câștigată de către grupurile de acțiune locală în perioada de programare 2007 – 2013 și posibilitatea de a aplica o abordare similară (CLLD) va fi extinsă către zonele urbane secundare vizate³.

Având în vedere poziția geografică a țării, sinergiile între SUERD și politica maritimă integrată pentru Marea Neagră (Strategia de creștere Albastră) ar trebui mai bine exploatate. Multitudinea de activități economice și de mediu care au loc în Delta Dunării și pe zonele de coastă adiacente litoralului românesc ar trebui abordate într-o manieră mai integrată căutând complementaritatea și mecanismul de cooperare între cele două strategii.

În contextul celor două politici, care au la bază "Studiul pentru sprijinirea dezvoltării cooperării în bazinul maritim- Fișa Tara România" - august 2013, prin care au fost identificate 6 activități economice maritime relevante și cu potențial de dezvoltare, fondurile ESI vor sprijini transportul intern pe căi navigabile, transport maritim pe distanțe scurte și turismul de coastă.

Propunerile de programare de mai jos au fost dezvoltate luând în considerare modelul teritorial distinctiv al nevoilor și oportunităților. Combinarea direcțiilor strategiilor și masterplanurilor naționale, Planurilor de Dezvoltare Regională, criteriilor de selecție și utilizarea instrumentelor de dezvoltare teritorială va asigura că punerea în aplicare a fondurilor ESI va ține cont de dimensiunea teritorială.

Provocări pentru creșterea la nivel național

România continuă să se confrunte cu provocări enorme în materie de dezvoltare. Au fost identificate următoarele provocări care necesită investiții strategice pentru a îndepărta obstacolele din calea dezvoltării și pentru a debloca potențialul economic al țării.

Competitivitatea și dezvoltarea locală

Nivelul general al activității economice din România se menține foarte scăzut. O analiză a nivelului, structurii și performanței sectoriale arată clar faptul că *problema competitivității* reprezintă o provocare pentru România:

- dependența actuală a ocupării forței de muncă de o agricultură cu valoare adăugată foarte scăzută, în care micile ferme reprezintă o cotă foarte mare (aproape 93 % din numărul total al fermelor), cu orientare redusă spre piață, nivel scăzut de productivitate și dotare tehnică, suprafețe mari de livezi în declin (peste 50 %);
- cultura antreprenorială așa cum este reflectată de densitatea relativ scăzută a afacerilor în toate regiunile cu excepția regiunii București-Ilfov, precum și orientarea către activități cu valoare adăugată redusă;
- niveluri de productivitate necompetitive la nivel internațional în multe domenii industriale;
- slaba reprezentare actuală a serviciilor cu valoare adăugată semnificativă în cadrul economiei;
- fragmentarea, standardizarea excesivă, utilizarea ineficientă a resurselor în mediile românești de cercetare și dezvoltare și academice, precum și absența unei strategii pentru dezvoltarea instituțiilor cu activități intense de cercetare.

Oamenii și societatea

În România sunt mari diferențe de avere, oportunitate, educație, competențe, sănătate și, în multe zone, acestea s-au intensificat în ultimul deceniu. Aceste diferențe au un caracter profund teritorial, cu variații pronunțate între regiuni, precum și între zonele urbane și cele rurale.

România are o densitate foarte scăzută a ocupării forței de muncă, în special în zona rurală⁴ (În 2012, zona rurală a României s-a extins la 207.522 km² (87,1 % din teritoriul României), fiind locuită de 45,0 % din

³

⁴ Zona rurală este definită ca totalitatea comunelor ca unități administrative teritoriale. O comună este unitatea administrativă teritorială de la nivelul cel mai scăzut, din punct de vedere al suprafeței, și este formată din sate, care sunt pe nivelul NUTS 5. Din punct de vedere administrativ, zona rurală din România cuprinde 2861 de comune. Legislația națională pentru definirea zonei rurale este formată din Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și Legea 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național. Prin urmare, în ceea ce privește PNDR, zona rurală este reprezentată de localitățile rurale, ca satele componente ale comunelor, fără satele componente ale municipiilor și orașelor.

populația României. Zone mari din țară nu dispun de o piață funcțională a forței de muncă și, prin urmare, numeroși tineri nu sunt nici angajați, nici în curs de educare sau formare.

Nivel scăzut de activitate economică, dependența mare de agricultură cu productivitate scăzută, pescuit și activități conexe, caracterul puțin durabil al modelelor anterioare de diversificare regională duc la reducerea industrializării și creșterea migrației. Din această cauză România încă se confruntă cu provocări importante în termeni de sărăcie și excluziune socială, care afectează mai ales regiunile mai puțin dezvoltate. Acest lucru va necesita o implicare mai mare a autorităților locale în abordarea acestor provocări, care ar trebui să fie corelate cu o investiție corespunzătoare în consolidarea capacității administrative în aplicarea soluțiilor adecvate. Potențialul serviciilor comunitare și a modelelor de economie socială în abordarea acestor probleme ar trebui să fie mai bine valorificate.

Marea provocare constă în a restabili performanța sistemului educațional și, în contextul unei cereri foarte scăzute de forță de muncă, în a face educația atractivă. Pe lângă crearea unei infrastructuri educaționale moderne și bine dotate, trebuie rezolvate aspectele legate de extinderea accesului la educația timpurie, combaterea abandonului școlar timpuriu, creșterea relevanței educației și formării pentru nevoile pieței forței de muncă și deschiderea accesului la învățământul terțiar și la învățarea pe tot parcursul vieții.

Infrastructura

Creșterea economică a României este împiedicată de infrastructura subdezvoltată și depășită. Deși România este poziționată pe importante rute care leagă Europa Centrală de Marea Neagră și Caucaz, infrastructura sa de transport este subdezvoltată față de volumul de bunuri și numărul de pasageri ce tranzitează teritoriul românesc, iar accesibilitatea rămâne o barieră majoră pentru dezvoltarea economică regională. Conectivitatea prin toate modurile de transport nu este optimă din cauza întârzierii investițiilor, precum și a deficiențelor administrative legate de întreținerea și funcționarea infrastructurii. În ceea ce privește *infrastructura TIC*, rețelele în bandă largă de bază ar trebui să fie disponibile la nivel național până în 2015 ca rezultat al inițiativelor existente, deși numărul de conectări rămâne scăzut. În plus, România se confruntă cu dificultăți deosebite în ceea ce privește extinderea Accesului de Generație Următoare (NGA) în zonele rurale unde, în absența unei intervenții publice, se estimează că, până în 2020, mai puțin de 50 % dintre gospodăriile vor fi acoperite cu infrastructură cu viteze de peste 30Mbps.

Resursele

România este bine înzestrată din punct de vedere al resurselor disponibile, dintre care o parte semnificativă este reprezentată de resursele regenerabile și are în același timp potențial de extindere a acestora. România se bazează mult mai puțin pe energie importată (21,7 % în 2010) decât UE 27 (52,7 %). Eficiența sistemelor românești de producere, transport și distribuție a energiei electrice (fie din surse regenerabile precum energia eoliană sau solară, fie, pe de altă parte, a energia nucleare și a celei produse de turbine cu gaz) este aproape de media UE. Eficiența utilizării energiei este scăzută, în principal din cauza clădirilor rezidențiale și publice care sunt prost izolate și a ineficienței sistemelor centralizate de transport și distribuție a energiei termice.

România se confruntă cu o serie de riscuri naturale de mediu sau datorate intervenției umane, care reprezintă o amenințare pentru cetățenii, infrastructura și resursele naturale ale României. Riscurile datorate schimbărilor climatice sau exacerbate de acestea au avut un impact major în ultimul deceniu; inundațiile, incendiile de pădure și seceta recurentă au determinat pierderi și daune de amploare în toată țara. În unele cazuri, gravitatea acestora a depășit capacitatea națională de răspuns.

Extinderea și modernizarea *infrastructurii de apă și apă uzată* continuă să fie una dintre cele mai importante priorități de ameliorare a standardelor de viață din România, în special în zonele rurale. Gestionarea deșeurilor este încă departe de standardele europene, având niveluri reduse de reutilizare, reciclare și valorificare energetică. Până în 2017, România are la dispoziție o perioadă de tranziție pentru a elimina treptat depozitele de deșeurii care nu sunt conforme.

România este bogată în active naturale, dar calitatea mediului și biodiversitatea rămân sub presiunea procesului natural, precum și a activității economice. Există o nevoie stringentă de a îmbunătăți protecția mediului și de a trece la practici mai durabile în agricultură, construcții, industriile extractive și, în general, în afaceri.

Administrația și guvernarea

România este caracterizată încă de o slabă capacitate administrativă a instituțiilor publice și de o predispoziție către birocratie și reglementări exagerate care au o influență puternică asupra competitivității mediului său de afaceri. În pofida eforturilor de a implementa politici publice viguroase în România, mai sunt necesare urgent reforme care să amelioreze calitatea administrației publice. România a luat numeroase măsuri pentru a crea un sistem juridic puternic, independent și respectat. Deși s-au făcut progrese în multe zone, sunt încă necesare măsuri de consolidare instituțională, reformă și modernizare.

Absența unui sistem eficient de cadastru reprezintă un obstacol semnificativ pentru dezvoltarea și implementarea infrastructurii, consolidarea și dezvoltarea proprietății.

Obiectivul general și contribuția strategică a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții

Luând în considerare situația și politicile macroeconomice, împreună cu blocajele evidențiate în creșterea economică națională, Guvernul România a stabilit prioritățile de finanțare pentru utilizarea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții în Acordul de Parteneriat 2014-2020, cu obiectivul global de a reduce disparitățile de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE. Prin utilizarea modelului macroeconomic R-GREM, a fost examinat **potențialul** economiei românești de a reacționa la injecția financiară din perioada 2014-2020, cu accent pe impactul asupra evoluției PIB.

Efectele probabile care pot fi generate de utilizarea Fondurilor ESI asupra creșterii PIB-ului sunt legate de sumele planificate a fi cheltuite pentru trei categorii de intervenții: suport pentru infrastructură, dezvoltarea capitalului uman și promovarea investițiilor private în inovare. Analiza va fi efectuată prin compararea unui scenariu de bază „fără fonduri UE” cu un scenariu „cu fonduri UE”. Diferența constă în faptul că scenariul „cu fonduri UE” se va baza pe fondurile planificate în Acordul de Parteneriat 2014-2020, efectuând o analiză de sensibilitate pe baza diferitelor rate de absorbție.

Potențialele efectele generate de fondurile ESI la creșterea PIB-ului sunt legate de sumele planificate pentru a fi cheltuite în trei categorii de intervenții politice : suport pentru infrastructura , dezvoltarea capitalului uman și promovarea investițiilor private în inovare . Analiza a fost efectuată prin compararea scenariului " fără fonduri europene " în raport cu cel " cu fonduri europene " bazat pe rate diferite de absorbție .

Într-un scenariu " realist" suma totală utilizată reprezintă 40 % din alocarea UE, iar rata anuală a PIB-ului are o tendință de creștere , în timp ce dinamica de creștere rămâne practic neschimbată în raport cu linia de bază , ajungând la 4,15 % (aproape dublu față de valoarea ratei de creștere estimată pentru începutul perioadei de programare).

În al doilea scenariu " optimist " , capacitatea de absorbție este îmbunătățită , rata de utilizare fiind de 80 % din resursele alocate și conduce la o considerabilă creștere economică . Astfel , PIB-ul real estimat în 2020 este de 15,1% mai mare decât în scenariul de bază " fără fonduri europene " .

S-au efectuat o serie de scenarii utilizând modelul HEROM , în scopul de a ilustra impactul fondurilor UE pentru perioada de programare 2014-2020 asupra economiei românești în ceea ce privește combinarea volumul alocațiilor între sectoare .

Pentru simularea impactului fondurilor UE asupra economiei românești au fost construite patru scenarii alternative, în care alocarea totală de 22,54 miliarde de euro (fără alocarea FEADR) a fost distribuită diferit pe cele trei componente majore ale modelului HEROM : (1) infrastructură , (2) sprijin direct și (3) resurse umane . Modelul HEROM are ca scop , pe de-o parte ilustrarea și cuantificarea efectelor pozitive ale intervenției fondurilor structurale din economie (de exemplu, o creștere suplimentară, locuri de muncă și venituri suplimentare etc), și totodată să obțină răspuns la întrebarea dacă aceste alocații sunt optime.

Au fost concepute patru scenarii de alocare a fondurilor, după cum urmează:

	Scenariul 1		Scenariul 2		Scenariul 3		Scenariul 4	
	mld euro	%	mld euro	%	mld euro	%	mld euro	%
(1) Infrastructură mare, regională și cooperare teritorială	16.54	73.4	11.27	50.0	5.1	22.6	9.20	40.8

(2) Competitivitate și asistență tehnică	1.67	7.4	1.67	7.4	1.7	7.4	9.02	40.0
(3) Capital uman, capacitate administrative și inițiative pentru ocuparea tinerilor	4.33	19.2	9.60	42.6	15.8	70.0	4.32	19.2
Total	22.54	100	22.54	100	22.54	100	22.54	100

Impactul estimat de HEROM a fost realizat pe un scenariu de bază (fără finanțare), construit luând în considerare prognosticul și alte estimări CNP considerate ipoteze (parametri, coeficienții) pentru perioada 2014-2020. Toate cele trei tipuri de finanțare sunt neutre în ceea ce privește deficitul, fondurile UE fiind contabilizate drept cheltuieli precum și venituri, înregistrând o creștere atât a veniturilor cât și a cheltuielilor, diferența rămânând aceeași, deși, în realitate, fondurile UE necesită o contribuție internă.

Simulări ale acestor fonduri arată o creștere cumulativă suplimentară a PIB în perioada 2014-2020, comparativ cu scenariul de bază între 10,9 și 15,1 puncte procentuale pe parcursul perioadei, scenariul 1, caracterizându-se printr-o alocare predominantă în infrastructură, aceasta din urmă fiind și cea mai eficientă.

Impactul real cumulat în 2014-2020, comparativ cu un scenariu fără fonduri

	Scenariu 1	Scenariu 2	Scenariu 3	Scenariu 4
PIB	15.1	1.4	13.6	10.9
Total investiții	24.7	22.5	19.8	20.9
Importuri de bunuri și servicii	27.9	25.9	23.7	18.9
Exporturi de bunuri și servicii	11.8	10.8	9.6	7.8
Totalul angajărilor	5.3	4.9	4.3	3.5
Rata șomajului- %	-4.4	-4.0	-3.6	-2.9
Deficitul bugetar – %	26	2.4	2.1	2.0
Productivitatea muncii	6.0	5.7	5.3	4.0

Sursa: Comisia națională de Prognoză

Din punctul de vedere al eficienței (impact macroeconomic/injecție de fonduri), Scenariul 1 este scenariul dezirabil și va fi considerat o alternativă la scenariul fără fonduri UE, efectele pozitive fiind așa cum sunt prezentate în tabelul de mai sus.

Dacă luăm în considerare nivelul actual al PIB-ului României pentru UE-27 de 49 % și previziunile obținute se preconizează că în 2020, economia românească va ajunge la un nivel de 60% din media UE-27, folosind scenariul fără fonduri, în timp ce în primul cel cu fonduri, se va ajunge la aproximativ 65-70 % din aceeași medie.

În conformitate cu intervenția specifică prin intermediul instrumentelor structurale, HEROM arată că totalul investițiilor se bucură de un aport suplimentar considerabil în perioada 2014-2020: de la 24,7 % în scenariul 1 la 20,9 % în Scenariul 4, față de dinamica scenariului în care nu ar exista fonduri structurale și de coeziune. Procesul de investiții are intensitate maximă în scenariul 1, unde cea mai mare parte a fondurilor sunt direcționate către infrastructură.

Dezvoltarea favorabilă a activității economice se va reflecta pe piața forței de muncă, astfel încât, în următorii 7 ani, media pe perioada prognozată va fi cu aproximativ 338 de mii de locuri de muncă mai mult în Scenariul 1, comparativ cu scenariul de bază. Pe de altă parte, rata șomajului în 2020 va fi de aproximativ 4,4 % mai mică decât nivelul care ar fi fost obținut în scenariul fără fonduri. Efectele pozitive ale finanțării asupra activității economice și a cererii interne vor fi reflectate în buget, veniturile bugetare vor crește mai mult decât costurile, ceea ce va conduce la diminuarea deficitului, iar la sfârșitul perioadei, chiar la o trecere pe excedent în cazul scenariul 1, începând cu 2018.

Pentru a atinge aspirațiile de creștere economică reflectate în obiectivul global al acestui Acord de Parteneriat, România va avea o economie modernă și competitivă prin abordarea următoarelor provocări:

- I. Competitivitatea și dezvoltarea locală**
- II. Oamenii și societatea**
- III. Infrastructura**
- IV. Resursele**

V. Administrația și guvernarea

Acțiunile întreprinse în direcția celor cinci provocări vor contribui la atingerea obiectivelor României din cadrul strategiei Europa 2020, după cum urmează:

Obiective naționale în cadrul UE 2020	Situația actuală	Provocările în materie de dezvoltare				
		I	II	III	IV	V
70 % din populația în vârstă de 20-64 de ani să fie angajată	63,8 % (2012)	*	*			*
2 % din PIB investit în cercetare și dezvoltare	0,48 % (2011)	*	*	*		*
Reducerea cu 19 % a emisiilor de gaze cu efect de seră (față de nivelul din 1990)	51,84 % (2011)	*		*	*	*
24 % din consumul brut final de energie din surse regenerabile	22,90 ⁵ % (2012)	*		*	*	*
Reducerea consumului primar de energie cu 10 mtep (19 %)	16,6 % (2012) (7,3 Mtoe) ⁶	*		*	*	*
Numărul copiilor care părăsesc școala la o vârstă mică să fie mai mic de 11,3 %	17,4 % (2012)		*	*		*
Cel puțin 26,7 % dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani să termine învățământul terțiar	21,8 % (2012)		*	*		*
Numărul persoanelor expuse la riscul de sărăcie sau excludere să fie mai mic cu 580 000 (față de nivelurile din 2008)	240 000 (2011)		*	*		*

Cele opt provocări de mai sus se regăsesc și în Recomandările Consiliului specifice fiecărei țări, astfel:

Recomandări specifice de țară	Provocările în materie de dezvoltare				
	I	II	III	IV	V
Implementarea programului preventiv	*	*	*	*	*
Sistem durabil de finanțe publice și impozitare	*	*	*	*	*
Reforma sectorului de sănătate	*	*			*
Ameliorarea pieței forței de muncă, a ratei de șomaj în rândul tinerilor și a sărăciei	*	*	*		*
Reforma învățământului	*	*			*
Ameliorarea administrației publice					*
Îmbunătățirea mediului de afaceri	*				*
Eficiență în energie și transport	*		*	*	

1.1 ANALIZA DISPARITĂȚILOR, A NEVOILOR DE DEZVOLTARE ȘI A POTENȚIALULUI DE CREȘTERE

1.1.1 ANALIZA DISPARITĂȚILOR ȘI IDENTIFICAREA PRINCIPALELOR NEVOI DE DEZVOLTARE

PROVOCAREA ÎN MATERIE DE COMPETITIVITATE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

Aspecte generale

De obicei, competitivitatea este definită drept capacitatea unei activități, desfășurate în contextul pieței piețelor deschise, de a-și menține cota de piață. Există multe aspecte legate de competitivitatea unei anumite activități, printre care:

- calitatea antreprenoriatului și capacitatea managerială;
- specificitatea și calitatea bunurilor și serviciilor acesteia;
- gradul de inovare;
- legăturile efective și posibile ale acesteia cu diverse piețe;
- eficiența procesului de producție;

⁵ Estimări ale Ministerului de Economie - Departamentul pentru Energie

⁶ Estimări ale Ministerului de Economie - Departamentul pentru Energie

- accesul acesteia la mijloacele de producție – teren, forță de muncă și capital.

Conceptul de competitivitate poate fi aplicat într-un mod similar la nivel de țară sau regiune. În acest context, multe dintre aceste aspecte ale competitivității se manifestă într-o formă mai agregată:

- gradul de cultură antreprenorială;
- domeniile care prezintă un avantaj comparativ;
- resursele avute la dispoziție;
- sistemele de cercetare și inovare;
- infrastructura și serviciile de transport și comunicații;
- disponibilitatea amplasamentelor și a punctelor de lucru;
- disponibilitatea competențelor;
- existența unor piețe financiare funcționale.

Tabloul de bord al DG ENTR privind competitivitatea oferă o evaluare concisă a poziției relative ocupate de România. Cu excepția unui număr mic de măsuri, România se află într-o poziție de inferioritate față de media la nivelul Uniunii Europene, iar pentru o treime dintre măsuri decalajul este considerabil, fiind caracterizat de productivitatea scăzută, cercetare-dezvoltare redusă la nivel de întreprindere și de un număr mic de întreprinderi care au creștere rapidă.

Tabloul de bord al competitivității României – Distanța față de media UE (deviații standard)							
	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
Politică industrială inovatoare							
Productivitatea muncii pe ore lucrate (2012)		x					
Productivitatea muncii pe persoane angajate (2011)		x					
Productivitatea muncii pe persoane angajate în industria prelucrătoare (2011)			x				
% din persoanele angajate în industria prelucrătoare care au studii superioare (2012)			x				
Absolvenți ai învățământului terțiar în domeniul științelor și al tehnologiei (2011)					x		
Activități de C-D realizate de întreprinderi (2011)		x					
Ponderea exporturilor de produse de înaltă tehnologie din totalul exporturilor (2011)			x				
Industrie durabilă							
Intensitate energetică în industrie și sectorul energetic (2011)	x						
Intensitatea CO2 în industrie și sectorul energetic (2011)							
Cheltuieli pentru protecția mediului în Europa (2011)						x	
Performanțele exporturilor							
Ponderea exporturilor de înaltă tehnologie în totalul exporturilor (2012)							
Exportul de bunuri de mediu ca% din totalul exporturilor de bunuri (2012)			x				
Mediu de afaceri/spirit antreprenorial							
Timpul necesar pentru a înființa o întreprindere (2011/12)				x			
Punctajul mediului de afaceri (2011/12)			x				
Rata de supraviețuire a întreprinderilor după doi ani (2010)					x		
Abandonul afacerii (2010)				x			
Ponderea întreprinderilor cu o creștere mai mare cu% din totalul întreprinderilor (2009)		x					
Finanțarea în etapa de lansare (2011)		x					
Accesul IMM-urilor la împrumuturi bancare (2011)				x			
Timpul necesar pentru efectuarea plăților de către autoritățile publice (2011)							
Sectoarele de servicii					x		
Prețul energiei electrice pentru întreprinderile mijlocii fara TVA (2012)					x		

Cheltuieli pentru infrastructură (2011)			x				
Gradul de satisfacție în ceea ce privește calitatea infrastructurii – căi ferate, drumuri, porturi și aeroporturi – (2012-2013)	x						
% din liniile de bandă largă cu o viteză de peste 10 MBps (2013)						x	
Administrație publică							
Cadrul juridic și de reglementare (2013)			x				
Povara impusă de reglementările administrative (2012-2013)			x				
Utilizarea serviciilor de e-guvernare de către întreprinderi (2012)	x						
Datele sunt prezentate astfel încât valorile pozitive (negative) să indice întotdeauna o performanță mai bună (mai slabă) decât media UE.							

Sursa: Comisia Europeană: fișa țării - Competitivitatea Statelor Membre - Performanța și implementarea politicii industriale UE - Tabloul de bord al performanței industriale, 2013

Condiții de piață deosebit de dificile

Economia României s-a dezvoltat cu rapiditate între 2003 și 2008. După o scădere accentuată în 2009 și 2011, aceasta a revenit pe creștere în 2011, însă cu o rată mai scăzută. Cu toate acestea, nivelul general al activității economice din România se menține foarte scăzut.

O constrângere majoră asupra creșterii este nivelul scăzut al veniturilor disponibile, care derivă din structura forței de muncă. Dintre cele 8,365 milioane de locuri de muncă din România, doar puțin peste 4 milioane de locuri de muncă sunt salarizate. Nivelul foarte ridicat de activități independente (2,1 milioane, 25 % din totalul locurilor de muncă) este asociat mai curând cu agricultura de subsistență și cu lipsa alternativelor decât cu spiritul antreprenorial. Alte 1,4 milioane (20 % din totalul locurilor de muncă) reprezintă activități familiale neremunerate, o categorie care în economiile mai dezvoltate din UE de abia se mai regăsește.

Există un caracter profund **teritorial** al activității economice din România. Creșterea pe parcursul ultimilor zece ani a fost mult înclinată în favoarea regiunii București-Ilfov, care a devenit principala economie de piață funcțională, cu un amestec de locuri de muncă în industria prelucrătoare și în servicii și cu un PIB pe cap de locuitor care depășește media UE. Cu toate acestea, în celelalte șapte regiuni de dezvoltare creșterea și diversificarea activității economice sunt mult mai scăzute, iar previziunile privind dezvoltarea întreprinderilor sunt mult mai pesimiste:

- nivelurile reduse ale veniturilor disponibile provenite de la un număr mic de locuri de muncă salarizate inhibă dezvoltarea piețelor interne; agricultura de subsistență, barterul și munca la negru înlocuiesc economia oficială;
- în consecință, creditul de consum este subdezvoltat;
- modelul foarte dispersat al localităților rurale din România are ca rezultat piețe locale puțin abundente;
- IMM-urile sunt dezavantajate în ceea ce privește accesul la piețele sectorului public, care reprezintă o parte importantă din cererea agregată în regiunile în curs de dezvoltare.

În acest context, majoritatea IMM-urilor sunt mici, de dimensiuni locale și au motivare redusă de creștere. Piețele și distribuția sunt subdezvoltate.

Densitatea redusă a activităților economice

România se clasează pe penultimul loc în UE 27 din punct de vedere al densității activităților economice⁷. În 2011, numărul de societăți s-a menținut la 452.010, cu o densitate generală de 204 societăți la 10.000 de locuitori. IMM-urile contribuie cu 53 % la VAB, cu cinci puncte procentuale sub media UE.

Din punct de vedere al **teritorialității**, între regiunile de dezvoltare există diferențe semnificative în ceea ce privește densitatea activităților economice⁸. Regiunea București-Ilfov reprezintă o excepție semnificativă, cu o medie a densității activităților economice de aproximativ 2,5. Patru regiuni – Nord – sunt grupate în jurul densității medii a activităților economice (de aproximativ 12 %). Totuși, trei regiuni – Nord-Est, Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia – au o densitate a activităților economice semnificativ sub medie (62 %-70 % din medie). Densitatea IMM-urilor înregistrate în zonele rurale este de 9.64 IMM-uri la 1000 de locuitori,

⁷ Sursa: Eurostat Statistics in Focus 31/2008.

⁸ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 7.

mult mai mică decât media națională, iar sectorul primar înregistrează o pondere redusă de IMM-urilor din numărul total înregistrat la nivel național (doar 3,41% în 2011).

Operatorii economici întâmpină dificultăți, înregistrând cifre de afaceri mici. Se remarcă și o pondere covârșitoare a microîntreprinderilor (90 %). Dezvoltarea este limitată de mai multe obstacole: lipsa forței de muncă cu calificare medie și înaltă, accesul la finanțare, birocrațizarea excesivă dublată de o guvernare slabă a mediului de afaceri, o piață cu organizare instituțională fragmentată și contradictorie, un spirit antreprenorial slab dezvoltat, în special în zonele rurale și în zonele de pescuit.

Dependența exagerată de activitățile cu valoare adăugată redusă

Sectoarele industriale mai puțin competitive oferă circa 1,2 milioane de locuri de muncă, adică aproape 70 % din totalul locurilor de muncă din industrie, incluzând sub-sectoarele extractiv și al prelucrării primare, precum și pe cele ale utilităților și industriei prelucrătoare, însă vizează în special formele mai puțin avansate de prelucrare. Productivitatea mai scăzută în aceste sectoare este asociată în diverse ocazii cu niveluri scăzute ale investițiilor, cu niveluri scăzute de inovare și cu niveluri scăzute de competență în rândul managerilor și al personalului operativ.

Serviciile cu amănuntul – comerțul, distribuția de autovehicule, transportul, hotelurile și restaurantele – reprezintă aproximativ jumătate din totalul unităților operaționale și doar puțin peste o cincime din totalul locurilor de muncă, valoare apropiată de media UE 27. Contribuția la PIB este de numai 13 %, iar productivitatea muncii se situează sub medie.

În acest context, turismul asigură în mod direct circa 193.000 de locuri de muncă (2,3 % din totalul forței de muncă), iar contribuția sa la menținerea ocupării locurilor de muncă în sectoarele înrudite este estimată la un nivel de peste două ori mai mare. În cadrul sectorului de turism, sub-sectoarele cu cea mai mare valoare adăugată sunt cele al turismului de sănătate și al ecoturismului. În România se găsesc circa o treime din izvoarele minerale naturale din Europa, oferind diverse tratamente. Pe lângă atragerea de venituri de la vizitatorii străini, sectorul are o contribuție în problemele legate de îmbătrânirea activă și sănătate⁹. România dispune de o remarcabilă bază de active naturale pentru ecoturism, fiind singura țară cu 5 din cele 11 regiuni biogeografice din Europa¹⁰. Activitatea recentă din sectorul antreprenorial și public confirmă o tendință puternică de creștere, care conduce la o dezvoltare locală și rurală extrem de dispersată.

Agricultura, silvicultura, pescuitul și acvacultura asigură aproape 30 % din locurile de muncă, depășind de aproape cinci ori media UE. Contribuția la PIB este relativ scăzută, aproape 7 %, dar totuși este de trei ori mai mare decât media UE 27. Productivitatea muncii în agricultură reprezintă mai puțin de un sfert din media pentru toate sectoarele DIN România și un sfert din media europeană pentru agricultură (4,328.5 euro / UMA, respectiv 14,967.0 euro / UMA, 2012). Indicatorul afișează una din cea mai scăzută rată de creștere în comparație cu restul țărilor europene (de doar 0,1%).

Sectorul construcțiilor este mai dezvoltat decât în majoritatea țărilor UE. Ponderea unităților operaționale în PIB este destul de echilibrată, de aproape 9 %.

Serviciile cu valoare adăugată mai mare – tehnologia informației și comunicații, finanțe și asigurări, activități imobiliare, servicii profesionale și administrative – sunt subreprezentate în raport cu media UE, oferind cu puțin peste 8 % din numărul locurilor de muncă, dar generând aproape un sfert din PIB-ul României.

În perioada 2008-2011, ocuparea totală a forței de muncă s-a redus cu 4,4 %, sectorul minier și cel energetic confruntându-se cu reduceri puternice ale locurilor de muncă, ca de altfel și sectorul construcțiilor. Majoritatea sectoarelor de comerț cu amănuntul și înrudite au cunoscut doar o reducere de mică amploare a ocupării forței de muncă, probabil datorită predominanței activităților independente și a afacerilor de familie. Sectorul imobiliar a fost foarte afectat, iar reformele continue au dus la pierderea unui număr mare de locuri de muncă în sectorul public. Conform raportărilor, turismul a dovedit reziliență, restrângându-se din 2008, pentru a se extinde puternic în 2012¹¹.

⁹ Sursa: Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026.

¹⁰ Sursa: Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România, faza I

¹¹ Sursa: WTTC.

Sectoarele care au resimțit o creștere a ocupării forței de muncă în 2008-2011 au fost în principal în grupul de servicii cu valoare adăugată mare: logistică, TIC, servicii financiare și servicii pentru întreprinderi. Serviciile de specialitate și științifice au avut o reducere sub medie. Acest model sugerează că tranziția României către o economie modernă bazată pe servicii a continuat în timpul recesiunii.

Terenurile agricole și apele din România rămân o resursă insuficient valorificată. Există un potențial evident pentru o dezvoltare mult mai accentuată și pentru creștere, prin integrarea lor în sistemul alimentar european.

Potențialul din agricultură este limitat de provocări deosebite pe partea de dezvoltare, legate de o structură polarizată a exploatațiilor agricole. Fermele mari și medii care sunt potențial competitive, dar care trebuie să se modernizeze și să respecte standardele europene reprezintă doar 7 % din exploatațiile forestiere, dar gestionează aproximativ 70 % din suprafața agricolă utilizată (SAU). Circa 93 % din exploatațiile agricole cu mai puțin de 5 ha cuprind restul de 30 % din SAU și sunt exploatate în sistemul de agricultură de subzistență, dar reprezintă o zonă-tampon în societatea română. Progresele modeste înregistrate în consolidare dintre 2005-2010 au dus la scăderea numărului exploatațiilor agricole cu 10%. Ca urmare, competențele, inovarea, productivitatea și veniturile în cadrul acestor mici unități au un nivel scăzut. O consecință inevitabilă a îmbunătățirii orientării pieței și a productivității în cadrul unităților mici este faptul că ele vor putea susține mult mai puține locuri de muncă decât în prezent. Prin urmare, diversificarea și generarea de inter-schimburi sunt esențiale pentru o dezvoltare rurală durabilă, acestea putând constitui surse alternative de locuri de muncă, inclusiv prin dezvoltarea de activități de prelucrare și comercializare locale. În 2010, mai puțin de 1 % din exploatari au obținut mai mult de 10 % din venituri din activități din afara domeniului agricol.

Sectorul producției fructifere a înregistrat un declin continuu din 2000, suprafața livezilor scăzând cu circa 38 % (2000-2011), iar 25 % din livezi au acum o vechime de peste 25 de ani. Capacitatea de depozitare a fructelor este și ea mai redusă, acoperind numai 14 % din capacitatea de producție, ceea ce afectează capacitatea sectorului de a furniza fructe proaspete pe tot parcursul anului, precum și materii prime pentru unitățile de prelucrare. Ca și în alte părți ale Europei, forța de muncă în agricultură din România este în curs de îmbătrânire, fiind o problemă deosebită a schimbărilor între generații între administratorii de fermă.

Dincolo de poarta fermei, potențialul ridicat al României de a crește exporturile în sistemul alimentar european este limitat în prezent de lipsa de investiții în procesarea primară și alinierea sa la standardele europene și la așteptările consumatorilor.

Deși aportul la PIB-ul României este modest, pescuitul și acvacultura, alături de procesarea peștelui și comerțul cu pește și produse din pește se regăsesc în toate regiunile. În zonele izolate, în special în Delta Dunării, în Câmpia Dunării și în Defileul Dunării, activitățile de pescuit reprezintă o sursă importantă de ocupare a forței de muncă și de venit pentru populația locală. Acvacultura are o valoare mai mare pentru România prin resursele alimentare produse și prin rolul său în crearea și menținerea zonelor umede și a biodiversității speciilor de păsări și pești.

Producția de pește din România a scăzut cu o treime între 2009 și 2011. Totuși, tendința în creștere pe termen lung în consumul intern de pește și produse din pește, împreună cu ponderea scăzută din prezent a produselor românești, sugerează că există posibilități de creștere a sectorului. Competitivitatea activităților de pescuit în apele interioare este împiedicată de lipsa investițiilor în vase, în exploatarea iazurilor viabile și în infrastructură. Cu toate că România are o suprafață mare de bazine de acvacultură, gama speciilor cultivate este redusă și ar putea fi aliniată mai bine cu cererea pieței. Managementul, inclusiv managementul mediului este slab; producția din acvacultură nu este raportată la nivelul corespunzător. Prelucarea și marketingul sunt ineficiente, cu un accent deosebit pe vânzarea directă.

Acvacultura marină nu beneficiază de condiții geografice și meteorologice favorabile, limitând domeniul de aplicare al dezvoltării și diversificării. Doar patru zone de dezvoltare a fermelor de crustacee au fost identificate. Potențialul de dezvoltare al activităților de pescuit ale României în Marea Neagră este, în ultimă instanță, limitat de stocul durabil de pește. Pescuitul excesiv a condus la un nivel scăzut al diversității și cantității de pește de calitate superioară. Cu toate acestea, România susține în continuare că

aspectele legate de regimul de administrare a Mării Negre nu oferă un cadru competitiv echitabil datorită faptului că România trebuie să respecte normele PCP, în timp ce cele mai mari flote din bazinul mării (Turcia, Ucraina), nu sunt obligate.

Potențialul de dezvoltare a activităților de pescuit ale României de la Marea Neagră este, în cele din urmă, constrâns de pescuitul durabil. Competitivitatea scăzută este cauzată în principal de diversitate redusă și cantitatea peștelui de mare valoare, numărul ineficient și scăzut a navelor, a infrastructurii de pescuit necorespunzătoare și a restricțiilor referitoare la pragul flotei.

Un număr mic de sectoare puternice

Proiectul Strategiei Naționale pentru Competitivitate identifică sectoarele industriale și serviciile cu valoare adăugată care au demonstrat creșteri recente¹² și bune performanțe la export:

- sectorul autovehiculelor are o valoare adăugată mare, și include aproximativ 500 de societăți mari și medii, printre care societăți de producție și asamblare a vehiculelor Ford și Renault; implicarea acestora în lanțul de aprovizionare a îmbunătățit productivitatea și competitivitatea societăților românești; sectorul este puternic orientat către export;
- sectorul alimentar și al băuturilor are o valoare adăugată medie spre mare și o tehnologie medie; acesta include câteva societăți mari, dar și aproximativ 7.000 de IMM-uri; se axează în principal pe piața internă din România;
- în agricultură, producția primară organică este orientată în mare măsură către export, sectorul textil și al pielăriei are o valoare adăugată redusă și o tehnologie joasă spre medie, însă poate reprezenta potențial pentru creșterea productivității și a valorii adăugate prin inovare; sectorul cuprinde aproximativ 4.000 de IMM-uri și este puternic orientat către export;
- sectorul tehnologiilor informației și comunicațiilor este competitiv pe plan internațional, dar se axează în principal pe subcontractarea externă pentru clienții din afara țării, mai mult decât pe sistemul de producție internă a României;
- sectorul serviciilor financiare se axează în principal pe piața internă.

Cu toate acestea, ocuparea totală a forței de muncă directe în aceste sectoare este de aproximativ 700.000 de oameni, ceea ce reprezintă mai puțin de 10 % din total. Deși se preconizează o creștere a acestor sectoare, influența lor asupra situației economice generale este limitată.

De asemenea, Strategia Națională pentru Competitivitate recunoaște actualul rol și potențial al industriilor culturale și creative, care reprezintă circa 6 % din PIB, în contribuția la adăugarea de valoare în lanțurile de aprovizionare din sectoare puternice și de gradul doi (de exemplu prin aplicațiile design-ului), precum și în susținerea dezvoltării locale.

Activități culturale și dezvoltare locală

Consolidarea activității culturale, care nu este furnizată la un nivel optim din punct de vedere social în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, are potențialul de a contribui la dezvoltarea locală. În plus față de îmbunătățirea calității vieții și a atractivității orașelor și zonelor rurale din România, îmbunătățirile serviciilor culturale locale, împreună cu investițiile în zona de e-cultură, au potențialul de a îmbogăți învățământul din România, de a promova turismul local și de a stimula dezvoltarea locală prin crearea de noi piețe disponibile pentru IMM-uri.

Investițiile în activitățile culturale și turistice, inclusiv restaurarea clădirilor de patrimoniu și monumentelor, pot fi susținute în cazul care contribuie la dezvoltarea locală și sunt identificate ca o prioritate în cadrul Planului de Dezvoltare Regională relevant, justificate pe baza impactului economic potențial și în conformitate cu Strategia pentru Cultură și Patrimoniu 2014-2020.

Surse de noi activități economice

¹² Există un grad ridicat de similitudine în rezultatele studiilor privind creșterea recentă și consolidarea relativă a sectoarelor, în ciuda utilizării unor surse de date diferite, inclusiv FGB et al 2013, Analiza nevoilor socio-economice și ARUP 2013: Analiza și dovezile de bază ale pieței C&D&I din România. Există mai puține cercetări disponibile referitoare la potențialul viitor, dar studiul „Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare” (Cojanu, 2012) a ajuns la concluzia că sectorul echipamentelor pentru transport și cel al produselor agroalimentare au cel mai mare potențial de dezvoltare și a menționat autovehiculele, alimentele și băuturile, produsele de pielărie și produsele textile în rândul produselor cu puternic potențial de creștere, iar pe lângă acestea, pe o scară mai redusă, tutunul, utilajele și echipamentele, echipamentele electrice și serviciile de decontaminare.

Activitățile noi, investițiile străine directe și piețele de export reprezintă surse de noi activități economice pentru economia din România.

Noile întreprinderi.

Atât înființarea cât și închiderea întreprinderilor joacă un rol important în îmbunătățirea competitivității bazei comerciale. Crearea unor noi întreprinderi este deosebit de importantă. În ciclurile economice recente din UE, noile IMM-uri au determinat o parte importantă din creșterea generală a ocupării forței de muncă. În România, crearea de noi societăți a decurs bine până în anul 2008, însă a stagnat în timpul recesiunii și încă nu și-a revenit complet. Întreprinderile românești s-au dovedit a fi mai puțin rezistente în timpul recesiunii față de media UE 27.

În România, atât rata de apariție și dispariție a întreprinderilor, cât și cea de supraviețuire sunt apropiate de media UE¹³. În perioada de după 1995, rata de supraviețuire timp de un an s-a menținut între 60 % și 70 %, cu excepția anului 2008, când a scăzut la 51 %¹⁴.

În ultimii ani s-a constatat o ușoară creștere a procentului de societăți nou înființate în domeniul industrial (16,8 % în 2011) și al construcțiilor (11,7 % în 2011), însă comerțul continuă să fie predominant cu aproape 50 %¹⁵.

Investițiile străine directe.

Data fiind dezvoltarea insuficientă a culturii întreprinderii la nivel național, investițiile străine directe continuă să joace un rol important în dezvoltarea economiei României, atât în industrie cât și în domeniul serviciilor cu valoare adăugată mare. Aceasta reprezintă o oportunitate pentru integrarea societăților românești în lanțurile de aprovizionare internaționale și pentru sprijinirea progreselor în calitatea și productivitatea acestora. Întreprinderile ISD au un impact pozitiv asupra comerțului exterior al României, contribuind la totalul exporturilor - 71,4 % în 2011. În industria prelucrătoare, 17 din 23 de sectoare industriale sunt dominate de multinaționale¹⁶.

Până în 2011, România a obținut 55,1 miliarde EUR din investiții străine directe¹⁷. Distribuția pe sectoare este în mare măsură axată pe sectoarele puternice din România. Industria prelucrătoare a reprezentat 31,5 % din total, din ea remarcându-se sectorul produselor chimice și al materialelor plastice, sectorul autovehiculelor și al echipamentelor de transport, sectorul prelucrării metalelor și sectorul produselor alimentare și al băuturilor. Alte sectoare mari sunt serviciile financiare (11,5 %), construcțiile/imobiliarele (10,7 %) și utilitățile publice (7,9 %). TIC reprezintă numai puțin peste 5 %, evidențiind contribuția societăților naționale la creșterea sectorului.

Cele mai puternice intrări de investiții străine directe au avut loc între 2004 și 2008, atunci când privatizarea a reprezentat un factor important. Fluxurile s-au redus marcant în timpul recesiunii¹⁸. Cu toate acestea, în 2012, România s-a clasat printre primele țări europene din punct de vedere al atractivității pentru investiții în următorii trei ani.¹⁹

Din punct de vedere al **distribuției în teritoriu**, regiunile mai puțin dezvoltate ale României au obținut, până în prezent, numai 38,3 % din totalul ISD.

În perioada 2003-2011, trei regiuni, și anume Sud Muntenia, Vest și București-Ilfov, au înregistrat o creștere a volumului de ISD, în timp ce patru regiuni, și anume Nord-Est, Nord-Vest, Sud-Est și Centru, au înregistrat o scădere semnificativă în 2009. Declinul a continuat în două regiuni, Sud-Vest și Sud-Est, între 2009 și 2011. Dintre cele 8 regiuni, regiunea Nord-Est este cea mai puțin atractivă pentru investitori, în timp ce regiunea Sud-Vest are potențialul de a atrage cel mai mare volum de investiții străine²⁰.

Analiza compoziției ISD sugerează faptul că România a fost o țară atractivă pentru industriile prelucrătoare cu grad scăzut de tehnologie înglobată și cu o intensitate energetică mare. O parte din acest model reflectă caracteristicile afacerilor care au fost achiziționate de către interese străine, ca parte a procesului de

¹³ Sursa: *Tabloul de bord al DG ENTR*.

¹⁴ Sursa: *Societăți noi și profilul antreprenorilor din România (2013)*.

¹⁵ Sursa: *Societăți noi și profilul antreprenorilor din România (2013)*.

¹⁶ Sursa: *Banca Națională a României, Raportul anual privind investițiile străine directe*.

¹⁷ Sursa: *Banca Națională a României*.

¹⁸ Evidențiat în *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012)*, p. 4.

¹⁹ Sursa: *Ernst and Young, 2012, Raportul european privind atractivitatea*.

²⁰ Sursa: *Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, 2013, proiectul de Strategie națională pentru dezvoltare regională*.

privatizare din România. Cu toate acestea, modelul reflectă și relocarea activităților cu valoare adăugată scăzută din țări cu o economie competitivă, pentru a beneficia de forța de muncă și de costurile scăzute disponibile în România. Pentru un procent mai mic, în special investițiile asiaticе, motivarea este de a pătrunde pe piețe noi.

Oportunitatea pentru investiții de tip greenfield a fost o atracție pentru unii investitori și astfel de investiții au avut un impact semnificativ asupra competitivității, prin construirea unor noi instalații și prin aducerea de know-how și de noi tehnologii și crearea de noi locuri de muncă. Din punct de vedere al distribuției în teritoriu, majoritatea ISD în întreprinderi de tip greenfield au fost în regiunea București-Ilfov (60,5 %), urmată de regiunea Centru (11,0 %), de regiunea Vest (9,3 %) și de regiunea Sud Muntenia (6,3 %).

Nivelul diferit de atractivitate a regiunilor din România pentru ISD reflectă proximitatea lor relativă față de piețele europene, transportul slab dezvoltat și infrastructura de bază insuficientă, agravată de un mediu de afaceri obstructiv și o lipsă de antreprenoriat în sectorul privat.

Exporturile.

Deși au suferit o scădere în 2009, exporturile românești au crescut cu mai mult de 50 % între 2007 și 2011, când au înregistrat 45 miliarde EUR. Sectorul autovehiculelor a contribuit cel mai mult la creșterea generală, însă alimentele și băuturile, textilele/pielăria și produsele chimice au cunoscut la rândul lor o creștere semnificativă. Strategia Națională de Export 2011-2015 evidențiază, de asemenea, un potențial în sectoare care includ echipamente industriale, fabricarea produselor marine, mobilier, produse electrice, produse farmaceutice, echipamente de telecomunicații, software și servicii TI. Evoluția exporturilor în perioada 2007-2011 demonstrează că România are sectoare care pot concura pe piața internațională.

În plus, faptul că întreprinderile aflate în posesia cetățenilor străini sunt deosebit de semnificative pentru vânzările la export demonstrează că întreprinderile de nivel mondial pot să investească în România și să aibă succes.

Infrastructura vamală are un impact semnificativ asupra circulației mărfurilor, asupra comerțului exterior și, prin urmare, asupra creșterii economice. Mărfurile importate în timpul perioadei 2011-2014 au crescut cu o medie de 3,9% pe an și, pentru aceeași perioadă, mărfurile exportate s-au majorat cu o medie de 0,8%. O oprire de o oră în vamă este echivalentă cu o distanță de 70 km parcursă. O staționare de 3-4 ore este echivalentă cu 210-280 km parcuși, întârziind transportul de marfă care sosește la destinație, având efecte negative asupra utilizării transportului, asupra costurilor de inventar ale afaceri și asupra competitivității României ca un exportator și ca un canal de comerț exterior.

Un mediu de afaceri neprietenos

Potrivit Forumului Economic Mondial, factorii cei mai problematici pentru afaceri sunt corupția, cotele de impozitare, birocrăția guvernamentală și ineficiența, accesul la finanțare, reglementările fiscale, infrastructura inadecvată, inflația, instabilitatea politică și forța de muncă cu o educație inadecvată²¹.

Birocrația.

În pofida progreselor, mediul de afaceri din România se confruntă în continuare cu o birocrație excesivă, în special în ceea ce privește administrarea fiscală și complexitatea și durata procedurilor²². Reglementărilor le lipsește proporționalitatea. Cerințele administrative, contabile și de raportare sunt de obicei prea mari pentru microîntreprinderi. Aceasta contribuie la menținerea unui nivel ridicat al activității în afara economiei formale.

Pentru a aborda aceste probleme, Strategia Națională pentru Competitivitate propune „un cadru de reglementare mai bun pentru mediul de afaceri”, în conformitate cu Recomandările Consiliului European privind promovarea transparenței administrative și a securității juridice. În plus, cadrul de reglementare existent pentru IMM-uri (Legea nr.346/2004) a fost modificat și completat în conformitate cu principiile inițiativei în favoarea întreprinderilor mici („Small Business Act”) din cadrul Programului Național de

²¹ Sursa: *The Global Competiveness Report 2012-2013*, World Economic Forum, p. 302.

²² Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 5; Programul Național de Reformă 2011-2013, Raportul intermediar (martie 2013) p. 9; Recomandarea Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 8, p. 11.

Reformă 2011-2013²³. Dezvoltarea serviciilor de guvernare electronică este considerată ca având un potențial considerabil în reducerea poverii administrative. În mod similar, există un potențial de îmbunătățire a fluxului comercial, prin înlăturarea blocajelor din administrația vamală și din infrastructură.

Accesul la finanțare.

Accesul IMM-urilor la finanțare rămâne problematic²⁴, iar sondajele recente conțin mesaje amestecate cu privire la îmbunătățirea situației. Pe de o parte, în 2011, 15 % dintre IMM-urile românești au raportat accesul la finanțare ca fiind cea mai presantă problemă cu care s-au confruntat — în ton cu media UE — reprezentând o pondere redusă față de 27 % în 2009²⁵. Pe de altă parte, în ciuda unei tendințe de îmbunătățire la nivelul UE 27, IMM-urile românești au raportat o deteriorare a poziției în cele 6 luni anterioare cu privire la disponibilitatea finanțării de la bănci (13 %), sprijinul public (47 %), creditul comercial (25 %) și capitalul propriu (40 %).

Investigația realizată de FEI, publicată în 2009, evidențiază dificultățile de accesare a finanțării cu care se confruntă IMM-urile, în special cele nou înființate. Finanțarea de la bănci a fost identificată ca principala sursă de finanțare externă. Relativ puține propuneri sunt la nivelul la care capitalul privat devine economic; valoarea limitată a bunurilor mobile reprezintă o constrângere în calea accesului la finanțare prin împrumuturi bancare în condiții comerciale.²⁶

Fondul JEREMIE (100 milioane EUR) este cel mai mare instrument financiar utilizat în perioada 2007-2013. Deși a fost aprobat în 2008, acesta nu a fost disponibil până în 2011, când au fost contractați primii intermediari financiari pentru produsul „garanția portofoliului” (68 de milioane EUR), care avea în iunie 2013 un portofoliu estimat la aproximativ 160 de milioane EUR. Fondul Catalyst, care furnizează un capital de risc de 17,5 milioane EUR, a făcut prima sa investiție în iunie 2013. Totuși, inițiativele de microfinanțare au avut până în prezent un succes mai mare decât alte instrumente financiare. Experiența a evidențiat, de asemenea, impactul negativ al modelului de rambursare a investiției, care a avut ca rezultat neînceperea unor proiecte de investiții aprobate.

Din punct de vedere al **distribuției în teritoriu**, serviciile financiare sunt, în general, mai puțin accesibile întreprinderilor din mediul rural și sectorului agricol. Cu toate că sistemul bancar din România s-a dezvoltat rapid în ultimii ani și că băncile au arătat mai multă deschidere față de finanțarea IMM-urilor și a sectorului agro-alimentar, majoritatea beneficiarilor FEADR sunt evaluați ca clienți de mare risc și, în consecință, accesul lor la împrumuturi pentru cofinanțarea proiectelor și pentru susținerea fluxului de numerar necesar punerea în aplicare a proiectelor este dificil. În plus, utilizarea terenului și a altor active ale fermelor ca garanții bancare a fost profund afectată de volatilitatea valorilor, fenomen care este specific crizei.

Adoptarea, în perioada 2007-2013, a schemelor de garantare, desemnate ca scheme fără ajutor de stat, a fost dezamăgitoare, comparativ cu schemele de împrumut subvenționate utilizate în cadrul programului SAPARD, în timpul perioadei de preaderare. Aceste scheme de garantare nu au depășit bariera de accesibilitate la finanțare, din cauza situației economice din ultimii ani, care a influențat politicile de împrumut ale instituțiilor financiare. Printre vulnerabilitățile asociate de către cei care solicită împrumuturi cu zona rurală menționăm suprafața medie a exploatației agricole, care este sub nivelul de viabilitate economică, marja de profit redusă în cazul investiției în firme mici, dublată de informații insuficiente despre economia rurală. O altă povară care afectează beneficiarii se referă la costul schemelor. Ca urmare, suma alocată pentru schemele de garantare a fost ajustată cu aprox. 50% (de la 220 de milioane € la 116m €). Proiectarea corespunzătoare a instrumentelor, echilibrarea ajutorului de stat, ușurința punerii în aplicare, cerințele băncilor și ale beneficiarilor reprezintă cheia succesului. Evaluarea ex-ante care trebuie

²³ Programului Național de Reformă 2011-2013, Raport intermediar.

²⁴ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 7; Programul Național de Reformă 2011-2013, Raportul intermediar (martie 2013) p. 9, p. 10; Recomandarea Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 8, p. 11.

²⁵ Ipsos MORI, 2011, SME Access to Finance Survey („Sondaj privind accesul IMM-urilor la finanțare”). Metodologia studiului a implicat interviuri telefonice (CATI), chestionare.

²⁶ FEI, 2009, Executive Summaries of Evaluation Studies on SME Access to Finance („Notă de sinteză a studiilor de evaluare privind accesul IMM-urilor la finanțare”).

făcută înainte de punerea în aplicare ar trebui să identifice tipurile de instrumente financiare necesare pentru acoperirea lacunelor, optimizarea procesului de alocare și a rezultatelor.

Accesul la sprijin.

O lecție suplimentară rezultată din perioada 2007-2013, privește furnizarea de informații și alte afaceri de sprijin. În această zonă fragmentarea și complexitatea proceselor a fost descurajată preluarea ceea ce a condus la o eficiență redusă. Aceste aspecte vor fi abordate printr-o delimitare clară a acțiunilor între Programul Operațional Competitivitate și Programul Operațional Regional 2014-2020, Programul Operațional Competitivitate finanțând numai cercetarea și/sau inovarea destinate entităților publice și private, inclusiv IMM-urilor, în timp ce POR va finanța toate activitățile IMM-urilor legate de dezvoltarea afacerilor.

Capacitatea limitată de absorbție a sprijinului.

Baza comercială a României este înclinată spre întreprinderile de mici dimensiuni, activitățile cu valoare adăugată redusă și sectoarele în care investițiile publice ar fi în mare măsură înlocuitoare (de exemplu, comerțul cu amănuntul sau activitățile strâns legate de acesta). În consecință, piața-țintă a instrumentelor de sprijin pentru întreprinderi — întreprinderile din sectoarele producției și serviciilor cu valoare adăugată medie-mare, care au atât interesul, cât și capacitatea de a crește — reprezintă o mică parte din baza comercială generală.

Disponibilitatea limitată a competențelor.

Întreprinderile din România care încearcă să se dezvolte se confruntă cu o concurență considerabilă pentru angajarea de personal calificat, inclusiv competențe antreprenoriale. În toate regiunile se manifestă decalaje de competențe, ele nefiind specifice sectoarelor care au înregistrat creșteri recente în ceea ce privește ocuparea locurilor de muncă²⁷. Analiza pe grupe ocupaționale relevă cotele cele mai mari de locuri de muncă neocupate pentru muncitori calificați și lucrători similari (3 %), operatori de instalații și mașini și lucrători care asamblază utilaje și echipamente (2,5 %) și lucrători calificați din agricultură și pescuit (1,8 %). Dificultățile de recrutare au fost evidențiate în special în ocupațiile pentru care este nevoie de o calificare profesională și tehnică.

Furnizarea de competențe este condiționată parțial de cerințele tradiționale din industria românească, cu accent pe activități cu utilizarea intensivă a forței de muncă și cu valoare adăugată redusă. În sectorul de producție, cota de forță de muncă cu înaltă calificare reprezintă circa jumătate din media UE 27. Cu toate acestea, creșterea treptată a ponderii forței de muncă cu înaltă calificare începând cu anul 2006 sugerează trecerea către o economie bazată mai mult pe cunoaștere și o creștere a muncii care necesită calificare medie și înaltă, în detrimentul locurilor de muncă pentru care este nevoie de calificare redusă.

Disponibilitatea competențelor de nivel înalt a fost afectată negativ de emigrarea, pe scară largă, a forței de muncă cu calificare în ultimii zece ani, fenomen care a fost reflectat și în îmbătrânirea forței de muncă. În plus, disponibilitatea competențelor este afectată și de procentul de întreprinderi care oferă formare profesională angajaților lor, procent care este sub media UE (40 % față de 58 %). Microîntreprinderile din România sunt chiar mai puțin înclinate decât firmele omologe din alte țări UE să asigure participarea angajaților lor în activitățile de învățare pe toată durata vieții active.

TIC și competitivitatea

Pe lângă potențialul TIC ca sector în dezvoltare, acesta joacă un rol important în îmbunătățirea eficienței întreprinderilor și în extinderea accesului la piață.

Este necesară o atenție deosebită în interpretarea poziției României din tabloul de bord al Agendei Digitale cu privire la utilizarea TIC de către întreprinderi, deoarece aceasta poate genera neînțelegeri din cauza structurii specifice a bazei de afaceri, cu un număr mare de activități independente și un număr foarte mic de exploatații agricole. Deși numai 36 % din întreprinderile românești dețin un site internet, comparativ cu 71 % la nivel european, aceasta reprezintă un început important pentru întreprinderile care vor beneficia de pe urma faptului că dețin un site internet.

²⁷Sursa: Sondajul CEDEFOP 2011.

Totuși, în ceea ce privește comerțul electronic, există un deficit clar²⁸, atât pe partea de ofertare (numai 5 % dintre IMM-urile cu 10-250 de angajați realizează vânzări online, comparativ cu 13 % la nivelul UE), cât și pe partea cererii (5 % dintre persoanele fizice și 11 % dintre utilizatorii internetului cumpără online, comparativ cu 45 % și 59 % din UE 27 în 2012)²⁹. Deși ponderea cifrei de afaceri din comerțul electronic a societăților mari s-a dublat în trei ani la un nivel de 6 %, totuși, aceasta reprezintă sub o treime din media UE.

Încrederea redusă a cetățenilor în sistemele electronice este identificată ca o barieră importantă în adoptarea comerțului electronic³⁰. Pe lângă îmbunătățirea accesului la internet și stimularea utilizării computerelor, dezvoltarea pieței digitale în România va avea nevoie de consolidarea încrederii consumatorului în privința securității datelor personale și a tranzacțiilor financiare, precum și de o lege a consumatorului care să vizeze cumpărăturile online de bunuri și servicii. Aceasta trebuie completată cu dezvoltarea unui cadru de reglementare privind comerțul electronic transfrontalier, plățile online și livrările și va fi sprijinită de un cadru dedicat soluționării facile a abuzurilor și a disputelor specifice comerțului electronic.

Dezvoltarea TIC în cadrul guvernului are potențialul de a îmbunătăți competitivitatea mediului de afaceri, de a crește eficiența sectorului public și de a reduce birocrăția. În 2011, numai 63 % dintre întreprinderile românești utilizau internetul pentru a interacționa cu autoritățile publice, comparativ cu media UE 27 de 87 %, în timp ce numai 31 % dintre cetățeni utilizau serviciile de e-Guvernare (ținta europeană pentru sfârșitul anului 2015 este de 50 %). Totuși, pentru a îmbunătăți în mod semnificativ eficiența și flexibilitatea mediului e-Guvernare, vor fi necesare măsuri pentru:

- mărirea capacității de interoperabilitate a sistemelor electronice;
- pregătirea e-identității;
- raționalizarea și consolidarea sistemelor TIC guvernamentale și de e-Guvernare, care până în prezent s-au dezvoltat în mod fragmentat.

Investițiile în domeniul TIC se subscriu Strategiei Agenda Digitală pentru România — cadrul strategic național de politică pentru dezvoltarea digitală.

Principalele nevoi de dezvoltare

Ca răspuns la analiza anterior menționată, vor fi prioritizate investițiile perioadei 2014-2020 în cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitate, a Strategiei Naționale CDI, a Strategiei Naționale pentru Agricultură³¹, a Planurilor de Dezvoltare Regională, pe baza principiilor specializării inteligente. Acestea concluzionează că potențialul cel mai clar pentru creștere ține de sectoarele României care sunt competitive la nivel internațional: în special industria autovehiculelor, produsele și serviciile TIC, procesarea alimentelor și a băuturilor. Totuși, aceste sectoare oferă o parte redusă din totalul locurilor de muncă, iar potențialul lor de creștere este insuficient pentru a depăși decalajul important în ocuparea forței de muncă pe termen mediu.

Reflectând influența generală asupra ocupării forței de muncă și stimulării creșterii și susținerii unor activități existente, au fost identificate sectoare care prezintă un potențial de creștere notabilă a valorii adăugate — sănătate/produse farmaceutice; textile/pielărie; lemn/mobilier; energie/managementul mediului — precum și în agricultură, silvicultură și pescuit vor fi, de asemenea, importante pentru dezvoltarea României pe termen mediu.

Pentru o creștere durabilă a competitivității naționale, este necesar ca investițiile din aceste sectoare să fie tratate cu prioritate la nivel național și să primească cel mai mult sprijin de la Fondurile ESI. În același timp, Planurile de Dezvoltare Regională pot identifica, la nivel local, alte sectoare cu potențial de creștere, care pot reprezenta un punct de interes secundar pentru investiții.

Potențialul de creștere, precum și potențialul de contribuție la progresul social și transformarea într-o economie cu emisii reduse de carbon rezidă tot în piețele sectorului public. Cu o piață privată mai slab

²⁸ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 7.

²⁹ Sursa: Digital Scoreboard (tabloul de bord al Agenției digitale), 2012.

³⁰ Sursa: Ministerul pentru Societatea Informațională.

³¹ În curs de elaborare de către Banca Mondială.

dezvoltata în anumite regiuni, cheltuielile sectorului public (fonduri naționale + fonduri ale Inițiativei pentru Stabilitate în Europa) reprezintă o componentă foarte importantă a cererii agregate. La nivelul administrației locale și a celei centrale, cheltuielile publice obișnuite pot fi folosite mai eficient pentru a stimula noi piețe (de exemplu, mărfuri și servicii ecologice), pentru a livra servicii publice (de exemplu, prin utilizarea unor modele intermediare ale pieței forței de muncă) și pentru a crește beneficiile dezvoltării. Analiza sectorială și regională evidențiază în ce măsură regiunile se bucură de avantaje comparative³², acestea variind în funcție de resursele naturale și de alți factori de dotare, de accesibilitatea relativă la piețe și la lanțurile de aprovizionare din Europa de Vest etc. Investițiile viitoare vor urmări să consolideze specializarea rezultată la nivel local și regional, pentru a se asigura o utilizare eficientă a resurselor de dezvoltare regională., inclusiv prin promovarea clusterelor. Se identifică avantaje comparative regionale în legătură cu:

- sectoarele industriale cu tehnologie înaltă — industria chimică și a prelucrării petrolului (regiunea Sud) și industria autovehiculelor (regiunile Sud, Sud-Vest, Vest și Centru), energie (regiunile Sud-Vest, Vest și Sud-Est);
- sectoarele industriale cu tehnologie joasă — industria textilă și a confecțiilor (regiunile Nord-Est, Sud-Est și Centru), industria pielăriei și a articolelor de încălțăminte (regiunea Nord-Vest) și industria prelucrării lemnului și a mobilei (regiunile Nord-Est, Nord-Vest și Centru);
- sectoarele serviciilor cu valoare adăugată mare — TIC (regiunile București-Ilfov, Vest și Nord-Vest), activități financiare și de asigurări (puternic concentrate în regiunea București-Ilfov, reflectând importanța majoră a capitalei pentru întreaga economie românească);
- turismul (Sud-Est, Sud-Vest și Nord-Est sunt identificate ca regiuni cu avantaj competitiv, dar turismul este evidențiat ca prioritate în toate Planurile de Dezvoltare Regională).

Agricultura și industria alimentară sunt identificate ca sectoare importante în toate regiunile, dar cu o contribuție relativ mai scăzută în regiunile București-Ilfov, Centru și Nord-Vest.

Urmărind tendințele creșterii locale, investițiile din fondurile destinate dezvoltării regionale vor lua în considerare atât prioritățile sectoriale naționale, cât și punctele forte pe plan regional.

Pe lângă potențialul acestora ca sectoare de dezvoltare, aplicarea pe orizontală a TIC la nivelul întreprinderilor și al autorităților va fi un factor din ce în ce mai important pentru competitivitatea României. În acest sens, guvernul va avea un rol-cheie în a se asigura că infrastructura TIC necesară este funcțională, că mediul digital este reglementat eficient, astfel încât întreprinderile și cetățenii să aibă încredere să îl utilizeze, și sapaota interacționa pe cale electronică cu autoritățile într-un mod eficient.

Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, ale sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare, în special sectorul autovehiculelor; ale produselor și serviciilor TIC; ale procesării alimentelor și băuturilor;
- transformarea sectoarelor tradiționale ale României — sănătate/produse farmaceutice; turism de sanătate și ecoturism; textile/pielărie; lemn/mobilier; industrii creative; energie/managementul mediului — și în agricultură, silvicultură și pescuit, unde există potențial de creștere a valorii adăugate sau pentru susținerea activității pe termen mediu, prin exploatarea nișelor specializate și prin creșterea competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței;
- restructurarea și consolidarea exploatațiilor agricole pentru a îmbunătăți competitivitatea și durabilitatea acestora, împreună cu adoptarea de către acestea a unor practici agricole și de gestionare a terenurilor moderne și inovatoare;
- îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri în ceea ce privește disponibilitatea resurselor financiare pentru investiții, transparența și predictibilitatea politicilor și proporționalitatea

³² Avantajele competitive regionale au fost identificate din analiza realizată asupra economiilor regionale în Strategia Națională de Dezvoltare Regională, Planurile de Dezvoltare Regională și Strategia Națională pentru Competitivitate.

administrației și a procesului de reglementare, inclusiv prin îmbunătățirea utilizării TIC de către autorități;

- liberalizarea piețelor sectorului public și exploatarea acestora ca mijloace de stimulare a unor noi piețe, a unor noi întreprinderi și a economiei sociale și de intensificare a activităților economice, cu precădere în regiunile mai puțin dezvoltate ale României;
- atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României și pentru zonele sale rurale, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, siturile, competențele și sprijinirea investițiilor;
- consolidarea mediului de afaceri digital.

Activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) în sprijinul competitivității

Aspecte generale

Știința, tehnologia și comportamentul inovator constituie forțe de transformare pentru agenții economici, persoane și societate în sens larg, care facilitează:

- creșterea valorii adăugate a produselor și serviciilor, sprijinind astfel creșterea profitabilității agenților economici și ridicarea gradului de calificare;
- obținerea competitivității și menținerea acesteia pe o piață din ce în ce mai globalizată;
- abordarea multora dintre marile provocări cu care se confruntă societatea.

Strategia Europa 2020 urmărește impulsivarea dezvoltării inteligente prin sprijinirea unor investiții susținute în inovare. În 2012, România a investit doar 0,49 % din PIB în C-D, 80 % din aceste investiții fiind realizate de sectorul public. Pentru a atinge **obiectivul Europa 2020** (investiții CDI reprezentând 2 % din PIB până în 2020), este necesar un pas în direcția modificării comportamentului³³. Cu toate acestea, o serie de studii indică un nivel relativ ridicat al inovării în rândul agenților economici români și sugerează nevoia de a privi dincolo de cifrele oficiale privind cheltuielile cu C-D pentru a înțelege pe deplin situația.³⁴

Obiective 2020	Obiective UE 27	Obiectivele asumate de România prin Programul Național de Reformă	Situația actuală a României (2012)
Investițiile totale în cercetare și dezvoltare (atât din surse publice și din surse private) -% din PIB	3%	2%	0.49%

Recomandările specifice de țară 2013:

- Asigurarea de legături mai strânse între cercetare, inovare și industrie, în special prin prioritizarea activităților de cercetare și dezvoltare care au potențialul de a atrage investiții private.

În privința **distribuției în teritoriu**, cheltuielile și forța de muncă angajate în domeniul C-D specifice agenților economici (36 %) și statului (41 %) sunt puternic concentrate în zona București Ilfov; doar cheltuielile și forța de muncă angajate în domeniul C-D în instituțiile de învățământ superior (22 %) au o distribuție teritorială mai amplă.

Nivelul scăzut și dezvoltarea lentă a investițiilor în C-D din sectorul privat

În 2011, sectorul privat din România a investit numai 825 de milioane lei în C-D, 17,1 % din totalul investițiilor. Între 2007 și 2011, creșterea cheltuielilor pentru C-D în sectorul privat a fost de numai 11,8 %, puțin peste o treime din procentul total de creștere a cheltuielilor pentru C-D³⁵. Această evoluție poate fi atribuită factorilor structurali și altor factori.

Potențialul de inovare al agenților economici este strâns legat de structura economică a României:³⁶

- companiile mari reprezintă doar 0,4 % din totalul companiilor, dar contribuie cu 47,3 % la VAB care poate fi atribuită companiilor; conform evaluărilor, 56,4 % dintre companiile mari sunt active din punctul de vedere al inovării;

³³Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 7; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 8.

³⁴De exemplu, DG ENTR, 2011, SME Access to Finance Survey.

³⁵Sursa: Institutul Național de Statistică.

³⁶Sursa: INS și studiul privind Rolul sectorului privat în dezvoltarea concurenței în sistemul C-D și inovării.

- companiile mijlocii reprezintă 1,9 % din totalul companiilor și generează 20,5 % din VAB din sectorul privat; se apreciază că 38,7 % din companiile mijlocii sunt active din punctul de vedere al inovării;
- companiile mici reprezintă 10,6 % din total și 17,8 % din VAB din companii; conform estimărilor, 27,5 % din companiile mici sunt active din punctul de vedere al inovării;
- microîntreprinderile reprezintă 87,1 % din totalul companiilor și generează 14,4 % din VAB din acest sector. Se consideră că doar o mică fracțiune din acestea au capacitate sau orientare către inovare.

În prezent, investițiile în C-D sunt în foarte mare măsură concentrate în companiile cu nivel tehnologic înalt și mediu, care reprezintă un procent mic din total³⁷. Procentul mare de companii implicate în activități cu nivel tehnologic mediu spre scăzut generează o cerere redusă pentru sprijin destinat inovării.

Ponderea industriilor tehnologice mari și medii la valoarea adăugată brută generată de toate companiile din sectorul industrial a crescut de la 20,8% în 2008 la 25,9% în 2011, creștere care arată o mai bună rezistență la efectele crizei și sustenabilitatea. Activitatea companiilor de înaltă tehnologie și companiilor mijlocii a fost, în mod natural, susținută de o investiție semnificativă în cercetare, dezvoltare și inovare, aceste companii concentrând 84% din toate cheltuite industriale pentru cercetare și dezvoltare în 2011.

Potențialul de inovare reflectă și obiectul de activitate. Așa cum s-a arătat mai sus, marea majoritate a companiilor din România desfășoară activități caracterizate printr-o valoare adăugată redusă. Aproape jumătate din totalul acestora desfășoară activități de retail sau apropiate de retail ca natură.

Cu toate acestea, dincolo de factorii structurali care sugerează că o proporție foarte modestă de firme reprezintă o țintă realistă pentru sprijin în materie de inovare, s-au identificat și factori suplimentari care limitează investițiile private în cercetare și inovare³⁸:

- impactul negativ al crizei economice internaționale, care a determinat creșterea aversiunii față de risc, a redus lichiditatea și a avut un impact semnificativ asupra accesului IMM-urilor la finanțare, inclusiv la fondurile pentru C-D³⁹;
- lipsa capitalului de risc în general, dar în mod special absența capitalului de risc sub formă de fonduri dedicate inovațiilor tehnologice rezultate din activități de C-D;
- întreruperea sprijinului public național acordat activităților de CDI începând din 2009 (invitațiile pentru propunerea de proiecte în cadrul Programului Național au devenit neregulate, iar bugetele acordate invitațiilor au scăzut drastic);
- complexitatea regulilor privind accesul la finanțare și implementarea proiectelor de CDI cu sprijin public;
- scăderea numărului de angajați în domeniul C-D în sectorul privat;
- multe din companiile cu capital străin (inclusiv foste companii de stat) nu includ activități de cercetare printre operațiunile lor din România;
- legăturile slabe existente între învățământul superior și C-D din sectorul privat din România, ca și slaba aplicabilitate practică a rezultatelor cercetării generate de sectorul public;
- costul ridicat al înregistrării brevetelor la nivel european. Instituțiile românești sunt astfel obligate să le înregistreze la nivel național.

În ciuda faptului că în perioada 2007-2013 oferta de sprijin financiar pentru C-D a fost foarte diversă, cererea din partea întreprinderilor nu a fost deosebit de mare. Accesul la instrumente financiare (credite, garanții, capital de risc) a fost limitat în această perioadă, iar IMM-urile, în special, au constatat că este foarte dificil să asigure un flux de numerar solid, necesar pentru proiectele lor.

³⁷ Cifra de afaceri a companiilor cu nivel tehnologic ridicat și mediu a fost de 30 % din cifra de afaceri totală din 2011, în creștere de la 24 % în 2008. Sursa: „Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare” (Cojanu et al, 2012).

³⁸ „Evaluarea Intermediară a Strategiei Naționale și a Planului Național CD & I 2007-13” (Technopolis Group, 2012), „Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare” (Cojanu et al, 2012), „Rolul sectorului privat în dezvoltarea competiției în sistemul cercetării-dezvoltării și inovării” (2012).

³⁹ Numărul total al inovatorilor a scăzut în 2010 cu aproape 40 % față de 2006. Inovatorii din domeniul proceselor de producție, care reprezintă majoritatea inovatorilor, au înregistrat cel mai grav declin (aproape 50 %). Numărul companiilor care introduc produse noi sau semnificativ îmbunătățite a scăzut cu aproape o treime în comparație cu 2008.

Corelarea limitată între C-D privată și sectoarele cu potențial de creștere

În 2011, cheltuielile pentru C-D ale companiilor s-au concentrat în industria autovehiculelor (22 %), industria chimică (10 %), TIC (10 %) și industria echipamentelor electrice (7 %). Instituțiile private de C-D au și ele o pondere mare din cheltuielile firmelor pentru C-D (22 %).

Unele sectoare mari au cheltuieli foarte mici destinate C-D. Comerțul, care formează obiectul de activitate a aproape jumătate din companii, are o contribuție de doar 2 %; agricultura, care are 30 % din locurile de muncă, contribuie cu mai puțin de 1 %.

Analiza cererii de fonduri publice pentru C-D arată că TIC este activă în privința obținerii de fonduri publice, în timp ce C-D din industria autovehiculelor și din cea chimică se bazează în principal pe finanțare privată.

Modelul cheltuielilor pentru sectorul privat C-D este corelat doar parțial cu sectoarele vizate de Strategia Națională privind Competitivitatea și de Strategia Națională pentru CDI.

Pe baza analizei pieței CDI din România⁴⁰ și în conformitate cu orientările metodologice specificate în „Ghidul European pentru strategia de cercetare și inovare bazată pe specializare inteligentă” (RIS3), Strategia Națională pentru CDI a identificat prioritățile pentru investițiile publice CDI în perioada 2014-2020:

- bio-economie (agricultură și silvicultură, pescuit și acvacultură, alimente, produse biofarmaceutice și biotehnologii);
- TIC, spațiu și securitate;
- energie, mediu și schimbări climatice;
- eco-nano-tehnologii și materiale avansate;
- sănătate.

Cea mai importantă infrastructura de cercetare și dezvoltare a României, ELI-NP, prima sa etapă fiind finanțată în perioada 2007-2013, se preconizează să aducă progrese semnificative în domeniul științelor de bază – laser și fizică nucleară, astrofizică- precum și progrese importante în aplicațiile privind interesele majore ale societății în domeniul științele materiale și ale vieții. Pentru a promova exploatarea comercială a rezultatelor și a facilităților ELI-NP, o asociație destinată cercetării și agenților economici a fost înființată. Existența ELI-NP va produce efecte stimulative asupra industriilor de înaltă tehnologie, oferind oportunități interesante pentru companii în vederea efectuării cercetării de frontieră, precum și stimularea cercetării în beneficiul companiilor inovatoare, cu efecte directe și indirecte asupra mediului economic la nivel local și regional.

C-D publică fragmentată și slab legată de activitatea economică

România are o amplă structură publică de C-D, ce cuprinde 54 de universități, 46 de institute naționale de cercetare și dezvoltare, Academia Română cu 66 de institute și centre de cercetare, Academia de Științe Agricole și Silvicultură cu 17 institute, centre de cercetare și unități de cercetare în teren. În privința **distribuției în teritoriu**, deși reprezentată în toate regiunile, activitatea C-D este concentrată în mod special în București, urmat de Iași și Cluj. Cu toate acestea, s-a constatat că mediul din C-D și din instituțiile de învățământ superior din România se caracterizează prin fragmentare, calitate inconsecventă, standardizare excesivă, folosirea ineficientă a resurselor și absența unei strategii de dezvoltare a unor instituții de cercetare intensivă⁴¹.

Cercetarea agricolă privată are o pondere mică în cercetarea agricolă națională. O particularitate a cercetării agricole din România este faptul că cercetarea însăși este asociată cu activitatea de dezvoltare și inovare, ca și cu activitatea comercială pe piața semințelor, viticulturii, silviculturii, creșterii animalelor și materialului genetic piscicol.

Institutele de C-D sunt evaluate și clasificate în conformitate cu performanța activității lor de C-D⁴². Principalele criterii de evaluare sunt calitatea rezultatelor cercetării, calitatea resurselor umane, calitatea

⁴⁰ Pentru a stabili o Strategie Națională CDI bazată pe specializare inteligentă, Ministerul Educației Naționale din România a comandat firmei JASPERS o analiză a pieței CDI, conformă cu Ghidul RIS3. Atât sectoarele economice prioritare identificate de Strategia privind competitivitatea, cât și prioritățile tematice pentru investițiile publice în CDI, identificate de Strategia Națională privind CDI au ca bază comună această analiză.

⁴¹ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 7; Programul Național de Reformă 2011-2013, Raportul intermediar (martie 2013) p. 12.

⁴² În conformitate cu Hotărârea de Guvern Nr 1062/2011.

infrastructurii și nivelul exploatării acesteia, eficiența managerială, calitatea planului de dezvoltare instituțională.

Analiza publicațiilor și a cererilor de brevetare arată că instituțiile publice românești de C-D posedă o serie de puncte forte în domeniile de mai jos:

- tehnologii de producție a materialelor, inclusiv nanotehnologii;
- inginerie, inclusiv aeronautică și autovehicule;
- tehnologiile informației și comunicațiilor;
- știința și tehnologia mediului;
- medicină / sănătate;
- agricultură.

Această analiză corespunde punctelor forte ale cercetării românești în context european. Domeniile „Cooperare” din PC7 în care participarea României a fost puternică (pe baza fondurilor atrase) au fost: TIC; Transport (inclusiv Aeronautică); Nanoștiințe, nanotehnologii, Materiale și Noi tehnologii de producție; Mediu; Sănătate; Industrie alimentară, agricultură și pescuit și Biotehnologie.

Aceste puncte forte sunt bine corelate cu sectoarele care demonstrează creștere și potențial de export în cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitatea (de ex., autovehicule, TIC, industria alimentară), cu oportunitățile de gradul doi în care inovarea ar putea prelungi durata de viață a unor linii de producție mature și ar putea sprijini diversificarea legată de acestea (de ex., lemn și textile) și cu schimbările sociale majore care confruntă România (în special adaptarea la schimbările climatice și refacerea mediului).

Cu toate acestea, în timp ce o mare parte a cercetării desfășurate în România este impresionantă, aceasta este în mare măsură impulsionată de curiozitatea școlastică, mai degrabă decât de considerente comerciale. Legăturile dintre învățământ, cercetare și sectorul economic rămân slabe⁴³, rezultatul fiind că puține idei sunt transferate și comercializate⁴⁴. Activitatea de colaborare, atâta cât există, tinde să se realizeze între instituțiile de C-D și marile companii. Participarea IMM-urilor este limitată, deși acest lucru reflectă într-o oarecare măsură scara relativ redusă și structura sectorială a bazei de IMM-uri. Instituțiile de cercetare publică nu au dezvoltat o capacitate specială de management și personală, dedicată unei mai bune comercializări a rezultatelor cercetării, unui management mai bun al drepturilor de proprietate intelectuală, unui dialog mai puternic cu întreprinderile, pentru a le susține nevoile.

Sisteme ineficiente pentru protejarea și partajarea proprietății intelectuale

Legătura dintre întreprinderi și baza de cercetare din România este împiedicată suplimentar și de cadrul deținerii dreptului de proprietate intelectuală⁴⁵ asupra cercetării și de partajare a acesteia. Nivelul scăzut în prezent al înregistrării brevetelor, precum și faptul că mai mult de jumătate din cereri sunt completate de persoane individuale, nu de întreprinderi, universități și institute de cercetare, au fost argumente în defavoarea dezvoltării de sisteme de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală, necesare într-un mediu deschis inovării. Cu un nivel scăzut de utilizare, transferul tehnologic și canalele de comercializare, inclusiv asistența și consilierea în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală sunt foarte slabe. În plus, costurile aferente depunerii și întreținerii brevetelor la nivel internațional sunt prohibitive pentru cercetătorii individuali lipsite de sprijin corporativ.

O propunere de modificare a legislației românești privind drepturile de proprietate intelectuală este supusă în acest moment dezbaterilor din Parlament și este menită să clarifice drepturile de partajare a veniturilor din proprietate intelectuală între angajații cu inovații, angajatorii lor și instituțiile de cercetare colaboratoare. Acest demers va fi un stimulent pentru comportamentul inovator în cadrul acestor grupuri și ar trebui să permită ca sprijinul public pentru protejarea drepturilor de proprietate intelectuală să fie mai eficient. De asemenea, o propunere de modificare a legislației drepturilor de proprietate intelectuală (Legea nr 84/1998 este în curs de pregătire, în scopul de a clarifica anumite aspecte care rezultă din punerea în aplicare a legii.

⁴³ Sursa: Barometrul calității, 2010, Calitatea învățământului superior din România

⁴⁴ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 7.

⁴⁵ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 7.

Deficitul de competențe de cercetare

Baza de competențe de cercetare s-a mărit substanțial în România din 1993 încoace, mai ales în sectorul învățământului superior. Cu toate acestea, în anii din urmă, salariile și mijloacele materiale de cercetare necompetitive au fost martorele unei hemoragii de talente din sectorul public, mulți tineri cercetători migrând în străinătate. Dintre toate statele UE, România are procentul cel mai mic de personal de C-D raportat la procentul total de angajați (0,4 % în 2010), ceea ce reprezintă un sfert din media UE. În privința **distribuției în teritoriu**, doar regiunea București-Ilfov se apropie de media de 1,7 % din UE.

În 2011, doar 25,8 % din populația activă economic din grupa de vârstă 25-64 ani absolvise cu succes învățământul terțiar în știință și tehnologie sau avea o ocupație în care o astfel de pregătire este în mod normal necesară, în comparație cu media UE 27, care era de 42,3 %. În privința distribuției în teritoriu, există variații regionale semnificative, regiunea București-Ilfov (46,7 %) depășind media UE 27, iar restul regiunilor variind între 17,7 % în Nord-Est și 25,1 % în Vest.

Lecțiile învățate

În prezent, există puține rezultate de evaluare disponibile, care să ofere o imagine de perspectivă asupra eficacității relative ale tipurilor specifice de intervenție. Cu toate acestea, în perioada 2007-2013 au fost învățate lecții importante, inclusiv referitoare la:

- deficitul major al cererii în regiunile în curs de dezvoltare ale României, care împiedică dezvoltarea întreprinderilor și a economiei de piață;
- instrumentele financiare mai puțin adaptate nevoilor IMM-urilor și regulilor privind ajutorul de stat/ de minimis;
- fragmentarea sprijinului afacerilor între Programul Operațional Competitivitate și Programul Operațional Regional, care a îngreunat obținerea eficacității;
- fragmentarea mediului de cercetare și inadecvarea legăturii sale cu nevoile de creștere în afaceri și cu provocările sociale;
- absența instrumentelor financiare potrivite pentru nevoile sectorului C-D și legătura sa cu sectorul productiv/transferul tehnologic;
- importanța regulilor simplificate referitoare la acces și la implementarea proiectelor.

Principalele nevoi de dezvoltare

Ca reacție la analiza de mai sus, prioritățile de investiții din perioada 2014-20 vor fi stabilite în linie cu cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitatea din România, Strategiei Naționale de CDI și Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Rurală, urmând principiile specializării inteligente și punând accent pe sprijinul componente comerciale a activităților CDI. Un mediu fiscal complementar va stimula companiile, inclusiv pe cele multinaționale, să-și plaseze în România activitățile de cercetare. În 2010 s-a introdus o deducere de 120 % a impozitului pe cheltuielile cu C-D pentru întreprinderile în care activitățile de C-D reprezintă cel puțin 15 % din cheltuielile anuale totale, iar această deducere a fost majorată la 150 % în anul 2013.

Investițiile fondurilor ESI în instituții vor fi prioritizate pe baza constatărilor în urma evaluării naționale a organismelor de cercetare-dezvoltare, după cum urmează:

- instituții puternice / având o puternică legătură cu sectoarele prioritare – prioritatea principală a sprijinului;
- mai puțin puternice, dar capabile de îmbunătățire / bine legate de sectoare prioritare - prioritate secundară pentru sprijin;
- instituții slabe / nu sunt legate de sectoare prioritare - nu reprezintă o prioritate pentru sprijin.

Pentru sectorul agricol, transferul de cunoștințe, sprijinul pentru inovare și cercetarea bine corelată cu nevoile practice ale fermierilor vor fi importante pentru competitivitatea și performanța din ce în ce mai mari ale fermierilor. Pentru a facilita introducerea noilor tehnologii, va fi esențială concentrarea unităților de cercetare pe aplicații practice la nivel de fermă, în contextul acordurilor de parteneriat pentru inovare.

Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern, care să se concentreze asupra nevoilor economiei, schimbărilor sociale și tehnologiilor în care România are potențial de clasă mondială, în conformitate cu principiile specializării inteligente și pentru a crește gradul de comercializare și internalizare a cercetării;
- promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii care să fie în legătură cu toate formele de sprijin, financiar, managerial, tehnic, creator, pentru a valorifica potențialul latent care există în rândul populației și firmelor din România.

PROVOCAREA ÎN MATERIE DE DEZVOLTARE "OAMENII ȘI SOCIETATEA"

Ocuparea și mobilitatea forței de muncă

Aspecte generale

România se confruntă cu un complex de probleme pe piața muncii. Una dintre problemele principale este reprezentată de deficitul major al cererii de forță de muncă, reflectat într-o rată scăzută a ocupării⁴⁶ pe piața internă a muncii și în migrarea masivă, pentru a beneficia de oportunități mai bune pe plan internațional. Această situație creează o platformă foarte slabă pentru politica progresivă a pieței muncii. Într-o astfel de situație, caracterizată printr-o cerere extrem de scăzută:

- angajații sunt obligați să accepte un nivel scăzut de remunerare și termeni și condiții precare de muncă;
- angajatorii aleg personal cu calificare înaltă și cu cea mai mare capacitate de adaptare; investițiile realizate de angajatori în dezvoltarea competențelor angajaților sunt unele reduse;
- mobilitatea profesională este scăzută; cei angajați țin să-și păstreze posturile și este dificil să pătrunzi pe piața muncii;
- există o arie redusă de îmbunătățire a statutului persoanelor care sunt dezavantajate pe piața muncii: femeile (în special în ceea ce privește promovarea), tinerii fără experiență anterioară, lucrătorii în vârstă, persoanele cu dizabilități, minoritățile etnice, persoanele fără educație și calificare.

În acest context, pentru a fi eficace, *Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă* a României va trebui să se coordoneze în paralel cu alte politici sectoriale. Implementarea cu succes a strategiei depinde de progresul obținut în contextul *provocării în materie de competitivitate*, în generarea unei cereri din ce în ce mai mari pentru locuri de muncă și trebuie să acționeze alături de politicile educaționale de formare continuă și de incluziune socială. Progresul în ceea ce privește *provocările în domeniul infrastructurii și resurselor* poate fi, de asemenea, de ajutor în promovarea cererii pe piața muncii în zonele vizate, precum și la crearea premiselor pentru creștere economică. Alți factori, cum ar fi o politică fiscală mai favorabilă, ar putea contribui la atingerea țintelor stabilite pentru ocupare, aducând la lumină o parte din economia informală.

Importanța unui nivel ridicat al participării pe piața muncii și al ocupării din perspectivă durabilă este reflectată în obiectivul Europa 2020, respectiv o rată de ocupare de 75% până în 2020. Ca parte a Programului Național de Reformă, România și-a asumat o țintă națională de ocupare de 70% (grupa de vârstă 20-64 ani) până în 2020. Această transformare va necesita o creștere netă de cel puțin 10% a cererii de locuri de muncă și o îmbunătățire considerabilă pe piața muncii din România a situației tinerilor, femeilor și lucrătorilor mai în vârstă.

⁴⁶ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 6; Programul Național de Reformă 2011-2013, Raportul intermediar (martie 2013) p. 10, p. 10; Recomandarea Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 6.

Obiectiv 2020	Țintele UE 27 (%)	Obiective asumate de România prin Programul Național de Reformă (%)	Situația curentă din România (%)
Rata de ocupare (grupa de vârstă 20-64)	75	70	63,8 % (2012) 71,4 bărbați 56,3 femei
Recomandări specifice de țară 2013:			
<ul style="list-style-type: none"> - combaterea muncii la negru; - promovarea ocupării lucrătorilor mai în vârstă; - îmbunătățirea participării pe piața muncii, cât și a gradului de ocupare și a productivității forței de muncă prin revizuirea și consolidarea politicilor active privind piața muncii, asigurarea de servicii de formare și servicii individualizate și promovarea învățării pe tot parcursul vieții; - întărirea capacității Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă de a spori calitatea și gradul de acoperire al serviciilor sale; - combaterea șomajului în rândul tinerilor, implementarea rapidă a Planului Național pentru Ocuparea Tinerilor, inclusiv, de exemplu, printr-o schemă de Garanție pentru Tineri. 			

Un deficit major al cererii de forță de muncă

România are un nivel semnificativ mai scăzut al ratei de ocupare a forței de muncă (63,8 % pentru grupa de vârstă 20-64 ani, în 2012), comparativ cu media pentru UE27 (68,5 %), cu toate că activitatea din economia informală⁴⁷ poate însemna că cifrele oficiale subestimează nivelul real al ocupării forței de muncă. S-a estimat că economia informală reprezintă nu mai puțin de 28,4% din PIB⁴⁸ (2013), în mare parte sub forma muncii nedeclarate și informale sau a raportării câștigurilor sub nivelul real de către persoanele identificate ca fiind angajate⁴⁹. Ca rezultat al crizei, rata de ocupare a forței de muncă a scăzut cu 1,6 % în perioada 2008-2012.

În timpul recesiunii, rata șomajului a rămas relativ scăzută, crescând de la 5,8 % în 2008 la 7,4 % în 2011, scăzând apoi la 7,0% în 2012, cu circa 2,5% sub media UE. Totuși, această situație reflectă tendința șomerilor de lungă durată de a migra de la registrul de șomaj la cel de inactivitate, după încetarea ajutorului șomaj oferit de Guvern. Practic, 30% din populația din grupa de vârstă 20-64 ani este inactivă din punct de vedere economic.

Atât rata șomajului, cât și cea de inactivitate trebuie să fie luate în considerare în contextul calității ocupării forței de muncă în România. Doar mai puțin de jumătate din cele 8,3 milioane de locuri de muncă din economie sunt salarizate. Din restul locurilor de muncă:

- 1,4 milioane (17%) reprezintă membrii familiilor neremunerați — o categorie practic inexistentă în statele membre mai dezvoltate;
- 2,1 milioane (25%) desfășoară activități independente — un nivel foarte ridicat al ocupării pe cont propriu, comparativ cu statele membre mai dezvoltate — însă în România acest statut este asociat mai degrabă cu agricultura de subzistență și cu lipsa alternativelor de venit, decât cu spiritul antreprenorial.

Această situație este și mai pronunțată în zonele rurale, unde cei care desfășoară activități independente și membrii familiei neremunerați au reprezentat 42,6% din totalul populației având un loc de muncă în 2012. Împreună, aceste fenomene indică un **deficit major al oportunităților de angajare** în economia românească. Această situație are implicații clare asupra fezabilității atingerii țintei de 70% pentru rata ocupării forței de muncă și de continuare a politicilor în acest domeniu fără o expansiune a ocupării forței de muncă în regiunile mai puțin dezvoltate ale României.

Distribuția forței de muncă are un puternic **caracter teritorial**, care urmează tiparul activității sectoriale evidențiat în cadrul *provocării în materie de competitivitate* de mai sus. Există diferențe semnificative între procentul total de ocupare din regiunile României, cu un ecart de 11,5 % între regiunea cu rata cea mai

⁴⁷ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 10; Recomandarea Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 6.

⁴⁸ Comisia Europeană, "Reformele fiscale în Statele Membre ale UE Raport 2013", tabelul 4.7, p. 78

⁴⁹ Schneider, 2012.

ridicată de ocupare (Nord-Est: 64,9 % în 2012) și cea cu rata cea mai scăzută de ocupare (Centru: 53,4% în 2012).

În privința ratei șomajului, s-au înregistrat, de asemenea, diferențe importante între regiunile României în 2012, cu un ecart de 5,9% între regiunea cu cea mai ridicată rată a șomajului (Sud-Est: 10,2%) și cea cu nivelul cel mai scăzut al ratei șomajului (Nord-Est: 4,3%). Totuși, trebuie notat faptul că regiunile cu rate mai mari ale șomajului au fost adesea cele cu piețe ale muncii mai dinamice și cele cu rate de șomaj mai scăzute, dominate de lucrătorii „nesalarizați”, identificați mai sus (de exemplu, regiunea Nord-Est). Nivelul de ocupare a forței de muncă și ratele de șomaj nu se corelează cu decalajele și sărăcia din regiuni⁵⁰.

Reducerea ratei de ocupare a forței de muncă în perioada de recesiune a fost concentrată în zonele rurale, în timp ce ocuparea forței de muncă în zonele urbane a continuat să crească. Aici s-a înregistrat și o oarecare migrare de la categoria de muncă salarizată la munca neremunerată în familie (în principal în sectorul agricol), pe măsură ce recesiunea a pus stăpânire pe economie.

O analiză a tendințelor privind ocuparea forței de muncă, în timpul perioadei 2005-2012, arată scăderi în ceea ce privește populația între 20-60 de ani, din mediul rural(cu 1,2%, ajungând la 65,7 în 2012) și în special pentru sectoarele primare și secundare de activitate economică(cu 2,6% în agricultură și 4,4% în industrie și construcții), dar, de asemenea o creștere de 14,5% pentru ocuparea forței de muncă în sectorul terțiar. Prin urmare, discrepanța dintre România și media UE27 este în continuare prea mare, necesitând implicarea populației din România și în alte sectoare ale economiei, pe lângă agricultură, în condițiile în care 30,5% din populație a fost angajată în domeniul agricol în 2012 față de media UE27 care a înregistrat 5,2% în același an.

În ceea ce privește populația angajată în industria alimentară românească, în 2011, aceasta a reprezentat 2,1% din totalul populației cu un loc de muncă(EUROSTAT), acest procent fiind de 34%, cu 2,8% sub noua medie UE-12. Raportul dintre populația angajată în domeniul agricol și cel în domeniul alimentar este de 12:01 (cea mai mare din Europa), în comparație cu noua medie EU-12 de 5:1.

După cum a fost deja menționat în secțiunea privind competitivitatea economică, creșterea competitivității sectorului agricol va conduce, de asemenea, la pierderea a unui număr semnificativ de locuri de muncă care se confruntă cu o cerere mare de absorbție a forței de muncă, în special în rândul tinerilor și a altor persoane provenind din fermele de subzistență.

Anumite zonele de coastă și de pescuit au rate mari ale șomajului, de exemplu județele Teleorman (10,04%, 2012) și Galați (9,14%). Cu toate acestea, în cea mai mare parte, șomajul în domeniul pescuitului și în zonele de coastă nu este deosebit de mare.

Lipsa unei culturi antreprenoriale

Antreprenoriatul, în sensul motivației de a înființa și de a dezvolta o afacere, diferit de munca pe cont propriu, are beneficii importante, atât din punct de vedere economic, cât și social. Creează locuri de muncă și bunăstare, contribuind la împlinirea personală și la atingerea obiectivelor sociale. În România, antreprenoriatul este încă redus, iar în zonele rurale este aproape inexistent. În cercetările recente⁵¹, 74% din respondenții români au declarat că ar prefera să demareze o afacere, comparativ cu 8% care ar dori să fie angajați. Numai 25% din respondenți au inițiat procesul de demarare a unei afaceri, procentul mic fiind explicat de o serie de bariere, din care cele mai importante sunt: dificultatea de accesare a finanțării (93%) și teama de faliment (56%). Conform studiului, aproximativ un sfert din firmele din România s-au desființat după trei ani.

Tinerii se confruntă cu bariere la intrarea pe piața muncii

Se înregistrează discrepanțe semnificative între România și UE27 în ceea ce privește procentul de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor (între 15-24 de ani). În 2012, media din România era cu 9% mai scăzută decât media UE (23,9% în România, față de 32,9% în UE27); în cazul tinerelor, diferența era de 10,7%.

⁵⁰ Detalii suplimentare în secțiunea 3.1.5 „Zonele geografice cele mai afectate de sărăcie”.

⁵¹ Sursa: Sondajul Flash Eurobarometru nr. 354, 2012, „Entrepreneurship in the EU and beyond”.

În plus, în 2012, ponderea tinerilor care nu erau nici angajați, nici înscriși în sistemul de învățământ sau formare profesională (NEETs) era cu 3,6% peste media UE (16,8% în România, față de 13,2% în UE27), iar în rândul tinerelor era de 18,6%, în comparație cu 13,5% în UE27⁵².

Tinerii se confruntă cu dificultăți la găsirea unor locuri de muncă stabile, din mai multe motive:

- concurența pe o piață a muncii unde se înregistrează un deficit general de oportunități de angajare; lucrătorii cu vechime nu renunță la posturile lor;
- lipsa relativă a experienței profesionale plasează tinerii într-o poziție dezavantajoasă în competiția cu alți lucrători. Potrivit agenților de recrutare, 59% din angajatori nu-și pot permite să angajeze tineri lipsiți de experiență;
- nivelul de educație obținut. Cu toate acestea, și cei cu rezultate bune se confruntă cu rate de ocupare sensibil mai reduse decât omologii lor din alte țări ale Europei;
- lipsa competențelor cerute de angajatori (atât aptitudini tehnice, cât și calificări profesionale, precum și aptitudini "soft", de exemplu capacitatea de organizare a propriei activități și a procesului de învățare, aptitudini cognitive, de comunicare și organizatorice).

Situația tinerilor pe piața muncii s-a deteriorat în decursul crizei economice, rata de șomaj crescând de la 18,6% în 2008 la 22,7% în 2012. Cu toate acestea, rata mare a șomajului înainte de recesiune relevă o dificultate persistentă a tranziției pentru tineri, pe o piață a muncii cu un deficit major de oportunități de angajare. Reflectând **disparitățile teritoriale**, trei regiuni vor fi eligibile pentru Inițiativa pentru Ocuparea Tinerilor, având o rată a șomajului în rândul tinerilor mai mare de 25%: Centru (31,7%), Sud-Est (31,3%) și Sud-Muntenia (30,2%).

Nivelul redus de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor și al lucrătorilor mai în vârstă

Gradul redus de ocupare a forței de muncă din România este puternic corelat cu sexul și cu vârsta forței de muncă⁵³.

Femeile

Un studiu publicat în 2011 arată disparitățile socio-economice cu care se confruntă populația feminină în funcție de zonele de reședință, în special cele provenind din zonele rurale. Un procent semnificativ al populației feminine este concentrat în aceasta zonă, acest mediu fiind descris ca un mediu monolit, subdezvoltat socio-economic, înapoiat din punct de vedere cultural, având acces limitat la educație, ocuparea forței de muncă și formare profesională.

În 2012, diferența de grad de ocupare dintre bărbați și femei era cu 2,9% mai mare decât media UE. În 2012, în România, procentul de ocupare în rândul bărbaților din grupa de vârstă 20-64 ani era de 71,4%, în comparație cu 56,3% în rândul femeilor. Cu toate că segregarea de gen pe domenii de activitate pare mai mică în România decât media europeană⁵⁴, datele referitoare la câștiguri sugerează că există mai multe femei angajate în locuri de muncă slab plătite.

Există încă unele obstacole legate de reducerea capacității de adaptare a populației feminine în zonele rurale și participarea sa scăzută la învățarea pe tot parcursul vieții.

Nivelul de educație reprezintă unul din factorii care influențează accesul femeilor la ocuparea forței de muncă, după cum urmează:

- în conformitate cu datele și definițiile furnizate de Eurostat, 45,7% din femeile cu studii minime și 60,6% din cele cu studii medii sunt angajate;
- în ceea ce privește persoanele cu studii superioare, femeile au oportunități aproape egale cu bărbații în găsirea unui loc de muncă (84,5% din femei și 86% din bărbați sunt angajați).

Dezvoltarea insuficientă a facilităților de îngrijire a copiilor, prețuri accesibile din punct de vedere financiar și de înaltă calitate pentru a permite o mai bună reconciliere a vieții profesionale și de familie a femeilor –

⁵² Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 6; Programul Național de Reformă 2011-2013, Raportul intermediar (martie 2013) p. 10, p. 10; Recomandarea Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 6.

⁵³ Raportul Băncii Mondiale, 2013: Europa 2020 România: Politici bazate pe dovezi, pentru productivitate, ocuparea forței de muncă și îmbunătățirea competențelor.

⁵⁴ Eurostat, 2013.

doar 23,46 dintre femei au acces la acest tip de facilități iar 37,91% nu le accesează⁵⁵. Întreruperea carierei (naștere, concediu de maternitate) reprezintă un factor care pune femeile într-o poziție dezavantajoasă, deoarece în această perioadă sunt pierdute oportunitățile de formare profesională în vederea adaptării aptitudinilor femeilor la dinamica permanentă a pieței forței de muncă.

Perioadele petrecute în afara pieței muncii pentru îngrijirea copiilor conduc la o pierdere a vechimii și la o tendință spre perimarea competențelor. În plus, până recent, vârsta de pensionare era cu trei ani mai mică pentru femei, comparativ cu bărbații. Disparitățile de gen în rata de ocupare a forței de muncă prezintă o dimensiune **teritorială**, cu un decalaj mai mic, de 11 procente, între ratele de ocupare a forței de muncă pentru bărbați (Vest: 74,7% și Centru: 65,7%) și un decalaj de 16,2 procente pentru femei (Nord-Est: 65,5% și Centru: 49,3%).

În perioada 2007-2013, formarea profesională susținută de FSE a fost utilizată pentru a contribui la reducerea decalajului, femeile reprezentând 57,9% din cei 155.000 de beneficiari.

Lucrătorii mai în vârstă

Rata de ocupare a forței de muncă scade rapid odată cu vârsta. Perimarea competențelor și percepția legată de o productivitate mai scăzută dezavantajează lucrătorii mai în vârstă care concurează pe o piață a muncii în care există un deficit general de oportunități de angajare. În 2012, procentul de ocupare printre cei în vârstă de 56-64 de ani era de 41,4%, în comparație cu 63,8% la cei cu vârste între 20 și 64 de ani. Aceasta înseamnă cu 7,5% mai puțin decât media din UE27, pentru același an.

În ceea ce privește schimbările structurale majore pe piața forței de muncă, lucrătorii mai în vârstă sunt considerați mai rigizi la fluctuațiile pieței, având în vedere dificultatea integrării acestora în învățarea pe tot parcursul vieții – cursuri, recalificări și prin urmare, dificultatea integrării lor pe piața forței de muncă.

Obstacolele din perspectiva angajatorilor⁵⁶:

- productivitatea lucrătorilor mai în vârstă este mai mică decât cea din alte grupe de vârstă;
- sunt mai puțin orientați spre noi tehnologii și se adaptează cu dificultate la noile procese de producție.

O problemă posibilă ar pute-o reprezenta ponderea cea mai mare a acestora în sectoarele care se confruntă cu măsuri de restructurare, ceea ce îi face mai vulnerabili în fața somajului. O altă cauză aparentă o reprezintă legislația slabă a pensiei de handicap, care limitează dreptul la muncă pentru anumite categorii de pensionari pe caz de invaliditate (handicap de gradul II). (Pentru această categorie, legislația interzice dreptul la muncă, spre deosebire de invaliditatea de gradul III care permite munca de 4 ore pe zi).

Se poate observa că există un procent ridicat al forței de muncă în vârstă în agricultură, unde persoanele cu vârsta de peste 45 de ani reprezintă mai mult de 50% din numărul total (comparativ cu 36,7% la nivel național) iar persoanele cu vârsta peste 64 de ani reprezentând aproape 15% (comparativ cu 4,5% la nivel național). În ceea ce privește **teritorialitatea**, există disparități regionale notabile cu o diferență de 23,8% între București–Ilfov (32,4%) și Nord-Est (56,1%). Parțial, acest lucru reflectă stabilitatea relativă a (auto)ocupării forței de muncă în sectorul agricol/zonelor rurale, ocuparea forței de muncă salariate care este mai răspândită în zonele urbane, pare să fie mai supusă dezavantajelor legate de vârstă. Ocuparea forței de muncă redusă a lucrătorilor în vârstă este un motiv de îngrijorare atunci când este cuplată cu longevitatea prelungită, ridicând perspectiva sărăciei în rândul persoanelor vârstnice și crescând presiunea asupra sistemului național de protecție socială.

Un număr semnificativ de șomeri de lungă durată

În perioada 2008-2011 s-a înregistrat o tendință comună de creștere a șomajului de lungă durată, atât în România, cât și în UE27, mai pronunțată în UE27. În 2012, rata șomajului de lungă durată înregistrată în România a fost de 3,2%, cu 1,4 procente mai scăzută decât media UE27. Într-o oarecare măsură, procentul relativ scăzut înregistrat al șomajului de lungă durată reflectă durata limitată a ajutorului de șomaj în România și o tendință de a migra în inactivitate a celor care nu mai beneficiază de ajutor de șomaj. În

⁵⁵ Raportul de Cercetare privind discriminarea de gen pe piața forței de muncă, sondaj realizat pe 200 de persoane, companii instituții publice cu mai mult de 100.000 de angajați – cu reprezentare egală între bărbați și femei și 214 manageri.

România, șomajul pe termen scurt nu pare să fie diferențiat în funcție de gen, ci mai curând pe grupe de vârstă.

În ceea ce privește **distribuția în teritoriu**, în 2011, regiunile Sud-Muntenia și Sud-Est au înregistrat cel mai mare număr de șomeri de lungă durată, 64.000 și respectiv 62.000, iar în Nord-Vest cel mai mic număr, 28.000 de persoane.

Grupurile vulnerabile sunt dezavantajate în mod extrem pe o piață competitivă a muncii

Dat fiind deficitul general de locuri de muncă de pe piața românească a muncii, concurența este acerbă pentru grupurile care se confruntă cu dezavantaje speciale⁵⁷. Statutul grupurilor vulnerabile este examinat în capitolul *Incluziunea socială* de mai jos; aici accentul se limitează la analiza statutului acestora pe piața muncii.

*Persoanele de etnie romă*⁵⁸ ocupă o poziție precară pe piața muncii din România, explicată prin multiple dezavantaje, printre care nivelul scăzut de alfabetizare, educație și competențe, precum și discriminarea pe piața muncii. În 2011, rata de ocupare în rândul persoanelor de etnie romă a fost de numai 36%, în timp ce alți 36% erau în căutarea unui loc de muncă, iar 28% erau inactivi⁵⁹. Cu toate acestea, implicarea în economia informală este ridicată. Doar unul din zece cetățeni români de etnie romă a avut un loc de muncă stabil în ultimii doi ani, iar 52% declară că nu au găsit de lucru în acea perioadă. Majoritatea persoanelor de etnie romă lucrează pe cont propriu, în meserii necalificate; numai 10-15% dintre aceștia sunt salarizați.

Participarea pe piața muncii este foarte scăzută printre femeile române, doar 27% fiind angajate și 36% declarând că sunt în căutarea unui loc de muncă. De la o vârstă foarte fragedă, multe femei de etnie romă au responsabilități de îngrijire a copiilor.

Persoane cu dizabilități. Aproximativ 1,4 milioane de români au o capacitate de muncă limitată (persoane cu dizabilități și persoane cu invaliditate)⁶⁰. Doar 12,7% dintre cetățenii români cu dizabilități erau angajați în iunie 2013, 56% raportând că nu au lucrat niciodată, iar rata de ocupare a forței de muncă este deosebit de scăzută în rândul femeilor cu dizabilități în vârstă de peste 50 de ani. Există un nivel semnificativ scăzut de locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități, în condiții europene, și această situație subliniază modul în care cererea scăzută pentru forță de muncă în economia din România marginalizează și mai mult persoanele vulnerabile.

Situația este exacerbată de sistemul de învățământ, care a dezavantajat multe persoane cu dizabilități, pentru care absolvirea învățământului obligatoriu se situează cu mult sub media pentru populația generală. Prin urmare, acest grup se confruntă cu un dezavantaj dublu pe piața muncii.

Prin urmare, fondurile ESI 201-2020 ar trebui să includă atât măsuri direcționate cât și măsuri de integrare având scopul de a îmbunătăți accesul la piața forței de muncă, concentrându-se în principal pe următoarele categorii: șomeri pe termen lung, persoane inactice, femei, lucrătorii vârstnici, persoane de etnie romă, persoane cu handicap și persoane cu nivel scăzut de educație și calificare, inclusiv a celor din mediul rural.

Lipsa flexibilității și mobilității forței de muncă (între diferitele regiuni ale României)

Analiza ocupării forței de muncă pe regiuni în perioada 2008-2011 evidențiază diferențe semnificative între evoluțiile pe regiuni, după cum urmează:

- regiunea Nord-Est a înregistrat cea mai mare creștere a locurilor de muncă (circa 88.100), ceea ce indică o activitate economică dinamică și o influență slabă a crizei economice, urmată de regiunea Nord-Vest, care a înregistrat o creștere de 48.900 de locuri de muncă;
- regiunea Sud-Muntenia a înregistrat cea mai mare scădere absolută în aceeași perioadă, o pierdere de 131.200 de locuri de muncă, ce indică existența unor probleme structurale care impun măsuri specifice.

În ciuda disponibilității relative a locurilor de muncă în alte regiuni, nivelurile de inactivitate în regiunile cu nivel mai mare de reducere a locurilor de muncă tind să crească. În timp ce dezvoltarea locală și regională

⁵⁷ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 6.

⁵⁸ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 6.

⁵⁹ Tarnovschi (ed.), 2012, Proiectul POSDRU.

⁶⁰ Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice

au ca obiectiv creșterea oportunităților de angajare în toate regiunile, o parte a soluției la șomajul regional din România poate fi creșterea capacității de adaptare și a mobilității lucrătorilor pentru a urmări oportunități din afara zonei actuale de reședință. Aceasta a fost o tendință comună și voluntară în rândul tinerilor și persoanelor bine calificate, după cum indică nivelul migrației internaționale în ultimul deceniu. Cu toate acestea lucrătorii mai în vârstă, cei mai puțin calificați și cei cu angajamentele familiale sunt supuși mai mult unor bariere care îi leagă de zone de oportunitate scăzută: lipsa de competențe transferabile, lipsa de resurse financiare, accesul la locuințe, preocupările legate de îngrijirea și educarea persoanelor aflate în întreținere.

Prin urmare, fondurile ESI alocate pentru perioada 2014-2020 ar trebui să cuprindă acțiuni având scopul de a îmbunătăți adaptabilitatea și mobilitatea forței de muncă, cum ar fi asigurarea mobilității și transferul primelor; furnizarea de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor necesare pentru creșterea economică a sectoarelor cu potențial sau a sectoarelor tradiționale cu potențial de creștere și, de asemenea, facilitarea tranziției de la agricultura de subzistență la activități non-agricole sau evaluarea și recunoașterea competențelor obținute în situații formale și informale.

Depășirea problemei de necorelare dintre cerere și ofertă în ceea ce privește competențele

Schimbările complexe din economia românească anticipează că, în viitor, va fi nevoie de un mix diferit de competențe ale forței de muncă⁶¹. Acest lucru se evidențiază în apariția unor decalaje de competențe la începutul procesului de redresare economică, cu un deficit de lucrători calificați, în special în sectoarele de producție și agro-alimentar, cu potențial de creștere. Cercetări recente⁶² indică deficite semnificative în ocupațiile pentru care este nevoie de calificări profesionale și tehnice. La data efectuării studiului, astfel de calificări sunt necesare pentru majoritatea locurilor de muncă vacante curente, cu o cerere notabilă în industria de textile și produse din piele, în ingineria mecanică și în construcții.

Analiza efectuată în cadrul *provocării în materie de competitivitate* de mai sus a evidențiat tendințele actuale din dezvoltarea sectorială și conversia, anticipată în viitor.

Demararea de noi afaceri, spiritul antreprenorial și IMM-urile sunt identificate în cadrul provocării în materie de competitivitate ca oferind un potențial de creștere semnificativ.

Aceste tendințe au implicații complexe pentru alinierea sistemului educațional la nevoile viitorului loc de muncă și acest lucru este analizat în continuare, în capitolul *Educație*. Pentru politica de ocupare a forței de muncă, aceleași tendințe plasează pe primul loc facilitarea tranziției către locuri de muncă eficiente, mobilitatea forței de muncă și adaptarea la o economie românească în mișcare spre o productivitate mai mare și un echilibru mai bun al competențelor.

Prin urmare, alocările pentru perioada 2014-2020 ar trebui să se concentreze pe dezvoltarea abilităților șomerilor de lungă durată, persoanelor inactive, asupra celor cu un nivel scăzut de educație și calificare și asupra persoanelor implicate în agricultura de subzistență. Dezvoltarea abilităților ar trebui să fie în conformitate cu necesitățile creșterii economice a sectoarelor competitive cu potențial, precum și cu cele tradiționale, care au potențial de creștere, cu scopul de a spori valoarea adăugată sau de a susține activitatea pe termen mediu prin creșterea competitivității prin intermediul inovării și dezvoltării pieței.

Capacitatea administrativă redusă a Serviciului Public de Ocupare

Schimbările în contextul socio-economic și cele din structura pieței muncii au condus la un număr mare de persoane care caută un loc de muncă și un număr mare de șomeri pentru SPO și la o cerere sporită de servicii acordate de SPO, în special informații și orientări, mediere și formare profesională. Cu toate acestea, declinul continuu al investițiilor în măsuri active de ocupare a forței de muncă, de la 0,16% din PIB în 2003 la 0,02% în 2011, a condus la reducerea amplitudinii și calității serviciilor furnizate⁶³.

Pentru o mai bună corelare între serviciile oferite de SPO și nevoile clientului, este nevoie de o abordare strategică și multilaterală. Consolidarea capacității administrative a SPO și asigurarea unui nivel adecvat de

⁶¹ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 7.

⁶² CEDEFOP, 2011.

⁶³ Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă

resurse pentru măsurile active reprezintă elemente cruciale pentru creșterea calității și personalizarea serviciilor oferite⁶⁴ și pentru îmbunătățirea eficacității acestora.

Prin urmare, alocările propuse pentru perioada 2014-2020 ar trebui să se concentreze pe creșterea capacității SPO în domeniul de analiză a pieței forței de muncă și prognoză, pe furnizarea de servicii personalizate și măsuri active și preventive într-un stadiu timpuriu, care sunt deschise tuturor solicitanților de locuri de muncă, concentrându-se în același timp pe persoanele cu risc mare de excluziune socială, inclusiv pentru persoanele provenind din comunitățile marginalizate, precum și de a oferi servicii mai bune angajatorilor. De asemenea, investițiile FESI ar trebui să sprijine dezvoltarea de parteneriate cu serviciile de angajare private, partenerii sociali și ONG-urile pentru o mai bună acoperire și gestionare a problemelor complexe cu care se confruntă piața forței de muncă.

Principalele nevoi de dezvoltare

Pornind de la constatările evidențiate de analiza provocărilor și de analiza SWOT (**Anexa I**), nevoile de dezvoltare identificate corespund și primelor rezultate ale *Strategiei Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă în perspectiva anului 2020*, *Strategiei Naționale pentru Competitivitate*, precum și *Planului Național pentru Ocuparea Tinerilor*.

În funcție de gravitatea problemei, principalele nevoi de dezvoltare în domeniul ocupării forței de muncă și mobilității muncii sunt:

- creșterea oportunităților de ocupare;
- integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor care nu sunt angajați, nu sunt înscriși în sistemul de învățământ sau formare profesională (NEETs);
- acces la ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactive, cu deosebire pentru femei, tineri și lucrători mai în vârstă, cetățeni români de etnie romă, persoane cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile;
- reducerea disparităților regionale și teritoriale și intensificarea mobilității forței de muncă;
- îmbunătățirea alinierii ocupării forței de muncă și a serviciilor de dezvoltare a forței de muncă la nevoile în schimbare ale pieții muncii;
- diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii, pentru a atrage ocuparea forței de muncă și crearea de firme în domeniu;
- modernizarea Serviciului Public de Ocupare și întărirea capacității administrative de a furniza măsurile active și preventive de ocupare, precum și servicii de calitate.

Incluziunea socială și sărăcia

Aspecte generale

În pofida progresului înregistrat în ultimele două decenii, în România se confruntă în continuare cu următoarele probleme:

- sărăcie și excluziune socială pe scară largă;
- niveluri ridicate de sărăcie în zonele rurale și în enclavile urbane;
- probleme sociale și comportament antisocial, care îi afectează în principal pe cei săraci;
- calitate scăzută și acces inegal la servicii medicale și sociale.

Sărăcia și excluziunea socială, care afectează în special regiunile mai puțin dezvoltate din România, își au originea în⁶⁵:

- nivelul scăzut al activității economice;
- dependența mare de o agricultură cu productivitate scăzută, pescuit și alte activități înrudite;
- nesustenabilitatea modelelor anterioare de diversificare regională, care a dus la de-industrializare și migrare;

Această situație negativă a fost exacerbată de impactul crizei financiare și economice, care în perioada 2008-2011 a înregistrat o tendință de îmbunătățire a indicelui populației expuse la riscul de sărăcie și

⁶⁴ Evidențiat în *Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013)* p. 6.

⁶⁵ Evidențiat în *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012)*, p. 6.

excluziune socială (ARPE)⁶⁶, de la 44,2% în 2008 la 40,3% în 2011, procent care a stagnat și, din nefericire, mai recent chiar a început să scadă⁶⁷ la 41,7% în 2012.

Deși sunt stabilite politici, dispoziții legale și responsabilități pentru acțiuni contra excluziunii precum și acțiuni care vizează reducerea sărăciei, autoritățile locale nu dispun de resursele umane și materiale pentru a aborda aceste fenomene. Serviciile comunitare sunt subdezvoltate; contribuția potențială a modelelor de economie socială este insuficient exploatată.

Investițiile publice sunt justificate din perspectivă economică, precum și prin prisma noțiunii de justiție socială. Excluziunea socială și economică are un cost ridicat pentru România, în ceea ce privește potențialul uman nerealizat. Aceasta reprezintă o povară semnificativă asupra finanțelor publice, care va crește în viitor, având în vedere apropierea României de abordarea europeană a măsurilor de protecție socială. Cu toate acestea, soluțiile durabile depind în mare măsură de progresul în cadrul *Provocarea privind competitivitate*, prezentate mai sus.

Sărăcie și excluziune socială extinsă

Obiectiv 2020	UE 27 obiective	Obiective asumate de România prin Programul Național de Reformă	Situația curentă din România (2012)
Reducerea populației cu risc de sărăcie după transferurile sociale (număr de persoane) comparativ cu 2008	20.000.000	580.000	240.000
Recomandări specifice de țară:			
<ul style="list-style-type: none"> - continuarea reformelor din sectorul sănătății, pentru a crește eficacitatea, calitatea și accesibilitatea sa, în special pentru persoanele deșavantajate și pentru comunitățile îndepărtate și izolate; - reducerea sărăciei; - îmbunătățirea eficacității și eficienței transferurilor sociale, cu un accent deosebit pe copii; - completarea reformei de asistență socială, prin adoptarea legislației relevante și consolidarea legăturii sale cu măsurile de activare; - accelerarea procesului de tranziție de la îngrijirea instituțională la forme de îngrijire alternativă pentru copiii lipsiți de grija parentală; - realizarea Strategiei Naționale de Integrare a Romilor. 			

În 2012, 124,5 milioane de oameni (24,8% din populația UE28) erau expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială, definit ca partea de populație afectată de unul sau mai multe din următoarele aspecte:

- venitul sub pragul de sărăcie;
- traiul în condiții de severe privațiuni materiale;
- traiul în gospodării cu o intensitate foarte scăzută a muncii.

Cu 41,7% din populație care se încadrează în această definiție, România se află pe locul al doilea din punct de vedere al ratei AROPE în UE⁶⁸. Prin Programul Național de Reformă, România intenționează să reducă populația expusă la risc de sărăcie și excluziune socială cu 580.000 (circa 6,51% din nivelul din 2012) până în 2020, aceasta fiind contribuția sa la obiectivul EU2020 al Europei.

În ceea ce privește **distribuția în teritoriu**, sărăcia are un pronunțat caracter spațial. În Regiunea București-Ilfov aceasta înregistrează cea mai scăzută incidență, în vreme ce sărăcia este de aproape două ori mai mare în regiunile Nord-Est și Sud-Est. În *zonele rurale și în orașele mici*, în special în regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud-Vest Oltenia și Sud-Muntenia, se întâlnesc procente semnificativ mai mari de persoane care se confruntă cu riscul de sărăcie sau de excluziune socială. Peste 71% dintre persoanele sărace din România trăiesc în comunități rurale. Între anii 2005 și 2011, cele mai mari progrese în reducerea sărăciei s-au înregistrat în trei regiuni: Centru, București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia; în regiunile Sud-Est și Vest, incidența sărăciei s-a modificat doar marginal.

⁶⁶ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 6; Programul Național de Reformă 2011-2013, Raportul intermediar (martie 2013) p. 17; Recomandarea Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 6.

⁶⁷ Eurostat, decembrie 2013

⁶⁸ Eurostat.

Zonele monoindustriale afectate de restructurarea industrială se confruntă cu o îmbătrânire și depopulare accentuată; așezările izolate situate în regiunile muntoase și de-a lungul coridorului Dunării prezintă aceeași tendință demografică negativă, în principal din cauza caracteristicilor geografice care limitează accesul la locurile de muncă.

În *zonele rurale*, sărăcia este asociată cu lipsa modernizării și cu viața economică dominată de agricultură. Începând din 1990, în zonele cu condiții precare de locuit din centrele urbane s-au format concentrări de sărăcie. Alți factori de diferențiere a sărăciei urbane sunt dependența locuitorilor de la oraș de venituri, segregarea comunităților în funcție de condițiile de locuit și utilizarea serviciilor sociale.

Grupurile-țintă.

Grupurile cele mai afectate de sărăcie și de excluderea socială⁶⁹ sunt următoarele:

Copiii reprezintă un grup vulnerabil semnificativ.

Copiii și tinerii provenind din familii sărace - Aproximativ 320.000 de copii (0-17 ani) trăiau în condiții de sărăcie extremă în 2010. Copiii din zonele rurale și copiii de etnie romă sunt cei mai afectați. Rata sărăciei în rândul copiilor din mediul urban era de numai 3,5% în 2010, pe când în zonele rurale era de 12,4%. Ratele sunt semnificativ mai ridicate în rândul copiilor de etnie romă: în zonele urbane, 27,3% în cazul copiilor de etnie romă, față de 2% în cazul copiilor români, și 41,1% față de 10,6% în zonele rurale.

*Copiii din instituții de protecție a copiilor, rezidențiale sau familiale*⁷⁰. Integrarea tinerilor în societate, în vederea unei vieți active, precum și recunoașterea întregului lor potențial, pentru a asigura calitatea vieții, reprezintă elemente esențiale pentru reducerea riscului de excludere socială și furnizarea premiselor pentru o dezvoltare durabilă. *Copiii ai căror părinți lucrează în străinătate* - La sfârșitul anului 2011 se găseau în această situație 83.658 de copii. Majoritatea acestor copii, dar nu toți, au o stare materială relativ bună, dar pot fi privați de afecțiune ceea ce dăunează dezvoltării lor. Lipsa grijii și supravegherii parentale poate avea efecte grave asupra dezvoltării personalității, calității nutriției și performanței la școală, ducând până la abandon școlar.

Gospodării monoparentale și gospodăriile cu trei sau mai mulți copii. În vreme ce rata relativă a sărăciei în gospodăriile fără copii a scăzut ușor în ultimii ani, aceasta a crescut în gospodăriile cu copii. Dintre acestea, în 2013 s-au înregistrat familiile monoparentale (51.776 de familii, reprezentând aproximativ 20% beneficiari) și gospodăriile cu trei sau mai mulți copii (50.425 de gospodării, din care 29.035 cu ambii părinți) se confruntă cu un risc de sărăcie de 1,5-2 ori mai mare.

Cei mai mulți părinți singuri (83% femei, 17% bărbați) sunt de origine română și au un nivel mediu-scăzut de educație. Totuși, în ciuda ratei relativ ridicate de ocupare (64%), veniturile lor sunt reduse. Pentru părinții singuri care muncesc, echilibrul între muncă și viața de familie, cu precădere supravegherea copiilor și sprijinul necesar pentru școală, reprezintă o problemă vitală.

Persoanele fără loc de muncă sau cele cu venituri mici⁷¹.

În cazul populației de vârstă activă, șomajul este principala cauză a sărăciei. În 2011, rata lunară a șomajului pentru populația activă cu vârsta între 15 și 64 de ani a fost de 7,7%. Riscul de sărăcie în rândul șomerilor este de aproape șase ori mai mare (și continuă să crească) ca în cazul salariaților. În perioada crizei, numărul lucrătorilor salariați a scăzut cu peste 15%, ceea ce înseamnă aproximativ 730.000 de persoane. Persoanele care locuiesc în gospodării cu intensitate a muncii foarte scăzută reprezintă 7,4% din populație în 2012 și aproape unul din zece copii și unul din zece adulți cu vârsta cuprinsă între 18 și 59 de ani locuiesc în gospodării în care nimeni nu are un loc de muncă. Chiar și așa, angajarea nu este întotdeauna o cale de ieșire din sărăcie. Potrivit Eurostat, rata de sărăcie în rândul persoanelor angajate este cea mai mare din Europa. În același timp, fermierii independenți se confruntă cu un risc de sărăcie și mai ridicat decât persoanele fără loc de muncă. S-a estimat că 31% dintre persoanele ocupate lucrează în sectorul informal, mulți în locuri de muncă instabile, sezoniere sau temporare, care asigură venituri mici și

⁶⁹ Evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 6.

⁷⁰ Evidențiat în Programul Național de Reformă 2011-2013 (martie 2013) p. 10, p. 18; Recomandarea Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013) p. 7.

⁷¹ Sursa: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, „Analiza socio-economică pentru perioada de programare a fondurilor structurale 2014-2020” – Afaceri Sociale și Incluziune Socială, 2012

neregulate (de multe ori în natură), iar cele mai multe gospodării se confruntă cu probleme financiare la achiziționarea de combustibil. Acest tip de muncă instabilă este deseori singurul la care au acces grupurile vulnerabile și determină excluziunea lor, deoarece nu sunt asigurate prin sistemele de asigurări sociale, de sănătate și de șomaj. O altă categorie este reprezentată de persoanele fără adăpost; cei mai mulți oameni devin persoane fără adăpost atunci când părăsesc centrele de plasament sau o altă instituție (fie la finalizarea studiilor, fie în alte situații) sau după ce și-au pierdut casa. Potrivit datelor administrative, în 2011 existau 41.085 de persoane marginalizate (inclusiv cei fără adăpost), care nu aveau o casă sau un apartament, în proprietate sau închiriat.

Vârșnicii.

Riscul de sărăcie în rândul populației vârstnice a scăzut semnificativ față de 2007 (când a atins rata de 44%), în principal datorită creșterii pensiilor în 2008 și introducerii pensiilor sociale în 2009. În România, majoritatea vârstnicilor dependenți se află în grija familiei. Persoanele care au trecut de vârsta de 65 de ani și care trăiesc singure reprezintă 4,2% din populație și sunt considerate un grup vulnerabil, în special în ceea ce privește accesul la serviciile medicale și sociale.

Serviciile de îngrijire (aziluri, centre de îngrijire temporară, centre de îngrijire de zi), serviciile de îngrijiri medicale și serviciile sociale la domiciliu pentru persoanele dependente sunt insuficient dezvoltate.

În 2012, au existat 203 de centre rezidențiale pentru bătrâni, din care 108 de servicii publice și 95 administrate de ONG-uri. Numărul total de beneficiari în centre rezidențiale publice și private este de aproximativ 9542 de persoane (media actuală de beneficiari pe centru este de 45). Comparativ cu numărul total al persoanelor în vârstă de 85 + (263.262 de persoane - 1,3% din populația românească), care reprezintă majoritatea persoanelor care necesită îngrijire pe termen lung în casele lor și în centre rezidențiale. România trebuie să dezvolte servicii de îngrijire la domiciliu și să înființeze azile, pentru a răspunde nevoilor persoanelor în vârstă care sunt în creștere continuă. Chiar dacă în legislația actuală este de a menține oamenii în casele lor cât mai mult posibil și de a dezvolta servicii de îngrijire la domiciliu, există, de asemenea, o necesitate de a avea îngrijire rezidențială pentru acele cazuri care necesită servicii de îngrijire pe termen lung, în special persoanele în vârstă, cu un grad mai ridicat de dependență.

În România, îngrijirea pe termen lung este definită de Legea nr. 292/2011 în ceea ce privește privind asistența socială, în calitate de îngrijire a persoanei care necesită o perioadă mai lungă de timp de peste 60 zile de ajutor pentru a îndeplini activitățile de bază și zilnice ale vieții de zi cu zi.

Îngrijire pe termen lung nu este sprijinită printr-un sistem de asigurări, prin urmare, este un serviciu de tip necontributiv. Îngrijirea pe termen lung este susținută în principal de la bugetul de stat sau local și/ sau din plățile beneficiarilor bazate pe venitul individual.

De multe ori îngrijirea la domiciliu este oferită într-un mod informal de către membrii de familie care au povara venitului gospodăriei. România se confruntă cu fenomenul de migrație, fiind principalul "exportator" de persoane de îmbătrânire activă, inclusiv asigurarea în domeniul îngrijirii pe termen lung, în principal în țările occidentale ale UE. Având în vedere capacitatea insuficientă a serviciilor existente pentru persoanele în vârstă, există, de asemenea, necesitatea de a finanța crearea de servicii de îngrijire rezidențială.

România este una dintre cele mai afectate state membre UE de îmbătrânirea demografică. Acest lucru a avut loc ca urmare a schimbărilor naturale, dar, de asemenea a migrației externe, având în vedere că oamenii activi, atât punct de vedere economic și demografic, a predominat printre emigranții și a contribuit la scăderea numărului de nașteri și creșterea naturală. Cota de 65 + populației a crescut deja la 16,1% în 2011, comparativ cu 11% în 1992 și va ajunge la peste 26% în 2060.

Până în 2030, numărul de persoane în vârstă de 65 de ani va crește cu aproape 760.000, creșcând provocările cu care sistemul de sănătate se confruntă deja, precum punerea la îndoială în mod serios a durabilității sistemului de pensii.

Speranța de viață la naștere a crescut de la 69.2 ani în 1980 la 74.6 ani în 2011.

În 2011⁷², schimbarea naturală (la 1000 locuitori), a fost de -2.6 și care înregistrează valori negative din anul 1992, în timp ce migrația internațională totală a fost de -2.8⁷³ având o componentă semnificativă a femeilor fertile. Potrivit Eurosta⁷⁴, cele două componente ale schimbării populației (schimbare naturală și migrația netă) se deplasează în aceeași direcție, pentru a produce o schimbare de ansamblu mai mare. Multe regiuni de nivelul NUTS 3 din România, Bulgaria, Germania, Letonia, Lituania, Ungaria au văzut mișcare a ambelor componente ale schimbării populației într-o direcție negativă⁷⁵.

Este de remarcat faptul că, după 2040, Letonia și apoi România sunt estimate pentru a avea cele mai mari medii de vârstă care evidențiază trecerea spre procesul de îmbătrânire. Excluzând indicatorul de vârstă medie, în cazul în care cele mai multe țări au trecut deja perioada de cea mai mare creștere, țările care sunt estimate pentru a face față cele mai timpurii schimbările demografice includ Germania, Polonia, România și Slovacia. Un aspect important care trebuie luat în considerare este indicatorul statistic care ne arată raportul de dependență de vârstă, în raportarea procentului al populației în vârstă de 65 de ani și pentru populație de vârstă activă, cu vârsta cuprinsă între 15-64 ani. Vechiul raportul de dependență de vârstă fost de 21,3%⁷⁶, dar prognosticul este de creștere constantă și consistentă: 25,7% (31,4% UE) în anul 2020, 30,2% (38,3% UE) în anul 2030, 40,7% (45,5% UE) în 2040, 53,8 % (50,2% UE) în 2050, 64,8% (50,2% UE) în 2060.

Conform previziunilor de schimbare a populației pentru intervalul 2008 - 2060 în ceea ce privește statele membre și pentru Norvegia și Elveția, România se situează printre ultimele patru țări care au cele mai mici cifre, respectiv o schimbare populație negativ de -25%⁷⁷.

Populația de etnie romă⁷⁸.

În rândul populației de etnie romă, două treimi trăiesc în sărăcie, iar jumătate dintre ei sunt expuși sărăciei extreme. Deși 619.000 de persoane (3,2% din populație)⁷⁹ și-au declarat etnia romă, studiile sociale efectuate de organizațiile de la nivel național și internațional sugerează că în realitate populația de etnie romă este mult mai numeroasă.

Cauza fundamentală a sărăciei în rândul populației de etnie romă este slaba școlarizare:

- 82,4% dintre copiii de vârstă școlară de etnie romă frecventează școala;
- 6,9% au întrerupt școala (85,7% dintre părinții acestora invocă factori legați de sărăcie – lipsa resurselor necesare costurilor aferente educației – sau nevoia de participarea copilului la activitățile gospodărești generatoare de venituri; numai 14% au declarat că abandonul școlar este legat de lipsa importanței educației);
- 8,9% nu au fost niciodată înscriși în sistemul de învățământ (69,2% dintre părinți invocă lipsa resurselor pentru îmbrăcăminte și încălțăminte; 7,7% invocă nevoia ca respectivii copii să se implice în activități generatoare de venituri – 7,7%, sau faptul că au trebuit să participe la îngrijirea directă a fraților lor mai mici – 7,7%);
- fetele de etnie romă se confruntă cu un risc comparativ mult mai mare de abandon școlar timpuriu și de maternitate precoce.

Peste jumătate din populația adultă de etnie romă nu a absolvit nivelul minim de învățământ obligatoriu, nefiind astfel eligibili pentru cursurile certificate de pregătire profesională.

Nivelul scăzut al educației combinat cu discriminarea conduce la mari disparități pe piața forței de muncă și la rate ale productivității muncii extrem de mici. Aproximativ 38% din populația de etnie romă lucrează ca lucrători necalificați, 32% au ocupații calificate (muncitori, vânzători, comercianți), 9% sunt lucrători agricoli și 13% desfășoară activități tradiționale ale etniei.

⁷² Conform Anuarului INS pe 2013

⁷³ Institutul Național de Statistică, 2013

⁷⁴ EUROSTAT, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-HA-13-001-02/EN/KS-HA-13-001-02-EN.PDF

⁷⁵ Proiecțiile Eurostat

⁷⁶ Eurostat

⁷⁷ Eurostat, Europop 2008, Scenariul convergenței

⁷⁸ Aspect subliniat în Documentul de Poziție al Serviciilor Comisiei (octombrie 2012) pg6,pg10; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă din România (iunie 2013) pg6.

⁷⁹ Recensământ 2011.

Pentru o mai bună complementaritate de alocare a fondurilor și pentru a obține o abordare mai eficientă/ integrate (de exemplu, educație, locuințe, centre comunitare, ocuparea forței de muncă, etc), în implementarea proiectelor de incluziune socială, autoritățile române vor folosi un mecanism de coordonare instituțional descris în Capitolul 2.1 - Măsurile pentru coordonarea instrumentelor de finanțare ale UE și naționale, de nivel 2 - direcție sub-comitete tematice.

Persoanele cu dizabilități.

În 2013, în România se înregistrează 700.736 de persoane cu dizabilități, adică un raport de 3,71 persoane la 100 de locuitori⁸⁰. Dintre aceștia, 61.043 (8,8%) sunt copii sub 18 ani, iar 639.693 (91,2%) sunt adulți. Cea mai mare parte (683.921, adică 97,6%)⁸¹ sunt în îngrijirea familiilor și/sau duc o viață independentă.

Așa cum am arătat anterior, persoanele cu dizabilități sunt grav dezavantajate pe piața muncii. Nu este disponibil un sprijin adecvat pentru antreprenariat / alte forme de sprijin (de exemplu locuri de muncă protejate) pentru persoanele cu dizabilități.

În plus, se confruntă cu accesul restrâns la serviciile de sănătate și sociale care nu sunt bine adaptate nevoilor lor speciale sau capacității lor financiare și la serviciile medicale de calitate, inclusiv la tratamentul medical de rutină.

Persoanele care suferă de forme de dependență, victimele violenței domestice, ale traficului de ființe umane și persoanele private de libertate și aflate în perioada de probațiune.

România se confruntă cu probleme din ce în ce mai mari legate de abuzul de droguri, probleme parțial corelate cu alți factori legați de sărăcie și privațiuni. Ponderea cea mai mare ale abuzului de droguri se înregistrează în zonele cele mai sărace (Nord-Est și Sud-Est). Frecvența abuzului de droguri este de 2,5 ori mai mare printre băieți decât printre fete. Abuzul de substanțe multiple și de droguri injectabile reprezintă un fenomen în creștere. A crescut incidența cazurilor de HIV, HCV și HBV printre utilizatorii de droguri. În ultimii ani, s-a înregistrat o tendință de creștere a cazurilor spitalizate pentru abuz de droguri, ajungându-se în anul 2010 la o cifră cu mult peste recordul anterior înregistrat în 2001.

Se estimează că 1,2 milioane de femei din România devin anual *victime ale violenței*, deși mai puțin de 1% dintre victime depun plângere împotriva agresorului, intrând astfel în statisticile oficiale. Studiile sociologice estimează că aproape 20% dintre femeile trec printr-un episod de violență domestică de-a lungul vieții. În perioada 2003-2008, s-a observat o tendință de creștere a cazurilor documentate de violență domestică. Dependența de alcool, sărăcia, anturajul agresiv și modelul familiei patriarhale sunt considerați factori distinctivi ai violenței domestice în România.

Printre *victimele traficului cu ființe umane*, mare parte sunt cetățeni români, mai ales victime ale exploatarei sexuale identificate pe teritoriul altor State Membre ale UE⁸². Numărul victimelor identificate în România a crescut față de 2009, creștere atribuită parțial crizei economice care împinge persoanele fără un loc de muncă să-și asume riscuri mai mari⁸³. Femeile (mai ales cele între 14 și 26 de ani) sunt mai vulnerabile la traficul de ființe umane decât bărbații. Factorii favorizatori ale unei situații de exploatare și trafic sunt nivelul mediu de educație (gimnaziu, școală profesională sau liceu) și sărăcia materială și financiară.

La finele anului 2012, la nivelul întregii țări se aflau în *centre de detenție* 31.817 de adulți și 2.185 de copii și tineri în închisori speciale pentru minori și școli de corecție⁸⁴. În ultimii ani, cifrele au crescut continuu. În ceea ce privește persoanele aflate în detenție, 89% au a o sentință definitivă, majoritatea primind o pedeapsă cu 1-5 ani de închisoare cu executare. Sub un sfert dintre deținuții adulți au absolvit o școală de calificare sau profesională anterior detenției. Resursele sunt insuficiente pentru a-i cuprinde în măsurile de reabilitare de bună calitate pe toți deținuții și arestații.

Alternativele la detenție – serviciul în folosul comunității, probațiunea – sunt în proces de reformă, dar excluderea socială a infractorilor și a foștilor infractori influențează într-o mare măsură probabilitatea de recidivă. La sfârșitul anului 2013, 20.744 de persoane condamnate au fost înregistrate în dosarele

⁸⁰ Direcția pentru Protecția Persoanelor cu Dizabilități, iunie 2013.

⁸¹ http://www.mmuncii.ro/j3/images/buletin_statistic/hand_sem_I_2013.pdf

⁸² UNODC, 2009, *Global Report on Trafficking in Persons*

⁸³ Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane

⁸⁴ Administrația Națională a Penitenciarelor, 2013.

serviciilor de probațiune și 7.765 de rapoarte pre-proces/pre-sentință au fost redactate de către consilierii de probațiune, la cererea procurorilor sau a instanțelor. Persoanele ieșite din arest sunt puternic dezavantajate pe piața muncii și este posibil să-și găsească de lucru numai pe piața neagră.

Prin urmare, este esențial să fie considerat ca fiind unul dintre beneficiarii măsurilor integrate, cu scopul final de a realiza incluziunea socială a acestora.

Dezinstituționalizarea

Una dintre cele mai importante reformele asumate de către sistemul de asistență socială după 1989 a fost închiderea instituțiilor mari și în curs de dezvoltare și servicii bazate pe comunitate. Aceste servicii sunt acum livrate la nivel local, de către un mixt de furnizori publici, privați și ONG-uri.

Copii în servicii rezidențiale sau de îngrijire a copilului de tip familial. Prin dezvoltarea serviciilor de tip familial, numărul de copii aflați în centre de plasament publice și private s-a redus cu mai mult de 50%, ajungând la 22,532 în iunie 2013.

Adițional, la sfârșitul anului 2012, 17.746 de copii au beneficiat de centre de zi și 28.044 de copii de alte servicii de prevenire a abandonului copiilor. În total, 45.790 de copii și mame au beneficiat de servicii de consiliere și sprijin pentru părinți, servicii de planificare familială, servicii de monitorizare de pre-natale, etc prevăzute în centre de îngrijire de zi și alte servicii de prevenire.

Din numărul total al persoanelor cu dizabilități, 2,4% (16,815) locuiesc în instituții publice sau organizații private acreditate, instituții specializate de îngrijire rezidențială. În scopul de a extinde dezinstituționalizarea, este nevoie în continuare de suport pentru a stabili servicii alternative bazate pe comunitate.

Prin urmare, pentru perioada 2014-2020 o parte importantă a alocării financiare vor fi direcționate în primul rând pentru a facilita tranziția de la scară largă, centre rezidențiale ineficiente a serviciilor bazate pe comunitate.

Renovarea de centre rezidențiale existente va fi limitată la cele care deservează cazarea pe categorii specifice (de exemplu: persoane cu handicap sever, persoanele cu boli mintale, dependente de vârstă, etc) care necesită tratament specific și profesional. **Stabilirea priorităților și implementare.** Alocarea asistenței pentru grupurile țintă de incluziune socială din fondurile naționale și Fondurile Europene Structurale și de Investiții (ESI) va ține seama de următoarele:

- mărimea relativă a grupurilor țintă și dispersia lor teritorială;
- costul relativ și potențialul obținerii unor rezultate pozitive ca urmare a intervenției în diversele grupuri țintă;
- economia pe termen lung a costurilor publice generate de tratarea diferitelor grupuri țintă;
- angajamentele care decurg din Strategia Națională de Reformă și Strategia Europa 2020.

Unitatea de implementare va fi informată de prioritățile stabilite prin Strategiile Naționale relevante și de constatările din evaluarea nevoilor aferente, inclusiv Strategia națională privind incluziunea socială și de combatere a sărăciei, Strategia națională în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului, Strategia națională pentru protecția persoanelor vârstnice și îmbătrânire activă, Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor pentru perioada 2012-2020. Acolo unde acest lucru se impune pentru obținerea unor rezultate pozitive de durată, implementarea va presupune acțiunea integrată a agențiilor publice, actorilor privați și non-guvernamentali și va fi adaptată nevoilor individuale.

Problemele sociale și comportamentul antisocial

Societatea românească este afectată negativ de o serie de probleme sociale și comportamente antisociale, care nu sunt corelate exclusiv cu sărăcia și zonele defavorizate.

Deși sunt prezente într-o anumită măsură în toate zonele și straturile societății românești, problemele menționate mai sus, dar nu numai acestea, comportamentele antisociale și delincvența asociată lor apar mai ales în zonele defavorizate și reprezintă un factor disturbator suplimentar pe lângă condițiile proaste de viață. Eforturile de a preveni aceste probleme sunt obstrucționate de acoperirea inadecvată a serviciilor sociale și a agențiilor specializate, mai ales în zonele rurale, și de capacitatea limitată a competențelor

specializate în rândul personalului de asistență socială. Slaba organizare, procedurile de lucru și infrastructura ICT necorespunzătoare reprezintă constrângeri suplimentare.

SISTEMUL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Serviciile sociale

Serviciile sociale din România sunt descentralizate și organizate la nivelul autorităților locale. Autoritățile locale au autonomie financiară și răspund de dezvoltarea și gestiunea serviciilor sociale. În cadrul sistemului de servicii sociale, există prestatori de servicii publici și privați care funcționează printr-un sistem reglementat de acreditare, în conformitate cu standarde de calitate generale și specifice.

Procesul de monitorizare de către Comisia Europeană⁸⁵ a evidențiat faptul că serviciile sociale s-au îmbunătățit foarte mult, dar rămân încă în urma multor state membre ale UE în domeniul ratei de ocupare a forței de muncă din acest sector (4% față de 9,6% în UE). Aplicarea legislației curente privind dezvoltarea serviciilor sociale primare este îngreunată de lipsa unor forme flexibile de angajare (cu normă parțială, de exemplu), o cotă foarte redusă din PIB alocată cheltuielilor cu serviciile sociale (România este pe ultimul loc în UE la acest indicator), personalul și resursele reduse de formare a personalului din domeniu.

Numărul asistenților sociali din România este de aproximativ 5.000 de asistenți sociali activi (dintre care aproape 3.500 sunt înregistrați la Colegiul Asistenților Sociali din România). În conformitate cu Legea 292/2011, un asistent social ar trebui să presteze servicii la maxim 300 de beneficiari. La o populație de 21,5 milioane de locuitori, 40,3% (date din 2011) se află expuși riscului de sărăcie și excludere socială, ceea ce reprezintă 8,66 milioane de persoane. Prin urmare, în prezent raportul este de un asistent social la 1.732 de beneficiari, ceea ce demonstrează lipsa resurselor umane din sistem.

În general, serviciile de identificare, intervenție timpurie și de repartizare pentru grupurile cele mai vulnerabile sunt slab dezvoltate sau lipsesc cu desăvârșire la nivelul comunității. Cooperarea între diferitele sectoare și servicii este relativ limitată. Nu există mecanisme de coordonare între ministerele/instituțiile competente. Atitudinile și practicile sociale prevalente, care încurajează discriminarea și toleranța comportamentelor negative, adaugă obstacole suplimentare în calea identificării și trimiterii cazurilor.

Un studiu recent comandat⁸⁶ conchide că sistemul de protecție socială se confruntă încă cu multe lipsuri și neconcordanțe, fiind dezvoltat neuniform, mai ales în zonele rurale.

Dezvoltarea serviciilor sociale de îngrijire comunitară este corelată cu nevoia de a rezolva problemele legate de grupurile vulnerabile.

Cea mai mare parte a serviciilor de îngrijire comunitară sub organizate sub conducerea autorităților locale, deoarece sunt mai aproape de cetățeni și de nevoile lor. Autoritățile locale sunt de asemenea responsabile de elaborarea și implementarea planurilor de incluziune socială. În același timp, centrele de îngrijire comunitară sunt destinate să răspundă nevoii de servicii integrate ca și încurajării activităților de voluntariat (din domeniul asistenței sociale și al incluziunii sociale), prin furnizarea unui mediu organizat unde se pot dezvolta programele de voluntariat aferente nevoilor identificate la nivelul comunității.

Ajutoarele sociale

Deși ajutoarele sociale se adresează unui număr relativ larg de beneficiari, acestea reprezintă puțin din cota alocată protecției sociale și o valoare netă mică pentru beneficiari, ceea ce explică impactul lor redus asupra combaterii sărăciei, incluziunii sociale și protecției grupurilor vulnerabile. Intervenția asupra reducerii riscului de excludere socială și a sărăciei rămâne centrată pe ajutoarele sociale (venitul minim garantat, ajutoare pentru încălzirea locuinței pe timpul iernii, alocație pentru copii și ajutoare pentru susținerea familiei), fără servicii complementare de dezvoltare și implementarea serviciilor sociale de prevenire și consiliere, de dezvoltare a competențelor de auto-susținere, de asistență în găsirea unui loc de muncă, etc. Dezvoltarea și furnizarea acestor servicii necesită investiții în sisteme și infrastructură ca și în dezvoltarea aptitudinilor și competențelor profesioniștilor din domeniu.

⁸⁵ România trebuie să trimită Comisiei Europene de două ori pe an informații administrative și statistice alături de rapoarte de monitorizare privind dezvoltarea serviciilor sociale pe baza Recomandărilor Comisiei Europene referitoare la incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața muncii (2008).

⁸⁶ Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Analiza socio-economică pentru programarea fondurilor structurale în perioada 2014-2020 – Afaceri sociale și incluziune socială, 2012

Pentru a asigura administrarea eficientă a ajutoarelor sociale acolo unde sunt furnizate și la nivelul decidenților, este nevoie de un sistem IT flexibil. Aplicația SAFIR a fost creată pentru a automatiza și gestiona operațiile și informațiile aferente ajutoarelor sociale furnizate de MMFPSPV. Deși SAFIR stochează multe date și gestionează principalele ajutoare sociale, sistemul trebuie dezvoltat în continuare pentru a contribui eficient la deciziile privind politicile și la exploatarea datelor și de asemenea verificat pentru a reduce gradul de eroare, fraudă și corupție. Investiția într-un sistem electronic complex de asistență socială ar permite verificarea încrucișată cu diferitele baze de date relevante (baza de date electronică a finanțelor publice, registrul agricol electronic, registrul electronic al persoanelor cu loc de muncă și pensii ca și registrul electronic al stării civile), iar implementarea lui la nivelul autorităților locale ar facilita accesul beneficiarilor la informații, ajutoare și servicii, ar simplifica operațiile, ar duce la evitarea suprapunerilor schemelor de ajutoare, ceea ce ar reduce costurile administrative și ale beneficiarilor, ar preveni și reduce erorile, fraudă și corupția. Aceasta ar implica o versiune îmbunătățită a sistemului SAFIR, extinderea lui către autoritățile locale și a altor structuri și pregătirea personalului pentru a folosi sistemul.

Economia socială

Unul dintre aspectele cele mai importante cu privire la rolul economiei sociale la nivelul societății este capacitatea sectorului de a găsi soluții inovatoare la provocările economice, sociale și de mediu, prin crearea și dezvoltarea locurilor de muncă, implementarea activităților/acțiunilor de includere socială, îmbunătățirea serviciilor la nivel local, lupta împotriva sărăciei și dezvoltarea la nivelul comunității⁸⁷. Economia socială vizează creșterea oportunităților pentru romi, persoane cu dizabilități sau alte grupuri vulnerabile expuse riscului de excludere, prin dezvoltarea întreprinderilor din economia socială și folosirea forței de muncă existente la nivel local, mai ales în zonele defavorizate unde rata șomajului este foarte ridicată din cauza unor oportunități foarte reduse de angajare.

În prezent, au fost identificate următoarele entități care dezvoltă activități de economie socială:

- cooperative, asociații și ONG-uri care furnizează bunuri și servicii non-profit, inclusiv servicii de comerț cu amănuntul acolo unde piața este pe deplin funcțională, și organizații care furnizează prin contract servicii publice la nivel local;
- case de ajutor reciproc, prin oferta de micro-servicii financiare;
- unități autorizate protejate care funcționează în regim de societate comercială și unde cel puțin 30 % din angajați suferă de un handicap.

La sfârșitul anului 2010, peste 100.000 de persoane lucrau în economia socială, adică 1,1% din totalul persoanelor ocupate sau 1,7% din numărul total al salariaților din România⁸⁸. Recent, Guvernul României a adoptat și trimis Parlamentului proiectul de lege privind economia socială. Oricum, punerea sa în aplicare va necesita un efort major de construire a capacităților din acest sector, de a promova și susține structurile economiei sociale, inclusiv prin investiții în echipament și infrastructură.

Oricum, sunt multe impedimente de natură legislativă și practică care afectează potențialul economiei sociale de a contribui la dezvoltarea locală și la combaterea excluderii sociale, mai ales lipsa unui cadru legislativ la nivelul UE. În plus, există cunoștințe limitate despre antreprenoriatul social și constrângeri legate de accesul la finanțe.

Finanțarea entităților din economia socială ar trebui combinată cu consilierea și pregătirea profesională adecvate pentru antreprenorii din sectorul social. În perioada 2007-2013 succesul a fost limitat deoarece conceptul era nou iar baza legală subdezvoltată. Cu toate acestea, o serie de realizări au fost făcute în ceea ce privește creșterea gradului de conștientizare și cât posibilitățile întreprinderilor sociale, în termeni mai concreți, fiind vorba de crearea de locuri de muncă.

Ținând seama de cadrul legislativ în pregătire ca și de faptul că s-ar putea să nu fie acoperită în exercițiul financiar curent nevoia deja recunoscută a unor întreprinderi sociale, la fel ca și de rolul relevant jucat de acestea în crearea locurilor de muncă, așa cum s-a demonstrat deja în perioada 2007-2013, se justifică continuarea dezvoltării și susținerii întreprinderilor sociale în exercițiul 2014-2020.

⁸⁷ Comisia Europeană (2010) EUROPA 2020, Strategia europeană pentru creștere inteligentă, durabilă și inclusivă

⁸⁸ Conform Comunicatului de presă nr. 130 al INS cu privire la gradul de ocupare a forței de muncă și șomajul

Valoarea suplimentară adusă de viitoarele întreprinderi din economia socială rezidă de asemenea în faptul că, așa cum prevede proiectul noii legi, cel puțin 30% dintre angajații unei astfel de întreprinderi trebuie să provină din grupurile vulnerabile iar întreprinderea trebuie să reinvestească cel puțin 60% din profit sau din fondurile rămase peste costurile de dezvoltare a întreprinderii de inserție socială.

Responsabilitatea socială

Pentru a elabora cadrul de definire a conceptului de răspundere socială, s-a întocmit *Strategia Națională de Promovare a Răspunderii Sociale 2011-2016*⁸⁹, prin care se consideră că reducerea sărăciei este de asemenea o chestiune de etică și de responsabilitate. Prin urmare, creșterea responsabilității la nivel național și promovarea bunelor practici de responsabilitate socială pot contribui semnificativ la incluziunea socială și la reducerea sărăciei.

Niveluri ridicate de pauperizare în zone rurale și enclave urbane

Așa cum s-a arătat anterior, fenomenul sărăciei este mult mai accentuat în zonele rurale din România, fiind direct corelat cu slaba dotare a locuințelor, legată în special de nivelul scăzut de dotări sanitare⁹⁰ (toaletă, baie, apă curentă). Deși s-au făcut investiții în infrastructura (drumuri, apă curentă și canalizare) și serviciile de bază în zonele rurale, atât de la bugetul de stat cât și din fonduri europene, acestea rămân încă subdezvoltate, reprezintă un impediment în calea creșterii economice, creării locurilor de muncă, atractivității pentru investitori⁹¹ și au un impact negativ asupra calității vieții populației rurale.

Începând cu 1990, în zonele urbane au apărut arii compacte din punct de vedere teritorial, caracterizate prin sărăcie extremă și condiții precare de locuit. În aceste zone există o densitate mare de populație exclusă de pe piața oficială a muncii și exploatată pe piața informală, zonele fiind slab conectate la canalele de comunicații și la servicii de proastă calitate (educație, sănătate și infrastructură).

Deși caracteristica principală a acestor zone este sărăcia și nu neapărat factorul etnic, există tendința ca românii să fie supuși unui grad mai mare de excluziune decât restul populației. Majoritatea populației din aceste zone este reprezentată de copii și tineri (peste 60%), în timp ce populația cu vârsta de peste 60 de ani reprezintă mai puțin de 10%. Mulți rezidenți ai zonelor sărace locuiesc în clădiri sordide, unele nesigure din punct de vedere structural, fără utilități. Lipsa apei curente și a canalizării sunt cauzele unei salubrități precare. Electricitatea și căldura nu acoperă nevoile populației și peste jumătate dintre gospodăriile trăiesc permanent în frig. În plus, locuințele sunt suprapopulate și adesea una sau mai multe familii/persoane trăiesc într-o singură cameră. Zone de excluziune socială există în toate orașele din România⁹², cele mai importante fiind: comunitățile care trăiesc în zona gropilor de gunoi, zonele semi-rurale (casele de la periferia orașelor), zonele din centrul vechi al orașelor (case vechi situate în centru), zonele tip „ghetou” (foste cămine muncitorești, case cu statut legal incert, cartiere cu delincvență ridicată), foste zone industriale (foste blocuri de locuințe construite pentru lucrătorii din orașele monoindustriale), zonele perirurale (zone aflate în apropierea satelor dar cu organizare spațială diferită), zone „autonome” (care aparțin unei unități administrativ teritoriale, deși sunt independente din punct de vedere fizic și comunitar).

În 2012 a fost demarat un proces de cartografiere a comunităților defavorizate din zonele urbane cu sprijinul Băncii Mondiale, în scopul elaborării strategiilor de integrare pentru zonele sărace și comunitățile defavorizate.

În același timp, Banca Mondială a elaborat hărți ale zonelor sărace la nivel național care oferă informații despre nivelul de sărăcie la nivel regional și județean, pe baza informațiilor din Recensământul populației și locuințelor și EU-SILC.

Stabilirea priorităților și implementarea.

Alocarea finanțării pentru regenerarea la nivel local din fondurile naționale și Fondurile Structurale și de Investiții ale UE trebuie să țină seama de următoarele aspecte:

⁸⁹ Sursa: Secretariatul General al Guvernului, <http://www.sgg.ro/nlegislativ/docs/2011/05/2x4bdfjnwskv89h17pza.pdf>

⁹⁰ Aspect evidențiat în Documentul de Poziție al Serviciilor Comisiei Europene (octombrie 2012) pg.8.

⁹¹ Aspect evidențiat în Documentul de Poziție al Serviciilor Comisiei Europene (octombrie 2012) pg 7.

⁹² Rughiniș (2000); Stănculescu și Berevoescu (coord., 2004); Sandu (2005); Berescu et al. (2006); Berescu et al. (2007); PCSDRA (2009); Stănculescu (coord., 2010); Botonogu (coord., 2011). Constatările prezentate în text sunt confirmate de toate aceste studii, cu anumite diferențe statistice în funcție de zona(ele) studiată(e).

- Strategiile de Dezvoltare Regională relevante și documentele de cartografiere a nevoilor aferente lor;
- dimensiunea zonelor afectate;
- capacitatea existentă și potențială a comunităților de a se implica în propria dezvoltare.

Acest proces va depăși o abordare fragmentară a serviciilor sociale furnizate grupurilor țintă identificate mai sus și va presupune cooperarea între mai mulți factori interesați, inclusiv autorități locale, servicii sociale și agenții din domeniul sănătății, precum și organizații în domeniul sănătății, educației, culturii, religiei, asistenței sociale, precum și organizații non-guvernamentale. În cazul comunităților cu potențial (sau cu potențial latent) se vor utiliza modelele de dezvoltare locală LEADER sau de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității.

Servicii de sănătate deficitare și rezultate slabe privind starea de sănătate

În cazul majorității indicatorilor de sănătate, România înregistrează discrepanțe semnificative față de media UE, având cea mai slabă sau aproape cea mai slabă performanță. Speranța de viață s-a îmbunătățit, dar în 2011 era cu 6,4 ani mai mică pentru bărbați și cu 5,1 ani mai mică pentru femei decât mediile europene respective⁹³. Deși s-a îmbunătățit substanțial, mortalitatea infantilă este de trei ori mai mare decât media europeană⁹⁴. Numărul deceselor cauzate de boli cardiovasculare și cancer este dublu față de media europeană⁹⁵. România este pe primul loc în UE în privința mortalității provocate de cancerul de col uterin sau tuberculoză. ...

Valorile indicatorilor de sănătate au un puternic caracter **teritorial** și sunt strâns legați de factorii de sărăcie⁹⁶. Rezultatele privind starea de sănătate sunt în general mult mai bune în București-Ilfov decât în orice altă regiune, cele mai slabe fiind înregistrate în regiunile cele mai sărace din nord-est și sud-est. Rezultatele din mediul rural sunt inferioare celor din mediul urban din aceeași regiune, populația săracă și cea vârstnică fiind cele mai vulnerabile.

Cauzele rezultatelor slabe din domeniul sănătății sunt variate:

- infrastructura și echipamentele subdezvoltate și adesea învechite, majoritatea concentrate în zonele urbane, deserving doar zone restrânse⁹⁷;
- lipsa sau distribuția neuniformă a personalului medical (distribuția serviciilor urmează modelul istoric de îngrijire în spitale și mai puțin în funcție de nevoile la nivelul comunității);
- amplasarea neadecvată a spitalelor față de nevoile majore de la nivel regional;
- distribuția neuniformă a unităților de îngrijire primară/comunitară, ceea ce duce la un acces limitat în zonele rurale, dublat de sărăcie, izolare fizică și factori legați de apartenența etnică;
- slaba dezvoltare a componentei de îngrijire pe termen lung (inclusiv în unități de tip rezidențial sau îngrijirea la domiciliu a populației dependente);
- o slabă infrastructură informațională, dezvoltată fragmentar, cu un nivel scăzut al interconectivității datelor;
- slaba planificare/ proasta gestiune și performanța financiară scăzută în sectorul sănătății⁹⁸.

Propunerile de finanțare din FESI pentru perioada 2014-2020 urmează direcțiile strategice din Strategia Națională de Sănătate 2014-2020. Deoarece viziunea strategică a fost fundamentată în special pe nevoile populației, principalele probleme de sănătate definite ca priorități au fost cele pentru care indicatorii de sănătate pentru România sunt în urma mediei europene, precum mortalitatea maternă și infantilă sau cele cinci patologii (cancer, boli cardiovasculare, diabet, afecțiuni mentale, boli rare)etc. Un alt element care a contribuit la procesul decizional a fost gradul de acoperire cu servicii adecvate (servicii de calitate) care să răspundă într-un mod eficient nevoilor prioritare din domeniul sănătății.

⁹³ Eurostat.

⁹⁴ Baza de date a OMS Health for All.

⁹⁵ Eurostat

⁹⁶ Diverse: INS, OMS, Eurostat

⁹⁷ INS

⁹⁸ Aspect subliniat în Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-2013 (martie 2013); Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă din România (iunie 2013) pg 5, pg 10.

Creșterea accesului la serviciile de sănătate pentru întreaga populație și în special pentru cele mai vulnerabile segmente ale populației, combinată cu o reducere a costurilor administrative, inclusiv prin măsuri privind eficiența energetică, reprezintă obiective strategice destinate sectorului sănătății.

Îngrijirea primară se va concentra pe dezvoltarea serviciilor comunitare adresate femeilor vulnerabile din comunități și copiilor lor, asigurarea serviciilor unui medic de familie 24 de ore din 24 precum și creșterea accesului la sistemul comunitar de servicii medicale/îngrijire prin vizite la domiciliu. Serviciile medicale/de îngrijire la domiciliu au fost considerate esențiale pentru femeile și copiii săraci, vulnerabili, și pentru îmbunătățirea rezultatelor slabe în ceea ce privește sănătatea mamei și copilului în regiunile cu o rată ridicată a mortalității infantile (județele Mehedinți și Tulcea, de exemplu, vor fi zone prioritare). Doar 800 din cele peste 3.000 de comunități rurale au acces la asistenți medicali comunitari; monitorizarea și evaluarea activității celor 800 de asistenți medicali comunitari se corelează cu o rată mai mică a mortalității materne și infantile în zonele respective de acoperire. MS și MMFPSPV au dezvoltat un nou model integrat de îngrijire (medicală și asistență socială) prin participarea asistenților comunitari și a asistenților sociali; acest exercițiu este prevăzut în strategie și va fi implementat în perioada 2014-2020 împreună cu aceasta. Accesul la îngrijirea primară de permanență mai ales în zonele rurale îndepărtate presupune accesul la o infrastructură de tipul Centrelor de Îngrijire de Permanență prin care se poate asigura îngrijirea 24 de ore din 24 asigurată de către medicii de familie (un maxim de 100 de centre - fie existente sau reorganizate în spitalele din mediul rural în conformitate cu planurile de acțiune elaborate la nivel județean – vor fi renovate/echipate din fonduri ESI).

Asistenți sociali, medicii de familie și asistentele medicale trebuie să-și alinieze practicile la standardele europene.

Serviciile în ambulatorul de specialitate reprezintă un segment important al serviciilor medicale care trebuie dezvoltate în continuare, acest aspect fiind subliniat în cadrul Strategiei de Sănătate 2014-2020. Aceasta prevede un rol mai mare pentru serviciile în ambulatorul de specialitate și întărirea capacității acestora de a răspunde cazurilor de spitalizare care pot fi evitate. Astfel, dezvoltarea infrastructurii necesare, modernizarea echipamentelor, precum și pregătirea specifică a personalului devin necesități absolute dacă se dorește reducerea utilizării serviciilor spitalicești scumpe și consumatoare de resurse. Aproximativ o treime (15) din serviciile în ambulatorul de specialitate la nivel județean au fost renovate în finanțarea trecută, o altă treime va fi renovată printr-un împrumut al Băncii Mondiale programat în 2014, iar treimea rămasă va fi finanțată prin intermediul FESI.

Dezvoltarea serviciilor de urgență, ca servicii de care beneficiază în egală măsură și persoanele asigurate și cele neasigurate, rămâne o prioritate. În continuă dezvoltare în ultimii ani, serviciile de urgență se numără printre cele în care populația are o mare încredere; numărul echipamentelor și al vehiculelor/infrastructurii, supuse unei uzuri accelerate a crescut, impunându-se înlocuirea lor la timp. La fel de importantă este și formarea personalului din acest sector.

Spitalele de urgență regionale și județene

Regionalizarea îngrijirii medicale și mai ales definirea unor planuri de măsuri la nivel județean și regional pentru a permite un acces mai bun la serviciile de sănătate, impun dezvoltarea infrastructurii din spitalele de urgență regionale și județene, precum și pentru îngrijirea de la nivelul comunității. În vreme ce la nivelul comunităților sunt dovezi clare că este nevoie de servicii medicale primare, la fel de stringentă este nevoia de dezvoltare a infrastructurii din spitalele de urgență județene și regionale (unele mai vechi de 100 de ani). Exemple elocvente se regăsesc în regiunile Nord-Est și Nord-Vest (regiunea Nord-Est este pe locul trei printre cele mai sărace regiuni NUTS II, unde opt județe cu venituri sub medie beneficiază de serviciile unui singur spital universitar, spitalul din Iași, care funcționează în 25 de pavilioane separate care nu dispun de specializările de bază necesare unei abordări integrate pentru pacienții care suferă de poli-traumatisme sau pentru cazurile critice complexe, ceea ce crește potențial riscul la care sunt expuși aceștia). În ciuda nevoilor reale de spitale regionale pentru toate regiunile României, având în vedere că actualele alocări sunt limitate, în perioada de programare 2014-2020, vor fi construite trei noi spitale de urgență, ce vor constitui centre importante de servicii de urgență oferite la nivel regional, în Cluj, Iași și Craiova. Clădirile

noi le vor duplica, ci le vor înlocui pe cele vechi. Programe de educație continuă dedicate tuturor tipurilor de personal specializat în vederea respectării ghidurilor și protocoalelor clinice, reprezintă o investiție esențială în creșterea calității serviciilor oferite.

Utilizarea ineficientă a resurselor

De asemenea, majoritatea spitalelor județene nu îndeplinesc standardele UE, sunt ineficiente din punct de vedere al consumului de energie, suportă costuri ridicate pentru asigurarea încălzirii, duc lipsă de facilități care să asigure accesul fizic corespunzător. În vederea creșterii eficienței energetice, prin reabilitarea unităților sanitare la nivel local/județean, prioritatea va fi acordată spitalelor/ clădirilor din infrastructura de sănătate mono-bloc și spitalelor/centrelor de sănătate care nu au mai fost reabilite de peste 20 de ani.

Îngrijirea pe termen lung/îngrijirea paliativă

Deși în România există o tendință clară de îmbătrânire a populației, serviciile pentru populația dependentă/vârstnică nu este încă adecvată; mulți dintre pacienții cronici, vulnerabili din punct de vedere socio-economic, se internează în spital în faza acută, consumând astfel în mod nejustificat puținele resurse ale unui sistem care are urgentă nevoie de dezvoltarea unor tipuri de îngrijire adecvată (îngrijire la domiciliu/cămine de bătrâni).

Stabilirea priorităților de investiții din Fondurile Structurale și de Investiții, precum și criteriile utilizate pentru concentrarea susținerii europene sunt prezentate în ceea ce urmează

Pentru a crea **o rețea integrată multistratificată de spitale care ar putea trata cazurile de mare complexitate de manieră multidisciplinară și integrată**, ceea ce nu se poate realiza cu infrastructura existentă și **pentru a reduce numărul deceselor evitabile în cazurile complexe terțiare** prin dezvoltarea spitalelor regionale de urgență, se va acorda prioritate: spitalelor regionale universitare care nu dispun de spații și care ar putea fi reabilite pentru a putea oferi servicii spitalicești integrate multidisciplinare, furnizate în acest moment în mai multe clădiri vechi; spitalele regionale universitare care ar putea fi reabilite/extinse pentru a putea oferi servicii spitalicești integrate multidisciplinare; se vor avea în vedere adresabilitatea și complexitatea spitalului regional universitar precum și accesul echitabil la o infrastructură complexă.

Pentru a crește speranța de viață sănătoasă/calitatea vieții și productivitatea și pentru a reduce spitalizarea inutilă, prin dezvoltarea unor servicii specializate în ambulatoriu, se vor utiliza următoarele criterii de selecție.

Centrul ambulatoriu de specialitate oferă servicii care sunt esențiale pentru punerea în aplicare a planului privind furnizarea serviciilor de sănătate județene (planul permite accesul corespunzător pentru grupurile vulnerabile la toate tipurile de servicii); Rentabilitatea serviciilor oferite (istoricul prestării serviciilor arată un nivel corespunzător și calitatea activității); Spitale ineficiente (spitale urbane rurale /spitale mici cu un nivel scăzut de activitate sau cu nivel ridicat de evitare a spitalizării), spitalele care au nevoie de reorganizare/raționalizare și propun planuri de afaceri în vederea transformării lor în centre ambulatorii (aceste criterii vor fi îndeplinite împreună cu primele două criterii); Unități medicale care nu au beneficiat de programele de investiții complete în ceea ce privește îngrijirea ambulatorie în ultimii 10 ani.

Pentru a **spori capacitatea de furnizare a serviciilor de îngrijire comunitară**⁹⁹, prin reabilitarea centrelor/unităților multifuncționale de îngrijire comunitară, prioritățile se vor stabili în funcție de: nivelul de sărăcie din regiune/județ/localitate; nivelul pre-existent de acces la serviciile de îngrijire comunitară; nivelul de vulnerabilitate al populației (un procent ridicat al populației aparținând minorităților etnice, rată crescută de dependență, etc.).

Creșterea capacității instituționale

Formarea de profesioniști și manageri la nivel național și local în vederea creșterii cunoștințelor și abilităților pentru a defini și a pune în aplicare elaborarea politicilor bazate pe elemente concrete este obligatorie, având în vedere progresul reformei sănătății și procesul de descentralizare.

⁹⁹ Nevoia unei infrastructuri este foarte ridicată la acest nivel, dar se pot accesa mai ușor fondurile disponibile autorităților locale

Având în vedere natura fragmentară și disipată a sistemului informatic curent, utilizarea suboptimală a sistemului electronic de sănătate și interoperabilitatea scăzută, există obstacole imense în calea bunei funcționări a sectorului medical. Lipsa personalului specializat în zonele geografice îndepărtate este un impediment ce poate fi depășit prin tehnologia modernă (telemedicină). Un sistem mai eficient și o capacitate de gestiune sporită impun o mai mare disponibilitate și utilizare a instrumentelor tehnologiei informatice și de comunicații (IT&C) în cadrul sistemului electronic de sănătate (interoperabilitatea sistemelor, telemedicină, integrarea bazelor de date și a registrelor existente, dezvoltarea unor registre noi a pacienților, upgradarea arhitecturii IT&C a CNAS, pe baza unui singur sistem informatic integrat, a unui sistem electronic de trimitere a bolnavului, a cardului electronic de sănătate, fișa electronică a pacientului, etc.).

Acest lucru va asigura dezvoltarea rețelelor de servicii între centrele rurale și centrele ambulatorii de specialitate, precum și a rețelelor între spitalele de urgență.

Infrastructura rurală de mici dimensiuni

Infrastructura este o mare provocare de care depind incluziunea socială și dezvoltarea economică locală.

În zonele rurale, infrastructura de mici dimensiuni (infrastructura de bază, infrastructura socială și culturală) joacă un rol important în îmbunătățirea calității vieții și creșterea atractivității localităților rurale.

Serviciile sociale și infrastructura nu răspund nevoilor populației, iar din perspectiva socială, deficitul condițiilor de dezvoltare din mediul rural se reflectă în dezvoltarea economică a zonelor rurale din România. Prin urmare, **infrastructura socială** este insuficient dezvoltată pentru a răspunde nevoilor. Astfel, în 2011, existau 524 de unități pentru îngrijirea adulților, dintre care 27% funcționau ca azile de bătrâni, deși numărul vârstnicilor din mediul rural este în continuă creștere. Situația este identică și în cazul maternităților; în 2011 existau 295 de unități la nivel național, însă numai 2 dintre acestea funcționau în zona rurală, pe când numărul copiilor între 0 și 4 ani se ridica în 2012 la 1.054.946, dintre care 45,5% în zona rurală.

Dezvoltarea economică și socială durabilă a zonelor rurale depinde intrinsec de îmbunătățirea infrastructurii rurale existente și a serviciilor de bază.

Lecții învățate din 2007-2013

Principalele dificultăți întâmpinate în implementarea proiectelor PNDR de infrastructură de bază au fost cauzate de *complexitatea lor și perioada lungă de finalizare*. De asemenea, acest tip de investiții necesită un număr mare de autorizații emise de diverse autorități, ceea ce generează o sarcină administrativă mare pentru beneficiari. S-au înregistrat de asemenea dificultăți în punerea în practică a *proiectelor integrate* și lipsa de corelare între proiectele locale de infrastructură și obiectivele de dezvoltare regională sau strategiile sectoriale. S-a desprins de asemenea concluzia că *investițiile în infrastructura școlară și socială* trebuie atent corelate cu tendințele demografice ale populației rurale și că se impune complementaritatea cu alte fonduri.

În perioada de programare 2007-2013, au existat probleme legate de coordonarea ineficientă la nivel regional/ județean a proiectelor strategice care vizează ocuparea forței de muncă și incluziunea socială. Prin urmare, în perioada 2014-2020, finanțarea ar trebui să asigure coordonarea între sursele de finanțare, în general, precum și între părțile interesate locale, iar viitoarele investiții dedicate în infrastructură ar trebui să fie însoțite de asigurarea complementarității cu proiectele de tip FSE.

Pe măsură ce în perioada 2014-2020 se va pune accentul în special pe rezultate, va fi esențial să se stabilească un cadru mai flexibil (de ex: opțiuni de costuri simplificate), care va aborda deficiențele actuale legate de rata scăzută de absorbție astfel încât să se faciliteze o mai mare realizare a obiectivelor prevăzute. Principalele dificultăți în implementarea proiectelor PNDR din planurile de infrastructură de bază au fost legate de complexitatea lor și de perioada lungă de timp pentru finalizare. De asemenea, această investiție necesită un număr mare de autorizații emise prin diferite autorități care generează sarcini administrative suplimentare beneficiarilor.

Principalele nevoi de dezvoltare

Pornind de la constatările analizei provocărilor de dezvoltare și ale analizei SWOT (anexa I), și în concordanță cu obiectivele strategiilor naționale relevante, principalele nevoi de dezvoltare în domeniul incluziunii sociale și combaterii sărăciei sunt:

- reducerea incidenței sărăciei și excluziunii sociale în rândul grupurilor vulnerabile identificate;
- îmbunătățirea accesului la servicii sociale și a calității acestora, cu precădere în zonele rurale și în zonele urbane defavorizate, precum și creșterea contribuției acestora la combaterea sărăciei, excluziunii sociale și problemelor sociale;
- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii în vederea promovării dezvoltării economice și reducerii sărăciei în așezările rurale, inclusiv în zonele piscicole;
- dezvoltarea de tipuri alternative de servicii pentru centrele rezidențiale clasice și trecerea de la o capacitate mare la servicii bazate pentru comunitate;
- îmbunătățirea incluziunii sociale a persoanelor care locuiesc în zonele rurale și în enclavele urbane, care se confruntă cu nivel ridicat de privațiuni prin utilizarea unor abordări integrate prin aplicarea LEADER sau a modelor de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității
- îmbunătățirea rezultatelor în materie de sănătate, cu predilecție în domeniul sănătății mamei și a nou-născutului și al celor cinci patologii care reprezintă cauza majorității deceselor la adulți;
- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informațiilor și comunicațiilor (TIC) în cadrul serviciilor de e-sănătate, e-asistență socială;

Educație și formare profesională

Context

În vederea îmbunătățirii performanței la toate nivelurile sistemului de educație și formare profesională, se impune continuarea demersurilor începute de către România, luând în considerare următoarele realități:

- disponibilitate limitată a sistemului de educație și îngrijire a copiilor preșcolari, și, în consecință, o participare redusă;
- rată scăzută de înscriere în cadrul sistemului de învățământ obligatoriu acompaniată de un nivel ridicat al părăsirii timpurii a școlii, cu precădere în rândul categoriilor vulnerabile de elevi, inclusiv al celor de etnie romă;
- niveluri de pregătire școlară în sistemul de învățământ obligatoriu sub mediile europene;
- participare redusă în cadrul învățământului terțiar, în special în ultimii trei ani și în rândul populației cu vârsta între 30 și 34 de ani, precum și o rată scăzută de participare la învățarea pe parcursul întregii vieți;
- necorelare între rezultatele sistemelor de învățământ și de formare profesională cu nevoile existente la nivelul pieții muncii;
- inserția lentă pe piața muncii după finalizarea tuturor nivelurilor de învățământ și formare profesională (reflectată în numărul ridicat de persoane neînscrise în sistemul de învățământ și formare profesională indicat mai sus, la secțiunea *Ocuparea forței de muncă*).

Performanțele reduse ale sistemului de educație și formare profesională au cauze variate, printre care:

- un nivel foarte scăzut al fondurilor alocate. În 2009, România a cheltuit 4,24% din PIB, comparativ cu media UE 27 de 5,41%. Raportat la PIB-ul României, această cifră reprezintă un nivel absolut al cheltuielilor pe cap de elev/student de 2.386 Euro, comparativ cu media UE 27, de 6.504 Euro¹⁰⁰;
- infrastructură necorespunzătoare, cu un nivel redus al dotărilor;
- lipsa unei corelări între competențele și metodele de predare și curriculumul cu nevoile pieții muncii;
- legătură slabă între angajatori și sistemul de învățământ și formare profesională;
- cererea de pe piața muncii vizează sectoarele cu productivitate scăzută și pentru care este necesar un nivel scăzut de competențe.

¹⁰⁰Sursa: statistica EUROSTAT privind cheltuielile din sectorul învățământului

Ca răspuns la această situație, în anul 2011 a fost adoptată *Legea educației*, fiind astfel inițiat un proces de reformă sistematică care a cuprins toate nivelurile sistemului de învățământ și formare profesională. Astfel, a fost conferit un rol important consolidării capacității administrative și elaborării de politici, fiind promovate mecanisme eficiente de asigurare a calității și îmbunătățind abilitățile și competențele absolvenților în vederea acoperirii nevoilor pieței muncii (PM). Cu toate acestea, această reformă majoră care a stabilit o agendă pe termen lung pentru creșterea calității învățământului la toate nivelurile nu este încă pe deplin operațională¹⁰¹.

În vederea reflectării reformelor sistemului de învățământ și a priorităților naționale generale promovate de *Legea educației*, precum și a obiectivelor Strategiei Europa 2020, România și-a asumat următoarele ținte:

Obiectiv 2020	Ținte UE 27 (%)	Ținte asumate de România prin Programul Național de Reformă (%)	Situația curentă din România (2012) (%)
Părăsirea timpurie a școlii	10	11,3	17,4
Învățământul terțiar	40	26,7	21,8
Recomandările specifice de țară:			
<ul style="list-style-type: none"> - accelerarea reformei în educație, inclusiv prin consolidarea capacității administrative atât la nivel central, cât și local, și prin evaluarea impactului reformelor; - intensificarea reformelor în VET; - corelarea învățământului terțiar cu nevoile de pe piața muncii și îmbunătățirea accesului persoanelor defavorizate; - punerea în aplicare a unei strategii naționale privind PTS, cu accent asupra facilitării accesului la educația de calitate de la vârste mici, inclusiv pentru copiii romi. 			

Deși atingerea acestor ținte va reprezenta o îmbunătățire substanțială a situației actuale, România va continua să se se numere printre țările cu cel mai mic procent al populației în vârstă de 30-34 de ani cu un nivel de educație terțiar sau echivalent.

Disponibilitate și participare limitată la educația timpurie și preșcolară

În 2011, doar 2% dintre copiii cu vârsta cuprinsă între 0 și 3 ani erau înscriși la creșă, majoritatea covârșitoare a acestora aflându-se în grija unui părinte sau a familiei. De asemenea, se înregistrează un deficit semnificativ de servicii accesibile de îngrijire tip creșă¹⁰².

Deși rata de participare la învățământul preșcolar în rândul copiilor între 3 ani și vârsta de înscriere în sistemul obligatoriu de învățământ a înregistrat un trend pozitiv în ultimii ani, aceasta a stagnat la nivelul anului 2010, respectiv 82,1% (semnificativ sub media UE 27 de 92,3% și mult sub criteriul de referință al Cadrului Strategic pentru Educație și Formare 2020 UE de 95%)¹⁰³.

În ceea ce privește participarea la educația timpurie, se înregistrează diferențe semnificative între populația de etnie¹⁰⁴ romă și populația non-romă, dar și din punct de vedere al distribuției teritoriale. Peste o treime din copii romi (38,5%) nu frecventează grădinița, comparativ cu 13,3% dintre copiii din gospodăriile care nu aparțin comunității rome¹⁰⁵. De asemenea, se înregistrează o participare semnificativ mai redusă în zonele rurale, în principal ca urmare a numărului scăzut de grădinițe din mediul rural, acestea acoperind doar de 7,44% din numărul necesar înregistrat la nivel național în anul școlar 2012-2013. Rezultatele diferitelor studii arată că majoritatea programelor de educație și îngrijire a copiilor preșcolari au efecte pozitive considerabile asupra dezvoltării cognitive a acestora și că, în termeni relativi, copiii proveniți din familii dezavantajate socio-economic au înregistrat progrese la fel de mari sau chiar mai mari comparativ cu cele înregistrate de copiii din familiile mai avantajate.

¹⁰¹ Aspect evidențiat în *Recomandările Consiliului European privind Programul național de reformă al României (iunie 2013) p7,p10.*

¹⁰² Aspect evidențiat în *Recomandările Consiliului European privind Programul național de reformă al României (iunie 2013) p7,p10.*

¹⁰³ Sursa: Eurostat (UOE), 2013

¹⁰⁴ Aspect evidențiat în *documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p6; Recomandările Consiliului European privind Programul național de reformă al României (iunie 2013) p. 6, p. 10.*

¹⁰⁵ Sursa: Agenția Împreună, 2012, *Situația Romilor din România*

Investițiile atât în infrastructură, cât și în dezvoltarea instituțională pentru educația pre-școlară sunt în continuare foarte reduse, ceea ce generează disponibilitate limitată, calitate și accesibilitate inconsecventă în ceea ce privește învățământul timpuriu și preșcolar, care au efecte asupra înscrierii în sistemul de învățământ obligatoriu și a performanței acestuia, reprezentând, de asemenea, o barieră în calea participării părinților pe piața muncii. Cadrul juridic adoptat în 2013 în ceea ce privește organizarea și funcțiile creșelor presupune investiții noi în dezvoltarea instituțională, precum și pentru formarea inițială și continuă sistematică a personalului aferent acestui nivel de educație.

Rate ridicate de neînscrisere și părăsire timpurie a școlii în cadrul sistemului de învățământ obligatoriu

România înregistrează un nivel scăzut de înscriere și frecvență a școlii în cadrul învățământului primar și secundar. Procentul de neînscrisere la școală se situează la aproximativ 1,5-2% în cazul copiilor în vârstă de 8 ani, crescând la 5-6% în cazul copiilor cu vârsta de 10 ani¹⁰⁶. Rata de abandon școlar este mai ridicată la nivelul învățământului liceal și în zonele rurale, dar și în rândul elevilor de etnie romă.

Principalele cauze ale abandonului școlar, identificate atât de școli, cât și de familii, sunt de natură economică. Criza economică a făcut dificil pentru multe familii să suporte costurile aferente susținerii educației copiilor, în special în cadrul învățământului superior.

O altă cauză a ratei abandonului timpuriu este legată de disponibilitatea limitată a educației alternative informale, precum programele de învățare după orele de școală (after school), programele de tipul „A doua șansă” pentru elevii care prezintă risc de părăsire timpurie a școlii. De asemenea, din cauza subfinanțării cronice a sistemului de învățământ și a lipsei de stimulente, oportunitățile pentru ca cei care părăsesc școala timpuriu să reintre din nou în sistem sunt limitate.

Populația de etnie romă este grupul cel mai expus riscului de părăsire timpurie a școlii, fiind afectate în special fetele, ca urmare a condițiilor de viață precare dar și a tradițiilor și culturii romilor. Într-un studiu recent privind copiii de etnie roma (cu vârsta cuprinsă între 7 și 11 ani) care provin din familii cu cel puțin un copil care se află în afara sistemului de învățământ, aproape jumătate (44,2%) dintre aceștia nu participă la niciun program de învățământ sau de formare profesională.

Părăsirea timpurie a școlii rămâne o problemă constantă în România¹⁰⁷, cu o tendință negativă în raport cu atingerea țintei UE 2020, de la începutul recesiunii economice până în 2010 (de exemplu, de la 15,9% în 2008 la 18,4% în 2010) și o tendință de staționare în perioada 2011 - 2012 și anume 17,4%, deși de la începutul recesiunii economice au fost elaborate o serie de programe la nivel național sau local. Categoriile care se confruntă cu cel mai ridicat risc de părăsire timpurie a școlii sunt: copiii și tinerii din mediile defavorizate, elevii din mediul rural (cu precădere băieții din grupa de vârstă 11-14 ani), persoanele de etnie romă, precum și cele cu nevoi educaționale speciale. De asemenea, există disparități regionale considerabile în regiunile Centru, Sud-Est, Sud Muntenia, ajungându-se la o rată de părăsire timpurie a școlii de peste 20%. Cu toate acestea, se pot observa și disparități pronunțate la nivel intraregional, județele cu dezvoltare economică redusă și cu o pondere ridicată a populației rurale fiind afectate în mod deosebit. De asemenea, dezvoltarea insuficientă a sistemelor de consiliere și orientare școlară și profesională reprezintă la rândul lor cauze ale fenomenului PTS.

Înscriserea și participarea la învățământul inițial profesional și tehnic (IVET)

În anul 2009, a început restructurarea sistemului IVET în România, ca urmare a înregistrării unor rate reduse de înscriere, dar și a infrastructurii precare, generând închiderea progresivă a școlilor de arte și meserii mai ales a liceelor agricole al căror număr a scăzut în ultimii 15 ani cu peste 80%. Mai mult, cele rămase sunt considerate, în general, neatrăgătoare din cauza calității infrastructurii, a dotărilor și personalului. Acest lucru a determinat o reducere permanentă a ratelor de înscriere.

În prezent, se desfășoară un proces important de modernizare a sistemului IVET care vizează: promovarea dobândirii competențelor care se află în strânsă legătură cu cerințele pieții muncii și nevoile sectorului privat; dezvoltarea și susținerea învățământului liceal și postliceal; extinderea utilizării sistemului de transfer de credite (respectiv între învățământul profesional liceal și învățământul postliceal); oferirea

¹⁰⁶ Sursa: INS

¹⁰⁷ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p6; Programul Național de Reformă 2011-13 Raport intermediar de activitate (martie 2013) p15; Recomandările Consiliului European privind programul național de reformă al României (iunie 2013) p7 și p10.

posibilității de a parcurge a cel puțin unui program de pregătire profesională, de către absolvenții de învățământ secundar cu rezultate slabe și cu vârsta sub 18 ani care au abandonat școala anterior; și stipulează dobândirea unor calificări corespunzătoare conform Cadrului Național al Calificărilor (ce vor fi oferite gratuit de școlile de stat VET).

Se preconizează că aceste măsuri noi vor contribui la reducerea ratei abandonului în IVET și vor susține elevii din grupurile dezavantajate afectate în trecut în mod direct de închiderea școlilor de arte și meserii din România (sărăcie, zone rurale izolate).

Neînscrisura și ratele ridicate PTS contribuie la înregistrarea unor niveluri relativ scăzute de pregătire școlară în România în ceea ce privește sistemul de învățământ obligatoriu. De asemenea, în cazul persoanelor afectate, oportunitățile accesul la piața muncii și incluziunea socială sunt considerabil amenințate. Eșecul înregistrat în ceea ce privește definitivarea ciclului de învățământ secundar poate să conducă la imposibilitatea de a participa la învățământul profesional.

Priorizare: Fondurile ESI se vor aloca pentru măsuri care vizează creșterea participării, accesibilității și calității dedicate educației și îngrijirii timpurii. Aceasta se referă la copiii cu vârste cuprinse între 0-6 ani, în special pentru grupa de vârstă 0-3 ani, și pentru grupurile cu risc crescut de PTS, cu accent pe mediul rural și populația de etnie Romă. Pentru reducerea PTS ar trebui implementate măsuri de prevenire și compensare, inclusiv sprijin individualizat pentru elevii care prezintă risc de PTS. În mediul rural, acestea pot fi realizate prin finanțarea din FEADR a infrastructurii mici.

Nivelurile de pregătire școlară în învățământul obligatoriu rămas în urmă față de mediile europene

Evaluările efectuate de Banca Mondială și OCDE¹⁰⁸ arată că, deși recent au fost înregistrate progrese, elevul român mediu are deficiențe semnificative la nivel mondial comparativ cu elevii de aceeași vârstă, în domeniul științelor, al matematicii, citirii și înțelegerii textelor. În 2009, între 40% și 47% dintre elevii români au obținut punctaj slab la aceste competențe cheie. – de peste două ori media UE și mult sub ținta ET 2020, de 15 %.

În domeniul citirii și al științelor, se înregistrează o diferență semnificativă pe sexe, cu o pondere mai mare în rândul băieților printre elevii cu rezultate slabe. Din perspectivă teritorială, există diferențe semnificative între școlile aflate în mediul rural și cele din mediul urban, asociat cu circumstanțele socio-economice existente la nivel local.

Studiile privind cauzele care stau la baza nivelurilor de pregătire școlară (IEA 2012¹⁰⁹) au indicat nevoia de îmbunătățire a calității și eficacității în ceea ce privește guvernanta și administrarea școlilor – inclusiv prin sisteme de monitorizare și evaluare a politicii, programa școlară și dezvoltarea anumitor competențe (precum cea de interpretare, aplicare și reflecție asupra informațiilor în diferite contexte din viață). Din această perspectivă, diversele programe naționale de testare a unor modele inovatoare de predare, învățare și evaluare a competențelor cheie în domeniul limbajului și al comunicării, al matematicii și al științelor, cu participarea cercetătorilor și a profesorilor la cursuri de perfecționare, reprezintă o prioritate în România.

Nivelul scăzut de aptitudini și competențe al elevilor din România, măsurat în cadrul evaluărilor naționale și internaționale, este corelat, de asemenea, cu calitatea în general scăzută a învățământului și cu dependența sa de surse de finanțare limitate. Astfel, calitatea scăzută este, de asemenea, o consecință a nivelului scăzut al alocării pentru instituțiile de învățământ publice și private per elev/student, comparativ cu PIB-ul pe cap de locuitor. În anul 2009¹¹⁰, în România aceasta fiind de 21,6% (cel mai scăzut nivel din UE27), comparativ cu media UE-27 de 27,4%.

Participarea scăzută la învățământul terțiar și la învățarea pe tot parcursul vieții destinată adulților

Învățământul terțiar și cercetare

¹⁰⁸ OCDE PISA 2006 și PISA 2009.

¹⁰⁹ Asociația Internațională pentru Evaluarea Realizărilor în Domeniul Educației: Monitorul educației și formării 2012

¹¹⁰ Sură: Eurostat (UOE). Indicatori privind finanțarea educației. Notă: calculat la toate nivelurile de educației pe bază echivalent normă întregă comparativ cu PIB-ul pe cap de locuitor

În 2011, 21,8% din populația României cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani absolvice o formă de învățământ terțiar¹¹¹, ceea ce reprezintă o creștere semnificativă față de nivelul de 13,9% din 2007. Participarea femeilor este cu aproximativ 7% mai ridicată decât cea a bărbaților, deși decalajul între sexe este aproximativ jumătate din cel existent la nivelul UE. Cu toate acestea, înscrierea într-o formă de învățământ superior după terminarea liceului a scăzut puternic de la 53,6% în 2007/2008 la 35,2% în 2011/2012.

În pofida demersurilor făcute în vederea îmbunătățirii cadrului național juridic și de politică, sistemul de învățământ superior și activitățile de cercetare s-au confruntat cu constrângeri legate de finanțare care au afectat capacitatea universităților de a întreprinde procesul de reformă. Învățământul superior a beneficiat, în anul 2010, de alocări de numai 1,4% din PIB, în următorii ani menținându-se o tendință descrescătoare¹¹². Elaborarea unei noi politici de finanțare pe baza unor indicatori de performanță și acordarea unor granturi de studii multianuale au fost declarate ca fiind prioritare, dar nu au fost puse în aplicare în mod sistemic până în acest moment.

Legăturile dintre universități, institute de cercetare și mediul de afaceri nu sunt suficient dezvoltate, iar din acest motiv programa învățământului terțiar nu este corelată cu nevoile actuale și viitoare ale pieței muncii și cu oportunitățile de generare a veniturilor pe care le au universitățile și centrele de cercetare.

Deși numărul absolvenților doctoranzi este considerabil, subfinanțarea domeniului cercetării, dezvoltării și inovației a determinat un export de materie cenușie, majoritatea cercetătorilor rămași în țară și angajați fiind în vârstă.

Conform datelor Eurostat pentru 2010, România se situează pe ultimul loc în Uniunea Europeană în ceea ce privește numărul angajaților din domeniul cercetării, dezvoltării și inovației raportat la populația totală de vârstă activă (0,5%), comparativ cu media europeană de 1,5%.

Există mai multe aspecte esențiale ale pieței muncii din România în domeniul cercetării, dezvoltării și inovației: accesul limitat al doctoranzilor și al noilor absolvenți la o carieră în cercetare; schimbul limitat de personal între organizațiile publice și cele private; și prezența modestă a cercetătorilor străini în mediul academic local. De asemenea, numărul doctoranzilor străini în universitățile din România este redus, iar proporția cercetătorilor în rândul angajaților din sectorul privat este în scădere.

Un studiu realizat de către Banca Mondială, UNDP și Comisia Europeană în anul 2011, arată că regiunile din România cu concentrare semnificativă la nivel teritorial a populației de etnie Roma, mai puțin de 1% din tinerii cu vârste cuprinse între 20-24 ani de etnie Romă, au absolvit învățământul secundar comparativ cu media de 11% înregistrată în rândul populației non-Roma aparținând aceleași regiuni sau grupe de vârstă. Investiția într-un grup de etnie Roma intelectual, educat complet este un factor important pentru incluziunea socială pe termen lung a întregii comunități de etnie Romă, reprezintă cheia facilitării accesului acestora la învățământul superior.

Mobilitatea studenților dinspre sau înspre România reprezintă o altă provocare pentru crearea unui învățământ terțiar atractiv și de calitate. Deși procentul cetățenilor români înscriși la o universitate dintr-o altă țară a UE a crescut de la 4% în 2007 la 7% la 2010, această cifră reprezintă jumătate din nivelul care se dorește a fi atins conform Strategiei Europa 2020. În paralel, procentul de studenți din alte state membre ale UE înscriși în instituțiile de învățământ superior din România este în continuare foarte scăzut (0,2% în 2007 și 0,4% în 2010).

Prioritizare: Fondurile interne și fondurile ESI se vor aloca în concordanță cu prioritățile Strategiei Naționale privind Învățământul Terțiar¹¹³, punându-se cu predilecție accentul asupra măsurilor pentru: îmbunătățirea guvernancei și conducerii instituțiilor de învățământ superior; îmbunătățirea calității și a relevanței predării și cercetării din punct de vedere al pieței muncii; consolidarea parteneriatului dintre universități, mediul de afaceri și institute de cercetare; modernizarea învățământului terțiar prin dezvoltarea studiilor postuniversitare; și internaționalizarea învățământului superior.

¹¹¹ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 6; Programul Național de Reformă 2011-2013, Raport intermediar de activitate (martie 2013) p16.

¹¹² Sursa: Raportul Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Superior, aprilie 2013

¹¹³ Ministerul Educației Naționale este unul dintre ministerele prioritare avute în vedere de analiza funcțională privind reforma structurală prevăzută în cadrul OT

Mai mult decât atât, alocările de fonduri ESI va fi în conformitate cu necesitățile de creștere a sectoarelor potențiale competitive, precum și cu acele sectoare tradiționale, în care există potențial de creștere, pentru obținerea de valoare adăugată sau pentru susținerea activității pe termen mediu, prin creșterea competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței.

În vederea atingerii țintei Europa 2020, investițiile se vor axa pe acțiuni de creștere a accesului pentru studenții netradiționali: cei care provin din zonele rurale, cei de etnie romă și cei care provin din alte grupuri dezavantajate, precum și adulții care au în prezent vârsta cuprinsă între 23 și 27 de ani. De asemenea, strategia urmărește îmbunătățirea calității, flexibilității și relevanței învățământului terțiar în funcție de nevoile pieței muncii.

Învățarea pe tot parcursul vieții

Ratele învățării pe tot parcursul vieții (IPV) aferente populației de vârstă activă sunt reduse și scad odată cu vârsta și cu ocuparea forței de muncă. Doar 1,4% din forța de muncă adultă a participat la programe formale de educație și formare profesională în 2011¹¹⁴, o îmbunătățire de doar 0,1 puncte procentuale față de anul 2007 și cu mai puțin de o cincime din media UE 27¹¹⁵ ex 82,9%. În plus, diferența dintre această rată și cea indicată pentru România (o creștere a *participării la învățarea pe tot parcursul vieții* până la 10%) continuă să fie ridicată și chiar mai mare comparativ cu ținta UE, respectiv 15% în conformitate cu „Educație și formare profesională 2020”.

Participarea la programele de formare profesională este deosebit de scăzută în rândul persoanelor cu un nivel redus de educație și calificare profesională, în rândul persoanelor care lucrează în cadrul întreprinderilor mici și al celor cu vârsta peste 40 de ani. Din perspectivă **teritorială**, ratele de participare sunt mai scăzute în zonele rurale. Majoritatea fermierilor nu au competențele necesare pentru a întreprinde o activitate economică viabilă. Administratorii exploatațiilor agricole se bazează doar pe experiența practică, doar 2,5% dintre aceștia dispunând de pregătire de bază sau completă în domeniul agriculturii¹¹⁶, cu mult sub media europeană (29,4%). Învățarea pe tot parcursul vieții se află într-o fază precoce de dezvoltare, România aflându-se pe un loc inferior în UE 27 (1,6% în 2011 comparativ cu 8,9% în UE27). Nivelul redus de educație și formare în rândul administratorilor exploatațiilor agricole reprezintă un alt obstacol în calea competitivității. Studiul privind necorelarea competențelor în Europa¹¹⁷ arată că, în România, doar o treime dintre lucrători au obținut un loc de muncă în conformitate cu competențele dobândite.

Există o corelare clară între pregătirea școlară și ocuparea forței de muncă, șomaj și, în special, inactivitate. Acest aspect are implicații vizibile în ceea ce privește riscul de sărăcie în rândul persoanelor în vârstă, precum și în ceea ce privește eforturile de îmbunătățire a productivității și competitivității întreprinderilor în România.

Prin urmare, angajatorii ar trebui să fie încurajați să investească în dezvoltarea forței de muncă prin intermediul FPC/IPV pentru a îmbunătăți productivitatea și capacitatea de adaptare și de a aborda participarea scăzută la învățarea în rândul adulților înregistrată în prezent¹¹⁸.

Deși majoritatea programelor de învățare pentru adulți sunt legate în general de locul de muncă, și sunt în concordanță cu media UE 27, participarea efectivă la educația informală a înregistrat nivelul cel mai scăzut din Europa (18,8 %), situându-se la doar două cincimi de media UE 27¹¹⁹. În general, educația informală pusă în aplicare nu este acreditată și nici recunoscută în vederea obținerii unor calificări formale. Consilierea în carieră și evaluarea competențelor pot reprezenta o ocazie de a reduce deficitul de încredere, în special în cazul angajaților care s-au confruntat cu un eșec în educația formală. Rețeaua centrelor de evaluare a competențelor este încă restrânsă din punct de vedere geografic. De asemenea,

¹¹⁴ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p6; Recomandările Consiliului European privind programul național de reformă al României (iunie 2013) p.6, p.10.

¹¹⁵ Sursa: Eurostat (LFS)

¹¹⁶ Sursa: Observatorul pentru Dezvoltarea Învățării Permanente, 2011

¹¹⁷ Sursa: CEDEFOP, 2010

¹¹⁸ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p6; Recomandările Consiliului European privind programul național de reformă al României (iunie 2013) p7.

¹¹⁹ Sursa: Eurostat (AES)

este necesar a fi îmbunătățită în continuare capacitatea instituțională și din punct de vedere al personalului de care dispun aceste centre în vederea evaluării și certificării competențelor.

Participarea redusă poate fi explicată, parțial, prin posibilitățile limitate de a avea acces la învățarea pe tot parcursul vieții pe perioada angajării sau în mod flexibil, în afara locului de muncă, de exemplu în cadrul Centrelor Comunitare de Învățare Permanentă prevăzute în noua Lege a Educației. Acest aspect se poate explica, de asemenea, prin parteneriatul deficitar dintre partenerii sociali, companii și furnizorii de programe de formare profesională care sunt interesați de existența unor centre de învățământ profesional și tehnic diversificate și flexibile.

Priorizare: Fondurile ESI vor fi alocate pentru măsuri de dezvoltare la nivel local de servicii pentru învățarea pe tot parcursul vieții pentru furnizarea de formare și educare în vederea dobândirii de competențe de bază și transversale. Aceasta include competențe digitale, consilierea și validarea învățării anterioare, concentrându-se pe competențele mai scăzute și pe zonele rurale. Acesta include validarea învățării non-formale și informale; sprijin pentru informare, formare profesională (formare de scurtă durată/inițială) și dobândirea de competențe pentru cei implicați în agricultură și silvicultură. Include, de asemenea, măsuri de sprijin pentru a promova calitatea și accesibilitatea formării profesionale prin consolidarea capacității furnizorilor de FPI și FPC pentru a oferi programe de educație și formare profesională corelate cu cerințele pieței muncii.

Insertia redusă pe piața muncii după terminarea ciclurilor de învățământ și formare profesională

Există o inserție redusă pe piața muncii în rândul persoanelor care termină toate nivelurile de învățământ din România. Rata de inserție crește odată cu nivelul de educație. Astfel, cele mai reduse rate de inserție se înregistrează în rândul absolvenților de învățământ secundar, de învățământ primar, și al celor care nu au terminat nicio formă de învățământ. În 2009, doar 14,6% dintre persoanele aparținând acestei grupe erau încadrate în muncă la un an după părăsirea sistemului de învățământ. Rata de inserție la un an este cea mai ridicată în rândul absolvenților de învățământ superior (60,9%) și post-liceal (meserii tehnice sau specializate - 50%). Evoluția nefavorabilă din perioada 2006 - 2011 a adus România cu 11,6 puncte procentuale sub ținta ET 2020, respectiv încadrarea în muncă într-un interval de trei ani de la terminarea programelor de învățământ și formare profesională a 82% din absolvenți.

Cererea în general redusă de forță de muncă, mobilitatea scăzută a locurilor de muncă și concurența din partea lucrătorilor cu vechime limitează oportunitățile noilor veniți pe piața muncii din România. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere faptul că sistemul de învățământ și formare profesională nu reușește să pregătească elevii pentru a face față concurenței¹²⁰. În ceea ce privește elevii cu rezultate slabe, învățământul obligatoriu nu asigură competențele de bază necesare obținerii unui loc de muncă¹²¹. Cu toate acestea, ratele șomajului mai ridicate în rândul absolvenților de învățământ terțiar¹²² cu vârsta între 20 și 24 de ani decât în rândul absolvenților de învățământ secundar de aceeași vârstă indică incongruența dintre aptitudinile și competențele dezvoltate în programele de studiu din învățământul terțiar și nevoile de pe piața muncii¹²³.

Modernizarea este amenințată de competențele informatice slabe

Competențele informatice sunt esențiale pentru tranziția României la o economie bazată pe cunoaștere, la reforme educaționale de tipul „a doua șansă” și la învățarea pe tot parcursul vieții, precum și la introducerea cu succes a serviciilor publice electronice. Cu toate acestea, în 2011, România a înregistrat cea mai mare pondere din UE 27¹²⁴ (61%) în ceea ce privește persoanele cu vârsta între 16 și 74 de ani care nu dețin competențe informatice.

¹²⁰ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p6; Recomandările Consiliului European privind programul național de reformă al României (iunie 2013) p7.

¹²¹ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p6; Recomandările Consiliului European privind programul național de reformă al României (iunie 2013) p7.

¹²² Aspect evidențiat în Recomandările Consiliului European privind programul național de reformă al României (iunie 2013) p7.

¹²³ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p6; Recomandările Consiliului European privind programul național de reformă al României (iunie 2013) p7,p10.

¹²⁴ Sursa: Eurostat, Statistici privind societatea informațională

Deși 43% din românii cu vârsta între 16 și 74 de ani au folosit internetul cel puțin săptămânal în 2012 (în timp ce media europeană a fost de 70%), 48% din populația României nu a folosit niciodată un computer (în timp ce media europeană a fost 22%). Există un decalaj clar în ceea ce privește competențele informatice între generații și în funcție de nivelul de educație, corelat pozitiv cu vârsta și nivelul de educație. Utilizarea TIC în sălile de clasă este limitată de vîrstă și de calitatea echipamentului, în special în regiunile cele mai puțin dezvoltate din România¹²⁵. În școlile din România există puține table albe interactive și proiectoare de date, indiferent de clasă. Componenta „Pregătirea generației 2050” din cadrul Strategiei naționale de competitivitate prioritizează investițiile viitoare în hardware-ul și software-ul TIC din școli.

Din perspectivă **teritorială**, situația este similară în toate regiunile țării, cu excepția regiunii București-Ilfov, unde procentul persoanelor care nu au folosit niciodată computerul este de 33%.

Priorizare: Creșterea disponibilității și a calității hardware-ului și software-ului TIC folosite în școli va reprezenta o prioritate în contextul componentei „Pregătirea generației 2050” din cadrul Strategiei Naționale de Competitivitate și al Strategiei Agenda Digitală pentru România. O atenție specială va fi acordată corelării investițiilor în hardware și software TIC din școli cu instruirea corespunzătoare a cadrelor didactice în aplicarea tehnicilor moderne în procesul educațional. Dezvoltarea viitoare a *e-educației* va facilita accesul la IPV, la programele educaționale de tip „a doua șansă” și la formarea acelor persoane care nu beneficiază de oportunități la locul de muncă.

Infrastructura depășită din domeniul educației și formării încetinește reforma¹²⁶

România parcurge în prezent procesul de raționalizare și restructurare a rețelei școlare și de învățământ profesional și tehnic inițial, urmărindu-se creșterea eficienței sistemului¹²⁷. Cu toate acestea, o parte importantă a infrastructurii din domeniul educației este în continuare depășită și neatrăgătoare și limitează eficiența politicilor existente axate pe îmbunătățirea calității educației și asigurarea prezenței regulate la ore. Un motiv deosebit de preocupare îl reprezintă școlile din mediul rural și școlile izolate din zonele defavorizate, în care există condiții sanitare deficitare (în mediul rural, o treime din școli nu îndeplinește cerințele autorităților sanitare), instalații precare de alimentare cu apă (la aproape jumătate dintre școlile primare din mediul rural), lipsește racordarea la rețeaua de canalizare, ceea ce generează riscuri pentru sănătate (o cincime din școlile din mediul rural), iar sistemul de încălzire este necorespunzător (peste jumătate din școlile din mediul rural și peste o treime din școlile din mediul urban, situația cea mai gravă înregistrându-se în școlile primare).

Nu sunt disponibile într-o măsură suficientă facilități și dotări didactice specializate pentru elevii defavorizați, inclusiv pentru cei cu nevoi educaționale speciale.

Priorizare: Îmbunătățirea dotărilor școlilor va fi prioritizată în concordanță cu prioritățile Strategiei Naționale pentru reducerea PTS, având în vedere proiectul de cartografiere a sărăciei al CE/BM și vor viza în principal regiunile în care procentul persoanelor care au terminat doar învățământul primar este de peste 6%. Proiectele susținute ar trebui să fie viabile, ținând seama de nevoile locale și tendințele demografice. De asemenea, investițiile susținute ar trebui să vină în completarea măsurilor menite să asigure o calitate bună a programelor de educație și îngrijire a copiilor preșcolari, de reducere a PTS și să abordeze nevoile elevilor defavorizați, în special a elevilor de etnie romă și a elevilor cu nevoi educaționale speciale.

Intervențiile în infrastructura educațională se vor baza pe cartografiere și pe criteriile specifice stabilite la nivel național, iar acestea se vor axa asupra regiunilor cu tendință demografică în creștere, asupra nevoilor legate de piața muncii (pentru a reflecta în școlile IVET firmele locale în cadrul unui sistem dualist, pentru a susține crearea locurilor de muncă noi, pentru a îmbunătăți tranziția la piața muncii, etc.), în vederea susținerii unei calități bune a educației în comunitățile defavorizate s.a.

Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii IVET va fi prioritizată în concordanță cu Strategia națională pentru învățarea pe tot parcursul vieții, ținând seama de proiectul de cartografiere a sărăciei al CE/BM și se

¹²⁵ Rezultatele cercetării Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP)

¹²⁶ Aspect evidențiat în documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012) p. 22.

¹²⁷ Prevederile Legii educației (nr.1/2011)

va axa în special asupra regiunilor din zonele rurale și îndepărtate în care proporția persoanelor care au terminat ciclul primar este de peste 6 %. De asemenea, se va acorda prioritate școlilor IVET care deservește sectoarele cu potențial de creștere, în special dezvoltare agricolă, modernizare rurală, siguranța alimentară și protecția mediului. Investițiile în infrastructura de formare profesională vor lua în considerare în primul rând, sectoarele de creștere competitive și/sau sectoarele tradiționale cu potențial de creștere, dar, și potențialele de creștere regionale/locale evidențiate în Planurile de Dezvoltare Regională.

Investițiile în dotările pentru învățământul superior vor fi prioritizate în concordanță cu strategia națională pentru învățământul superior, ținând seama de țintele UE 2020 în ceea ce privește nivelul de pregătire în învățământul terțiar și inserția absolvenților pe piața muncii. În consecință, sprijinul pentru infrastructură va veni în completarea măsurilor menite să conducă la alinierea învățământului superior la nevoile pieței muncii. Mai multe investiții în infrastructura și dotările destinate învățământului superior vor urmări modernizarea și internaționalizarea celor mai importante centre universitare și unităților de cercetare aferente, în special cele care vor asigura o mai bună legătură cu cercetarea și / sau cooperarea cu sectorul de afaceri.

Pentru a asigura coerența și consecvența intervențiilor la nivelul infrastructurii educației în perioada 2014-2020 este nevoie de o abordare strategică, în conformitate cu Strategiile Sectoriale privind ESL, Educația terțială și LL, luând în considerare, pe de-o parte, tendințele demografice a populației în școală și tendințele dezvoltării economice, de cealaltă parte.

Capacitatea administrativă și necesitatea de evaluare a impactului reformei învățământului

Recomandarea Consiliului pe România 2013 evidențiază importanța construirii capacității administrative și elaborarea de politici ca o pre-condiție pentru implementarea de succes a reformei învățământului. Acest lucru ar presupune măsuri care să vizeze profesioniști, atât la nivel central cât și local, în dezvoltarea capacității lor în domeniile de planificare strategică și de programare bugetară, evaluare a impactului și de monitorizare și evaluare. Această nevoie este identificat sub Provocarea Administrație și Guvern și vor fi abordate în cadrul OT11.

În vederea consolidării capacității administrative a Ministerului Educației Naționale, acesta a fost considerat a fi unul dintre ministerele prioritate pentru a beneficia de măsurile prevăzute de analizele functionale realizate de către Banca Mondială. De asemenea, este necesar să se continue eforturile pentru punerea în aplicare a măsurilor prevăzute în planurile de acțiune aferente analizelor functionale.

Principalele nevoie de dezvoltare

Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare din domeniul educației și al formării sunt următoarele:

- Îmbunătățirea accesului, participării și calității corespunzătoare educației și îngrijirii timpurii;
- Consolidarea accesibilității, calității și rezultatelor educaționale în cadrul învățământului obligatoriu;
- Creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial;
- Intervenții intensive în vederea adresării nevoilor educaționale specifice grupurilor aflate în risc de excludere (copii din medii socio-economic defavorizate, persoane de etnie romă, persoane cu nevoi educaționale speciale etc.);
- Îmbunătățirea calității și relevanței învățământului profesional și tehnic, inclusiv cel inițial, și a învățământului terțiar la nevoile pieței forței de muncă;
- Îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta;
- Îmbunătățirea accesului și a calității ofertei de învățare pentru adulți, cu accent pe competențele de bază și pe transversale relevante;
- Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale (formare pe termen scurt/inițială) în cadrul sectoarelor agricultură și silvicultură;
- Exploatarea TIC în educație, ca factor de modernizare;
- Reformarea managementului resurselor umane în sistemul de învățământ.

Lecții învățate

Cele mai importante deficiențe identificate în aplicarea politicilor și a programelor din domeniul resurselor umane pot fi sintetizate după cum urmează:

Principalele zone de intervenție nu au fost abordate în mod strategic și coerent.

Nu a existat o abordare strategică în identificarea sectoarelor de pe piața muncii care au nevoie de forță de muncă calificată și sistemul de educație și formare. Proiectele strategice care vizau ocuparea forței de muncă și incluziunea socială în zonele rurale au indicat, de asemenea, o coordonare ineficace la nivel regional/județean. O acoperire mai bună a nevoilor specifice din zonele rurale presupune o mai bună coordonare între diferitele surse de finanțare în general, precum și între actorii interesați de la nivel local.

Nu a fost asigurată complementaritatea dintre investițiile în proiectele de infrastructură educațională finanțate în cadrul POR și PNDR 2007- 2013 și proiectele finanțate în cadrul POSDRU, ceea ce a condus la eficacitate și sustenabilitate scăzută a proiectelor FSE destinate educației și formării. Promovarea investițiilor viitoare în infrastructură ar trebui să fie coordonată cu proiectele FSE relevante;

Nu a existat o coordonare între resursele alocate principalelor domenii de intervenție și impactul preconizat al investițiilor (de exemplu, unele intervenții au fost insuficient finanțate, atunci când s-au alocat resurse doctoranzilor și postdoctoranzilor, nu s-au evaluat viitoarele beneficii, inclusiv în ceea ce privește potențialul acestora de a influența poziția României pe piața internațională);

Procedurile administrative și alte aspecte tehnice mult prea complexe El au împiedicat menținerea concentrării strategice în toate fazele implementării. La nivel central, sistemul este supraîncărcat în special în ceea ce privește procedurile administrative și de „audit” / contabilitate, fără a se acorda, în paralel, atenție aspectelor strategice referitoare la evoluția pieței muncii, educației, formării profesionale ș.a.m.d. Acest lucru este confirmat de multe aspecte, cum ar fi operațiunile redundante, cerințele împovărătoare privind raportarea, verificările 100% și lipsa unei raportări substanțiale cu privire la impactul și rezultatele globale, asociată cu lipsa indicatorilor de impact etc.

De asemenea, rata de absorbție a POSDRU în perioada de programare 2007-2013 indică *necesitatea unor schimbări în ceea ce privește cadrul juridic, instituțional și procedural pentru perioada de programare 2014-2020*, ca de exemplu: simplificarea orientărilor pentru solicitanți, reducerea cerințelor privind documentația, îmbunătățirea legislației privind achizițiile publice și utilizarea opțiunilor costurilor simplificate.

PROVOCĂRI PRIVIND INFRASTRUCTURA

Infrastructura TIC

Aspecte generale

Tehnologia informației și a comunicațiilor (TIC) este importantă pentru țările în curs de dezvoltare. Aceasta creează noi modele de interacțiune, de afaceri și de furnizare a serviciilor. Prin extinderea accesului la TIC și prin încurajarea utilizării acestuia, UE își propune să stimuleze creșterea economică sustenabilă, să îmbunătățească furnizarea serviciilor și să promoveze buna guvernare și responsabilitatea socială. De asemenea, TIC este asociată cu creșterea economică.

Agenda digitală pentru Europa, o inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020, evidențiază importanța conexiunilor în bandă largă pentru creștere, inovare, incluziune socială și ocuparea forței de muncă în Europa. Agenda digitală își propune obiective ambițioase privind acoperirea și viteza de acces și le solicită statelor membre să adopte măsuri, inclusiv prevederi juridice, prin care să faciliteze investițiile în rețelele în bandă largă. Obiectivele stabilite prin Agenda Digitală pentru Europa și poziția României în raport cu acestea sunt ilustrate mai jos. Se poate observa că între obiectivele României și cele ale UE există decalaje, mai ales în ceea ce privește accesul la rețele de generație următoare (NGA), utilizarea generală a internetului și competențele digitale, care se reflectă în numărul redus de tranzacții online efectuate de firme și cetățeni.

Obiectiv 2020	Obiectivele UE	Situația actuală RO¹²⁸
Acoperire cu rețele în bandă largă	100% până în 2013	89.8% (2012)
Acoperire cu rețele în bandă largă cu viteză de acces de peste 30 Mbps	100% până în 2020	63.7% (2013)
Conectări la rețele fixe în bandă largă cu viteze de acces peste 100 Mbps	50% până în 2020	18.9% (2013)
Persoane care fac achiziții online	50% până în 2015	5% (2012)
Persoane care fac achiziții online transfrontaliere	20% până în 2015	1% (2012)
IMM-uri care vând online	33% până în 2015	5% (2012)
Diferența dintre tarifele în roaming și cele naționale	aproape zero până în 2015	
Utilizare cu regularitate a internetului, în general	75% până în 2015	43% (2012)
De către persoane defavorizate	60% până în 2015	24% (2012)
Persoane care nu au utilizat niciodată internetul	15% până în 2015	48% (2012)
Cetățeni care utilizează sistemele e-Guvernare	50% până în 2015	37% (2012)
Returnarea formularelor completate	25% până în 2015	4% (2012)
Servicii publice transfrontaliere cheie, online	100% până în 2015	N/A
Investiții publice TIC în C-D	dublate la 11 miliarde până în 2020	€27.3m (2011)
Consumul de energie pentru iluminat (%)	Reducere cu 20% până în 2020	N/A

Prezentul capitol vizează infrastructura TIC, dar aceasta are un caracter orizontal, reprezentând o preocupare pentru toate provocările identificate în Acordul de Parteneriat:

- ca sector de creștere, sursă de creștere a performanței în afaceri și de îmbunătățire a cadrului de reglementare în contextul **provocării în materie de competitivitate**.
- ca instrument pentru îmbunătățirea educației și a serviciilor de sănătate, și de creștere a competențelor în contextul **provocării privind populația și aspectele sociale**.
- în vederea identificării, monitorizării și administrării problemelor de mediu în contextul **provocării privind resursele**.
- ca mijloc de îmbunătățire a eficienței și eficacității guvernării în contextul **provocării privind administrația și guvernarea**.

Accesibilitatea și calitatea infrastructurii rețelelor în bandă largă sunt fundamentale pentru realizarea beneficiilor care decurg din TIC în toate aceste domenii.

Rețele de bază în bandă largă și accesul de generație următoare

România abordează disfuncționalitățile pieței în ceea ce privește furnizarea rețelelor de bază în bandă largă¹²⁹ prin Strategia națională de comunicații în bandă largă 2007, prin inițiativa RoNet și în cadrul unei sub-măsurii specifice finanțate de FEADR. Până în 2012, 89,8% din gospodăriile din România aveau rețele de bază în bandă largă (în comparație cu 95,5% în UE). Acoperirea rețelelor în bandă largă ar trebui să se finalizeze până în 2015 (acoperire a teritoriului în proporție de 100%), prin intermediul asistenței FDER și FEADR pentru perioada 2007-2013.

Progresele în domeniul furnizării de rețele de bază în bandă largă se realizează prin exploatarea rețelelor fixe și mobile în bandă largă existente. Totuși, trecerea la viteză de acces necesară NGA, se poate realiza prin rețele fixe prin fibră optică sau tehnologie mobilă 4G.

Investițiile considerabile recente în infrastructura telecomunicațiilor din România, inclusiv inițiativa RoNet, au condus la progrese remarcabile în privința instalării de rețele NGA capabile să ofere viteze de transfer de cel puțin 30 Mbps. În 2012, acest tip de acces era disponibil în 63,7% dintre gospodării (în comparație cu 53,8% în UE). Totuși, piețele slab dezvoltate, în combinație cu dispersarea localităților din România reprezintă un obstacol semnificativ în calea extinderii accesului de generație următoare, în special în zonele rurale.

¹²⁸ Surse: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard/romania>; ANCOM

¹²⁹ Conform Documentului de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), pagina 7.

Consultările recente cu operatorii¹³⁰ privind existența infrastructurii și intențiile de a investi într-un număr de 12.487 localități rurale au contribuit la identificarea a 2.268 de localități în care rețelele în bandă largă lipsesc atât în zona buclei locale (local loop), cât și din zona de racordare (backhaul), și în care operatorii privați nu și-au exprimat intenția de a investi.

Cercetările efectuate în cadrul Planului național de dezvoltare a infrastructurii pentru accesul de generație următoare sugerează că, în lipsa intervenției sectorului public, până în 2020, în termeni de **teritorialitate**:

- cu câteva excepții, piața va atinge obiectivele Agendei Digitale în zonele urbane, respectiv 90% dintre gospodăriile vor fi acoperite cu rețele fixe NGA cu viteze de acces de 100 Mbps;
- se vor înregistra disfuncționalități semnificative pe piață în zonele rurale¹³¹, întrucât mai puțin de 50% dintre gospodăriile vor fi acoperite cu viteze de acces de peste 30 Mbps, în timp ce procentul gospodăriilor cu viteze de acces de peste 100 Mbps nu va depăși 20%.

Investițiile publice din perioada 2014-2020 vor avea loc în cadrul Planului național de dezvoltare a infrastructurii NGA, vizând domenii cu risc de disfuncționalitate a pieței, ținând seama de cartografierea GIS a infrastructurii de telecomunicații existente, pe care ANCOM o va realiza până în 2014¹³².

Conexiuni la rețele în bandă largă

Nivelul de adoptare a conexiunilor la rețele în bandă largă în România (16,6 conexiuni la 100 de locuitori) este mult mai scăzut decât media UE 27¹³³ (28,8 conexiuni la 100 de locuitori), reflectând nivelul scăzut al cunoștințelor de utilizare a calculatorului (48% dintre români încă nu au utilizat niciodată un calculator) la nivel național. Cererea redusă din această cauză continuă să fie unul din cei mai importanți factori ai răspândirii insuficiente a conexiunilor la rețelele în bandă largă.

Potrivit MSI, în 2012, 43,8% dintre gospodăriile aveau acces la internet prin conexiune la rețelele fixe în bandă largă, în comparație cu media de 75,6% la nivel comunitar. În termeni de **teritorialitate**, majoritatea acestor gospodării erau localizate în zone urbane, în care procentul de răspândire a acestor conexiuni era de 60,3%, reprezentând mai mult decât dublul procentului din zonele rurale (23,47%). Disparitățile urban-rural sunt rezultatul unei combinații de factori precum nivelul veniturilor, disponibilitatea calculatoarelor la domiciliu și cunoștințele despre utilizarea calculatorului. Accesul la conexiuni la rețele în bandă largă, care anterior era deosebit de dificil, este facilitat ca urmare a extinderii rețelelor în bandă largă prin inițiativa RoNet.

Nivelul înalt de adoptare a conexiunilor la rețele în bandă largă, în special în zonele rurale din România, reprezintă o condiție fundamentală pentru transformarea României într-o societate a informației și pentru evitarea excluziunii digitale, în condițiile în care tot mai multe dintre serviciile publice și private sunt furnizate online.

Principalele nevoi de dezvoltare

Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (**anexa I**), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- depășirea incapacității pieței de a furniza infrastructura NGA și servicii conexe potrivit Strategiei agenda digitale pentru România și Planului național de dezvoltare a infrastructurii pentru acces de generația următoare.

Transporturile

Infrastructura de transport învechită, piedică în calea dezvoltării

România, datorită poziției sale geografice, este un nod european important pentru traficul de pasageri și mărfuri, facilitând legăturile dintre Europa Centrală, Marea Neagră și zona Caucaz - Marea Caspică. Cu

¹³⁰ Sursă: ANCOM, 2013.

¹³¹ Conform rapoartelor semestriale ale ANCOM, cererea pentru servicii fixe și mobile de internet în bandă largă a crescut începând din anul 2006 (http://www.ancom.org.ro/statistici-comunicatii_2003), iar potențialul de dezvoltare a fost estimat pe baza datelor furnizate de principalii actori din piață în cadrul sesiunilor de redactare a Planului național AGN.

¹³² În conformitate cu Legea nr. 154/2012.

¹³³ Conform Documentului de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), pagina 7.

toate acestea, infrastructura sa de transport este subdezvoltată și învechită, reprezentând un obstacol major în calea dezvoltării și creșterii sale economice.

Deși au avut loc unele investiții majore în domeniul transporturilor, acest sector încă prezintă deficiențe de conectivitate pentru fiecare mod de transport, ca urmare a investițiilor întârziate și a ineficienței administrative în întreținerea și operarea infrastructurii.

În plus, lipsa unei strategii pentru dezvoltarea infrastructurii bazată pe o analiză a nevoilor de dezvoltare și pe o prognoză realistă a volumului de mărfuri și pasageri a condus la o dezvoltare inconsecventă și blocaje continue în rețea, care cresc durata timpilor de călătorie și reduc accesibilitatea între regiunile țării.

Accesibilitatea este o condiție esențială a dezvoltării economice și sociale. Rețeaua de transport subdezvoltată și calitatea slabă a serviciilor este o barieră în calea dezvoltării orașelor mici și mijlocii, precum și a satelor și comunelor. Efectele negative se reflectă în mobilitatea scăzută a forței de muncă și, prin urmare, în lipsa exploatării acesteia, dar și prin reducerea accesului la servicii de bază, costuri ridicate și timpi de călătorie mari, cu efecte negative asupra competitivității.

Problemele de accesibilitate ale României sunt cauzate de slaba calitate a infrastructurii rutiere, numărul redus de autostrăzi, rata mare a accidentelor soldate cu victime și calitatea necorespunzătoare a unor drumuri, legături deficitare între rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T) și estul și vestul țării, progresul lent al modernizării căilor ferate și viteza mică a transportului feroviar de mărfuri și pasageri. Unele zone ale țării sunt grav defavorizate, în special regiunile din nord aflate la granița cu Ucraina și Moldova și cele din Delta Dunării.

În plus, Munții Carpați creează bariere naturale care blochează legăturile dintre partea de centru-vest și cea de sud-est a țării, limitând punctele de acces, mobilitatea și accesibilitatea între regiuni. De asemenea, fluviul Dunărea desparte sud-estul de restul țării. Dificultățile de logistică exercită presiuni majore asupra bugetului de stat, ca urmare a costurilor mari ale investițiilor în infrastructura de transport care traversează aceste bariere naturale.

România se situează printre Statele Membre cu cea mai scăzută calitate a infrastructurii de transport, atât din punct de vedere al calității infrastructurii rutiere cât și al calității infrastructurii feroviare. Lipsa calității infrastructurii de transport în România adaugă costuri suplimentare în sectorul privat, împiedicând integrarea cu piețele UE și determinând reducerea productivității.

În prezent, România elaborează Master Planul General de Transport pentru perioada până în 2020 și 2030, care are o abordare multimodală a modelării și investițiilor în domeniul transporturilor, în scopul justificării intervențiilor în acest sector. Concluziile MPGT vor deveni disponibile în iulie 2014, dar prezentul Acord de Parteneriat a luat în considerare și alte rapoarte produse în perioada intermediară care semnalează problemele caracteristice sectorului, acestea urmând a fi utilizate în procesul de elaborare a Programului Operațional Sectorial Transport.

O imagine îmbunătățită a transportului rutier

Deși în ultimii ani s-au făcut investiții semnificative, rețeaua națională de drumuri din România are o capacitate insuficientă în comparație cu traficul existent, astfel încât circulația persoanelor și mărfurilor este relativ lentă și ineficientă.

Dintr-o rețea de aproximativ 84.000 km în 2012, doar 0,6% din lungimea sa a fost autostrăzi și 20% drumuri naționale. Sub 80% din rețea a fost reprezentată de drumuri județene și comunale. Autostrăzile sunt incomplete, dintre frontiera România- Ungaria și Constanța nu a ajuns încă la nivelul standard de autostradă. Investițiile făcute în perioada de programare 2007-2013 reprezintă un punct de plecare serios pentru viitoarele intervenții: lungimea drumurilor neterminate a scăzut cu aproape 300 km, iar lungimea drumurilor județene de tip macadam cu peste 2,200 km, în timp ce lungimea drumurilor cu asfalt mediu și greu a crescut cu 2.540 km.

Principalele probleme ale rețelei secundare de drumuri sunt: lipsa șoselelor de centură în majoritatea orașelor mici și satelor, ceea ce conduce la creșterea timpilor de călătorie, creșterea consumului de combustibil, niveluri crescute ale poluării și, astfel, ale costurilor de transport; capacitate de transport redusă (marea majoritate suportă camioane de sub 20 de tone), având un efect imediat asupra atragerii traficului de persoane și mărfuri.

Semnalizarea insuficientă și chiar neadecvată generează întreruperi semnificative ale fluxului normal al traficului și un risc crescut al producerii de accidente, iar un procent mare de drumuri nemodernizate și poduri se află în pericol imediat de prăbușire.

Infrastructura și administrarea vamală învechite pun în pericol câștigurile din investiții în infrastructura de transport. Întârzierile la vamă duc la creșterea costurilor de gestionare a afacerilor, reduc utilizarea echipamentelor de transport și scad competitivitatea României în comerțul și tranzitul cu produse.

Investițiile în infrastructură trebuie realizate în cele mai aglomerate locații, după o analiză detaliată a costurilor corespunzătoare și a beneficiilor. Infrastructura vamală veche, sistemele și echipamentele IT învechite și, de asemenea, echipamentele mobile insuficiente conduc la timpuri de așteptare mari în punctele vamale, coloane de camioane putând fi observate la unele puncte de trecere a frontierelor. Modelul Național al MPGT poate fi utilizat pentru o estimare generală a beneficiilor scurtării timpurilor de așteptare, fiind necesare studii speciale în punctele vamale pentru a determina localizarea și frecvența blocajelor.

Întârzierile la granițe sunt frecvente în cazul transportului feroviar, când au loc schimbări de tracțiune de la modul electric la diesel. De asemenea, sunt întârzieri datorate secțiunilor de cale ferată ce se utilizează alternativ pentru ambele sensuri de mers și datorită cerințelor pentru inspecții periodice a materialului rulant de cale ferată vechi. Timpurile de așteptare pot fi până la 35 de ore.

Investițiile în infrastructura vamală pot fi sprijinite ca parte a dezvoltării rețelei de transport și acolo unde este evident că întârzierile diminuează beneficiile aduse de economia de timp investițiilor.

Priorități de investiții în infrastructura rutieră majoră va fi determinată prin GMTP. Priorități de investiții în ceea ce privește infrastructura rutieră locală vor fi justificate prin motive economice, în Planurile de Dezvoltare Regională relevant și în zonele rurale pot fi fundamentate prin prevederile FEADR referitoare la infrastructura rurală de mici dimensiuni.

Transport feroviar necompetitiv

Tranziția spre un sistem de transport mai sustenabil este blocată de lipsa de fiabilitate și nivelul slab al serviciilor de transport feroviar românești. În 2012, rețeaua națională de căi ferate cuprindea 15 871 km. Starea rețelei de transport feroviar s-a deteriorat începând cu 1990 aproape 40% din rețeaua de cale ferată curentă este evaluată ca expirată și în jur de 70% din materialul rulant este depășit. Întreținerea necorespunzătoare a infrastructurii feroviare, din cauza constrângerilor de finanțare, a redus eficiența rețelei, provocând restricții de viteză și creșterea timpurilor de călătorie și care conduc la utilizare altor moduri de transport de către pasageri.

În perioada 2007-2012, traficul feroviar a scăzut cu 11 %, datorită calității slabe a serviciilor actuale și nu din cauza lipsei interesului populației față de acest mod de transport.

Începând cu 2011, rețeaua feroviară a fost raționalizată: conform Acordului stand-by cu FMI și Comisia Europeană.

Dimensiunea optimă a rețelei feroviare care poate fi întreținută și exploatată în mod eficient și care va răspunde nevoilor pasagerilor și transporturilor de marfă va fi o un punct important al MPGT. Priorități de investiții în ceea ce privește liniile, stațiile și materialul rulant vor fi determinate în funcție de constatările MPGT și având în vedere nivelurile viabile de serviciu.

În cazul în care liniile sunt reabilitate, România va introduce ERTMS, atunci când sistemul de semnalizare este reînnoit. Introducerea de ERTMS va fi legată de investiții în material rulant modern, care este prevăzut cu ERTMS.

Siguranța traficului sub standardele UE

Transportul rutier a crescut de la 1 milion de vehicule în 1990 la 5,42 de milioane la sfârșitul anului 2010. Numărul victimelor accidentelor rutiere din România a depășit permanent media UE începând din anul 2004. În timp ce numărul de accidente mortale în România a scăzut la o rată de 1,5% pe an, această rată reprezintă o scădere mult mai mică decât media UE, care a scăzut cu 5% pe an. În 2011, 43 % din totalul accidentelor au avut loc pe drumuri naționale și 34 % pe șoselele din orașele mari.

În 2011 au existat 192 de accidente care au implicat material rulant și persoane. Numărul victimelor cauzate de accidente a scăzut de la 441 în 2008 la 251 în 2011, dar a crescut rapid în perioada 2005-2008 (de la 51 în 2005 la 441 în 2008).

Numărul de accidente din sectorul rutier și feroviar ar putea fi redus prin identificarea „zonelor negre” și a principalelor cauze ale accidentelor, prin investiții adecvate în semnalizare, treceri la nivel cu calea ferată și în construirea de autostrăzi și variante de ocolire, precum și prin creșterea disciplinei în rândul pietonilor și conducătorilor auto.

Potențialul de dezvoltare al transportului pe apă

Sectorul canalelor navigabile și porturilor constă în trei porturi maritime (Constanța, Mangalia și Midia), patru porturi fluviale și maritime (Brăila, Galați, Tulcea și Sulina), 26 de porturi fluviale, fluviul Dunărea (1.075 km) și canalele care leagă Dunărea de Marea Neagră.

Constanța este principalul port maritim al României, situat strategic pentru a aproviziona cu mărfuri Europa Centrală și de Est și devenit recent cel mai mare port de containere din Marea Neagră, prevăzut de asemenea, cu dane de descărcare pentru mărfuri dar și cu un terminal modern pentru călători. Traficul prin portul Constanța a crescut din 2009 și în 2012 traficul total de mărfuri a fost de aprox. 50,5 milioane. Constanța deservește atât România, cât și țările învecinate prin rețeaua sa feroviară și fluviul Dunărea.

Potențialul portului Constanța nu este exploatat integral deoarece câteva părți ale portului necesită reabilitare, iar lipsa unei infrastructuri intermodale nu permite transferul ușor al containerelor de mărfuri. Timpii lungi de transport rutier, feroviar și pe apă către destinațiile din interiorul și exteriorul României scad cota de piață a portului Constanța în favoarea porturilor de la Marea Adriatică.

România dispune de 30 de porturi la Dunăre și pe canalele navigabile. . Potențialul acestor porturi este exploatat de industria din zona orașului Craiova și de producătorii de cereale din sudul României.

În contextul dezvoltării viitoare al exporturilor mărfurilor agricole și în vrac, Dunărea oferă largi posibilități de transport către piețele europene și reduce presiunea transportului rutier care este mai poluant. . Deși transportul pe apă poate fi mai ieftin decât transportul rutier sau feroviar , acesta este caracterizat de o fiabilitate redusă parțial cauzată de insuficienta adâncime a apei în șenalul navigabil Dunăre. Mai mult decât atât, secțiuni ale canalului dintre Dunăre și Marea Neagră sunt în stare proastă și necesită îmbunătățiri pentru a continua să funcționeze eficient.

Nivelurile navigabile care nu ajung la adâncimea de 2,5 m împiedică remorcherele și convoaiele de barje să opereze încărcate, în convoaie de 6 – 9 barje , astfel încât serviciile ieftine și bine organizate să poată fi oferite de către operatorii navali. Șapte secțiuni ale Dunării nu au adâncimea navigabilă standard de 2,5 m cerută de „apele internaționale”, după cum sunt definite de către Comisia Economică a Națiunilor Unite. Există două secțiuni unde problemele sunt acute. Prima este între km 345 și km 292 pe sectorul românesc și a doua este între km 576 și km 528 pe sectorul bulgar. Consecințele nivelurilor scăzute ale apei pot fi grave: pe sectorul Zimnicea, o călătorie de 150 km poate dura de la 6 ore până la 2 zile din cauza necesității de a împărți convoiul de barje.

Orice îmbunătățire a navigației pe Dunăre va ține cont de măsurile de reducere a efectelor asupra mediului, asupra peștilor și a malurilor, care trebuie să contrabalanseze beneficiile datorate de economiile de carburant și reducerea emisiilor pe care transportul pe apă le prezintă în comparație cu transportul rutier și feroviar.

România și Bulgaria dețin împreună 470 de kilometri din lungimea Dunării. Cele două țări au stabilit un Comitet interministerial pentru dezvoltarea sustenabilă a transportului intern pe apă pe secțiunea româno-bulgară a fluviului și pentru creșterea conectivității din regiune.

Nevoile de dezvoltare în ceea ce privește transportul de apă vor fi evaluate prin GTMP și investiții prioritizate în funcție de constatări.

Intermodalitatea și dificultățile modernizării

Strategia pentru transport intermodal 2020 (2011) identifică 26 de terminale feroviare cu o capacitate de 10.500 TEU și 19 terminale private specializate în încărcarea și descărcarea containerelor. Terminalele

utilizate pentru transportul intermodal au echipamente învechite, din 1970-1980, iar clădirile și drumurile de acces nu se află într-o stare adecvată.

Constanța este punctul central pentru aproximativ 80 % din totalul circulației intermodale feroviare din România. În 2011, în portul Constanța au fost manipulate 5,2 milioane de tone de mărfuri în containere.

Mijloc	Tone	Cotă piață
Feroviar - CFR Marfă	1 484 118	28 %
Pe apă	108 783	2 %
Rutier	2 332 200	45 %
Feroviar - privat	225 000	4 %
Tranzit*	1 072 899	21 %
Total	5 223 000	100 %

Surse: Portul Constanța, analiza AECOM a datelor CFR Marfă și cercetări AECOM

Utilizarea transportului intermodale de mărfuri a atins ultimul punct maxim în 2007, când 912 509 containere (1,41 milioane TEU) au fost manipulate prin portul Constanța. De atunci, efectele declinului economic și competiția din alte porturi au afectat semnificativ acest sector. Volumul a scăzut la 353 711 containere (557 mii TEU) în 2010, 39 % din nivelul din 2007, dar în prezent crește lent. Dezvoltarea în legătură cu nevoile inter-modale de transport vor fi evaluate prin MPGT și prin investiții prioritizate în funcție de concluzii.

Transport aerian dinamic

Serviciile aeriene internaționale dintre principalele orașe din România și nodurile europene joacă un rol important în sprijinirea afacerilor, atragerea investițiilor străine și integrarea economică a României în cadrul UE.

Piața română a transporturilor aeriene este reprezentată în proporție de 43,6 % de transporturi interne și de 56,4 % de transporturi externe.

În 2013, statisticile arată ca numărul pasagerilor care au tranzitat aeroporturile Henri Coandă, Timișoara, Cluj-Napoca, Baia Mare și Iași a crescut. Majoritatea serviciilor aeriene interne își au originea sau destinația pe aeroporturile din București și Timișoara, astfel încât legăturile între aceste două orașe și restul destinațiilor din România sunt bune, dar alte centre regionale nu sunt la fel de accesibile pe calea aerului. Din punct de vedere al serviciilor de transport aerian, regiunea de nord – nord – vest a României este izolată de restul țării.

Investițiile propuse în aeroporturile internaționale și regionale vor fi stabilite în funcție de modelul de transport rezultat din MPGT, și pot fi sprijinite în cazuri justificate economic (în termeni de piață și de fezabilitate comercială), unde eșecul pieței este demonstrat și în cazul în care sunt îndeplinite cerințele de ajutor de stat.

Transportul urban

A se vedea secțiunea privind calitatea aerului în Provocarea privind resursele.

Probleme de implementare

Restructurarea agențiilor de implementare (pentru drumuri și căile ferate), îmbunătățirea managementului acestora, capacităților de monitorizare, procedurilor, precum și reorganizarea și dezvoltarea competențelor personalului sunt, de asemenea, sarcini importante de îndeplinit pentru sprijinirea dezvoltării sectorului transport. Este necesară o îmbunătățire a capacității de planificare și coordonare la nivel național și regional, pentru promovarea potențialului socioeconomic al regiunilor și pentru îmbunătățirea accesibilității și conectivității.

Contractele existente vor fi înlocuite de contracte de performanță întocmite conform modelului Băncii Mondiale, semnate între Ministerul Transporturilor și CNCFR/CNADNR, care stabilesc obiective clare pentru companii în privința investițiilor și activităților de întreținere (în conformitate cu MPGT) și prevăd sursele de finanțare aferente. Aceasta va îmbunătăți vizibilitatea, eficiența și responsabilitatea companiilor. Ministerul Transporturilor și Departamentul pentru Proiecte de Infrastructură și Investiții Străine au stabilit de comun acord o dată pentru implementarea contractelor de performanță, ulterioară finalizării MPGT și care respectă bugetul de stat pentru 2014.

Lecții învățate

Pentru dezvoltarea sectorului transporturilor din România s-au alocat 5,7 miliarde EUR pentru perioada 2007-2013, ceea ce reprezintă aproximativ 23 % din totalul fondurilor alocate pentru CSNR în România. Neajunsurile politicilor și cadrului strategic, precum și lipsa unui master plan, pregătirea deficitară a proiectelor și deficiențele în gestionarea agențiilor au condus la o rată scăzută a absorbției de fonduri, chiar dacă necesitățile de dezvoltare ale sectorului sunt imense.

Proiectele trebuie să prezinte viabilitate economică și financiară, iar calitatea pregătirii lor trebuie să se îmbunătățească prin studii de fezabilitate și studii EIA/SEA mai bune. În particular, proiectele ca navigația fluvială și dragarea și utilizarea mai bună a sistemelor de navigație trebuie să fie abordate cu atenție, datorită timpului îndelungat de pregătire și a procedurilor EIA greoaie. Mai mult, este necesară creșterea sprijinului pentru creșterea capacității profesionale și administrative a beneficiarilor și trebuie să fie instituite proceduri și contracte standardizate. Eliberarea autorizațiilor de către autoritățile locale a întârziat uneori din motive ce nu pot fi controlate de beneficiar, iar unele condiții stipulate de acestea au fost neadecvate.

Chiar dacă criza a afectat traficul de mărfuri și pasageri și finanțarea viitoare a infrastructurii, planificarea strategică, programele de investiții și alcătuirea bugetelor trebuie să fie mai bine integrate pentru a avea rezultate mai bune în implementare.

Principalele nevoi de dezvoltare

În perioada 2014-2020, dezvoltarea proiectelor pentru fiecare mod de transport se va baza pe Master Planul General de Transport. Investițiile în infrastructura locală vor fi justificate economic în planurile de dezvoltare regională relevante.

MPGT adoptă o abordare multi-modală privind modelarea transporturilor și investițiile, astfel încât impactul investițiilor în diferitele moduri de transport este inclus în analiza cost-beneficiu și în justificarea fiecărui proiect. Rezultatul trebuie să se materializeze sub forma unui program de investiții conținând proiecte de transport pertinente din punct de vedere economic și sustenabile. Anual 2 % din PIB se vor aloca anual pentru întreținere și proiecte de investiții în sectorul transporturilor. De asemenea, în cadrul Ministerului Transporturilor se va crea o unitate specială pentru monitorizarea implementării MPGT. Planurile de dezvoltare regională vor trebui să corespundă obiectivelor MPGT, având în vedere necesitățile juste de dezvoltare a infrastructurii de transport local și regional, pentru a îndeplini nevoile de conectivitate și a încuraja dezvoltarea economică.

Potrivit constatărilor analizei privind dificultățile de dezvoltare și a analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- îmbunătățirea accesibilității României și a regiunilor sale și a conectivității acestora cu piețele, reducându-se astfel semnificativ obstacolele în calea dezvoltării și diversificării lor, în contextul MPGT;
- îmbunătățirea sustenabilității sistemului mixt de transport din România și atractivității alternativelor la transportul rutier.

PROVOCAREA PRIVIND RESURSELE

Energia și atenuarea schimbărilor climatice

Generarea și transportul energiei regenerabile

România deține o gamă largă, dar cantitativ redusă de resurse fosile de energie primară și minereuri: țiței, gaze naturale, cărbune și uraniu, precum și un potențial semnificativ în ceea ce privește resursele regenerabile. În prezent, România depinde mult mai puțin de importurile de energie (21,7 % în 2010) decât UE 27 (52,7 %).

Sursele regenerabile de energie și combustibilii fosili reprezintă principalele resurse disponibile pentru a susține furnizarea de energie electrică pentru consumatorii casnici și întreprinderi în următoarele decenii.

Poziția României în raport cu țintele stabilite în cadrul Strategiei Europa 2020 este sintetizată în tabelul următor:

Obiectiv 2020	Ținte UE 27 (%)	Ținte asumate de România prin Programul Național de Reformă (%)	Situația actuală a României (%)
Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	20 (în comparație cu 1990)	+19 (obiectivul național obligatoriu pentru sectoarele non-ETS în comparație cu 2005)	-12,84 (emisii în 2011 în comparație cu 2005); -6,4 (emisii estimate pentru 2020 în comparație cu 2005);
Ponderea energiei regenerabile în consumul final brut de energie	20	24	22,90 (2012)
Creșterea eficienței energetice	20	19 (estimat la 10 mil. tep)	16,6 (reducerea cu 7,3 mil. tep a consumului de energie primară în 2012 – în comparație cu estimarea PRIMES 2007)
Recomandarea Consiliului privind Programul Național de Reformă al României pentru 2013:			
<ul style="list-style-type: none"> - creșterea eficienței energetice a clădirilor, a sistemelor centralizate de încălzire, în industrie și transporturi; - integrarea piețelor românești de electricitate și gaze naturale pe piețele UE; - implementarea conexiunilor transfrontaliere pentru gaze naturale. 			

România este aproape de a atinge **obiectivul național 2020**, acela ca 24 % din consumul final brut de energie să provină din surse regenerabile (consumul atingând 22,90 % în 2012)¹³⁴. Strategia energetică a României pentru 2007-2020, actualizată în 2011, estimează potențialul național de producere de energie din surse regenerabile la 14 718 ktep, care este mai mare decât importurile de energie primară ale României în 2010 (11 239 ktep). În prezent, producția anuală totală de energie din surse regenerabile este de aproximativ 6 550 ktep. Potențialul tehnic rămas neutilizat este de aproximativ 8 000 ktep, cu următoarele cote¹³⁵:

- Biomasă și biogaz 47 %
- Energie solară 19 %
- Energie eoliană 19 %
- Energie hidroelectrică 14 %
- Energie geotermală 2 %

Procentul pe care producția de electricitate din SRE îl reprezintă din totalul consumului brut de energie electrică este relativ apropiat de obiectivul național (35 % în 2015 și o estimare de 38 % în 2020), dar este necesar să se identifice soluții pentru compensarea fluctuațiilor cauzate de producția de energie din surse regenerabile.

În 2012, instalarea capacităților de energie eoliană și solară a progresat mai rapid decât prevedea calendarul PNAER. Totuși, s-au înregistrat mai puține progrese în ceea ce privește microhidrocentralele și biomasa, fapt ce se reflectă în contribuția redusă a acestor resurse energetice la îndeplinirea obiectivelor intermediare și a celor pentru 2020, ceea ce justifică intervenția publică.

Potrivit Autorității Naționale de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE), producția de electricitate din surse regenerabile de energie care au beneficiat de schema de promovare prin certificate verzi a fost de 3 365 035 MWh în 2012, având următoarea structură: 78,45 % energie eoliană; 16,64 % energie hidroelectrică; 4,67 % energie din biomasă și 0,24 % energie solară (se exclude energia electrică produsă în hidrocentrale cu putere instalată de peste 10 MW).

Legea nr. 220/2008¹³⁶ a suferit o modificare majoră, prin care se amână temporar acordarea unui număr de certificate verzi și se aprobă măsuri de reducere a numărului de certificate verzi până în 2017. În timp, prin aceste măsuri capacitatea instalată de energie regenerabilă va fi în conformitate cu țintele stabilite în

¹³⁴ Estimarea Ministerului Economiei – Departamentul pentru Energie

¹³⁵ Datele prezentate sunt conforme cu Strategia națională 2007-2020.

¹³⁶ Legea nr. 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie.

Planul național de acțiune în domeniul energiei regenerabile (PNAER), în corelație cu obiectivul 2020 al României privind cota energiei produse din surse regenerabile în consumul final brut de energie. În prezent, nu există dovezi că o eventuală reducere temporară a numărului de certificate verzi va conduce la scăderea interesului față de producția de energie din SRE care să pună în pericol îndeplinirea obiectivului UE 2020 al României privind SRE.

Liniile și substațiile care alcătuiesc Sistemul Național de Transport (SNT) au fost construite, în mare parte, în anii 1960-1970. Deși operatorul derulează un program de întreținere și a impus un program susținut de renovare și modernizare a instalațiilor și echipamentelor, 50 % dintre stații sunt re tehnologizate, iar timpul de operare este depășit în proporție de 65 %. Prin urmare, sunt necesare investiții în modernizarea rețelelor de transport al energiei electrice, pentru a se garanta securitatea aprovizionării și a se reduce pierderile.

Având în vedere capacitatea eoliană instalată de aproximativ 2 500-3 500 MW (în funcție de amplasare, în special în Dobrogea și Moldova) există riscul de încărcare a sistemului dincolo de limitele de siguranță.

Prețurile pentru electricitate și gaze naturale furnizate pentru gospodării au intrat într-un proces de liberalizare¹³⁷ la 1 iulie 2007, în România și în alte 12 țări UE. În România, dereglementarea prețurilor la electricitate se va realiza în șase etape pentru sectorul industrial și în zece etape pentru consumatorii casnici, termenul final fiind iulie 2017. Prețurile la gaze naturale vor fi dereglementate pentru sectorul industrial și consumatorii casnici până în decembrie 2018.

Consumul energetic și potențialul eficienței energetice

Potrivit Eurostat, în 2010, intensitatea energetică medie a economiei UE 27 era de 152,1 tep/1 000 EUR. În prezent, economia românească prezintă o intensitate energetică de aproximativ 2,6 ori mai mare decât media UE 27¹³⁸.

Potrivit ANRE, intensitatea energetică pentru consumul de energie primară la finalul anului 2012 era de 0,37 tep/1 000 EUR, în vreme ce obiectivul 2020 este de 0,26 tep/1 000 EUR. Există în continuare un decalaj între obiectivele stabilite în PNAEE și intensitatea energetică realizată (0,11 tep/1 000 EUR), care reclamă intensificarea măsurilor ce vizează eficiența energetică.

Odată cu dereglementarea prețurilor la gaze naturale și electricitate, se preconizează o continuare a tendinței descendente a intensității energetice.

Consumul energetic relativ pe sector și potențialul de economisire estimat în Strategia energetică a României este:

- Industrie 31 % din total, potențial de economisire 13,0 %;
- Consumatori casnici 36 % din total, potențial de economisire 41,5 %;
- Transporturi 22 % din total, potențial de economisire 31,5 %;
- Sectorul terțiar 11 % din total, potențial de economisire 14,0 %.

România și-a asumat angajamentul îndeplinirii unui **obiectiv național 2020** care limitează emisiile de gaze cu efect de seră din sectoarele non-ETS la +19 % peste nivelul din 2005 (cu un nivel total al emisiilor în 2011 de aproape 13 % în comparație cu 2005). Creșterea economică proiectată va genera o cerere mai mare de energie și, astfel, măsurile de eficientizare energetică¹³⁹ sunt un mijloc important de control al emisiilor de GES.

Strategia Națională privind Schimbările Climatice adoptată în anul 2012, statuează importanța Deciziei nr. 406/2009/CE cu privire la efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră până în 2020 potrivit obligațiilor asumate.

Eficiența energetică este urmărită în cadrul Planului național de acțiune privind eficiența energetică (PNAEE), care propune măsuri în domeniul eficienței energetice pentru a atinge obiectivul de economisire

¹³⁷ Evidențiate în *Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României* (iunie 2013), p. 9.

¹³⁸ Evidențiată în *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei* (octombrie 2012), p. 7; *Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României* (iunie 2013), p. 9.

¹³⁹ Evidențiate în *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei* (octombrie 2012), pp. 5 și 7; *Raportul privind progresul Programului Național de Reformă 2011-2013* (martie 2013), p. 15.

de 9 % (în comparație cu media din 2001-2005) până în 2016. Ținta națională pentru 2016 a fost stabilită la 13,5 % din consumul final mediu pentru perioada 2001-2005 (cu un obiectiv de 4,5 % în 2010).

Ultimele evaluări arată că economiile energetice anuale totale realizate până la sfârșitul anului 2010 (2 222 ktep) au depășit cu mult obiectivul intermediar pentru 2010 al PNAEE (940 ktep) și este relativ aproape de obiectivul asumat de România pentru 2016 (2 800 ktep), dar aceste valori se datorează preponderent reducerii utilizării energiei electrice din cauza recesiunii și dispariției marilor consumatori industriali, precum și îmbunătățirii performanței energetice.

Deși investițiile în eficiența energetică pot contribui la atenuarea schimbărilor climatice și pot aduce beneficii macroeconomice, contribuind la dezvoltarea durabilă, în etapele de început de dezvoltare a piețelor de capital și eficiență energetică, finanțarea din fonduri publice va trebui să asigure lichiditățile și cadrul necesar realizării investițiilor¹⁴⁰. Instrumentele financiare elaborate luând în considerare circumstanțele naționale și sectorul cărui i se adresează pot fi luate în considerare. Prioritățile și mecanismele se vor determina pe baza analizei ex-ante cu privire la instrumentele financiare.

Industria

În perioada 1999-2010, intensitatea energetică a economiei românești a scăzut cu 36,4 % (o medie de aproximativ 4 % pe an). Această tendință se datorează parțial eficienței energetice îmbunătățite și în special schimbărilor structurale din economia națională (dispariția marilor consumatori industriali).

Directiva 27/2012 confirmă potențialul semnificativ al cogenerării de înaltă eficiență în ceea ce privește economisirea energiei primare. Conform Strategiei energetice a României 2007-2020, trebuie introduse măsuri actualizate pentru promovarea cogenerării cu puterea mai mică de 8 MW, pentru a se stimula descentralizarea producției de energie.

După o perioadă de scădere datorată crizei economice, se poate observa o creștere a producției de energie electrică și energie termică utilă a autoproducătorilor (pentru consum industrial).

Creșterea utilizării cogenerării de înaltă eficiență, în anii 2009 – 2011 se reflectă prin punerea în funcțiune a unor capacități noi de cogenerare (cca. 15 MWe pe bază de biomasă și cca. 90MWe pe combustibili fosili) precum și prin scoaterea din exploatare/înlocuirea unor unități de cogenerare instalate înainte de anul 1998. Sporirea utilizării sistemelor de cogenerare de înaltă eficiență de către consumatorii industriali va conduce, de asemenea, la reducerea pierderilor înregistrate la transmisie. Sprijinul din Fondurile ESI în cogenerare de înaltă eficiență la nivel industrial va face obiectul evaluării deficitului de finanțare și a dezvoltării unei scheme de ajutor de stat.

Alt domeniu care necesită finanțare se referă la sistemele de monitorizare a distribuției energiei electrice și termice în procesele industriale care pot furniza informații detaliate cu privire la eficiența dispozitivelor energetice și a rețelelor de aprovizionare cu energie. Luând în considerare experiența actuală, auditurile energetice complexe pe baza cărora se poate determina în detaliu structura pierderilor de energie la nivelul platformelor industriale sunt foarte costisitoare cauza principală fiind legată de lipsa echipamentelor de contorizare adâncă pentru majoritatea consumatorilor.

Măsurile, care vizează instalarea de sisteme complexe de monitorizare sau completarea celor existente, se adresează pe de o parte consumatorilor industriali cu consumuri totale de energie de peste 1000 tep/an (care pot fi întreprinderi mari sau IMM-uri), iar pe de altă parte distribuitorilor de energie electrică. Pe lângă reducerea imediată a pierderilor oferă un instrument de cuantificare a potențialului de economisire și de localizare a punctelor de aplicare pentru maximizarea efectului măsurilor de creștere a eficienței energetice ce pot fi aplicate ulterior consumatorului. În plus, instalarea unui sistem de monitorizare oferă posibilitatea de a cunoaște on-line situația energetică a platformelor industriale și de a cuantifica efectele măsurilor de creștere a eficienței energetice cu o frecvență mult mai mare decât aceea de realizare a unui audit energetic.

¹⁴⁰ *Rețeaua de experți în materie de evaluare, analiza privind performanțele politicii de coeziune 2007-2013 (LIDEEA) Anul 2 – 2012, Obiectivul 1: Tehnică financiară, România – Raport către DG Politică Regională a Comisiei Europene, p. 13.*

Serviciile

Sectorul de servicii public și cel privat consumă aproximativ 11 % din energia finală din România. Odată cu dezvoltarea serviciilor, cota lor din consumul energetic tinde să crească. Consumul energetic din sector are loc în principal în clădirile unde se oferă serviciile, iar acestea sunt prezentate mai jos.

Clădirile rezidențiale și nerezidențiale

Clădirile sunt un consumator major de energie și contribuie semnificativ la emisiile de gaze cu efect de seră.

Peste 75 % din clădirile rezidențiale din România au fost construite după al Doilea Război Mondial. În România se află cele mai multe blocuri de apartamente din Europa Centrală. Aproximativ 2,4 milioane de apartamente au fost construite înainte de 1985 și necesită renovare, inclusiv izolare termică¹⁴¹.

Clădirile nerezidențiale sunt de diverse tipuri, cum ar fi clădiri de birouri, spitale, școli, clădiri utilizate în scop cultural etc. Datele preliminare estimează că în 2010 existau 5 982 de clădiri folosite în scop educațional, 4 342 de clădiri utilizate în scop cultural, 51 269 de clădiri utilizate pentru servicii sanitare etc.

În perioada comunistă, clădirile publice și blocurile de apartamente se construiau la standarde scăzute ale eficienței energetice. Începând cu ianuarie 1998 s-au aplicat cerințe minime privind eficiența energetică. Transpunerea Directivei 2010/31/CE privind performanța energetică a clădirilor s-a finalizat. Transpunerea Directivei 2010/31/CE privind performanța energetică la clădiri s-a realizat prin Legea nr. 159/2013.

Sectorul clădirilor rezidențiale și terțiare (birouri, spații comerciale, hoteluri, restaurante, școli, spitale, săli de sport etc.) este cel mai mare consumator final în ceea ce privește aparatura și echipamentele pentru încălzire, iluminat și casnice. În ceea ce privește performanța energetică a clădirilor nerezidențiale, consumul energetic este mai mare decât cel al clădirilor rezidențiale¹⁴².

Autoritățile române și-au asumat responsabilitatea pentru transpunerea Directivei 2012/27/CE și pentru implementarea cerinței privind renovarea a 3 % din suprafața totală a „clădirilor încălzite și/sau răcite deținute și ocupate de administrația centrală”.

Sursele de finanțare și planurile financiare urmează să fie stabilite, iar în prezent se desfășoară un inventar al clădirilor deținute de administrația centrală.

Conform Directivei privind eficiența energetică, un alt aspect important este consumul bazat pe contorizarea energiei electrice, a gazelor naturale, a căldurii și a apei calde. Sistemele de contorizare inteligentă au potențialul de a reduce pierderile în rețele și vor permite consumatorilor să participe activ pe piața energetică.

Distribuția inteligentă a energiei a devenit o prioritate pentru ANRE și se bazează pe dispozițiile Legii nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale, care a lansat o consultare publică privind adoptarea unei legi menite să reglementeze introducerea contorizării inteligente la nivel național până în 2020.

Termoficarea

Eficiența sistemelor de încălzire centralizată este foarte redusă, amenințând sustenabilitatea sistemelor în multe orașe. În 2010, pierderile medii de agent termic în rețelele de distribuție erau de 29 %¹⁴³. Pentru a fi sustenabil, sistemul nu ar trebui să înregistreze pierderi de agent termic mai mari de 10 %. Scăderea pierderilor la acest nivel ar reprezenta o economie de aproximativ 400 ktep/energie primară.

Sistemele actuale au echipamente învechite cu randament scăzut (cogenerare), care înregistrează pierderi la transportul și distribuția căldurii (între 10 % și 50 % în unele cazuri). Eficiența scăzută se datorează dispariției utilizării în paralel a aburului și a apei calde la scară industrială, ceea ce a redus calitatea serviciilor, a condus la creșterea costurilor pentru utilizatori și a impus o povară nesustenabilă pentru bugetele locale.

Reabilitarea a 6 proiecte privind termoficarea (Bacău, Botoșani, Focșani, Oradea, Râmnicu Vâlcea și Timișoara) a fost finanțată prin Fonduri Structurale în perioada 2007-2013. Pentru a se asigura optimizarea

¹⁴¹ Aspect evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), pp. 5 și 7; Raportul privind progresul Programului Național de Reformă 2011-2013 (martie 2013), p. 15; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013), p. 9.

¹⁴² Această concluzie s-a tras în urma implementării unui proiect Jaspers împreună cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

¹⁴³ Provocările și oportunitățile pentru furnizarea centralizată de căldură România, PwC 2011.

sistemelor de încălzire centralizată este necesar să se continue finanțarea acestora în perioada 2014-2010 (valoarea estimată: 102 milioane EUR). Se va avea în vedere corelarea cu reabilitarea clădirilor pentru care se asigură serviciile de către aceste sisteme de termoficare.

Iluminatul spațiilor publice

Iluminatul spațiilor publice reprezintă un procent ridicat din consumul energetic public din fiecare localitate, mai ales din orașele mari. Reducerea consumului energetic s-ar putea realiza prin aplicarea unor tehnologii inovatoare sau prin abordări diferite ale iluminatului public, cu impact semnificativ asupra utilizării energetice totale și, astfel, asupra emisiilor de dioxid de carbon.

Presupunând că electricitatea utilizată în clădirile publice reprezintă maximum 15 % din consumul total, consumul de electricitate pentru iluminatul public (fără clădirile publice) reprezintă între 544 și 624 GWh/an.

Potrivit informațiilor oferite de PNAEE, dacă se utilizează o medie rezervată a potențialului de economisire de 30 %, economia de energie anuală obținută prin îmbunătățirea eficienței energetice a iluminatului public va reprezenta cel puțin 187 GWh/an (respectiv reduceri ale emisiilor de dioxid de carbon de cel puțin 76 kt annual).

Transporturile

În UE, sectorul transporturilor rămâne sectorul cu cea mai mare creștere în ceea ce privește emisiile de GES, reflectând cererea în creștere de transporturi de persoane și mărfuri, precum și preferința pentru utilizarea transportului rutier în detrimentul altor soluții de transport mai puțin poluante¹⁴⁴.

Între anii 1989 și 2011 emisiile de GES din sectorul transporturilor au crescut cu 92,46%¹⁴⁵.

Reabilitarea și reînnoirea sistemelor de transport urban va aduce o contribuție considerabilă la îmbunătățirea calității aerului și la eficiența utilizării energiei, dar și la competitivitatea locală.

Agricultura, silvicultura și pescuitul

Agricultura și silvicultura joacă un rol important în combaterea schimbărilor climatice, fenomen care se manifestă din ce în ce mai puternic în ultimii ani, în special prin temperaturi ridicate, secete prelungite și inundații. Acest fenomen afectează randamentul agriculturii și silviculturii, habitate și ecosisteme valoroase, precum și comunități locale.

Emisiile de GES în sectorul agricol în 2010 au fost de aproximativ 16,67 milioane de tone, reprezentând o reducere cu 53,2 % față de nivelul din 1989. În 2010, agricultura a generat aproximativ 13,71 % din totalul emisiilor de GES din România (excluzând exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultura). Această cantitate de emisii este în conformitate cu media UE de aproximativ 14 %. Cu toate acestea, România urmărește menținerea unui nivel general scăzut al emisiilor și reducerea acestuia în acele domenii ale sectorului agricol în care emisiile ating un nivel ridicat.

Principalele surse ale emisiilor de GES sunt fermentația enterică [emisii de gaz metan (CH₄ – 45,14 %)], gunoiul de grajd (CH₄ și N₂O – 6,86 %), culturile de orez (CH₄ – 0,11 %), solurile agricole (N₂O – 47,07 %) și reziduurile în urma incinerărilor din agricultură (CH₄, N₂O, NO_x și CO – 0,83 %). Principalii factori care au determinat reducerea emisiilor de GES din agricultură sunt reducerea șeptelului, restrângerea zonelor cultivate cu orez și scăderea utilizării îngrășămintelor. Alți factori semnificativi care contribuie la nivelul scăzut al emisiilor de GES în sectorul agricol sunt nivelul scăzut al mecanizării agriculturii românești și zonele reduse acoperite de sere.

Există potențial pentru a reduce emisiile de GES și a contribui la gestionarea schimbărilor climatice prin adoptarea de măsuri în sectoarele agriculturii și silviculturii, printre care se numără:

- măsuri privind agromediul și agricultura ecologică, inclusiv un nivel redus al îngrășămintelor chimice și al încărcăturii de animale la pășunat pe unitatea de suprafață, îmbunătățirea gestionării gunoiului de grajd, reducerea utilizării echipamentelor mecanizate etc.;

¹⁴⁴ Aspect evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 7; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României (iunie 2013), p. 9.

¹⁴⁵ Source: National GHG Inventory of Romania, 2013.

- împădurirea terenurilor agricole și neagricole, care va reduce apele de șiroire și va crește nivelul de sechestrare a carbonului;
- gestionarea bazinelor hidrografice pe terenurile agricole și forestiere pentru a se reduce inundațiile și a se spori protecția solului, având în vedere numărul crescând de fenomene meteorologice extreme care se preconizează;
- adoptarea noilor tehnologii eficiente din punctul de vedere al consumului de combustibil și consumul și producția de energie din surse regenerabile în sectoarele agriculturii și silviculturii;
- creșterea eficienței energetice a ambarcațiunilor de pescuit și a unităților de prelucrare.

De asemenea, investițiile în ambarcațiuni de pescuit și unități de prelucrare vor fi sprijinite ca măsură de creștere a eficienței energetice în sectorul pescuitului.

Transport energie (gaze naturale)

În prezent, Sistemul Național de Transport al Gazelor Naturale (SNTG) nu este configurat în mod adecvat pentru a asigura în viitor echilibrul între sursele de aprovizionare și cerere și pentru a garanta securitatea aprovizionării. Operatorul SNTG este implicat în mai multe proiecte de interconectare cu sistemele naționale de transport al gazelor naturale din țările învecinate (Ungaria, Bulgaria, Moldova) care necesită finanțare inclusiv din FESI. Totuși, în contextul abordărilor europene privind asigurarea de noi surse de aprovizionare cu gaze naturale operatorul SNTG are în vedere investiții în procurarea și transportarea către zonele de consum intern sau extern a biogazului provenit din implementarea proiectului AGRI și/sau din exploatarea off-shore din Marea Neagră.

Lecții învățate

Energia

Cu toate că cererile de finanțare prin fondurile structurale a unor proiecte în domeniul energiei regenerabile au depășit fondurile alocate inițial, mai mulți beneficiari au invocat probleme financiare din cauza prevederilor privind deducerile legate de programul de certificate verzi. În perioada următoare trebuie să se asigure complementaritatea între fondurile naționale și cele comunitare pentru obținerea celor mai bune rezultate în sensul creșterii economice.

Pe măsură ce crește producția de energie din surse regenerabile locale, este important să se asigure conectarea acestora la rețeaua energetică națională și/sau stocarea, pentru a se permite utilizarea mai eficientă a surplusului de energie și a se valorifica pe deplin potențialul energiei din surse regenerabile.

Pentru 2014-2020 este necesar un dialog mai bun între autoritățile române și serviciile COM, precum și o organizare adecvată a acțiunilor în cadrul programelor operaționale.

În privința proiectelor de eficiență energetică din industrie s-a constatat că:

- sectorul bancar nu agreează finanțarea proiectelor în acest domeniu;
- în cazurile în care perioada de rambursare depășește 3 ani, iar companiile au preferat să aloce capitalul disponibil unor investiții primare sau pentru modernizarea imediată a proceselor de producție;
- accentul pus pe creșterea eficienței în proiectele industriale nu ia în considerare faptul că principala motivație pentru aceste noi investiții este creșterea competitivității; ca atare, integrarea cerințelor privind eficiența energetică va fi mai eficientă în cazul în care se sprijină investițiile productive.

Este nevoie de o mai bună aliniere între eficiența energetică și alte politici publice (de exemplu, certificatele verzi și sprijinul pentru cogenerare). Programele privind eficiența energetică a clădirilor, finanțate din fondurile structurale și necesitând cofinanțare din partea beneficiarilor, înregistrează un nivel redus de participare, deoarece anterior existaseră programe care ofereau sprijin din fonduri publice în proporție de 100 %.

Alte lecții învățate se referă la necesitatea:

- unui sistem coordonat de finanțare de tranziție;
- creării unor facilități care să compenseze lipsa de resurse financiare pentru LPA;
- corelării cadrului legislativ din zonele vizate de măsurile de sprijin finanțate din fondurile structurale (de exemplu, certificate verzi, sprijin pentru cogenerare);

- corelării mai bune și specificării mai clare a delimitării între programe;
- identificării unor tipuri noi de solicitanți eligibili sau concentrării pe categorii specifice de beneficiari (de exemplu, marii consumatori de energie din industrie, producătorii de tipuri de energii regenerabile mai puțin exploatate, producătorii de căldură din resurse regenerabile);
- unei mai bune pregătiri a proiectelor majore.

Principalele nevoi de dezvoltare

Potrivit constatărilor analizei privind dificultățile de dezvoltare și analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- promovarea producției și distribuției de energie din SRE;
- promovarea utilizării cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de distribuție inteligentă;
- asigurarea sustenabilității sistemelor publice de termoficare municipale prin reducerea pierderilor din rețele;
- creșterea eficienței energetice a fondului de clădiri rezidențiale și publice și a domeniului public, inclusiv a iluminatului public;
- îmbunătățirea eficienței energetice a sectorului transporturilor, inclusiv a sistemelor de transport urban, a ambarcațiunilor de pescuit și a unităților de prelucrare;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de transport inteligent;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în agricultură și în sectorul forestier;
- creșterea nivelului de sechestrare a carbonului, în special în agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură.

Adaptarea la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

Teritoriul României este puternic expus schimbărilor climatice, fiind afectat în diverse moduri de fenomenele meteorologice extreme. Regiunile României au diferite caracteristici fizice, de mediu, sociale, culturale și economice, care determină vulnerabilități diferite în fața schimbărilor climatice. Principalele riscuri asociate schimbărilor climatice sunt inundațiile și seceta.

Este o realitate faptul că o regiune în care impactul schimbărilor climatice este puternic poate ajunge la un nivel moderat de vulnerabilitate dacă se adaptează corespunzător la schimbările climatice anticipate. Din acest motiv, acțiunile privind adaptarea la schimbările climatice vor fi dezvoltate în cadrul Strategiei naționale privind schimbările climatice 2013-2020, adoptată în iulie 2013, urmând a fi completate de Planul național de acțiune privind schimbările climatice. Strategia cuprinde o imagine de ansamblu și propuneri de măsuri-cheie și acțiuni pentru diferite sectoare care se încadrează în obiectivele de atenuare și de adaptare și are două direcții principale de acțiune:

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și epuizarea stocului de carbon din sol;
- adaptarea la efectele negative ale schimbărilor climatice prin acțiuni la nivel național și sectorial.

În ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice în sectorul agricol, aceasta va fi abordată prin acțiuni legate de îmbunătățirea transferului de cunoștințe și a informării cu privire la: eficiența energetică a echipamentelor agricole, instrumentele de adaptare, inclusiv noi practici sustenabile din punctul de vedere al mediului, informații cu privire la riscurile legate de schimbările climatice. Dezvoltarea agriculturii ecologice va contribui, de asemenea, la adaptarea la schimbările climatice, prin utilizarea culturilor adaptate la condițiile locale și a metodelor agricole extensive. Lipsa fondurilor a influențat, de asemenea negativ infrastructura pentru adaptarea agriculturii la schimbările climatice, în timp ce agricultura românească continuă să fie intens dependentă de condițiile meteorologice, care generează fluctuații mari în veniturile agricultorilor, instrumente de stabilizare a veniturilor fiind, prin urmare, necesare. Sistemele de irigații existente sunt în mare parte degradate și non-operaționale, utilizarea lor fiind costisitoare pentru agricultori, prin urmare, chiar dacă suprafața agricolă echipată pentru irigare (3,1 mil. ha în 2012) nu s-a schimbat în mod semnificativ, suprafața efectiv irigată a fost de doar 1,2% din SAU.

În scopul de a gestiona în mod adecvat a resursele de apă și sol, sunt necesare investiții în creșterea eficienței utilizării apei în agricultură.

Obiectivul global al României pentru 2020 în domeniul gestionării riscurilor este reducerea în continuare a vulnerabilității în fața tuturor riscurilor, în paralel cu îmbunătățirea calității serviciilor de urgență, pe baza evaluării riscurilor la nivel național, și cu dezvoltarea capacității administrative de răspuns în caz de dezastre.

Evaluarea națională a riscurilor, care se va realiza până în 2015, va promova o abordare holistică a riscurilor, punând accentul pe riscurile generate de schimbările climatice, cum ar fi inundațiile și seceta, eroziunea costieră și incendiile de pădure.

Evaluarea și cartografierea riscurilor.

Un set de instrumente de lucru pentru evaluarea riscurilor la nivel național va fi dezvoltat în cadrul proiectului „Sprijin pentru îndeplinirea condiționalității ex-ante 5.1 – Evaluarea riscurilor la nivel național”. Acest proiect va oferi, de asemenea, un prim raport privind riscurile cu care se confruntă România, inclusiv o prioritizare a riscurilor.

Proiectul se va baza pe progresele substanțiale înregistrate în ultimii ani cu sprijin din fondurile structurale în evaluarea și cartografierea riscurilor specifice.

În sectorul românesc din Lunca Dunării au fost înregistrate progrese substanțiale în elaborarea hărților de hazard și de risc la inundații în cadrul proiectului Danube FLOODRISK, început după inundațiile istorice din 2006 și finalizat în 2012. În prezent, MMSC coordonează elaborarea de hărți de hazard în fiecare bazin hidrografic, finanțate din fonduri europene prin POS – Axa prioritară 5, iar hărțile cu risc la inundații sunt finalizate în proporție de 80 %. Activitățile privind alte riscuri se află într-un stadiu incipient.

Urmează să fie înființat un Grup de lucru pentru evaluarea riscurilor la nivel național (GLERN), format din experți în evaluarea riscurilor din cadrul autorităților centrale și din experți independenți din mediul academic și din sectorul privat, care va fi responsabil cu coordonarea eforturilor de evaluare națională a riscurilor.

Identificarea riscurilor

În ultimul deceniu, România a trecut prin numeroase situații de urgență. Inundațiile repetate, incendiile de pădure și secetele au generat pierderi și pagube importante în întreaga țară. În unele situații, capacitatea de răspuns la nivel național a fost depășită de gravitatea dezastrelor.

Inundațiile¹⁴⁶.

În România, aproximativ **1,3 milioane de hectare** sunt expuse inundațiilor, putând fi afectați aproximativ **500 000 de locuitori**. Din perspectivă **teritorială**, principalele zone afectate sunt situate de-a lungul celor mai importante cursuri de apă – Dunărea și râurile din Câmpia Română (Siret, județul Buzău; râurile Argeș, Olt, Jiu) și din Câmpia Banat-Crișana (râurile Someș, Criș, Mureș).

În zonele de deal și de munte, unde albiile râurilor au înclinații abrupte (100-200 m/km) și în luncile înguste, inundațiile puternice pot fi însoțite de o eroziune intensă a malurilor râurilor, cauzând alunecări de teren care pot bloca văile.

În nordul, vestul și zonele centrale ale României s-a înregistrat o creștere a incidenței inundațiilor ca urmare a schimbărilor climatice.

În ultimii 10 ani au avut loc aproape în fiecare an inundații semnificative și viituri. 142 de persoane au murit în inundații, 27 000 de case și mii de kilometri de drumuri naționale au fost distruse și sute de mii de hectare de teren au fost inundate. Costurile totale ale pagubelor sunt estimate la aproximativ 6 miliarde EUR. Inundațiile majore din 2005 și 2006 au avut un impact deosebit în ceea ce privește populația afectată, pierderea de vieți și distrugerea infrastructurii și a proprietății private.

Hărți de inundații au fost pregătite pentru fiecare bazin hidrografic, cu studii tehnice cu scopul de a identifica măsurile necesare pentru a reduce expunerea la riscurile de inundații a activităților vulnerabile.

Seceta¹⁴⁷.

¹⁴⁶ Aspect evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 8.

¹⁴⁷ Aspect evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 8.

Prognozele arată că frecvența și severitatea secetei, în strânsă legătură cu schimbările climatice, vor crește în mod semnificativ. În sudul și estul României s-a estimat o reducere cu 20 % a resurselor de apă. Este de așteptat ca regiunile care sunt în prezent uscate să devină și mai uscate, putând fi afectate de deșertificare în viitor.

Din perspectivă **teritorială**, zonele cele mai afectate sunt Câmpia Olteniei și Câmpia Bărăganului, care sunt în prezent zonele cele mai vulnerabile la deficitul de apă și unde trăiește aproximativ 40,6 % din populația țării (7 740 510 persoane)¹⁴⁸. Câmpia Bărăganului este principala zonă agricolă a României, efectele schimbărilor climatice putând afecta securitatea alimentară. Producțiile medii ale diverselor culturi în anii de secetă sunt de numai 35-60 % din potențial. În 2011-2012, seceta a afectat puternic aproximativ 5,9 milioane de hectare, nivelul pierderilor variind între zone și culturi. Amploarea pierderilor a acoperit o gamă largă de culturi: -18,6 % pentru recolta de grâu, -80,2 % pentru rapiță și -46,1 % pentru recolta de porumb. Această situație a avut un impact puternic asupra veniturilor fermierilor.

Seceta are un impact semnificativ și asupra altor domenii în afară de agricultură, afectând regularitatea furnizării publice de apă în regiunile afectate și generarea de energie. În 2012, din cauza nivelurilor reduse de apă, producția de hidroenergie programată pentru 2012 a fost redusă cu cca. 2 277 GWh. În plus, nivelurile scăzute ale apelor afectează capacitatea de răcire la centralele nucleare din România, ducând la niveluri reduse de exploatare și ale marjelor de siguranță.

Rezervația Biosferei Delta Dunării a fost și ea afectată de secetă, înregistrându-se până la 56 km de canale colmatate, o reducere a suprafeței de apă, o scădere a adâncimii apelor din lacuri și bazine și un pericol sporit de eutrofizare a acestor lacuri.

În plus, temperaturile mai ridicate din România datorate schimbărilor climatice au un impact semnificativ asupra stării de sănătate a populației, în special în zonele urbane.

Pe lângă pierderile menționate anterior, s-au înregistrat pierderi majore provocate de secetă și de efectele sale în zonele împădurite, fiind afectate 1 483 de hectare de păduri, 393 de hectare de plantații de puiet și înregistrându-se o pierdere de aproximativ 1 800 de tone de fructe sălbatice.

Incendiile de pădure.

În trecut, România nu a fost expusă unor riscuri foarte mari de incendii de pădure. Cu toate acestea, seturile de date din ultimii 26 de ani arată o creștere a incidenței începând cu anul 2000 (cu peste 300 de incendii survenite în 5 din ultimii 13 ani), atingând un maxim istoric de 911 incendii (2012) în păduri, cu o suprafață totală de 6 624,5 ha afectate.

Eroziunea costieră.

Timp de mai multe decenii, țărmul românesc al Mării Negre a suferit fenomene grave de eroziune a plajei, la o rată de până la 2,0 m pe an. În ultimii 35 de ani, țărmul s-a retras în interior cu 180-300 de metri și s-au pierdut 80 ha de plajă pe an. Principalele cauze includ reducerea sedimentelor deversate în Marea Neagră de Dunăre (din cauza numeroaselor lucrări de retenție realizate în bazinul hidrografic al Dunării) și influența lucrărilor efectuate la gura de intrare pe canalul Sulina și pentru porturile Midia, Constanța și Mangalia. De asemenea, reducerea cu 50 % a stocurilor de crustacee a contribuit la reducerea nisipului bio-organic depus pe țărmul românesc. Studiile arată că, în lipsa unor măsuri corespunzătoare împotriva eroziunii costiere, este de așteptat ca țărmul să se retragă în medie cu 70 m în douăzeci de ani.

Faleza, de asemenea, a fost erodată de abraziunea provocată de valuri la baza ei și/sau de prăbușirea părții superioare a acesteia. Faleza a fost erodată la o rată de aproximativ 0,6 m pe an în locurile în care nu a fost întreprinsă nicio măsură de protecție.

Județele Constanța și Tulcea au un număr de 458 000 de locuitori potențial afectați în zona costieră. Investițiile în perioada 2014-2020 pentru protejarea populației, turismului și transportului vor fi prioritizate în cadrul Master Planului privind protecția și reabilitarea zonei costiere.

¹⁴⁸ Sursa în ceea ce privește numărul de persoane: INS 2011.

De asemenea, în România se produc **cutremure**¹⁴⁹ și **alunecări de teren**¹⁵⁰, care reprezintă unele dintre cele mai importante pericole naturale în România, cu potențial de pierderi semnificative de vieți omenești și de deteriorare a clădirilor și infrastructurii.

Totodată, România este expusă unor potențiale **accidente nucleare/radiologice, chimice sau implicând substanțe periculoase**. În ceea ce privește aceste ultime trei riscuri, este necesar să se îmbunătățească informarea publicului, prevenirea și răspunsul în caz de manifestare a unor asemenea riscuri.

Monitorizarea riscurilor.

Monitorizarea riscurilor este efectuată de centrul din cadrul fiecărui minister de resort cu responsabilități pentru un anumit risc. Aceste centre informează IGSU, care este responsabil cu informarea autorităților locale care dețin responsabilitatea legală pentru informarea și protejarea populației.

Măsuri de prevenire și atenuare.

Măsurile de prevenire sunt responsabilitatea ministerelor de resort competente pentru un anumit risc. Măsurile de prevenire se referă la educație, măsuri nestructurale, măsuri de pregătire.

România dispune de o Strategie națională de prevenire a situațiilor de urgență și va crea o platformă națională pentru reducerea riscurilor de dezastre (RRD), care va stabili obiectivele necesare și acțiunile care vor fi implementate.

De asemenea, România are o Strategie națională de management al riscurilor la inundații¹⁵¹, care definește un cadru pentru acțiuni coordonate, intersectoriale în vederea prevenirii și reducerii consecințelor inundațiilor asupra activităților socioeconomice, vieții, sănătății și mediului. De asemenea, strategia conține și acțiunile în caz de secetă.

Pentru a îmbunătăți managementul local al inundațiilor și secetei, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice a elaborat manuale pentru managementul de urgență în caz de inundații și secetă care sintetizează măsurile preventive, operative și de reabilitare care sunt luate la nivel județean și local în situații de urgență cauzate de aceste riscuri. Acestea pot include:

- măsuri non-structurale și pasive privind gestionarea terenurilor, cum ar fi împăduririle și practicile agricole care reduc scurgerile de suprafață, relocarea sau crearea de zone de expansiune a inundațiilor;
- măsuri de infrastructură pentru a stoca/devia apa din inundații, în cazul în care măsurile non-structurale ar fi insuficiente.

Acțiunile pentru a răspunde secetă pot include:

- recurgerea la instrumente economice, descurajând utilizarea excesivă a apei în regiunile care suferă de deficit de apă;
- adoptarea unor metode mai eficiente de utilizare a apei, în special în agricultură;
- utilizarea mai multor specii de culturi tolerante la secetă și a celor care ating maturitatea în afara vârfurilor de secetă fără a necesita cantitate mare de apă;
- împădurirea terenurilor agricole și crearea de perdele forestiere;
- crearea și/sau reabilitarea infrastructurii de apă, inclusiv măsuri inovatoare, unde este justificat din motive economice și de mediu, în special în zonele cu risc, unde rezerva de apă din sol este în scădere sub nivelul ofilire a plantelor.

Referitor la eroziunea costieră, acțiunile de remediere vor fi întreprinse în cadrul Master Planului privind protecția și reabilitarea zonei costiere, care are ca scop prevenirea eroziunii costiere, reconstruirea zonei de coastă și reabilitarea mediului de coastă, pentru a proteja ecosistemele marine și de coastă și pentru a proteja interesele economice și sociale de impactul eroziunii marine.

¹⁴⁹ 75 % din populația României (cca. 15 milioane de locuitori), 60-70 % din mijloacele fixe și 45 % din infrastructura critică sunt expuse la un anumit nivel de risc de cutremur. Impactul ultimului cutremur puternic (4 martie 1977) a fost: 1 570 de morți, 11 300 de răniți, 35 000 de familii strămutate, 32 900 de clădiri avariate, peste 2 miliarde USD în pierderi financiare.

¹⁵⁰ Alunecări de teren masive au avut loc în anii 1979, 1983, 1997 și 2000-2012. Peste 35 de municipii, 80 de orașe mici, 900 de sate și 7 bazine hidrografice cumulând 539 589 de hectare (2,26 % din teritoriul național) sunt evaluate ca fiind expuse riscului de alunecare de teren.

¹⁵¹ Aprobata prin Hotărârea de Guvern nr. 846/2010.

Prioritizarea riscurilor

Principalul criteriu de priorizare a riscurilor și identificarea celor eligibile pentru finanțare, care să fie confirmat prin evaluarea riscului național în curs de pregătire, este costul mediu economic anual al daunelor corespunzătoare (fiind incluse costurile directe, costurile economice și pierderile umane), estimat prin confruntarea cu riscurilor (intensitate, frecvență) cu activitățile vulnerabile identificate. Până când evaluarea riscurilor este finalizată, cu o vedere de ansamblu a riscurilor prioritare, sprijinul FESI va fi limitat la riscurile pentru care a fost deja inițiată evaluarea, concentrându-se pe proiecte no-regrets. După îndeplinirea condiționalității ex ante, se vor utiliza rezultatele proiectului de evaluare a riscurilor „Sprijin pentru îndeplinirea condiționalității ex-ante 5.1 – Evaluarea riscurilor la nivel național” pentru a prioritiza necesitățile de finanțare.

Gestionarea riscurilor

Având în vedere gama de riscuri naturale și artificiale cu care se confruntă România, nu este posibilă eliminarea completă a riscului. Cu toate acestea, o gestionare mai eficientă¹⁵² a riscurilor ar putea reduce pierderile directe și indirecte de natură socială și economică, precum și nevoia de sprijin extern. Impactul inundațiilor, în special, a determinat România să înainteze mai multe solicitări de sprijin financiar din Fondul de solidaritate al UE.

Prin urmare, metoda de gestionare a riscurilor aplicată de România cuprinde: coordonarea; evaluarea și cartografierea riscurilor; monitorizarea riscurilor; măsuri de prevenire și atenuare; dezvoltarea și menținerea unei capacități adecvate de răspuns.

Coordonarea.

România are un sistem național de management al situațiilor de urgență¹⁵³ funcțional încă din 2004, care este coordonat de un Comitet Național pentru Situații de Urgență din care fac parte Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU) - responsabil cu managementul răspunsului la toate tipurile de risc și ministerele de resort relevante care au în responsabilitate evaluarea și prevenirea riscurilor¹⁵⁴.

Dezvoltarea și menținerea capacității de răspuns.

Capacitatea de răspuns a României cuprinde contribuția la coordonarea IGSU din partea diferitelor servicii (precum serviciile de pompieri, poliție, forțele armate) prin intermediul Ministerului Afacerilor Interne, autorităților locale și voluntarilor din zonele afectate. Având în vedere efectul transfrontalier al anumitor riscuri (precum inundațiile, accidentele chimice etc.), IGSU poate atrage sprijin internațional organizat prin acorduri bilaterale cu țările vecine, care poate fi consolidat în viitor prin intermediul Strategiei Dunării, precum și prin mecanisme internaționale, cum ar fi Mecanismul de protecție civilă europeană și Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastru al NATO. De asemenea, responsabilitățile statelor membre în ceea ce privește protecția publică, consolidarea rezistenței la dezastrele naturale și la cele provocate de om și reducerea riscului de dezastru sunt stabilite în conformitate cu tratatele internaționale și politica și legislația europeană¹⁵⁵.

Lecțiile învățate din incidentele majore au scos la iveală situații în care resursele au fost suprasolicitate și ar fi putut fi utilizate în mod mai eficient, pe baza unui sistem de coordonare. Astfel, este nevoie de crearea unor centre de răspuns rapid, specializate în diferite tipuri de misiuni, prin modernizarea și îmbunătățirea mijloacelor de intervenție specifice actuale, necesare pentru astfel de misiuni. Dezvoltarea sistemului de instruire a personalului profesional implicat în situații de urgență, este unul din factorii critici în punerea în aplicare a strategiei și realizarea obiectivului general avut în vedere.

Intervenția eficientă depinde, de asemenea, de scara, dispersarea și viteza unităților de răspuns. O mare parte din flota de vehicule de intervenție din România sunt depășite, aproximativ 68 % dintre vehiculele de intervenție fiind mai vechi de 10 de ani și aproape 60 % mai vechi de 20 de ani. În cadrul programelor

¹⁵² Aspect evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 8.

¹⁵³ Instituit în temeiul unei hotărâri de guvern.

¹⁵⁴ De exemplu, Ministerul Dezvoltării Regionale este responsabil în caz de cutremur; Ministerul Mediului este responsabil pentru calitatea aerului și inundații etc.

¹⁵⁵ Printre acestea se numără: Cadrul pentru acțiune de la Hyogo 2005-2015: Stabilirea capacității de rezistență la dezastre a națiunilor și comunităților; Cadrul pentru reducerea riscurilor de dezastru post-2015; Strategia UE 2020; Strategia de securitate internă a UE în acțiune: cinci pași către o Europă mai sigură; Cooperarea teritorială europeană; cooperarea transnațională în cadrul strategiilor macroregionale pentru Dunăre și Marea Neagră.

2007-2013 s-au realizat unele investiții, însă acestea nu acoperă decât 7 % din necesitățile operaționale. Investițiile vor acoperi modulele specificate în legislația UE în domeniul protecției civile.

Principalele nevoi de dezvoltare

Nevoile de dezvoltare identificate sunt în conformitate cu primele rezultate ale:

- Strategiei naționale privind schimbările climatice;
- Constatărilor viitoarei evaluări a riscurilor la nivel național;
- Strategiei naționale de prevenire a situațiilor de urgență;
- Strategiei naționale de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung, elaborată ținându-se seama de dispozițiile Directivei 2007/60/CE privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații;
- Planurilor de management ale bazinelor hidrografice (pentru cele 11 bazine hidrografice din România) elaborate de Administrația Națională „Apele Române”, în conformitate cu dispozițiile Directivei 2000/60/CE;
- Master Planului privind protecția și reabilitarea zonei costiere.

Potrivit constatărilor analizei privind dificultățile de dezvoltare și analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- îmbunătățirea capacității României de a anticipa, preveni și reacționa în caz de urgențe extreme naturale sau provocate de om;
- îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la consecințele negative ale schimbărilor climatice și, în special, la incidența crescută a fenomenelor de căldură extremă, secetă și inundații în cadrul Strategiei naționale privind schimbările climatice;
- îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la alte riscuri naturale și datorate intervenției umane;
- creșterea eficienței utilizării apei în agricultură.

Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor

Obiectivul global al României pentru 2020 în domeniul mediului și al utilizării eficiente a resurselor este de îmbunătățire a mediului și a standardelor de viață, pentru realizarea unei economii mai competitive, a unui mediu mai sănătos și a unei dezvoltări regionale mai echilibrate, în paralel cu concentrarea pe respectarea acquis-ului în domeniul mediului.

Apa/Apa uzată

Conform planurilor de management ale bazinelor hidrografice, costurile pentru măsurile de bază și cele suplimentare legate de punerea în aplicare a Directivei-cadru privind apă sunt de aproximativ 21 miliarde EUR. Majoritatea acestor măsuri sunt legate de calitatea apei potabile și de colectarea și tratarea apelor uzate – 17,787 miliarde EUR , respectiv 5,6 miliarde pentru apa potabilă și 12,187 miliarde pentru apa uzată . Până în 2012 s-a investit suma totală de aproximativ 5,173 miliarde EUR, respectiv 1,364 miliarde EUR pentru apa potabilă și 3,809 miliarde EUR pentru apa uzată. Astfel, rezultă că pentru perioada 2014-2020 pentru apa potabilă mai este nevoie de 4,236 miliarde EUR, iar pentru apa uzată 8,378 miliarde EUR. Deși România a obținut o perioadă de tranziție prin Tratatul de Aderare, punerea în aplicare a Directivei privind apa potabilă (DAP) – până în 2015 – și a Directivei privind tratarea apelor urbane uzate (DTAUAU) – până în 2018 – constituie în continuare o sarcină complexă și dificilă. În consecință, extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată continuă să fie una din cele mai importante priorități în îmbunătățirea standardului de viață și în implementarea Acquis-ului de mediu care să fie finanțate din fonduri europene, complementar cu alte surse de finanțare (în principal din bugetul național, care sunt în concordanță cu aceleași proceduri, indicatori și reguli aplicate cadrului FESI).

În ceea ce privește calitatea apei potabile, principala obligație conform DAP¹⁵⁶ este aceea de îndeplinire a standardelor de calitate a apei potabile furnizate de sistemele centralizate. În România, în anul 2012,

¹⁵⁶ Aspect evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 7; Angajamentele României din PNR 2013, p. 5.

nivelul de conectare a populației la sistemele centralizate de alimentare cu apă este de 56,7% (12.103.555 locuitori). Apele subterane au un rol important ca surse de furnizare a apei potabile, poluarea difuză a acviferelor (cu îngrășăminte și alți poluanți) fiind o problemă, în special în zonele rurale, unde numai 30 % din populație este conectată la sistemele centralizate. Apa potabilă furnizată de sistemele mici din mediul rural este insuficient monitorizată, iar sursele individuale de apă sunt monitorizate numai sporadic. Nevoile de investiții în sistemele mici din mediul rural sunt estimate la peste 2 miliarde EUR, o contribuție la satisfacerea acestor nevoi în aglomerări cu mai puțin de 10.000 p.e. pot fi finanțate în temeiul dispozițiilor privind infrastructură rurală la scară mică din FEADR.

În ceea ce privește Tratatul de Aderare, respectarea prevederilor DTAUU este tratată și monitorizată pentru colectarea apelor urbane uzate (61 % în 2010, 69 % în 2013, 80 % în 2015) și tratarea apelor urbane uzate (51 % în 2010, 61 % în 2013 și 77 % în 2015), unde % reprezintă încărcătura biodegradabilă totală generată în zonele urbane. În România, în decembrie 2013 rata de conectare la sistemele de canalizare era de 59,95 % (față de 69% cât era prevăzut) și cea de tratare de 49,89 % (față de 61% cât era prevăzut) (% din încărcătura biodegradabilă totală în e.l.), ambele având nevoie să fie crescute în următoarea perioadă de programare în toate aglomerare de peste 2000 pe. Ca reflectare a dispozițiilor DTAUU și a faptului că România și-a declarat întreg teritoriul drept zonă sensibilă (2005), toate zonele urbane cu peste 10 000 e.l. trebuie să efectueze o tratare avansată (tratare terțiară), în special în ceea ce privește îndepărtarea nutrienților (azotului și fosforului) până în 2015. Această obligație va necesita investiții suplimentare substanțiale

Populația tot mai mică, în special în mediul rural, contribuie la o creștere semnificativă a numărului de aglomerări cu mai puțin de 2 000 p.e.. Pentru a asigura o „tratare adecvată” la nivelul aglomerărilor de acest tip, în principal din cauza dificultăților economice din aceste zone, este nevoie de sprijin financiar pentru așezările care fac parte din nivelul Master planului și în care tratarea este fezabilă din punct de vedere economic. În zonele rurale, astfel de investiții în aglomerări cu mai puțin de 10.000 p.e. pot fi finanțate în temeiul dispozițiilor privind infrastructură rurală la scară mică din FEADR. O altă problemă importantă care decurge din DCA se referă la îmbunătățirea monitorizării a substanțelor evacuate în apă. În acest scop, România a făcut deja investiții semnificative în vederea îmbunătățirii capacității sale de monitorizare a apei, dar obligațiile suplimentare care îi revin în conformitate cu Directiva 2008/105/CE vor necesita investiții.

Pe de altă parte, pentru a atinge obiectivele de mediu ale Directivei-cadru privind apa prevăzute în planurile de gospodărire a apelor, trebuie să se ia în considerare îmbunătățirea condițiilor hidromorfologice ale corpurilor de apă.

În ceea ce privește poluarea apelor în agricultură, utilizarea îngrășămintelor și pesticidelor agricole a scăzut (cu peste 70 % în perioada 2005-2011, în comparație cu nivelul din 1989), fapt ce a dus la îmbunătățirea calității apelor de suprafață. Cu toate acestea, având în vedere nivelul nitraților acumulați (zonele de pe teritoriul României desemnate ca fiind vulnerabile la nitrați au crescut de la 58 % la 100 % din teritoriu), în special în apele subterane, sunt necesare măsuri suplimentare de conservare a solurilor și a apelor, în special prin implementarea bunelor practici agricole. Acest lucru va fi deosebit de important în contextul trecerii la o agricultură mai intensivă, prevăzută pentru perioada următoare.

Deșeurile

România se află în proces de implementare a gestionării deșeurilor la standarde europene. În 2010, 70 % din populație avea acces la serviciul municipal de colectare a deșeurilor. Cu toate acestea, se așteaptă ca proiectele planificate în cadrul POS Mediu 2007-2013 să ofere o acoperire de 100 % pentru județele unde sunt implementate sisteme de management integrat al deșeurilor.

Responsabilitatea pentru separarea și colectarea deșeurilor revine autorităților publice locale, care pot contracta serviciile necesare de la companii private (firme de salubritate). Până de curând, s-a efectuat în principal colectarea mixtă a deșeurilor cu separare limitată (până în 2010, numai 698 de localități au implementat un sistem de colectare selectivă a deșeurilor)¹⁵⁷. În conformitate cu Legea nr. 211/2011

¹⁵⁷ Aspect evidențiat în Documentul de poziție al serviciilor Comisiei (octombrie 2012), p. 8.

privind deșeurile, România introduce colectarea selectivă în trei fracții pentru autoritățile publice locale¹⁵⁸ și stabilește ierarhia gestionării deșeurilor. În acest sens viitoarele investiții ale autorităților locale trebuie să se concentreze pe colectarea selectivă și apoi să se adreseze altor opțiuni din ierarhia deșeurilor.

Conform Foaii de parcurs pentru România¹⁵⁹ există o acoperire incompletă a gospodăriilor cu colectare separată a deșeurilor, în special în zonele rurale. Astfel, trebuie să se modernizeze infrastructura existentă și să se extindă acoperirea colectării separate în toate județele pentru a se îndeplini, pe de o parte, obiectivele stabilite în Directiva-cadru privind deșeurile, care impune pregătirea pentru reutilizarea și reciclarea a cel puțin 50 % a hartziei, metalului, sticlei și plasticului din deșeurile menajere similar până în 2020 și pregătirea pentru reutilizare, reciclare și alte forme de recuperare a cel puțin 70 % din deșeurile din construcții și demolări și, pe de altă parte, cerințele în materie de redirecționare a deșeurilor prevăzute de Directiva privind depozitele de deșeuri. Deșeurile provenite din construcțiile și demolările casnice ar trebui gestionate de autoritățile locale, în timp ce celelalte intră în responsabilitatea producătorilor de deșeuri. În 2010, din 5 325 810 tone de deșeuri municipale colectate de operatorii care se ocupă cu eliminarea deșeurilor (excluzând deșeurile din construcții și demolări), doar 296 140 tone au fost recuperate prin reciclarea de materiale sau alte operațiuni de recuperare.

Referitor la Directiva 1999/31/CE privind depozitele de deșeuri, costul de implementare se ridică la 5 milioane de EUR, România având o perioadă de tranziție până în iulie 2017 pentru închiderea depozitelor de deșeuri neconforme. Vor fi construite depozite conforme noi, ca parte a sistemului integrat de gestionare a deșeurilor, cu respectarea ierarhiei deșeurilor. La sfârșitul anului 2012 erau în funcțiune 72 de depozite de deșeuri neconforme, 33 de depozite conforme și 51 de stații de transfer al deșeurilor.

Proiectele inițiate în perioada 2007-2013 vor trebui să fie continuate și finalizate. Investiții suplimentare sau upgrade-ul instalațiilor existente vor fi necesare pentru a respecta pe deplin diversele obligații ale directivei privind depozitarea, nevoile exacte fiind identificate prin intermediul evaluării dedicate în curs. Obiectivele 2020 de reciclare și de reducere a deșeurilor din directiva-cadru privind deșeurile nu pot fi realizate prin investiții municipale și va fi nevoie de alte măsuri de politică în domeniu. Măsurile integrate, detaliate în capitolul 1.5.3 vor contribui, de asemenea, la aceste obiective.

Perioada 2007-2013 a cunoscut un eșec serios de punere în aplicare, în mare parte ca urmare a angajamentului și asumării inadecvate din partea autorităților locale. În plus, calitatea și eficiența colectării selective nesatisfăcătoare, nepermițând României să îndeplinească obiectivele de reciclare și împiedicând eficiența instalațiilor de tratare a deșeurilor (sortare și compostare). Mai multe inițiative au fost angajate pentru a remedia aceste dificultăți, care vor trebui să fie depășite înainte de promovarea în continuare a infrastructurii de deșeuri.

Biodiversitatea

Strategia UE privind biodiversitatea până în 2020 și Strategia națională și Planul de acțiune pentru conservarea biodiversității 2013-2020 stabilesc următoarele direcții generale:

- promovarea cunoștințelor tradiționale inovatoare, a practicilor și a metodelor și a tehnologiilor curate ca măsuri de sprijin pentru conservarea biodiversității;
- integrarea politicii de conservare a biodiversității în toate politicile sectoriale;
- reabilitarea sistemelor degradate, în paralel cu protecția împotriva declinului diversității biologice în resursele genetice, specii, ecosisteme și peisaje;
- îmbunătățirea comunicării și educației în domeniul biodiversității.

În calitate de stat membru al UE, România trebuie să stabilească și consolideze rețeaua Natura 2000 pe teritoriul României (383 de situri de importanță comunitară – SIC și 148 de arii de protecție specială – SPA). Alte zone protejate naționale declarate de România sunt: Rezervația Biosferei Delta Dunării; 13 parcuri naționale; 15 parcuri naturale, dintre care două geoparcuri; 925 de rezervații științifice, rezervații naturale și monumente ale naturii. Având în vedere suprapunerea mai multor zone protejate, a fost desemnat un

¹⁵⁸ HG 247/2011 privind gestionarea ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje; Angajamentele României din PNR 2013, pp. 5 și 6.

¹⁵⁹ Support to MS in improving waste management based on assessment of MS' performance 070307/2011/606502/SER/C2, http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/RO_Roadmap_FINAL.pdf

singur administrator sau custode pentru a gestiona o zonă, chiar dacă este formată din mai multe tipuri de zone protejate. Până în prezent au fost numiți 42 de administratori și 289 de custozi. Aceștia au în custodie/administrare 101 SPA-uri și 229 SIC-uri. Până la sfârșitul lunii iulie 2013, au fost aprobate doar 5 planuri de management și 11 regulamente de management, din totalul de 272 de planuri/regulamente elaborate prin POS Mediu. Procedura de aprobare este în curs de desfășurare pentru 21 de planuri de management și 36 de regulamente de management, iar un număr de 38 de planuri de management și 95 de regulamente de management se află sub procedură de evaluare.

Principalele obstacole identificate în calea adoptării planurilor/regulamentelor de management Natura 2000 sunt următoarele: procesul de aprobare foarte îndelungat și dificil; necesitatea de raționalizare și reorganizare a procesului decizional; creșterea capacității administrative a MMSC; lipsa resurselor implicate în evaluarea planurilor de management; calitatea slabă a unor planuri de management; măsurile restrictive din ariile protejate sunt dificil de acceptat din cauza lipsei de compensații pentru proprietarii de terenuri. Subsecvent, este o necesitate majoră de a îmbunătăți și de a accelera procesul de aprobare a planurilor de management Natura 2000. În scopul de a reduce considerabil timpul de aprobare, MECC va organiza un comitet tehnic consultativ inter-ministerial pentru a examina planurile de management, ministerele fiind reprezentate în acest Comitet la nivel de secretar de stat și/sau secretar general și un expert tehnic.

Zonele urbane sunt afectate în mod deosebit de pierderea de biodiversitate din impactul de dezvoltare. În consecință, este necesară promovarea unei infrastructuri verzi, de exemplu prin coridoare ecologice, poduri verzi și ecoducte pentru reconectarea zonelor naturale care au fost divizate în mod artificial și prin menținerea de coridoare și elemente de peisaj care leagă zonele protejate pentru a forma o rețea funcțională.

Conform Cadrului de acțiune prioritară pentru Natura 2000 în România 2014-2020, au fost identificate câteva priorități pentru asigurarea implementării eficiente a planurilor de management:

- finalizarea procesului de desemnare a administratorilor pentru siturile Natura 2000;
- implementarea acțiunilor incluse în planurile de management, acordându-se prioritate celor care sprijină procesul de management;
- asigurarea resurselor pentru procesul de management, inclusiv infrastructura;
- educarea populației și sensibilizarea publicului.

Zonele întinse, în special în munți și dealuri, sunt amenințate de abandonul activităților agricole, care poate afecta atât biodiversitatea, cât și viabilitatea mediului rural. În cadrul programului actual de dezvoltare regională, o suprafață agricolă utilizată (SAU) de 2 430 000 ha (reprezentând 18,3 % din SAU totală) a fost identificată ca zonă muntoasă caracterizată printr-o limitare considerabilă în utilizarea terenului în scopuri agricole, în vreme ce 1 656 000 ha (reprezentând 12,4 % din SAU totală) au fost identificate ca zone care se confruntă cu constrângeri naturale și cu alte constrângeri specifice. Până în anul 2012, agricultorii deținând o suprafață totală de 1 785 490 ha din zonele muntoase identificate menționate mai sus și 1 605 190 ha din zonele care se confruntă cu constrângeri naturale și cu alte constrângeri specifice au primit plăți acordate prin FEADR ca sprijin pentru continuarea activităților agricole și pentru evitarea abandonului.

Din cele 2 400 000 ha de pășuni cu înaltă valoare naturală identificate, 1 191 588 ha au fost protejate în cadrul programului actual de dezvoltare rurală, prin acordarea de compensații financiare pentru agricultorii care și-au asumat angajamentul de a aplica cerințele de management. Pe lângă protecția pășunilor cu înaltă valoare naturală, s-au elaborat și implementat, cu sprijin financiar din FEADR, măsuri de gestionare a terenurilor agricole pe o suprafață de 84 313 ha, menite să protejeze 4 specii amenințate de păsări care trăiesc pe terenurile cultivate și 4 subspecii de fluturi. Deși aceste populații de specii sălbatice și habitatele naturale și seminaturale par să fi rămas stabile în cursul ultimilor 25-30 de ani, există riscul ca noile tendințe de intensificare a practicilor agricole sau de abandon al terenurilor agricole să aibă un impact negativ.

53 % din pădurile României sunt protejate¹⁶⁰, fiind aplicate regimuri diferite de management al pădurilor, în conformitate cu funcția acestora. În contextul schimbărilor climatice, trebuie elaborate măsuri care să sporească valoarea funcției de protecție a pădurilor. De asemenea, trebuie stabilite și măsuri de management integrat al pădurilor montane și al cursurilor de apă (corectarea torenților, măsuri de atenuare a alunecărilor de teren, evitarea colmatării cursurilor de apă). În același spirit, trebuie utilizate măsuri de gestionare durabilă a pădurilor în vederea sechestrării carbonului, cum ar fi gestionarea durabilă a pădurilor de producție, gestionarea durabilă a pădurilor de protecție și a zonelor protejate, precum și împădurirea. Aceste măsuri au o contribuție directă la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea (de exemplu, în cazul proiectelor de împădurire, ar trebui să se acorde prioritate zonelor geografice în care această activitate poate aduce beneficii multiple, cum ar fi combaterea deșertificării și îmbunătățirea terenurilor degradate).

Mediul marin al Mării Negre a fost în centrul politicilor de mediu (în special în bazinul Dunării) în ultimii 20 de ani, înregistrând o recuperare lentă, dar continuă:

- intrările reduse de nutrienți au dus la reducerea creșterii algelor, dar acest fenomen este încă prezent;
- diversitatea speciilor bentonice s-a îmbunătățit, crescând de la 20 (în anii '90) la aproape 40 în prezent;
- zooplanctonul a fost recuperat, în special în zonele de larg, fiind însă încă vulnerabil la adâncimile mici;
- fauna piscicolă este încă într-o situație critică (sardinele, macroul albastru, peștele pălămidă etc.), deși capacitatea de pescuit românească a scăzut vertiginos după 1990.

România își propune să sprijine sectorul pescuitului și activitățile conexe în reducerea impactului asupra mediului. Utilizarea de unelte, echipamente și metode de pescuit selective va contribui la conservarea habitatului acvatic, împreună cu măsuri de consolidare a capacității administrative (în special activități privind colectarea de date, inspecții și controale pentru a descuraja pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat și a proteja mediul).

În ceea ce privește acvacultura, sunt luate în considerare atât conservarea ecosistemelor acvatice, cât și aplicarea măsurilor de siguranță pentru prevenirea scăpărilor din crescătorii care ar putea afecta biodiversitatea speciilor sălbatice.

Calitatea aerului

Calitatea aerului rămâne o problemă în România, în special în zonele urbane și în cele industriale. Pentru a îmbunătăți calitatea aerului și a stabili măsuri adecvate, a fost înființată Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului, constând în 142 de stații fixe care acoperă toată România. Dispozițiile suplimentare din Directiva 2008/50/CE privind calitatea aerului impun o nouă abordare în evaluarea calității aerului, inclusiv noii poluanți care trebuie monitorizați (metale grele - As, Hg, Cd, Ni; PM2.5 și HAP). Va fi necesar să se actualizeze și să se dezvolte Sistemul național de evaluare a calității aerului, ținând seama de următoarele aspecte:

- unele echipamente au funcționat fără întreruperi timp de peste 10 ani; multe stații ar trebui îmbunătățite cu echipamente noi pentru măsurarea poluanților noi;
- în cazul în care raportul privind evaluarea calității aerului, care a fost realizată în 2013, identifică nevoia existenței mai multor stații fixe, atunci va fi necesar să se îmbunătățească și să se extindă Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului;
- dezvoltarea unui sistem de previzionare dinamică a calității aerului;
- dezvoltarea unui sistem unic și interactiv pentru inventarierea emisiilor de poluanți în atmosferă pentru a respecta cerințele Directivei INSPIRE.

Transportul urban - dezvoltarea durabilă din București trebuie să fie abordată ca pentru o capitală europeană, în contextul unei aglomerări urbane, în corelare cu zonele învecinate. În afară de oamenii care

¹⁶⁰ Suprafața totală a fondului forestier național românesc este de 6 519 470 ha și reprezintă 27,7 % din suprafața țării - Institutul Național de Statistică.

trăiesc în București , există 30,000-35,000 de oameni/zi, care se află în tranzit prin oraș, pentru afaceri, turism și alte activități, astfel încât capitala ajunge la 2,3 milioane de locuitori.

Rețeaua de metrou din București trebuie să fie dezvoltată pentru decongestionarea transportului urban. Toate investițiile vor contribui la o economie cu emisii scăzute de carbon și vor avea ca scop adaptarea la schimbările climatice. Rețeaua de metrou are 69 km , pe patru linii care oferă o mișcare rapidă de pasageri la o capacitate mare, dar acestea acoperă doar o parte din zona de locuit. Metrorex asigură transportul pentru 20% din pasagerii care folosesc transportul public în București, chiar dacă ponderea acestuia în rețeaua de transport public este de 4% . În acest sens , este necesar să fie construite noi linii de metrou , în scopul de a scădea traficul de sprafață și de a avea un sistem de transport urban ecologic.

Solul

În perioada 1950-1990, solul și apele României au fost puternic afectate de poluarea industrială și agricolă, salinizare, acidificare, eroziune, deșertificare și alunecări de teren, care astăzi prezintă un risc major pentru sănătatea umană și pentru mediu.

În 2008, în România au fost identificate 1 628 de situri potențial contaminate în principalele sectoare de activitate, divizate pe tipuri de activități/sectoare, după cum urmează: minerit și metalurgie – 158; industria petrochimică – 839; industria chimică – 91; alte activități pe scară largă – 540. Cele mai multe dintre aceste situri sunt abandonate și au nevoie de reabilitare. Fabricile rămase pe aceste situri abandonate conțin adesea substanțe periculoase, care reprezintă riscuri pentru sănătatea umană și pentru mediu.

În prezent, MMSC actualizează listele siturilor contaminate și elaborează Strategia națională și Planul național de acțiune pentru gestionarea siturilor contaminate. Principiile de prioritizare se referă la: plata de către poluator (limitându-se sprijinul la acele situri al căror poluator inițial nu poate fi identificat); protecția sănătății umane și a mediului împotriva efectelor poluanților care rezultă din activitățile umane; remediarea siturilor contaminate.

Potențialul de producție al terenurilor agricole este afectat de diferite procese de degradare. Eroziunea medie a solului a crescut de la 2,6 tone/ha/an, în 2006, la 5,06 tone/ha/an. În 2010, eroziunea hidrică urmată de eroziunea eoliană au fost principalele procese de degradare care au afectat solurile agricole, afectând aproape 9 % din suprafața agricolă totală, majoritatea constând în terenuri arabile.

Acțiunile care reduc amenințările pentru resursele de apă și combat degradarea solului vor continua să fie importante. Printre acestea se numără și măsurile de agromediu, care contribuie în mod semnificativ la reducerea utilizării îngrășămintelor chimice, prevenind levigarea azotatului prin utilizarea culturilor verzi de acoperire, îmbunătățirea gestionării gunoiului de grajd, reducerea încărcăturii efectivelor de animale la pășunat pe unitatea de suprafață, reducerea utilizării de echipamente mecanizate sau creșterea absorbției de apă a solului, ceea ce duce la o scădere a riscului de inundații. Împădurirea terenurilor agricole și degradate va contribui, de asemenea, la conservarea apei și solului prin menținerea calității apei, prevenirea eroziunii solului și reducerea riscului de inundații.

Agricultura ecologică

Zona cu agricultură ecologică s-a dublat în perioada 2007-2012, ajungând până la 300 000 ha (ceea ce reprezintă 2,25 % din SAU), în timp ce culturile de floră spontană au fost colectate de pe o suprafață de aprox. 538 000 ha (reprezentând 4,04 % din SAU).

Numărul de operatori înregistrați în sistemul de agricultură ecologică în 2012 a fost de 15 373. Acesta s-a triplat în 2010 față de anul precedent, iar în 2011 s-a dublat.

Pe lângă beneficiile pentru sănătate, agricultura ecologică va aduce și o contribuție valoroasă și la protecția resurselor de apă și sol.

Principalele nevoi de dezvoltare

Nevoile de dezvoltare identificate sunt în conformitate cu primele rezultate ale:

- Planurilor de management ale bazinelor hidrografice;
- Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor 2014-2020;
- Strategiei naționale și Planului național de acțiune privind gestionarea siturilor contaminate;

- Strategiei naționale și Planului național de acțiune pentru conservarea biodiversității pentru 2013-2020.

Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare în ceea ce privește protecția mediului și eficiența resurselor sunt:

- extinderea accesului publicului la serviciile de apă și ape uzate, în contextul Directivei-cadru privind apa și al planurilor de management ale bazinelor hidrografice;
- facilitarea tranziției modului de gestionare a deșeurilor către un sistem orientat către piață, bazat pe ierarhia deșeurilor, în contextul Directivei-cadru privind deșeurile;
- protejarea, conservarea, reabilitarea și exploatarea atentă a patrimoniului cultural și a bunurilor naturale ale României, inclusiv a peisajelor, a terenurilor agricole, a pădurilor, a apelor interioare și de coastă, a zonelor protejate și a biodiversității;
- dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării calității aerului;
- soluționarea situației privind siturile abandonate și poluate, precum și gestionarea surselor actuale de poluare;
- reducerea abandonului activităților agricole.

PROVOCAREA PRIVIND ADMINISTRAȚIA ȘI GUVERNAREA

Aspecte generale

Domeniul administrației publice este legat de țintele cuantificate ale strategiei Europa 2020, astfel cum sunt indicate în secțiunea introductivă a Acordului de Parteneriat. Unele dintre aceste legături sunt comune mai multor obiective, inițiative emblematice și orientări integrate. Altele au un caracter indirect și se referă la domeniul administrativ, creând un cadru în care sectorul privat și alți actori își pot desfășura activitatea într-o manieră echitabilă, transparentă și eficientă. Pentru ca România să își poată aduce contribuția planificată la strategia Europa 2020, este nevoie de o administrație publică eficientă, previzibilă și coerentă, caracterizată de: un proces decizional de înaltă calitate; dezvoltarea și elaborarea de politici (cu un accent pronunțat pe o planificare strategică riguroasă, integrată și coerentă, inclusiv corelarea cu bugetul); implementarea măsurilor adoptate (acordând atenție capacității administrative a instituțiilor de implementare implicate, la toate nivelurile, și corelării cu competențele alocate); sisteme de monitorizare (atât a proiectării sistemelor, cât și a creării de capacități pentru colectarea, corelarea și interpretarea datelor); evaluări în scopul identificării în timp util a abaterilor și măsurilor corective.

Obiectivele principale ale strategiei Europa 2020 (în special cele privind sărăcia, ocuparea și educația) necesită eforturi coordonate și de cooperare la nivel central și local, ceea ce face necesară abordarea capacității administrative într-o manieră integrată.

Cauze structurale și principalele deficiențe

În ultimii ani au fost depuse eforturi de reformare și modernizare a administrației publice române, sprijinite atât de la bugetul național, cât și din fonduri europene. Analize amănunțite, aparținând inclusiv unor organisme internaționale, recunosc progresele înregistrate, dar evidențiază nevoile și dificultățile în cadrul unei abordări integrate a reformei administrației publice din anii următori.

Deficiențele din administrațiile naționale și locale enumerate în „Analiza socio-economică”¹⁶¹ adoptată de Comitetul Consultativ Tematic pentru Administrație și Bună Guvernare și „Analiza cauzelor structurale ale capacității reduse a administrației publice din România” coincid cu cele constatate de Comisie (Recomandări de țară 2013 și Poziția serviciilor Comisiei privind dezvoltarea Acordului de Parteneriat și programelor în România în perioada 2014-2020). Acestea vor fi tratate într-o manieră integrată în cadrul Strategiei de creștere a eficienței administrației publice 2014-2020, aflată în curs de elaborare.

Analiza **factorilor structurali** dezvăluie următoarele probleme:

¹⁶¹ <http://www.fonduriadministratie.ro/pictures/analiza%20socio%20economica%20-%20CCT%20ABG.pdf>

- **politizarea administrației publice.** Eficiența guvernantei este redusă de excesiva **politizare** a administrației publice, un proces caracterizat de o abordare personalizată a procesului decizional și managementului instituțional, ce conduce la reorganizări și remanieri constante ale instituțiilor publice.
- **alocarea defectuoasă a fondurilor și resurselor publice** reprezintă în continuare un obstacol major în calea unei guvernante calitative și eficiente.
- **administrația publică este fragmentată** și alocarea responsabilităților este neclară, atât la nivel local, cât și central. Fragmentarea și lipsa de coerență este vizibilă în ceea ce privește legislația (număr excesiv de acte normative, uneori cu prevederi contradictorii/redundante), alocarea bugetară (către politici și proiecte necoerente), mandatele instituționale, managementul resurselor umane și utilizarea TIC (baze de date care nu sunt interconectate etc.).
- **lipsa de încredere** între nivelurile politic și administrativ nu favorizează responsabilizarea funcționarilor publici, descurajând asumare de inițiative și simțul responsabilității la nivelul administrației. Politizarea și personalizarea instituțiilor publice, alături de ambiguitatea mandatelor instituționale mențin o cultură conservatoare în cadrul administrației, caracterizată de **rezistență la schimbare și lipsă de inițiativă**. Lipsa generală de încredere și de responsabilizare la nivelul administrației are drept rezultat o **birocrație excesivă** ca mijloc de auto-protecție, mai degrabă decât asumarea responsabilității pentru anumite sarcini. Acest lucru este vizibil în nivelul foarte extins de micro-management, numărul de aprobări necesare pentru diverse decizii administrative, volumul mare de documente etc.
- **lipsă de transparență** – consultările necesare îmbunătățirii legislației la nivel local și central au loc rareori. Transparența este, de asemenea, o măsură a responsabilității actorilor publici față de cetățeni, nivelul redus al acesteia din prezent generând lipsă de încredere în rândul societății civile.
- **deprofesionalizarea** – în perioada de pre-aderare a avut loc un aflus de tineri profesioniști în sistemul public, competențele acestora fiind utilizate în principal în cursul procesului de negociere cu UE. Procesul de deprofesionalizare a început să se manifeste după aderare României la UE în 2007, fiind accentuat de numărul mare al funcționarilor publici profesioniști care au părăsit administrația pentru a lucra în instituții UE sau companii de consultanță private.

Deși nu sunt exhaustive, cauzele structurale identificate mai sus reprezintă elemente cheie pentru înțelegerea câtorva din principalele deficiențe care afectează funcționarea corectă a administrației publice.

Principalele deficiențe transversale care afectează administrația publică

1. Procesul decizional și eficiența cheltuielilor publice la toate nivelurile

Premisele legale și instituționale necesare elaborării și aplicării unui proces decizional robust sunt prezente - au fost adoptate legi, au fost înființate instituții și au fost efectuate investiții importante în vederea implementării unui proces politic modern, susținut de instituții politice capabile. Totuși, în ciuda acestor modificări, analizele menționate mai sus relevă următoarele deficiențe:

- Sisteme de planificare strategică inadecvate în cadrul autorităților și instituțiilor publice, care conduc la prioritizări deficitare;
- Utilizare inadecvată a evaluărilor de impact în fundamentarea politicilor la toate nivelurile (inclusiv utilizarea ineficientă a informațiilor, datelor relevante și instrumentelor TIC moderne), concretizată în procese decizionale superficiale și alocare ineficientă a resurselor¹⁶²;
- Capacitate instituțională slabă de coordonare a politicilor, manifestată prin mecanisme neclare de monitorizare și evaluare a politicilor implementate, care se concentrează asupra regulilor și procedurilor în detrimentul rezultatelor și obținerii de performanțe;
- Lipsa de receptivitate la sistemul de planificare, reglementare și juridic
- Neimplicarea părților interesate neguvernamentale în procesul decizional de la nivel local și central;
- Management financiar deficitar și autonomie financiară insuficientă la nivel local cauzate de frecvențele schimbări de legislație, reflectate într-un nivel redus de colectare fiscală;

¹⁶² http://www.sga.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-1/08_Raport%20-%20cross-cutting%20issues.pdf

- Nivel redus al transparenței activității instituțiilor publice (comunicare incompletă a informațiilor, deficiențe în promovarea și implementarea legislației privind reutilizarea informațiilor comunicate de instituțiile publice¹⁶³, sistem netransparent de achiziții publice etc.).

Prin urmare, planificarea politicilor rămâne una de tip ad-hoc, iar factorii de decizie se confruntă cu un sistem care nu produce calitatea analizelor de care au nevoie pentru a lua decizii politice informate, conducând la un cadru juridic suprareglementat și proceduri ineficiente care se răsfrâng negativ asupra mediului economic și cetățenilor. Administrația nu se mai concentrează pe realizarea de performanțe, ci pe a ține pasul cu permanentele modificări legislative. Consecințele pentru România sunt persistența problemelor severe și cronice de calitate a politicilor și a cheltuielilor publice la toate nivelurile.

2. Managementul resurselor umane

Chiar dacă personalul din administrația publică este dedicat și profesionist, sistemul funcționează ineficient din cauza politicilor actuale de resurse umane și a cadrului instituțional curent, principalele deficiențe fiind rezultatul politizării, lipsei unei abordări unitare, rigidității din managementul resurselor umane, relativei insuficiențe a specialiștilor înalt calificați și a dificultății de a motiva și reține angajații performanți.

Analizele funcționale efectuate de Banca Mondială¹⁶⁴ au identificat câteva deficiențe majore în domeniul managementului resurselor umane, dintre care se remarcă:

- lipsa unei politici integrate și pe termen lung pentru un management coerent și unitar al resurselor umane din administrația publică;
- lipsa unui management performant, începând de la recrutare, evaluare, promovare, motivare și remunerare, până la dezvoltare profesională și dobândirea de noi competențe.
- lipsa unei abordări integrate de implementare și promovare a valorilor etice și integrității profesionale;
- cultură organizațională anacronică, bazată pe metode procedurale/birocratice, neorientate către obținerea de performanțe bazate pe obiective și ținte clare.

3. Birocrația

Lipsa sistemelor de acces unic, subdezvoltarea sistemelor de e-guvernare și utilizarea insuficientă a instrumentelor IT se reflectă în:

- Birocrație excesivă pentru cetățeni și companii;
- Birocrație inter- și intra-instituțională excesivă;
- Reglementări suprapuse și suprareglementare. Capacitatea redusă de planificare și luarea deciziilor ad-hoc, fără o evaluare solidă de impact, generează o nevoie constantă de a emite noi acte legislative sau de a le modifica pe cele existente.

4. Capacitatea de furnizare a serviciilor publice

Serviciile publice din România sunt în general mai puțin dezvoltate decât cele existente în țările UE mai dezvoltate. Cu toate acestea, cauza celei mai mari nemulțumiri a publicului o reprezintă nu neapărat nivelul absolut al serviciilor, ci mai degrabă inegalitatea în calitate și accesibilitatea serviciilor pe care cetățenii au dreptul să le primească. Diferențele sunt cu atât mai evidente între zonele urbane și cele rurale, existând, de asemenea, unele diferențe și în regiunile mai puțin dezvoltate. Capacitatea administrativă și financiară insuficientă la nivelul administrației centrale și locale, necesară pentru a satisface nevoile tot mai diversificate ale beneficiarilor, în special asigurarea de servicii publice de înaltă calitate, este cauzată de următorii factori:

- reglementarea inconsecventă a serviciilor publice prin acte normative distincte;
- nu au fost definite standardele de cost și de calitate pentru toate serviciile publice;
- preocuparea insuficientă pentru conceperea și furnizarea de servicii publice în parteneriat cu părțile interesate;

¹⁶³ Legea nr. 109/2007 privind reutilizarea informațiilor din instituțiile publice (care transpune Directiva 2003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public

¹⁶⁴ http://www.sga.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-I/08_Raport%20-%20cross-cutting%20issues.pdf

- preocuparea insuficientă pentru implementarea pe termen lung de sisteme de management, monitorizare și evaluare și instrumente pentru furnizarea de servicii publice.

5. Lipsă de coordonare și intensificarea fragmentării

Există deficiențe clare de coordonare între ministere și entitățile care administrează responsabilitățile intra-sectoriale, competențe și atribuții instituționale suprapuse, utilizare ineficientă a resurselor, administrare fragmentată și grevată de prea multe structuri costisitoare.

Transferul de competențe între autoritățile centrale și locale (în educație, sănătate, evidența populației, serviciile publice de bază) a fost realizat fără o evaluare corespunzătoare a capacității administrative a autorităților locale. Acest transfer a fost adeseori incomplet sau neclar/confuz, serviciile publice descentralizate furnizate de către autoritățile publice locale fiind subfinanțate în mai multe cazuri.

Diferențele de capacitate administrativă între autoritățile locale au afectat capacitatea acestora de a mobiliza resurse, de a atrage investiții și de a implementa în mod corespunzător strategiile și planurile dezvoltate. Fragmentarea, inclusiv în relațiile politice, a împiedicat cooperarea între autoritățile locale pentru dezvoltarea de inițiative și servicii publice pe o bază economică și eficientă. Aceasta a împiedicat, de asemenea, și dezvoltarea integrată, ca urmare a participării insuficiente a municipalităților rurale din jurul zonelor și polilor de creștere urbană.

Promovarea integrității, transparenței și bună guvernare

În prezent, România implementează Strategia Națională Anticorupție (SNA) 2012 -2015, un document de o viziune strategică pe termen mediu care oferă coordonatele majore de acțiune în sprijinul promovării integrității și buneii guvernări la nivelul tuturor instituțiilor publice. Documentul are un caracter multidisciplinar și se adresează tuturor instituțiilor publice care sunt reprezentanți ai puterii executive, legislative și judiciare, autoritățile publice locale, mediul de afaceri și societatea civilă.

Scopul strategiei este de a reduce și a preveni fenomenele de corupție, printr-o aplicare riguroasă a unui cadru legal și instituțional deja dezvoltat. Prin urmare, SNA pune un accent pe respectarea standardelor de integritate și implementarea efectivă a măsurilor în vigoare (cum ar fi declarații de avere, gestionarea conflictelor de interese și a incompatibilităților, protecția avertizorilor de integritate, consilier etic, declararea cadourilor, transparența în procesul decizional și accesul la informațiile de interes public). Mai mult decât atât, SNA include domeniile identificate ca priorități la nivelul Uniunii Europene prin Comunicarea CE privind anti-corupția, cum ar fi recuperarea bunurilor provenite din infracțiunii și protejarea intereselor financiare ale UE. În plus, mai multe zone/sectoare vulnerabile la corupție sunt abordate: sistemul judiciar; finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, parlament, achizițiile publice, mediului de afaceri, administrației publice locale.

De la adoptarea SNA, Agenția Națională de Integritate, Direcția Națională Anticorupție și Înalta Curte de Casație și Justiție au continuat să-și consolideze experiența în combaterea corupției și o tendință pozitivă în ceea ce privește complexitatea cazurilor și gama de persoane cercetate a fost menținută. Cu toate acestea, există încă unele probleme care trebuie să fie abordate și domenii care necesită atenție suplimentară:

- creșterea nivelului de educație anti-corupție pentru angajații tuturor instituțiilor publice;
- implementarea eficientă a măsurilor de prevenire a anti-corupției reglementate de legislația națională;
- creșterea gradului de utilizare a mecanismelor de control administrativ;
- adoptarea de măsuri specifice în sectorul public în ceea ce privește prevenirea conflictelor de interes în domeniul achizițiilor publice;

Pe baza rapoartelor de progres periodice, a verificărilor independente și a studiilor de percepție, corupția continuă să fie identificată de către public ca o barieră la serviciile publice de calitate, la nivel central și local, ca un fenomen care subminează administrarea efectivă a fondurilor publice și obstrucționează justiția, afectând de asemenea mediul economic. Indicatori interni și externi utilizați în evaluarea impactului asupra percepției corupției, așează România sub media statelor membre UE. Obiectivul SNA 2012-2015 este de a crește acești indicatori astfel încât să atingă media UE.

Lecții învățate

În cursul perioadei de programare 2007 - 2013, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative a avut un rol special în sprijinirea reformei administrației publice. Intervențiile au urmărit îmbunătățirea bazei de elaborare a politicilor publice, procesului de planificare strategică, cuantificării și evaluării performanțelor, managementului resurselor umane, precum și descentralizării (de exemplu, educație, sănătate, evidența populației, servicii publice de bază).

PO DCA 2007 – 2013 a sprijinit câteva proiecte importante de analizare a problemelor transversale din 11 sectoare (agricultură, transport, educație preuniversitară și superioară, finanțe publice, concurență, sănătate, muncă, mediu, economie și dezvoltare regională), în vederea identificării deficiențelor, nevoilor și posibilelor soluții.

În perioada curentă de programare nu au fost generate proiecte strategice de larg impact asupra sistemului și cu potențial de replicare¹⁶⁵, iar unele dintre proiecte au suferit întârzieri din cauza capacităților reduse ale beneficiarilor.

Multe proiecte au fost de asemenea, promovate într-un mod dispersat, cu abordarea deficiențelor simptomatice și o eficacitate limitată, nefiind posibil să abordeze cauzele structurale care stau la bază.

Viitoarele intervenții de consolidare a capacităților trebuie implementate prin proiecte strategice integrate. Aceste proiecte ar trebui să vizeze un sistem integral de servicii publice (la toate nivelurile sale) sau o problemă orizontală (de exemplu, o „funcție publică” de furnizare a unor servicii generale) și să includă măsuri / activități de monitorizare și evaluare prin care să garanteze și să evidențieze eficiența acestora.

Oportunitatea de a utiliza **fonduri UE** ca resurse suplimentare de creștere a autonomiei financiare a unităților administrativ-teritoriale și de îmbunătățire a calității serviciilor furnizate beneficiarilor nu a fost folosită în mod adecvat.

Pentru a reuși reformarea administrației publice este necesară, de asemenea, continuarea eforturilor de includere a măsurilor prevăzute în planurile de acțiune și a rezultatelor analizelor funcționale, în special în cazul următoarelor ministere:

- Ministerul Educației Naționale¹⁶⁶;
- Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice¹⁶⁷
- Ministerul Finanțelor Publice¹⁶⁸
- Ministerul Economiei¹⁶⁹
- Secretariatul General al Guvernului
- Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice¹⁷⁰
- Ministerul Transporturilor¹⁷¹
- Ministerul Sănătății¹⁷²
- Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice¹⁷³

Planul de acțiune conține reforme structurale destinate consolidării capacității administrative a ministerelor de resort de a sprijini obiectivele strategice ale Guvernului (inclusiv țintele UE 2020). În prezent, Cancelaria Primului-ministru elaborează un sistem de monitorizare și evaluare a reformelor structurale (inclusiv a planurilor de acțiune bazate pe analize funcționale), capabil să evalueze impactul

¹⁶⁵ Analiză a activităților de consolidare a capacităților în administrația publică, Raport final, Banca Mondială

¹⁶⁶ http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/04_HEFR%20final%20report.pdf

¹⁶⁷ http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/06_MMFP%20RO-FR-Final%20Volume%201_ENG.pdf

¹⁶⁸ Ministerul Finanțelor a implementat 5 proiecte derivate din FR I (http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-I/06_RO%20FR_Public%20Finance%20Final%20Report.pdf)

¹⁶⁹ http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/03_MEC%20Review%20Final%20Report.pdf

¹⁷⁰ [http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/02_Regional%20Devt%20and%20Tourism%20FR%20Final%20Report%20\(English\).pdf](http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/02_Regional%20Devt%20and%20Tourism%20FR%20Final%20Report%20(English).pdf)

¹⁷¹ Ministerul Transporturilor a implementat 2 proiecte derivate din FR I (http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-I/07_RO%20FR_Transport%20Final%20Report.pdf)

¹⁷² <http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/07-RO-FR-Health-Sector.pdf>

¹⁷³ http://www.sqa.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/05_ROMANIA%20FR%20Environment-Water-Forestry_Volume%201-Main%20Report_ENG-FINAL.pdf

acestor reforme asupra capacității administrației de a-și îndeplini obiectivele strategice (inclusiv obiectivele UE 2020).

Selectarea instituțiilor publice s-a făcut pe baza:

- responsabilității în ceea ce privește elaborarea și implementarea programelor orizontale de reformă;
- capacității administrative reduse de elaborare a politicilor publice sectoriale;
- contribuției relevante la îndeplinirea obiectivelor prevăzute de PNR.

Trebuie reamintit că planurile de acțiune menționate mai sus prevăd măsuri aflate în responsabilitatea mai multor părți interesate, de la toate nivelurile administrative.

Consolidarea capacității **Ministerului Finanțelor Publice**, a **Ministerului Economiei** și a principalelor părți interesate este esențială pentru redresarea economiei și a sistemului financiar și pentru îmbunătățirea mediului de afaceri în vederea stimulării productivității, o condiție prealabilă pentru asigurarea unei creșteri economice de lungă durată.

În ceea ce privește **Ministerul Transporturilor** și **Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice**, aceste instituții sunt principalii actori implicați în elaborarea și implementarea obiectivelor Fondului de coeziune. O atenție specială trebuie acordată creșterii capacității administrative pentru implementarea planurilor de acțiune Natura 2000, revizuirea și simplificarea procedurilor corespunzătoare și Administrației Naționale Apele Române (creșterea gradului de conștientizare și abilitățile lor pentru proiectarea și implementarea măsurilor non-structurale).

Având în vedere obiectivele UE 2020 privind creșterea ratei ocupării forței de muncă (în special în rândul tinerilor), reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii, creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare și reducerea sărăciei și excluziunii sociale, există nevoia de a se oferi sprijin constant și substanțial pentru instituțiile publice care sunt responsabile cu elaborarea de politici publice în acest domeniu: **Ministerul Educației Naționale, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice** și **Ministerul Sănătății**, organismele subordonate și coordonate de către acestea, precum și autoritățile locale;

Capacitatea administrativă reprezintă o condiție esențială pentru elaborarea și implementarea reformelor în domeniul politicilor și pentru îmbunătățirea nivelului de absorbție a fondurilor europene, prin urmare este necesară sprijinirea eforturilor depuse de către **Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice** și de către **Secretariatul General al Guvernului prin Cancelaria Primului-Ministru** cu privire la îmbunătățirea calității reglementărilor și a gestionării resurselor umane, reducerea birocrăției și dezvoltarea unui management bazat pe performanță în administrația publică.

În ceea ce privește următoarele etape, se are deja în vedere includerea în Programul Național de Reformă a principalelor deficiențe constatate în administrația publică:

Recomandări specifice de țară 2013	Acțiuni asumate de România prin PNR
Această recomandare se referă la slaba capacitate administrativă , care contribuie la o absorbție redusă a fondurilor europene; prin urmare, guvernanta și calitatea administrației publice trebuie să fie îmbunătățite.	<ul style="list-style-type: none">- Implementarea de reforme strategice pentru ameliorarea eficienței guvernamentale, bazate pe analize funcționale realizate de Banca Mondială;- Măsuri suplimentare pentru o mai bună reglementare la nivel central;- Profesionalizarea funcționarilor publici;- Standardizarea procedurilor administrative;- Creșterea absorbției fondurilor structurale și de coeziune;- Modernizarea administrației publice prin aplicarea de tehnologiilor informației;- Consolidarea capacității de dezvoltare regională.

Pentru a remedia deficiențele identificate și cauzele structurale care au condus la reducerea capacității administrației publice române și pentru a atenua efectele structurale, în prezent este în curs de elaborare **Strategia privind consolidarea eficienței administrației publice 2014-2020**. Strategia va fi elaborată în corelare cu Strategia pentru o Reglementare Mai Bună, care vizează consolidarea sistemului de formulare a politicilor publice.

Principalele nevoi de dezvoltare

Potrivit constatărilor analizei privind dificultățile de dezvoltare și a analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- **Îmbunătățirea procesului decizional și eficienței cheltuielilor publice la toate nivelurile**
 - dezvoltarea și implementarea de sisteme și proceduri pentru coordonarea politicilor;
 - dezvoltarea de mecanisme de monitorizare și evaluare a politicilor implementate;
 - îmbunătățirea procesului bugetar și legislativ prin evaluări detaliate de impact și procese de consultare eficiente;
 - adaptarea planurilor de acțiune în funcție de rezultatele analizelor funcționale ale instituțiilor publice;
 - dezvoltarea de competențe în domeniile planificării strategice și programării bugetare, evaluărilor de impact și monitorizării și evaluării (de exemplu, formare și metodologii, baze de date pentru indicatori);
 - consolidarea dimensiunii participative, dezvoltarea de mecanisme de consultare și participare la procesul decizional;

- **Reformarea managementului resurselor umane în instituțiile publice**
 - elaborarea și aplicarea unui cadru strategic integrat de management al resurselor umane în sectorul public;
 - creșterea nivelului de profesionalism și de atractivitate al administrației publice;

- **Reducerea birocrăției pentru companii și cetățeni**
 - măsurarea sarcinii administrative, transferul de know-how și bune practici;
 - acțiuni de asigurare a conformității cu reglementările și de reducere a poverii birocratice asupra companiilor și cetățenilor;

- **Administrație transparentă – transparentă, integritate, accesibilitate și responsabilitate sporite din partea guvernului și a serviciilor publice;**

- **Creșterea calității și accesibilității la toate nivelurile serviciilor publice de pe teritoriul României**
 - sisteme și mecanisme de management, monitorizare și evaluare a performanței în furnizarea serviciilor publice;
 - consolidare instituțională;
 - servicii publice accesibile și orientate spre utilizatori;
 - transferul de know-how și bune practici;
 - parteneriate între instituțiile publice și între acestea și părțile interesate;

- **Creșterea capacității administrative și financiare de la nivel național, regional și local pentru adoptarea acțiunilor vizând atingerea obiectivelor de dezvoltare ale României;**
 - dezvoltarea de sisteme și instrumente moderne pentru creșterea performanțelor la toate nivelurile instituțiilor publice;

- **Dezvoltarea de mecanisme pentru o mai bună coordonare a reformelor pe plan vertical și orizontal între instituțiile publice, precum și a unei definiții clare a mandatelor instituțiilor publice (de exemplu SUERD și Politica Maritimă Integrată).**

Sistemul judiciar

Sistemul judiciar e evoluat în perioada ulterioară aderării României la UE, iar încrederea publicului în sistemul judiciar a crescut în mod constant. Conform ultimului studiu Eurobarometru privind Justiția¹⁷⁴, 44 % dintre români au încredere în sistemul judiciar, un rezultat remarcabil, care indică o creștere de peste 15 % de la data aderării României la UE. Cu toate acestea, România continuă să se afle sub media UE a încrederii publicului în justiție.

¹⁷⁴ Eurobarometru Flash 385 – Raportul privind justiția în UE, noiembrie 2013, p. 14

Crearea unui sistem de justiție modern, implică un cadru instituțional și legislativ eficient și transparent și implementarea standardelor de management la nivelul instituțiilor judiciare pentru a asigura calitatea actului de justiție.

În vederea modernizării procesului judiciar, în 2009 au fost adoptate noile coduri, civil și penal, inclusiv codurile de procedură aferente. Procesul de implementare a fost instituit treptat, pentru a asigura instrumentele necesare unei aplicări fără probleme (personal, buget și infrastructură). Noul Cod civil și noul Cod de procedură civilă au intrat în vigoare în 2011 și 2013, în timp ce, Codurile penale fiind planificate să intre în vigoare la începutul anului 2014. Aceste coduri vor marca o contribuție decisivă la modernizarea sistemului judiciar și vor aduce beneficii în ceea ce privește eficiența, transparența și coerența procesului judiciar.

Odată cu adoptarea și implementarea noilor coduri au fost luate alte măsuri și au fost înregistrate progrese, în scopul de a susține în mod natural implementarea acestora.

Astfel, la nivelul sistemului judiciar au existat mai multe proiecte și analize efectuate care vizează îmbunătățirea performanței și eficienței la nivelul său. Astfel, printr-un proiect finanțat de Banca Mondială, **Stabilirea și implementarea volumului optim de muncă pentru judecători și grefieri**, desfășurat în perioada octombrie 2011 - mai 2013, a fost identificat un nou sistem de stabilire a volumului optim de muncă pentru judecători și grefieri și au fost elaborate instrumentele adecvate pentru aplicarea și monitorizarea sistemului respectiv la nivelul conducerii instanțelor.

Sistemul judiciar a mai beneficiat, în perioada februarie 2012 - martie 2013, împreună cu alte instituții guvernamentale centrale, de o analiză funcțională efectuată de către Banca Mondială privind eficacitatea organizării și funcționării sistemului judiciar în contextul general de îmbunătățire a activității administrative.

Astfel, pentru a continua consolidarea reformei în sistemul judiciar, a fost elaborată o **Strategie de Dezvoltare a Sistemului Judiciar** prin activitate comună a părților interesate relevante la nivelul sistemului judiciar (Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Public cu structurile specializate, Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infrafracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Înalta Curte de Casație și Justiție). Se preconizează că strategia va fi adoptată în prima parte a anului 2014. Strategia va stabili direcțiile de dezvoltare ale justiției pentru anii următori și în conformitate cu recomandările experților Băncii Mondiale care au fost formulate cu privire la proiectele recente realizate în domeniul justiției.

Principalele obiective ale Strategiei vizează modernizarea în continuare a sistemului judiciar prin stabilirea de management strategic la nivelul sistemului judiciar, utilizarea eficientă a resurselor, soluții inovatoare pentru a crește performanța, o mai mare transparență și integritate a sistemului judiciar și accesibilitatea acesteia pentru cetățeni. Realizarea tuturor acestor obiective stabilește baza pentru a crește încrederea publică în instituțiile sistemului judiciar.

Bazat pe țintele și obiectivele principale ale strategiei, prin sprijinul fondurilor naționale, fonduri FESI și alte surse de finanțare, sistemul judiciar românesc va viza:

1. Creșterea eficienței justiției ca serviciu public

Concluziile și recomandările celor două proiecte ale Băncii Mondiale (**Stabilirea și implementarea volumului optim de muncă pentru judecători și grefieri și a analizei funcționale**), în contextul asigurării unei bune implementări a noilor coduri, pe importanța implementării indicatorilor de calitate și de volumul optim de muncă la nivelul instanțelor, îmbunătățirea statisticii judiciare, o mai bună coordonare a acțiunilor între actorii cheie din cadrul sistemului judiciar pentru a asigura un management strategic performant a sistemului judiciar.

Noile legi cu privire la aplicarea de sancțiuni penale și asupra sistemului de probațiune va avea o contribuție masivă la îmbunătățirea eficienței sistemului de justiție. Cu toate acestea, Direcția Națională de Probațiune nou creată și Administrația Națională a Penitenciarelor necesită în continuare sprijinul consolidării capacităților, în scopul de a pune în aplicare în mod eficient noua legislație penală.

Astfel, strategia are ca scop realizarea următoarelor **rezultate așteptate**: stabilirea unei viziuni coerente a managementului strategic la nivelul sistemului judiciar stabilit; finalizarea procesului de implementare a

noilor coduri (civil/penal, procedură civilă/procedură penală) ; optimizarea organizării și funcționării instanțelor și parchetelor; creșterea condițiilor de îmbunătățite a detenție și reintegrarea socială a deținuților .

2. Consolidarea capacității instituționale a sistemului judiciar

Necesitatea de a asigura o reformă adecvată a sistemului judiciar, precum și măsuri strategice la nivelul sistemului judiciar presupune, în mod necesar, **consolidarea instituțională a actorilor-cheie** în sistem, în scopul de a servi mai bine funcțiile lor în conformitate cu competența lor și pentru a asigura reformele susținute în sistemul judiciar (Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția Națională Anticorupție, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Școala Națională de Grefieri, Institutul Național al Magistraturii, Administrația Națională a Penitenciarelor, Oficiul Național al Registrului Comerțului, Direcția Națională de Probațiune).

După înființarea în 2011 a biroului de recuperare bunurilor din cadrul Ministerului Justiției, au fost identificate măsuri suplimentare pentru consolidarea eficienței globale a sistemului național pentru urmărirea, gestionarea și recuperarea bunurilor provenite din criminalitate (audit independent realizat de către Institutul de la Basel pentru Guvernare, precum și o analiză (peer review) efectuată de către Comisia Europeană și EUROPOL) și urmează să fie implementate pe termen mediu. Acestea includ o mai bună coordonare în aplicare noii legislații, precum și înființarea unei infrastructuri de gestionare a activelor.

Astfel, **se așteaptă următoarele rezultate** să fie realizate pe baza Strategiei: consolidarea cadrului legal, întărirea capacității instituționale la nivelul instituțiilor din cadrul sistemului de justiție, consolidarea sistemului național de recuperare a bunurilor și valorificarea sumelor rezultate din infracțiuni; consolidarea capacității administrative a instanțelor și parchetelor.

3. Asigurarea integrității la nivelul sistemului de justiție

La începutul anului 2012 (Legea nr. 24/2012), România a consolidat temeiul juridic al **răspunderii judecătorești** prin adoptarea unor amendamente.

În zona de responsabilitate judiciară, noi infracțiuni disciplinare și sancțiunile permite inspecției judiciare să poată efectua inspecții mai concentrate, mai rapide și mai proactive și poate dezvolta o capacitate consultativă mai puternică în cadrul inspecției cu privire la deficiențele existente în organizații judiciare, procedurile și practica judiciară.

De asemenea, a fost adoptată o legislație mai puternică de promovare a integrității în justiției și o lege care introduce extinderea sferei confiscărilor bunurilor provenite din activități penale.

În ceea ce privește **combaterea corupției și promovarea integrității**, a fost recunoscut faptul că România a făcut progrese importante în urmărirea penală și judecarea unor cazuri de corupție la nivel înalt și că Direcția Națională Anticorupție (DNA) a menținut bilanțul cu o creștere semnificativă a numărului de inculpați puși sub acuzare și a numărului de urmăriri penale de succes.

În ceea ce privește creșterea răspunderii și a transparenței în justiție, s-au înregistrat progrese constante în aplicarea **Strategiei Naționale Anticorupție (SNA) 2012-2015**.

Cu toate acestea, este încă nevoie de sprijin financiar pentru punerea în aplicare a SNA și a **Strategiei de întărire a integrității în justiție 2011-2016**, care are ca scop sporirea încrederii populației în justiției, obiectivul final fiind oferirea unui grad înalt de competență a sistemului judiciar. Obiectivele preconizate a fi realizate sunt: hotărâri corecte, disponibilitatea față de publicul larg, proceduri îndeplinite într-un interval optim, personal incoruptibil și practică judiciară unitară. În acest context, ar trebui să se asigure un suport continuu pentru DNA și alte instituții/agenții implicate în combaterea/prevenirea corupției, pentru a consolida capacitatea lor de intervenție.

În acest domeniu specific, **rezultatele așteptate sunt următoarele**: integritatea sistemului judiciar consolidată prin promovarea măsurilor anticorupție și a standardelor de etică profesională, statutul de profesii juridice legate de sistemul de justiție modernizat în scopul de a consolida standardele etice: mediatorii, judecătorii, avocații, experții, notarii, practicienii în insolvență, executorii judecătorești, traducători și interpreți.

4. Asigurarea transparenței actului de justiție

Începând cu noiembrie 2013, sistemul de informații intra-judiciare **ECRIS** permite accesul automat la hotărârile judecătorești de toate celelalte instanțe din țară pentru toți judecătorii și grefierii, în urma unei decizii CSM. Mai mult decât atât, toate deciziile ICCJ sunt acum disponibile on-line pe site-ul său, în formă de rezumate ale deciziilor relevante și textul integral al hotărârilor pronunțate de ÎCCJ. Cu toate acestea, există încă o nevoie de a dezvolta o **bază de date electronică în care hotărârile judecătorești**, inclusiv deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție să fie publicate.

În plus, ultimul raport al CEPEJ¹⁷⁵ atrage atenția asupra nevoii de a asigura cetățenilor un **acces facil la obținerea informațiilor practice** referitoare la drepturile pe care le au sau la instanțe sau direct la formele care le înlesnesc exercitarea drepturilor, precum și la informații privind legislația, procedurile și instanțele, de pe site-uri oficiale. În acest context, este nevoie de finanțare pentru digitalizarea completă a sistemului judiciar din România, prin implementarea **arhivei electronice**.

Sunt avute în vedere următoarele **rezultate așteptate**: publicarea hotărârilor judecătorești relevante, mecanisme pentru furnizarea de informații părților și îmbunătățirea accesului la documente în instanța de judecată în timp util, inclusiv prin dezvoltarea și accesul publicului la serviciile de arhivare electronică.

5. Asigurarea accesului la justiție

Îmbunătățirea accesului la justiție, în special în contextul intrării în vigoare a noilor coduri, cuprinde un set de măsuri, începând cu asigurarea unor spații adecvate pentru instanțe (săli de judecată, arhive) și continuând cu campanii de conștientizare cu privire la modificările legislative majore, servicii mai bune de asistență juridică, îmbunătățirea accesului online la activitatea și serviciile instanțelor prin elaborarea unor instrumente electronice în acest scop.

Este nevoie de proiecte în domeniul **e-justiție** pentru instituțiile-cheie ale sistemului judiciar, cum ar fi instanțele comerciale, Oficiul Național al Registrului Comerțului ca să-și îndeplinească misiunile lor în raport cu mediul de afaceri, ca să susțină punerea în aplicare de acte legislative importante, cum ar fi noua legislație privind insolvența.

Specializarea **instanțelor** poate să ajute la blocaje specifice în sistem și să sprijine mediul de afaceri în România. În București, este planificat în viitorul apropiat un tribunal comercial. Legea a fost adoptată de către Parlament târziu în 2013, iar Tribunalul este de așteptat să înceapă să funcționeze în martie 2014. Acesta se va ocupa de toate litigiile profesionale ca o instanță specializată pe probleme comerciale, inclusiv de insolvență, cu scopul de a asigura o mai bună calitate și rapiditate.

Astfel, Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar vizează realizarea următoarelor **rezultate așteptate**: consolidarea sistemului de asistență juridică; îmbunătățirea comunicării la nivelul sistemului judiciar.

1. Îmbunătățirea calității actului de justiție

În ceea ce privește **coerența procesului judiciar**, s-au făcut pași importanți în vederea unificării **jurisprudenței**. Printre inițiativele adoptate în acest sens se pot menționa mecanismele furnizate de legislația aflată deja în vigoare ca: îmbunătățirile aduse căilor de atac în interesul legii, procedura hotărârii preliminare.

De asemenea, au fost luate măsuri pentru a reduce volumul de muncă la nivelul instanțelor, cum ar fi încurajarea utilizării **medierii** ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor.

În contextul adoptării și implementării noilor coduri, având în vedere numărul mare de revizuirii și modificări care au avut loc, nevoia de formare a tuturor practicanților implicați în sistemul de justiție - judecători, procurori, avocați, grefieri, personal de probațiune/sistemul penitenciar, etc - a crescut semnificativ. Formarea practicanților vor îmbunătăți cunoștințele lor și va oferi oportunitatea pentru discuții cu privire la noile evoluții în legislație, precum și pe jurisprudența relevantă.

Prin urmare, formarea inițială și continuă a practicanților implicați în actul de justiție este un obiectiv pe termen lung, care necesită un sprijin financiar substanțial.

Astfel, **următoarele rezultate sunt incluse** în proiectul de Strategie: reducerea duratei procedurilor judiciare; unificarea jurisprudenței; pregătirea interdisciplinară a participanților în administrarea actului de justiție, îmbunătățirea executării hotărârilor judecătorești.

¹⁷⁵ Studii CEPEJ nr. 18, Sisteme judiciare europene, ediția 2012

Nu în ultimul rând, toate aceste priorități ale reformei nu pot fi aplicate în lipsa unei **infrastructuri fizice** adecvate, având în vedere adoptarea și introducerea noilor coduri și revizuirile și modificările semnificative care au fost efectuate.

În acest context, noul Cod de procedură civilă prevede o nouă organizare a procedurilor civile, care presupune o serie de modificări în desfășurarea unui proces, între care se numără separarea în două etape a audierilor cu public din tribunalele de primă instanță (etapa de audiere în Camera consiliului și în ședință deschisă). În România există 233 de instanțe, care funcționează în 206 clădiri. Pe lângă investițiile necesare pentru a adapta sediile instanțelor la prevederile noilor coduri, sunt necesare, de asemenea, investiții majore în clădirile tribunalelor. De exemplu, o analiză din luna mai 2013 a Ministerului Justiției arată că este necesară reabilitarea masivă a aproximativ 75 de clădiri, în care funcționează 89 de instanțe.

De asemenea, unitățile penitenciare trebuie să fie reabilite termic și infrastructura lor fizică necesită investiții semnificative în conformitate cu standardele europene privind închisoare. În plus, din cele 206 de clădiri în care funcționează instanțe, 48 sunt monumente istorice, iar alte 10 se află în cartiere istorice, supuse restricțiilor de reabilitare. Trebuie amintit că unele monumente sunt amplasate în centre urbane reprezentative, având un număr semnificativ de clădiri de importanță culturală.

Mijloace TIC pentru modernizarea sistemului judiciar

Dezvoltarea continuă a mijloacelor TIC în sistemul de justiție va aduce o contribuție importantă la îmbunătățirea managementului strategic, a răspunderii, transparenței și eficienței justiției, îmbunătățind astfel accesul la justiție. Investițiile sprijină, de asemenea, extinderea utilizării mijloacelor informatice în justiție, în conformitate cu obiectivele strategice referitoare la e-justiție și bunele practici din acest domeniu.

Principalele nevoi de dezvoltare

În baza obiectivelor și rezultatelor așteptate, în scopul sprijinirii procesului de reformare a sistemului judiciar, este nevoie de finanțare pentru consolidarea capacității organizatorice și administrative a instituțiilor judiciare, pentru dezvoltarea resurselor umane din punctul de vedere al cunoștințelor și capacităților profesionale, în special în contextul adoptării și aplicării celor patru coduri noi, și pentru îmbunătățirea accesului la justiție. Aceste măsuri trebuie sprijinite și prin investiții în infrastructura fizică și informatică, în vederea obținerii unei dezvoltări durabile a sistemului de justiție.

De asemenea, este nevoie de suport pentru consolidarea integrității în sistemul judiciar prin analiza riscului și programe de prevenire adecvate, precum și pentru consolidarea eficienței globale a sistemului național pentru urmărirea, gestionarea și recuperarea bunurilor provenite din criminalitate.

Având în vedere cele de mai sus, precum și potrivit constatărilor analizei privind dificultățile de dezvoltare și a analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare ale sistemului judiciar sunt:

- un sistem judiciar mai eficient, mai transparent, mai responsabil, mai accesibil și mai coerent.

Sistemul de cadastru și carte funciară

România este formată din 3181 de unități administrativ-teritoriale, dintre care 2861 sunt unități administrativ-teritoriale aflate în zone rurale (comune). Numărul total al activelor imobiliare din România este estimat la 40 de milioane de parcele de teren: 32 de milioane de parcele în zone rurale și 8 milioane de parcele în zone urbane. Până în prezent, doar 9 % din proprietățile rurale au fost înregistrate în sistemul de cadastru și carte funciară gestionat de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară.

Lipsa unor informații fiabile privind drepturile imobiliare reprezintă un obstacol în calea dezvoltării zonelor rurale și urbane, afectând deopotrivă măsurile de infrastructură, creștere, dezvoltare socială și de mediu. Această situație are urmări asupra pregătirii și implementării investițiilor structurale finanțate de Uniunea Europeană, dar și asupra diferitor programe de dezvoltare și investiții de infrastructură. Lipsa de informații privind drepturile de proprietate conduce adeseori atât la întâzieri majore, cât și la eforturi semnificative de investigare a drepturilor de proprietate asupra terenurilor care fac obiectul proiectelor și de compensare corectă și echitabilă a persoanelor expozitate.

De asemenea, lipsa unui sistem de protecție juridică a drepturilor imobiliare reduce capacitatea agricultorilor de a utiliza fondurile puse la dispoziție prin Politica agricolă comună (PAC) a Uniunii Europene.

Sistemul de cadastru și carte funciară este reprezentat de sistem electronic integrat (denumit eTerra), implementat și întreținut de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară. Sistemul eTerra acoperă întreaga țară și permite înregistrarea electronică a activelor imobiliare și gestionarea bazelor de date. Pentru a asigura funcționarea eficientă a sistemului de cadastru, sistemul eTerra trebuie să fie optimizat, fiind necesare, de asemenea, investiții în hardware, software și licențe. Pe lângă investițiile de sistem, este necesară asistență pentru sprijinirea de activități complexe din diferite domenii: tehnic (cartografiere, studii topografice), juridic (colectarea pe teren a titlurilor de proprietate și analizarea acestora), social și al comunicării (realizarea de campanii de informare în comunitățile locale, întâlniri cu localnici și comunitățile vulnerabile din zonele proiectului).

În plus, la desfășurarea activităților de cadastru trebuie să mai participe: autorități locale, companii de cadastru, birourile județene de cadastru și publicitate imobiliară, populația locală. Personalul tuturor instituțiilor implicate trebuie să fie instruit în activitățile specifice de dezvoltare a cadastrului, iar conducerea superioară, în aspectele de management, implementare și monitorizare a sistemului.

Principalele probleme provocate de evidențele imobiliare incomplete sunt:

- *constrângeri în ceea ce privește piața terenurilor, accesul la credit, investițiile și veniturile.* Costul ridicat al înregistrării și stabilirii succesiunilor încurajează tranzacțiile informale, limitează tranzacțiile cu terenuri, blochează accesul la sursele oficiale de finanțare, descurajează investițiile și limitează calcularea și colectarea taxelor pe proprietate;
- *dificultăți în gestionarea resurselor naturale și reacția la schimbările climatice.* Nu au fost înregistrate terenuri împădurite publice sau private, ceea ce îngreunează gestionarea lor, iar lipsa de informații esențiale reduce eficiența programelor care vizează schimbările climatice și alte preocupări legate de mediu;
- *întârzierea incluziunii sociale.* Multe case și exploatații agricole ale persoanelor sub nivelul sărăciei și defavorizate sunt deținute fără drepturi legale (această situație este frecventă în așezările rurale de romi);
- *lipsa dezvoltării și accesului la programe de finanțare ale UE în mediul rural din România.* Pregătirea și implementarea investițiilor finanțate de UE, consolidarea terenurilor agricole și comercializarea produselor agricole sunt împiedicate de lipsa unor evidențe precise ale bunurilor imobile și ale proprietarilor acestora.

Uneori, accesul la procesul de înregistrare, impus de situație, s-a dovedit prea ineficient și costisitor pentru majoritatea românilor. Același lucru este valabil și pentru terenurile publice, care sunt prost demarcate, înregistrate sau desemnate în cadrul sectorului public.

După anul 1989, un număr mare de proprietari au intrat în procesul de restituire. Acest proces a fost intens în zonele cooperativizate (din fosta perioadă socialistă) și s-a desfășurat lent, dar în prezent este aproape finalizat (aproximativ 95 % din cererile de restituire au fost soluționate), având ca rezultat acordarea titlurilor de proprietate deținătorilor legitimi, deși aceștia nu au solicitat și înregistrarea lor. Aceste titluri de proprietate sunt înregistrate sporadic, astfel încât va fi nevoie de o perioadă îndelungată pentru completarea Cărții funciare. În zonele necooperativizate (aproximativ 37 % din teritoriul României), un procent semnificativ dintre proprietarii actuali de terenuri nu au documente legale (titluri de proprietate) pentru terenurile și clădirile pe care le dețin. Acest lucru întârzie restructurarea exploatațiilor agricole și scade competitivitatea.

Datorită înregistrării proprietăților, atât private, cât și publice, comunele din mediul rural vor îndeplini una dintre cele mai importante condiții pentru accesarea programelor UE în domeniul dezvoltării infrastructurii locale: capacitatea de a dezvolta rețelele de utilități publice și rețelele stradale, de a reabilita clădirile de interes public etc.

În ceea ce privește zona urbană, există planuri ca înregistrarea proprietăților să aibă loc prin intermediul unei concesiuni de servicii publice (Hotărârea Guvernului nr. 448 din 4 iulie 2013).

Principalele nevoi de dezvoltare

Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (anexa I), principalele nevoi de dezvoltare care pot fi satisfăcute prin **îmbunătățirea serviciilor de înregistrare funciară** sunt:

- îmbunătățirea sistemelor de înregistrare și de cartografiere în zonele rurale în vederea stimulării pieței terenurilor și a creditelor, precum și a investițiilor. Înregistrarea sistematică a titlurilor de proprietate va crește siguranța proprietății, va stimula piața terenurilor și accesul la credite instituționale, încurajând astfel dezvoltarea economică și socială a populației rurale și conducând la o creștere substanțială a veniturilor intangibile de pe urma proprietăților;
- îmbunătățirea mobilizării resurselor. Evidențele existente ale terenurilor vor constitui baza pentru actualizarea registrului terenurilor rurale și a evidențelor cadastrale și fiscale. Aceste baze de date vor fi puse la dispoziția APIA, a autorităților și instituțiilor publice, a notarilor publici etc. și vor sprijini realizarea unei colectări mai bune și mai echitabile a taxelor pe proprietăți;
- creșterea incluziunii. Printre progresele obținute prin înregistrarea sistematică se vor număra și servicii de sprijin pentru identificarea și facilitarea formalizării proprietății deținute de ocupanții legitimi fără documente valabile.

1.2 SINTEZĂ A EVALUĂRILOR EX ANTE ALE PROGRAMELOR SAU CELE MAI IMPORTANTE CONCLUZII ALE EVALUĂRILOR EX ANTE ALE ACORDULUI DE PARTENERIAT

România a luat decizia de a realiza evaluarea ex ante ca metodă independentă de îmbunătățire a coerenței și calității Acordului de Parteneriat. Evaluatorii ex ante au fost solicitați să răspundă la trei seturi de întrebări cu privire la următoarele teme:

- I. coerența internă și externă a AP 2014–2020;
- II. capacitatea administrativă a autorităților și beneficiarilor;
- III. sistemele electronice privind schimbul de informații dintre autorități și beneficiari.

Această secțiunea se axează pe primul set de întrebări și va fi actualizată după ce diferite versiuni ale rapoartele de evaluare vor fi puse la dispoziție de către echipa de evaluare.

În perioada martie – decembrie 2013 evaluarea Acordului de Parteneriat s-a realizat în trei etape pe următoarele versiuni: Document consultativ pentru elaborarea Acordului de Parteneriat (versiunea din mai 2013), Acord de Parteneriat - document de lucru (versiunea din august 2013) și Primul proiect al Acordului de parteneriat (octombrie 2013). În procesul de programare, cu sprijinul evaluatorilor au fost organizate o serie de seminarii al căror subiect privea coerența internă și îndeplinirea condiționalităților ex-ante.

Pentru a facilita evaluarea coerenței interne și externe a fost folosită o matrice logică. Pe baza acesteia principalele concluzii ale evaluatorilor s-au referit la: relevanța datelor statistice incluse în analiza disparităților coroborate cu dimensiunea secțiunii, insuficienta identificare sau ilustrare a problemelor, legături nestabilite între nevoile de dezvoltare și prioritățile de finanțare propuse, sau priorități care nu sunt justificate prin nevoile identificate, nivelul de detaliere a nevoilor de dezvoltare față de provocările de dezvoltare; corelarea între nevoi/ oportunități și abordarea teritorială integrată propusă, nu toate prioritățile PNR sunt în mod clar țintite prin intermediul fondurilor ESI. La sfârșitul celei de a treia etape, evaluatorii au apreciat că noile versiuni ale documentului au fost îmbunătățite în mod semnificativ, în ceea ce privește coerența internă și externă, inclusiv prin includerea datelor statistice relevante, crescând în mod semnificativ calitatea analizei. Claritatea a fost îmbunătățită, de exemplu, în ceea ce privește coerența cu obiectivele Europa 2020 sau recomandările specifice de țară. De asemenea a fost sincronizată legătura dintre nevoile de dezvoltare și prioritățile de finanțare propuse.

În prezent, evaluarea celui de-al doilea proiect al Acordului de Parteneriat este în curs de desfășurare. Pentru susținerea pregătirii noii versiuni a documentului, evaluarea ex-ante a fost efectuată într-un proces iterativ, evaluatorii împreună cu participanții la elaborarea Acordului de Parteneriat. Exercițiul a permis identificarea zonelor problematice și reacția imediată în punerea în aplicare a recomandărilor.

În ceea ce privește evaluarea ex - ante a programelor operaționale, Ministerul Fondurilor Europene a angajat și este responsabil de managementul evaluării pentru următoarele programe operaționale: Infrastructură Mare, Competitivitate, Capitalul Uman, Capacitatea Administrativă, Asistență Tehnică și Programul Operațional Regional. Evaluările au început în decembrie 2013, cu excepția evaluării Programului Infrastructura Mare, care a fost lansată în februarie 2014.

Acolo unde este cazul, evaluarea ex - ante include evaluarea strategică de mediu (SEA).

În scopul de a rafina și a îmbunătăți proiectele de programe operaționale, experții evaluatori au avut o primă rundă de discuții în comun cu responsabilii în pregătirea programului pentru următoarele programe operaționale: Infrastructura Mare, Competitivitate, Capitalului Uman și Asistență Tehnică. În a doua parte a martie 2014 sunt programate întâlniri pentru Programul Operațional Regional și Capacității Administrative. Evaluarea pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 este organizat sub responsabilitatea Autorității de Management pentru PNDR și a început în ianuarie 2014. Primele rezultate ale evaluării sunt așteptate martie 2014 . În ceea ce privește Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime începerea evaluării ex - ante este legată de aprobarea Regulamentului specific EMFF.

Un rezumat al evaluării ex - ante pentru programele operaționale vor fi incluse în proiectul final al AP.

1.3 OBIECTIVE TEMATICE SELECTATE, IAR LA FIECARE DINTRE ACESTEA UN REZUMAT AL PRINCIPALELOR REZULTATE PRECONIZATE PENTRU FIECARE DINTRE FONDURILE EUROPENE STRUCTURALE ȘI DE INVESTIȚII

Analiza arată că există în continuare și în unele cazuri chiar s-au adâncit disparitățile dintre România și UE. Ca atare, în perioada 2014-2020 România va face investiții folosind resurse FESI în cadrul tuturor celor 11 obiective tematice ale Strategiei Europa 2020.

Selectarea obiectivelor tematice este determinată de contribuția lor la susținerea principalelor provocări de dezvoltare:

Provocare în materie de dezvoltare	Obiectiv tematic
COMPETITIVITATEA	1. Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării
	2. Îmbunătățirea accesului, utilizării și calității tehnologiilor informatice și de comunicare
	3. Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii
	6. Protejarea și conservarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
OAMENII ȘI SOCIETATEA	2. Îmbunătățirea accesului, utilizării și calității tehnologiilor informatice și de comunicare
	8. Promovarea ocupării durabile și de calitate și sprijinirea mobilității forței de muncă
	9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a discriminării
	10. Investiții în educație, instruire și formare profesională pentru dobândirea de competențe și învățare pe tot parcursul vieții
INFRASTRUCTURA	11. Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și părților interesate și o administrație publică eficientă
	2. Îmbunătățirea accesului, utilizării și calității tehnologiilor informatice și de comunicare
	7. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor apărute în infrastructura rețelelor importante
RESURSELE	9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a discriminării
	4. Sprijinirea trecerii la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele
	5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
	6. Protejarea și conservarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
GUVERNANȚA	7. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor apărute în infrastructura rețelelor importante
	9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a discriminării
GUVERNANȚA	2. Îmbunătățirea accesului, utilizării și calității tehnologiilor informatice și de comunicare
	11. Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și părților interesate și o administrație publică eficientă

Cuantificarea nevoilor socio-economice și a deficitelor structurale ale României, efectuată în cadrul exercițiului de analiză, arată clar că o absorbție completă a FESI poate satisface în perioada 2014-2020 doar o parte dintre acestea, date fiind: Cu toate acestea, între factorii identificați în analiză care au contribuit la determinarea distribuției la nivel înalt a resurselor se numără:

- capacitatea limitată de absorbție a întreprinderilor și furnizorilor din domeniul inovării, care reflectă totuși structura sectorului și distribuția bazei economice, a orientării spre creștere și a locurilor de muncă;
- măsura în care opțiunile României referitoare la investiții sunt predeterminate de acquis, precum și obligațiile față de instituțiile internaționale de finanțare, care necesită punerea unui accent puternic pe proiectele legate de transporturi și de apă.

În plus, distribuția resurselor este condiționată, într-o anumită măsură, de normele privind concentrarea tematică și de specificul fiecăruia dintre cele cinci fonduri FESI.

În cadrul acestui pachet de constrângeri, opțiunea pozitivă a României a fost aceea de a utiliza FESI pentru a realiza o evoluție echilibrată a economiei și a societății, având în vedere în mod deosebit dificultățile de natură teritorială care stau în calea generării de creștere și de locuri de muncă în regiunile mai puțin dezvoltate ale țării:

- aproximativ 19,34 % din alocarea națională din cadrul FEDR se alocă pentru OT1 - CDI; OT2 - TIC; și OT3 – Competitivitate și 0,76% FEADR pentru OT1
- în plus, aproximativ 32,17 % din resursele FEADR vor contribui la OT3, vizând creșterea competitivității economiei rurale și a pescuitului.
- OT4, referitor la trecerea la emisii scăzute de dioxid de carbon, va constitui un obiectiv major și va atrage 29,57 % din alocarea națională FEDER și 4,73% din alocarea națională din cadrul FEADR.
- în sectorul mediului, aproximativ 6,9 % din FC vor fi dedicate OT 5, iar la OT 6 vor contribui atât FEDR, cu 4,83 %, cât și FC, cu 39,49 %, 30,8% FEADR pentru OT5 și OT6.
- Reflectând deficitul infrastructural al României, dar și rolul esențial al acestuia în susținerea dezvoltării, 23% din pachetul total din cadrul FESI se alocă pentru OT7 - Transporturi durabile (31,39 % din alocarea națională din cadrul FEDR și 53,69% din alocarea din cadrul FC).
- Aproximativ 26,44% din alocarea națională din cadrul FSE se dedică OT8 - Ocuparea forței de muncă, contribuind și la realizarea OT1 prin consolidarea competențelor în sectorul cercetării și dezvoltării și la OT2 prin consolidarea competențelor digitale ale forței de muncă și 6,61% din alocarea FEADR.
- Aproximativ 23,75% din alocarea națională din cadrul FSE va viza OT9 - Incluziune socială, inclusiv serviciile sociale, iar încă 25,04% vor viza OT10 - Educație. Investițiile de susținere a infrastructurii sociale și educaționale vor fi finanțate din FEDR, cu o contribuție de 8,43% pentru aceste două obiective, 22,71% resurse FEADR pentru OT9 și OT10
- Aproximativ 18,05% din alocarea națională FSE, se dedică OT11 - Capacitate/eficiență instituțională, care se completează printr-o investiție în serviciile de e-guvernare în cadrul OT2, 2,23% resurse FEADR pentru OT 11 (provenind din Asistența Tehnică).

Provocarea 1 în materie de dezvoltare - „Competitivitatea”

Pentru a aborda această provocare, se va urmări o abordare multidimensională a intervențiilor în cadrul **Obiectivelor tematice 1, 2 și 3.**

Conceptul de competitivitate se aplică atât la nivel național, în ceea ce privește menținerea sau sporirea activităților economice, cât și la nivelul întreprinderilor care funcționează în contextul unor piețe deschise, în scopul păstrării sau al creșterii cotei de piață. În vederea creării de noi locuri de muncă, sunt necesare îmbunătățirea capacității de stimulare a inovării, cercetării și dezvoltării în cazul produselor, serviciilor, a proceselor și modelelor comerciale și sociale, precum și îmbunătățirea mediului de afaceri și a capacității de implementare a lanțurilor valorice pe scară largă, și, prin urmare, a creării de legături în interiorul și în afara țării.

Obiectivul tematic nr. 1: Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării

În cadrul acestui obiectiv tematic au fost stabilite intervenții din Fonduri ESI care să contribuie la atingerea principalului obiectiv — **Îmbunătățirea condițiilor de cercetare și dezvoltare, urmărindu-se în special ca nivelurile combinate ale investițiilor publice și private din acest sector să ajungă la 2% din PIB**. Acest lucru va fi realizat prin susținerea inovării în cadrul întreprinderilor, precum și prin consolidarea capacităților pentru excelență în cercetare și inovare și pentru schimbări tehnologice. În zonele rurale, inovarea și baza de cunoaștere vor fi consolidate prin cooperarea între sectoarele agricol, alimentar și forestier și alți actori, precum și prin crearea de clustere și rețele și utilizarea serviciilor de consultanță.

Componenta CDI a PO Competitivitate va fi dezvoltată în condiții de sinergie și complementaritate cu Planul Național privind CDI și, de asemenea, în sinergie cu Programul european privind CDI, Orizont 2020. Cercetarea finanțată prin FEADR va fi în sinergie cu programul Orizont 2020, care este din ce în ce mai mult axat pe probleme practice și care va oferi sprijin financiar pentru noile abordări interactive și aplicate, ca și pentru rețelele tematice și proiectele în largi parteneriate. În cadrul Planului Național de CDI, bugetul de stat va sprijini cercetarea fundamentală și de frontieră, în completarea Fondurilor ESI care vizează sprijinul pentru cercetare aplicată și inovare în afaceri. Sinergia va fi, de asemenea, asigurată prin acțiuni comune de CDI, cu criterii de eligibilitate complementare. Un nou tip de finanțare „Partenertiate pentru transferul de cunoștințe” va fi folosit în PO Competitivitate pentru a lega întreprinderile de servicii de sprijin pentru inovare și pentru a le oferi acces la facilități de cercetare, inclusiv la infrastructuri dezvoltate sau modernizate în perioada 2007-13.

Nevoi de dezvoltare	Priorități propuse pentru finanțare
<ul style="list-style-type: none">➤ crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern, care să se concentreze asupra nevoilor economiei, schimbărilor sociale și tehnologiilor în care România are potențial de clasă mondială, în conformitate cu principiile specializării inteligente și pentru a crește gradul de comercializare și internalizare a cercetării;➤ promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii care să fie în legătură cu toate formele de sprijin, financiar, managerial, tehnic, creator, pentru a valorifica potențialul latent care există în rândul populației și firmelor din	<ul style="list-style-type: none">• sprijinirea investițiilor private în CDI și a cercetării colaborative dintre întreprinderi și organizații de cercetare, pentru a încuraja transferul de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe avansate în CDI și pentru a permite dezvoltarea de produse și servicii bazate pe CDI în sectoarele economice cu potențial de creștere;• promovarea instrumentelor financiare menite să susțină riscul investițiilor private în cercetare și inovare și să stimuleze start-up-urile și spin-off-urile inovatoare;• dezvoltarea infrastructurii de cercetare publice și private, atât ca parte a unor clustere existente/emergente, centre de excelență și alte tipuri de structuri de cercetare (naționale/regionale/europene), cât și în domenii specifice identificate ca prioritare, pe baza existenței unui potențial și/sau a unui avantaj competitiv, cum ar fi sănătatea;• deblocarea potențialului de excelență în cercetare și inovare prin crearea de sinergii cu acțiunile de cercetare, dezvoltare și inovare ale programului Orizont 2020.• crearea și dezvoltarea unei infrastructurii suport pentru inovare și transfer tehnologic, publice și private, mai ales în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, în concordanță cu principiul specializării inteligente

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
România.	<ul style="list-style-type: none"> servicii de consultanță pentru fermieri, în vederea îmbunătățirii performanțelor economice și de mediu; încurajarea colaborării dintre fermieri/întreprinderi în agricultură, sectorul forestier, industria alimentară, educație și cercetare, în vederea utilizării rezultatelor unor proiecte pilot, pentru a dezvolta noi, practici, procese și tehnologii, ca aplicare a soluțiilor cercetării și inovării; înființarea unor grupuri operative (fermieri, cercetători, consultanți), care vor participa la Parteneriatul European pentru Inovare „Productivitatea și durabilitatea agriculturii”. crearea și oferirea de servicii de consultanță în sectorul de pescuit; colaborarea între pescari/fermieri din domeniul acvaculturii și oameni de știință.

Sinergia cu alte obiective tematice

Prioritățile propuse pentru finanțare în cadrul **obiectivului tematic nr. 1** se vor sincroniza în principal cu intervențiile care abordează **modelele antreprenoriale și de afaceri** din cadrul **obiectivului tematic nr. 3**, dar și cu măsurile care vizează **ocuparea forței de muncă, educația și competențele** din cadrul **obiectivelor tematice nr. 8 și 10**, precum și cu măsurile cuprinse în **Agenda Digitală**, abordate în cadrul **obiectivului tematic nr. 2**. FEADR prin intermediul priorității de dezvoltare rurală 1 va contribui la acest obiectiv tematic.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Niveluri mai mari de investiții în CDI, atât în sectorul public, cât și în cel privat; un transfer mai intens al rezultatelor cercetării în aplicații comerciale; o distribuție mai bună a activității CDI în toate regiunile României.

FEADR: Creșterea numărului de acțiuni de cooperare și creare de Grupuri Operaționale pentru Parteneriat European în domeniul inovării pentru productivitatea și durabilitatea agriculturii.

FEMP: Îmbunătățirea performanței economice și de mediu, prin dezvoltarea de produse, practici, procese și tehnologii inovatoare.

Obiectivul tematic nr. 2 — Îmbunătățirea accesului, utilizării și calității tehnologiilor informatice și de comunicare

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
➤ consolidarea mediului de afaceri digital	<ul style="list-style-type: none"> acțiuni pentru promovarea adoptării de către întreprinderi a TIC, inclusiv a aplicațiilor și a inovațiilor în domeniul comerțului electronic; acțiuni pentru dezvoltarea de instrumente de e-Guvernare pentru întreprinderi și cetățeni (e-Guvernare 2.0); acțiuni pentru dezvoltarea sistemului de „cloud computing” și tehnologii de colaborare media sociale; acțiuni pentru furnizarea de servicii publice moderne online care să asigure interoperabilitatea diferitelor sisteme neintegrate în cadrul sectoarelor și regiunilor, precum și la nivel național (se va promova coordonarea și eficiența sporită a utilizării resurselor publice) și accesul la standarde deschise pentru creșterea transparenței și a eficienței administrative; acțiuni de asigurare a securității rețelelor și sistemelor; acțiuni pentru modernizarea vâmlor prin îmbunătățirea sistemelor și echipamentelor TI.

Sinergia cu alte obiective tematice

Prioritățile propuse pentru finanțare în cadrul **obiectivului tematic nr. 2** trebuie sincronizate cu cele care abordează ocuparea forței de muncă, educația și competențele care privesc forța de muncă actuală și viitoare în cadrul **obiectivelor tematice nr. 1, 3, 10 și 11 și OT 7** pentru a spori operabilitatea autorităților vamale

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Piețe mai dinamice și mai competitive pe întreg teritoriul României, cu câștiguri asociate pentru consumatori, rezultate din creșterea gradului de utilizare a comerțului electronic; îmbunătățirea serviciilor publice și reducerea sarcinii administrative, atât pentru întreprinderi, cât și pentru cetățeni, rezultată din implementarea programului e-government 2.0.

Obiectivul tematic nr. 3 - Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii

În cadrul acestui obiectiv tematic au fost stabilite intervenții din Fonduri ESI care să contribuie **la creșterea competitivității IMM-urilor**, deoarece acestea reprezintă coloana vertebrală a economiei și sunt factori-cheie ai dezvoltării economice, ai creării de locuri de muncă și ai coeziunii sociale. Acest scop va fi realizat prin sprijinirea investițiilor în spiritul antreprenorial, în exploatarea comercială a noilor idei și a rezultatelor cercetării, prin furnizarea de servicii de consiliere în domeniul afacerilor, precum și sprijinirea dezvoltării instrumentelor online. Intervențiile pentru îmbunătățirea competitivității sectorului agricol vor ajuta la asigurarea unei producții alimentare viabile în UE și vor contribui la crearea și păstrarea locurilor de muncă, precum și la creștere economică în zonele rurale.

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none">➤ extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, ale sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare, în special sectorul autovehiculelor; ale produselor și serviciilor TIC; ale procesării alimentelor și băuturilor;➤ transformarea sectoarelor tradiționale ale României — sănătate/produse farmaceutice; sănătate-turism și ecoturism; textile/pielărie; lemn/mobilier; industrii creative; energie/managementul mediului — și în agricultură, silvicultură și pescuit, unde există potențial de creștere a valorii adăugate sau pentru susținerea activității pe termen mediu, prin exploatarea nișelor specializate sau prin creșterea competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței;➤ restructurarea și consolidarea exploatațiilor agricole pentru a îmbunătăți competitivitatea și durabilitatea acestora, împreună cu adoptarea de către acestea a unor practici agricole și de gestionare a terenurilor moderne și inovatoare; Îmbunătățirea la competitivității și a spiritului antreprenorial în domeniul pescuitului și acvaculturii	<ul style="list-style-type: none">• acțiuni de îmbunătățirea a productivității IMM-urilor și de crearea condițiilor pentru oportunități de dezvoltare și pentru inovare, inclusiv susținerea investițiilor tehnologice avansate, aplicarea proiectării și altor aptitudini creative, consolidarea accesului la sprijinul pentru planificarea afacerilor, la consultanță tehnică, piețe internaționale;• acțiuni pentru îmbunătățirea accesului la finanțare, inclusiv prin oferirea unei game adecvate de instrumente financiare;• acțiuni pentru alăturarea în rețea a întreprinderilor, în vederea consolidării schimburilor de cunoștințe și a consolidării participării acestora în cadrul lanțurilor de aprovizionare, inclusiv cele la scară internațională;• acțiuni integrate – site-uri, competențe, sprijin pentru investiții – în vederea atragerii de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României.• acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a fermelor (inclusiv livezile), facilitarea restructurării și modernizării agriculturii, pentru creșterea participării și orientării către piețe, precum și pentru diversificarea activităților agricole, cu un accent deosebit pe inovare și pe creșterea valorii adăugate (de exemplu, utilizarea energiei regenerabile în agricultură);• acțiuni de facilitare a schimbării între generații, inclusiv a încuraja instalarea tinerilor agricultori calificați• acțiuni de îmbunătățire și adaptare a infrastructurii agricole și forestiere, cum ar fi drumurile de acces la exploatațiile agricole și forestiere;

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<p>➤ îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri în ceea ce privește disponibilitatea resurselor financiare pentru investiții, transparența și predictibilitatea politicilor și proporționalitatea administrației și a procesului de reglementare, inclusiv prin îmbunătățirea utilizării TIC de către autorități;</p> <p>➤ liberalizarea piețelor din sectorul public și exploatarea acestora ca mijloace de stimulare a unor noi piețe, a formării unor noi întreprinderi și de intensificare a activităților economice, cu precădere în regiunile mai puțin dezvoltate ale României;</p> <p>➤ atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României și pentru zonele sale rurale, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, siturile, competențele și sprijinirea investițiilor;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • atragerea tinerilor formați în mod corespunzător în sectorul agricol; • acțiuni pentru creșterea valorii adăugate generate de sectorul pomiculturii, printr-o abordare integrată în cadrul lanțului valoric; • acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a producătorilor primari, printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul alimentară și în circuitele scurte de aprovizionare; • acțiuni de sprijinire a activităților de prevenire și gestionare a riscurilor agricole, inclusiv prin fonduri mutuale; • acțiuni de sprijinire a creșterii și modernizării industriei agro-alimentare, întărirea capacității sale de a adăuga valoare produselor agricole, de a respecta standardele europene și de a răspunde așteptărilor consumatorilor; • acțiuni pentru sprijinirea prelucrării locale și marketingului pentru produsele agricole; • acțiuni pentru facilitarea accesului la finanțare, prin oferirea unei game adecvate de instrumente financiare; • investiții în sectorul acvaculturii: noi unități, modernizarea unităților existente, diversificarea speciilor cu potențial de piață demonstrat, îmbunătățirea potențialului siturilor de acvacultură; • promovarea de noi surse de venit în interiorul sectorului (activități de procesare, de marketing); • investiții în porturi pescărești, adăposturi, debarcadere și centre de primă vânzare; • îmbunătățirea condițiilor de muncă legate de sănătatea și siguranța la bordul navelor de pescuit în apele interioare și maritime; • sprijin pentru înființarea, organizarea și funcționarea lanțului producători-procesatori-comercianți; • activități de dezvoltare de capacități pentru punerea în aplicare a Cadrului pentru Strategia Marină, Managementului Integrat al Zonei de Coastă și Planificării Speciale Maritime, în contextul special al exploatarea durabile a apelor marine și a zonelor de coastă ale Mării Negre; • acțiuni de raționalizare a reglementărilor și de reducere a poverii birocratice asupra întreprinderilor; • restaurarea și valorificarea patrimoniului cultural, inclusiv valorificarea potențialului local specific turismului, reabilitarea zonelor istorice (urbane), valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, măsuri pentru mediul urban (inclusiv reabilitarea siturilor industriale poluate, infrastructura sport/multifuncțională a centrelor culturale) • acțiuni de îmbunătățire a dezvoltării locale, bazate pe produsele și serviciile culturale locale, inclusiv prin intermediul instrumentelor de e-cultural

Sinergia cu alte obiective tematice

Prioritățile propuse pentru finanțare în cadrul **obiectivul tematic nr. 3** se vor sincroniza cu precădere cu cele care abordează **ocuparea forței de muncă, educația și competențele**, care privesc forța de muncă actuală și cea viitoare în cadrul **obiectivelor tematice nr. 8 și 10**, precum și cu măsurile privind **eficiența energetică și economia cu emisii scăzute de carbon** din cadrul **obiectivului tematic nr. 4**.

Nu în ultimul rând, un aspect important este complementaritatea cu **obiectivul tematic nr. 11**, în vederea reducerii birocrăției și costurilor administrative ca impedimente în calea operatorilor economici. Prioritățile de dezvoltare rurală 2 și 3 din FEADR vor contribui la acest OT.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Dezvoltarea durabilă a economiei românești, reflectată în creșterea activității economice informale și a ocupării forței de muncă în toate regiunile mai puțin dezvoltate din România; un procent mai mare de ocupare a forței de muncă în sectoarele competitive din industrie și în sectoarele de servicii cu valoare adăugată mai mare; o contribuție mai mare la creștere și ocuparea forței de muncă din partea IMM-urilor; dezvoltarea comerțului internațional; îmbunătățirea sustenabilității mediului în sectorul afacerilor.

FEADR: Productivitatea crescută și o valoare adăugată sporită în sectoarele agricultură, silvicultură și industrie alimentară; reducerea polarizării în exploatarea agricole; îmbunătățirea securității alimentare, pondere crescută a fermelor gestionate de tineri agricultori calificați.

FEMP: Sectoare mai durabile punct de vedere economic și mai diversificate în domeniul pescuitului; volum crescut și o valoare adăugată sporită în producție și prelucrare; conexiuni mai bune cu piețele din România și nu numai; standarde îmbunătățite în acvacultură și respectarea legislației de mediu; creșterea siguranță la bordul navelor de pescuit în apele interioare și maritime; beneficii ale consumatorilor din îmbunătățirea varietății și calitatății ofertei.

Provocarea 2 în materie de dezvoltare - „Oamenii și societatea”

Pentru a răspunde acestei provocări, se va utiliza o abordare multidimensională pentru intervențiile în cadrul **Obiectivelor Tematice 8, 9 și 10.**

Asigurarea disponibilității unei forțe de muncă pregătite pentru satisfacerea nevoilor întreprinderilor și sectoarelor în creștere, precum și creșterea atractivității regiunilor ca amplasamente pentru investiții vor juca un rol important în promovarea antreprenoriatului/activităților de ocupare pe cont propriu, cu impact direct asupra ocupării și mobilității forței de muncă.

Se așteaptă ca acțiunile pentru dezvoltarea de noi afaceri și de întreprinderi sociale prestatoare de servicii publice, cu precădere în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, să consolideze **incluziunea socială și să contribuie la reducerea sărăciei.**

În domeniul educației și formării, disponibilitatea competențelor și a experienței este fundamentală pentru concretizarea creșterii pe termen scurt și lung, cu precădere în cazul sectoarelor bazate pe cunoaștere intensivă.

Obiectivul tematic nr. 2: Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității TIC;

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse de finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none">➤ îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea de instrumente de tehnologie a informației și comunicării (TI&C), în cadrul platformelor e-sănătate, e-asistență socială,➤ exploatarea TIC ca instrument pentru modernizare.	<ul style="list-style-type: none">• creșterea utilizării e-incluziune și a TIC în educație și sănătate prin:<ul style="list-style-type: none">- îmbunătățirea calității educației prin activități curriculare și extracurriculare bazate pe TIC, cu ajutorul instrumentelor de acces deschis, cum ar fi OER și instrumentele sociale Web 2.0;- asigurarea interoperabilității sistemelor informatice medicale și introducerea sistemelor de telemedicină accesibile, care urmează să fie utilizate în relațiile pacient-doctor; și- dezvoltarea sistemului de e-asistență socială [prin actualizarea sistemului SAFIR + actualizarea sau dezvoltarea celor două componente (public și restricționată) ale registrului de furnizori de servicii], contribuții TIC (software, hardware) pentru creșterea gradului de colectare a datelor, monitorizarea și evaluarea în domeniul asistenței sociale.

Sinergia cu alte obiective tematice

Prioritățile de finanțare propuse în cadrul obiectivului tematic nr. 2 trebuie să fie sincronizate cu cele care abordează educația și competențele care privesc forța de muncă actuală și viitoare, sănătatea și cultura, în cadrul obiectivelor tematice 8, 9 și 10.

Rezultate așteptate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele așteptate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: *Servicii îmbunătățite în sectoarele educație, sănătate*

Obiectivul tematic nr. 11: Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă.

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse de finanțare Program</i>
➤ reformarea managementului resurselor umane în sistemele educaționale și de sănătate	<ul style="list-style-type: none">• dezvoltarea capacității administrative a profesioniștilor care lucrează în sectorul de educație, atât la nivel central și local, în ceea ce privește asigurarea calității, al sistemelor de monitorizare și de evaluare• dezvoltarea capacității decidenților de la nivel național și local în elaborarea și implementarea politicilor bazate pe dovezi, din perspectiva progresului reformei în domeniul sănătății și al procesului de descentralizare

Rezultate așteptate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele așteptate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FSE: *Capacitate îmbunătățită în evaluarea impactului politicilor educaționale și de sănătate*

Obiectivul tematic nr. 8: Promovarea sustenabilității și calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă

În cadrul acestui obiectiv tematic, au fost stabilite intervenții din Fonduri ESI care să contribuie la **atingerea obiectivului de creștere la 70% a ratei naționale de ocupare a forței de muncă, procent asumat de către România prin PNR**. Acest lucru va fi realizat prin abordarea ocupării într-o manieră integrată, atât din perspectiva educației și formării profesionale, cât și a oportunităților de angajare, precum și prin concentrarea asupra grupurilor-țintă celor mai afectate de pe piața muncii (tinerii care nu au un loc de muncă, nu urmează un program educațional sau de formare, persoanele în vârstă, femeile, populația rurală), în concordanță cu principalele nevoi de dezvoltare.

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare Program</i>
<ul style="list-style-type: none">➤ creșterea oportunităților de ocupare;➤ integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor care nu au un loc de muncă, nu urmează un program educațional sau de formare (NEETs);➤ acces la ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactive, cu accent pe femei, tineri și lucrători mai în vârstă, cetățeni români de etnie romă, persoane cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile;	<ul style="list-style-type: none">• dezvoltarea unei abordări multi-dimensionale (ex. elaborarea de planuri de carieră, consiliere, furnizarea de servicii personalizate, instruire, stagii/ ucenicie, mecanism de căutare de locuri de muncă, căutarea de locuri de muncă în funcție de profil etc) pentru susținerea reintegrării tinerilor care nu dețin un loc de muncă, nu urmează o formă de educație sau formare profesională (NEET), cu oportunități de educație, formare și angajare;• acțiuni pentru stimularea ocupării tinerilor, cu prioritate în regiunile în care șomajul în rândul tinerilor este mare, incluzând prime de mobilitate, stimulente financiare, orientări în carieră și consiliere în domeniul afacerilor;• o combinație de acțiuni dedicate și integratoare (mainstreaming), pentru îmbunătățirea accesului pe piața forței de muncă a femeilor, a lucrătorilor mai în vârstă, a persoanelor de etnie romă, a persoanelor cu dizabilități și a persoanelor cu un nivel scăzut de educație și de calificare, inclusiv a celor din mediul rural;• stabilirea unor măsuri active și preventive pe piața forței de muncă, luând în considerare disparitățile regionale și teritoriale specifice;

Nevoi de dezvoltare	Priorități propuse pentru finanțare Program
<ul style="list-style-type: none"> ➤ reducerea disparităților regionale și teritoriale și intensificarea mobilității forței de muncă; ➤ îmbunătățirea alinierii ocupării și a serviciilor de dezvoltare a forței de muncă la nevoile în schimbare ale pieței muncii; ➤ diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii, pentru a atrage ocuparea forței de muncă și crearea de firme în domeniu conversia în activități non-agricole, diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă; ➤ modernizarea sistemului public de ocupare a forței de muncă și întărirea capacității administrative a acestuia în a furniza măsuri de ocupare active și preventive și servicii de calitate. 	<ul style="list-style-type: none"> • acțiuni de creștere a adaptabilității și mobilității muncii; • sprijinirea acțiunilor de angajare, cum ar fi consilierea individuală, formarea la locul de muncă și încurajarea antreprenoriatului, luând în considerare structura distinctă a ocupării forței de muncă din România; • sprijin pentru măsurile de îmbătrânire activă; • sprijin pentru mecanismul de căutare a locurilor de muncă și un cadru pentru angajarea persoanelor afectate de restructurarea industrială și, în special, a celor din comunitățile agricole și de pescuit afectate de reducerea ocupării forței de muncă, reducere care este de natură să însoțească creșterea competitivității; • furnizarea de servicii de ocupare a forței de muncă și servicii de dezvoltare a forței de muncă¹⁷⁶, funcție de nevoile în schimbare ale pieței muncii cu un accent special pe sectoarele de creștere competitive și/ sau sectoarele tradiționale cu potențial de creștere, precum și funcție de potențialul de creștere regional/ local (evidențiat în Planurile de Dezvoltare Regională) • sprijinirea acțiunilor de ocupare pe cont propriu, antreprenoriat și creare de afaceri, inclusiv prin instrumente financiare • crearea de noi unități de prelucrare; • crearea de noi întreprinderi mici prin acordarea de sprijin pentru demararea afacerilor în cazul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici din afara domeniului agricol, precum și pentru dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale. • diversificarea sectorului de pescuit și a acvacultură prin sprijinirea creării de noi întreprinderi mici și crearea de locuri de muncă în domeniu; • promovarea unor surse noi de venit în afara sectorului (mediu, turism, activități educaționale). • Întărirea capacității Serviciului Public de Ocupare

Sinergiile cu alte obiective tematice

Prioritățile de finanțare propuse în cadrul acestui obiectiv tematic se vor sincroniza cu intervențiile din domeniul incluziunii sociale și educației din cadrul **obiectivelor tematice 9 și 10**, contribuind împreună la dezvoltarea unor resurse umane incluzive, cu un nivel înalt de calificare și competențe adaptate nevoilor pieței muncii.

De asemenea, acest obiectiv va trebui să fie sincronizat și cu **obiectivele tematice 1 și 3**, în vederea abordării sectoarelor identificate ca având potențial de creștere.

Nu în ultimul rând, pentru succesul priorităților propuse este foarte importantă complementaritatea cu **obiectivul tematic nr. 11** în vederea valorificării rezultatelor intervențiilor de e-Guvernare din cadrul acestui obiectiv tematic.

FEADR, prin prioritatea nr. 6 privind dezvoltarea rurală, va contribui la acest obiectiv tematic.

Rezultate așteptate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele așteptate prin utilizarea Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR, FSE, FEADR și FEMP: *Activitate economică sporită și un grad mai mare de ocupare a forței de muncă, în special în regiunile mai puțin dezvoltate ale României și în zonele rurale.*

¹⁷⁶ În cadrul OT nr. 8 vor fi finanțate măsuri pentru dezvoltarea forței de muncă care vizează șomerii pe termen lung, inactivii, iar în cadrul OT nr. 10 (LLL) vor fi finanțate măsuri care vizează persoanele care au un loc de muncă.

FSE: Participare crescută pe piața muncii, în special în regiunile mai puțin dezvoltate și în zonele rurale din România; termeni și condiții mai bune pentru angajați, cu accent special pe sectoarele de creștere competitive și/ sau sectoarele tradiționale cu potențial de creștere, precum și funcție de potențialul regional/ local de creștere și pe piețele formale ale muncii pe teritoriul României; o tranziție mai bună a tinerilor între educație și piața muncii; statut îmbunătățit al grupurilor dezavantajate pe piața muncii, îndeosebi pentru femei, lucrătorii mai în vârstă, șomerii pe termen lung, persoanele inactive, persoanele de etnie romă, calitate îmbunătățită a SPO.

FEADR: Pondere crescută a sectoarelor secundar și terțiar în economia națională

FEMP: Grad de diversificare mai mare a activității economice în sectoarele de pescuit și în zonele de pescuit din România.

Obiectivul tematic nr. 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare

Intervențiile din fondurile ESI vor contribui la atingerea obiectivului asumat de către România în baza PNR referitor **la reducerea cu 580.000 a numărului persoanelor cu risc de sărăcie sau excluziune socială până în anul 2020, față de 2008.**

Nevoi de dezvoltare	Priorități propuse pentru finanțare
<ul style="list-style-type: none"> ➤ reducerea incidenței sărăciei și excluziunii sociale în rândul grupurilor vulnerabile identificate; ➤ îmbunătățirea accesului la servicii sociale și a calității acestora, cu precădere în zonele rurale și în zonele urbane defavorizate, precum și creșterea contribuției acestora la combaterea sărăciei, excluziunii sociale și problemelor sociale; ➤ îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii în vederea promovării dezvoltării economice și reducerii sărăciei în așezările rurale, inclusiv în zonele piscicole; ➤ îmbunătățirea incluziunii sociale a persoanelor care locuiesc în zonele rurale și în enclavile urbane, care se confruntă cu nivel ridicat de privațiuni prin utilizarea unor abordări integrate prin aplicarea 	<ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, durabil, la prețuri accesibile și de înaltă calitate, beneficii și servicii sociale pentru toate grupurile vulnerabile, inclusiv tipuri de servicii preventive, integrate și inovatoare, în scopul de a combate sărăcia și problemele de incluziune socială, dezvoltarea tehnică și îmbunătățirea abilităților și competențelor profesioniștilor și practicienilor din administrația locală, din alte agenții publice și din ONG-uri; • acțiuni integrate pentru a răspunde nevoilor persoanelor, grupurilor și comunităților vulnerabile, inclusiv acțiuni de îmbunătățire a participării la educație, la integrarea pe piața forței de muncă, accesul la locuințe, servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării; • Întărirea capacității furnizorilor de servicii, publici și privați, în oferirea de servicii de calitate la nivelul comunității pentru copii, persoane cu dizabilități, persoane cu probleme psihice și persoane în vârstă (în special în zonele mai puțin dezvoltate) • exploatarea potențialului inovativ al modelelor economiei sociale (inclusiv locuri de muncă protejate pentru persoanele vulnerabile) de a soluționa provocări societale și/ sau de a sprijini integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și tranziția lor către modelele de afaceri, dezvoltarea de servicii locale, în cazul în care modelele de pe piață nu reușesc să obțină rezultate satisfăcătoare, creând astfel locuri de muncă și facilitând incluziunea socială; • dezvoltarea unei culturi pro-active, participative și orientate către voluntariat în cadrul publicului larg și al persoanelor asistate social și încurajarea abordărilor parteneriale în combaterea sărăciei; • îmbunătățirea accesului la asistența medicală de calitate și la tratamente, inclusiv la asistența medicală de urgență, asistența medicală primară, dezvoltarea de servicii medicale și de asistență socială integrate, inclusiv la nivel de comunitate, cu accent pe serviciile oferite în ambulatoriu și dezvoltarea îngrijirii medicale primare integrate de specialitate, cu suport prin telemedicină; • Furnizarea de programe de screening pentru cele mai importante cinci patologii (cancer, boli cardiovasculare, diabet, boli psihice, boli rare) • îmbunătățirea gradului de conștientizare publică, a informării și educării pe probleme sociale și de sănătate, inclusiv combaterea discriminării romilor, prevenirea violenței în familie, a abuzului de substanțe și a traficului de persoane; • îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor profesioniștilor din sectorul de sănătate, ca o condiție prealabilă pentru creșterea calității serviciilor;

Nevoi de dezvoltare	Priorități propuse pentru finanțare
<p>LEADER sau a modelelor de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității</p> <p>➤ îmbunătățirea rezultatelor în materie de sănătate, cu predilecție în domeniul sănătății mamei și a nou-născutului și al celor cinci patologii care reprezintă cauza majorității deceselor la adulți;</p> <p>➤ îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informației și comunicației (TIC) în cadrul e-sănătate, e-asistență socială</p>	<ul style="list-style-type: none"> • promovarea responsabilității sociale prin creșterea gradului de conștientizare publică, diseminarea de informații și bune practici • dezvoltarea infrastructurii de servicii sociale, cu accent pe infrastructura la nivelul comunității. • sprijinirea tranziției de la îngrijirea instituțională la servicii oferite de comunitate ex.: case protejate, case de tip familial, îngrijirea la domiciliu, centre de îngrijire de zi, servicii comunitare de sănătate și asistență socială integrate, centre de tip respiro, oferite de furnizorii de servicii publici și privați, inclusiv prin acordarea de sprijin dedicat pentru infrastructura necesară centrelor integrate de îngrijire la nivelul comunității; • Investiții în spitale și alte elemente de infrastructură din domeniul sănătății publice (servicii ambulatorii, centre multifuncționale); • sprijin pentru regenerarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din zonele urbane, inclusiv în cadrul Dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, inclusiv sprijin pentru economia socială; • încurajarea dezvoltării locale a zonelor rurale prin investiții în infrastructura mică prin înființarea/îmbunătățirea serviciilor locale de bază pentru populația rurală (de exemplu, infrastructura educațională și socială inclusiv cea din domeniul agricol și a investițiilor în protejarea patrimoniului cultura). • promovarea strategiilor de dezvoltare locală la nivelul comunității (LEADER).

Sinergiile cu alte obiective tematice

Prioritățile propuse în cadrul acestui obiectivul tematic trebuie să fie sincronizate cu măsurile care abordează cercetarea, spiritul antreprenorial și modelele de afaceri din cadrul **obiectivelor 1 și 3**, cu accent asupra sectoarelor cu potențial de creștere (acolo unde este cazul), cu măsurile pentru ocuparea forței de muncă și pentru educație din cadrul **obiectivelor tematice 8 și 10**, precum și cu intervențiile de consolidare a capacității administrației locale în cadrul **obiectivului tematic nr. 11** și e-Governarea finanțată în cadrul **obiectivului tematic nr. 2**.

Investițiile în infrastructura de sănătate (renovare/reabilitare) vor fi corelate cu măsurile prevăzute în cadrul Obiectivului Tematic 4 ce au ca scop îmbunătățirea eficienței energetice și reducerea costurilor.

În ceea ce privește investițiile în infrastructura de scară mică (drumuri, alimentare cu apă și infrastructura de canalizare) în zonele rurale, finanțate din FEADR, (prioritatea de dezvoltare rurală nr. 6, care corespunde cu obiectivul tematic nr. 9) se va aborda strategic cu infrastructura rutieră (în cadrul obiectivului tematic nr. 7) și în infrastructura de alimentare cu apă, finanțată de FC. Investițiile în infrastructura de educație din zonele rurale, finanțate din FEADR (în cadrul obiectivului tematic nr. 9) vor asigura sinergia cu FSE și cu FEDR (în cadrul obiectivului tematic nr. 10).

Rezultate așteptate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele așteptate prin utilizarea Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR și FSE: *Servicii sociale și de sănătate îmbunătățite, precum și rezultate în domeniul sănătății mai bune, în special în regiunile mai puțin dezvoltate ale României; mediul fizic, infrastructura economică a comunităților defavorizate din zonele urbane îmbunătățite*

FSE: *Reducerea substanțială a incidenței sărăciei, în special în rândul copiilor, populației de etnie romă și altor grupuri defavorizate; rezultate mai bune pentru persoanele care au fost instituționalizate în trecut și care se mută în comunitate; oportunități de lucru mai bune pentru persoanele vulnerabile/ defavorizate*

FEADR: *Pondere crescută a populației rurale care beneficiază de infrastructură și de servicii mai bune.*

Obiectivul tematic nr. 10: Investiții în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții

În cadrul acestui obiectiv tematic, intervențiile din fondurile ESI vor contribui la consolidarea competențelor și abilităților copiilor, tinerilor și adulților din România, în vederea adaptării continue la interesele și potențialul individual, precum și la nevoile pieței muncii. Obiectivele sunt destinate prevenirii și reducerii ratei de părăsire timpurie a școlii până la 11,3%, creșterii la 26,7% a frecvenței și absolvirii învățământului terțiar, precum și promovării, diversificării și creșterii participării adulților în activități de învățare pe tot parcursul vieții până la 10%. Aceste obiective au fost asumate de România în cadrul PNR.

<i>Principalele nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ îmbunătățirea accesului, participării și calității corespunzătoare educației și îngrijirii timpurii; ➤ consolidarea accesibilității, calității și rezultatelor educaționale în cadrul învățământului obligatoriu; ➤ creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial; ➤ intervenții intensive în vederea adresării nevoilor educaționale specifice grupurilor aflate în risc de excludere (copii din medii socio-economice defavorizate, persoane de etnie romă, persoane cu nevoi educaționale speciale etc.); ➤ îmbunătățirea calității și relevanței învățământului profesional și tehnic, (atât al celui inițial cât și continuu), inclusiv cel inițial, și a învățământului terțiar la nevoile pieței forței de muncă; ➤ îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta; ➤ îmbunătățirea accesului și a calității ofertei de învățare pentru adulți, cu accent pe competențele de bază și pe transversale relevante; ➤ încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale (formare pe termen scurt/inițială) în cadrul sectoarelor agricultură și sectorul alimentar ➤ exploatarea TIC în educație, ca o factor de modernizare; 	<ul style="list-style-type: none"> • creșterea participării, accesibilității și calității educației și îngrijirii timpurii (0-6 ani), cu precădere pentru copiii în vârstă 0-3 ani, în special pentru grupurile cu risc crescut de PTS, cu populație de origine romă; • implementarea unor măsuri de prevenire, intervenție și compensare pentru reducerea PTS, inclusiv sprijin individualizat pentru elevii expuși riscului de PTS; integrarea egalității de șanse și a măsurilor de incluziune, care includ sprijinul total aferent (mentorat, financiar, etc), pentru asigurarea eficacității acestora; • oferirea unor căi alternative de educație, cum ar fi educația și instruirea de tip „a doua șansă”, cu precădere în zonele rurale și în cele cu populație de etnie romă; sprijinirea măsurilor de intervenție pentru a răspunde nevoilor educaționale individuale ale grupurilor cu risc crescut de PTS; • îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice în vederea asigurării calității sistemelor și a metodelor de predare inovatoare și personalizate. • o mai bună corelare dintre sistemul de formare profesională inițială și continuă și nevoile existente la nivelul pieței muncii, inclusiv prin învățarea la locul de muncă, asigurându-se astfel relevanța ofertei de formare, acordând prioritate sectoarelor cu potențial de creștere/sau competitive, și/sau sectoarelor tradiționale și de asemenea sectoarelor regionale/locale cu potențial de creștere (avute în vedere în Planurile de Dezvoltare Regională), promovând parteneriatele între părțile interesate relevante în vederea asigurării unei mai bune tranziții din sistemul de educație către piața muncii; • îmbunătățirea curriculei educaționale și o mai bună integrare a TIC pentru a face procesul de învățare mai atractiv în cadrul școlilor și a unităților de învățământ profesional și tehnic inițial, oferind tinerilor înscriși în învățământul obligatoriu oportunități de a se familiariza cu viitoarele locuri de muncă; • sprijinirea studenților din mediul rural, a grupurilor dezavantajate, a studenților non-tradiționali și a adulților care în prezent au vârste cuprinse între 23 și 27 pentru a accesa, participa și reuși în învățământul terțiar; • îmbunătățirea guvernării și a managementului instituțiilor de învățământ superior, în vederea creșterii calității procesului de predare și cercetare; creșterea relevanței programelor de învățământ superior pentru nevoile pieței muncii și consolidarea parteneriatelor între universități, mediul de afaceri și instituțiile de cercetare; • modernizarea învățământului superior prin elaborarea de studii post-universitare și sprijinirea internaționalizării învățământului superior, inclusiv prin cercetare avansată și mobilitate; • măsuri de sprijin pentru promovarea calității și accesibilității formării profesionale, consolidarea capacității furnizorilor de formare profesională inițială (FPI) și formare profesională continuă (FPC), pentru a oferi programe de educație și formare profesională corelate cu cerințele pieței muncii. • încurajarea și facilitarea participării angajatorilor în dezvoltarea forței de muncă, inclusiv prin implicarea acestora în

Principalele nevoi de dezvoltare	Priorități propuse pentru finanțare
	<p>organizarea, implementarea și evaluarea stagiilor de practică/instruire pentru studenți.</p> <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea resurselor umane în instituțiile publice și în învățământul superior bazate pe C&D; sprijinirea dezvoltării abilităților la nivel superior în IMM-uri. • dezvoltarea de servicii de învățare pe tot parcursul vieții, furnizarea de instruire și educație pentru dobândirea competențelor de bază și transversale, inclusiv digitale, consilierea și validarea învățării anterioare, în special în ceea ce privește competențele reduse și mediul rural, inclusiv prin validarea învățării de tip non-formal și informal; • sprijin pentru informare, formare profesională (formare pe termen scurt/inițială) și pentru dobândirea de abilități de către fermieri și cei implicați în sectorul alimentară; • suport pentru activități demonstrative în vederea asigurării transferului de cunoștințe despre noi practici în sectorul agro-alimentară; • sprijinirea dezvoltării infrastructurii și a resurselor educaționale în ECEC, învățământul primar și secundar, în special cele din zonele defavorizate • sprijinirea dezvoltării infrastructurii și a resurselor educaționale din cadrul învățământului terțiar, în special a celor care vor asigura o mai bună legătură cu cercetarea și / sau cooperarea cu mediul de afaceri. • sprijinirea infrastructurii educaționale și dezvoltarea resurselor formării educaționale vocaționale, concentrându-se în special pe sectoarele de creștere competitive și /sau sectoarele tradiționale cu potențial de creștere, dar, de asemenea, cu privire la potențialele regionale / locale de creștere (evidențiate în cadrul Planurilor de Dezvoltare Regională).

Sinergiile cu alte obiective tematice

Acțiunile din cadrul acestui OT vor contribui la intervențiile corespunzătoare altor OT:

Intervențiile din cadrul învățământului terțiar - prioritatea de investiții fiind îndreptată către îmbunătățirea calității, eficienței și deschiderii învățământului terțiar, în scopul sporirii participării și a gradului de școlarizare a absolvenților de învățământ terțiar - vor fi corelate cu intervenții menite să consolideze cercetarea, dezvoltarea tehnologică și inovarea (**Obiectivul tematic nr. 1**);

Intervențiile din cadrul **Obiectivului tematic 2** - Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, utilizării și calității acestora - privesc dezvoltarea de produse și servicii TIC precum *e-Educația*, respectiv obiectivul specific de încurajare a formării și certificării în domeniul TIC, atât în cadrul sistemelor de învățământ formale cât și în cele complementare acestora;

În **convergență cu Obiectivul tematic 3**, OT 10 va contribui la depășirea unora dintre obstacolele identificate în privința nivelelor scăzute de competitivitate a IMM-urilor, precum deficitul de forță de muncă mediu și înalt calificată și slabul spirit antreprenorial, în special în zonele rurale. Inputul specific al obiectivului 10 va fi încurajarea și creșterea participării la procesul învățării pe tot parcursul vieții, îmbunătățirea aptitudinilor și competențelor forței de muncă;

Convergența cu obiectivele tematice 4, 5 și 6 se va asigura corelarea cu intervențiile din cadrul OT 10 în ceea ce privește asigurarea calității, eficienței și deschiderii învățământului terțiar și a celui echivalent; încurajarea și creșterea participării în procesul învățării pe tot parcursul vieții, îmbunătățirea aptitudinilor și competențelor forței de muncă, precum și îmbunătățirea relevanței și a calității sistemelor de educație și formare profesională în raport cu piața muncii;

Convergența cu OT 8. Intervențiile în educație și formare vor fi coordonate îndeaproape cu activitățile de promovare a ocupării forței de muncă și de susținere a mobilității acesteia, îmbunătățind corelarea ofertei de calificări cu cererea pieței muncii prin promovarea accesului egal al școlărilor și elevilor la o

educație de bună calitate și prin încurajarea creativității, a competențelor antreprenoriale și de rezolvare a problemelor în vederea obținerii unor competențe cheie cruciale în vederea îmbunătățirii șanselor de angajare;

Convergența cu obiectivul tematic 9. Toate intervențiile din cadrul OT 10 se vor îndrepta către educație și formare, de asemenea pentru comunitățile defavorizate și grupurile defavorizate de cursanți (de la educație preșcolară la învățare pe tot parcursul vieții) și vor fi corelate îndeaproape cu măsurile de promovare a altor tipuri de incluziune socială și de sprijin pentru combaterea sărăciei, deoarece educația și formarea sunt recunoscute ca fiind unele dintre cele mai puternice instrumente pentru a scăpa din cercul vicios al sărăciei și excluziunii sociale;

Convergența cu obiectivul tematic 11. Intervențiile din cadrul OT 11 vor contribui la depășirea unora dintre obstacolele identificate în privința capacității de gestionare și administrare a reprezentanților MEN și a celor din cadrul structurilor sale subordonate, vizându-se în mod specific resursele umane cu autoritate decizională în procesul de elaborare a politicilor educaționale la nivel central, județean și local.

FEADR, prin prioritatea 1 privind dezvoltarea rurală, va contribui la acest obiectiv tematic.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: *Îmbunătățirea facilităților educaționale în ECEC și a învățământului prima și secundar, în special a celor din zone defavorizate; Îmbunătățirea facilităților educaționale a sectorului terțiar, în special a celor care vor asigura o mai bună legătură cercetarea și/sau cooperarea cu sectorul de afaceri; Îmbunătățirea facilităților formării educaționale vocaționale, concentrându-se în principal pe creșterea sectoarelor cu potențial subliniate în cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitate..*

FSE: *rezultate educaționale și de formare îmbunătățite, inclusiv o mai bună tranziție a tinerilor în lumea muncii; o mai mare conștientizare și participare la educație, ca o cale către bunăstarea economică și socială, în special în rândul grupurilor și zonelor defavorizate din România; reducerea riscului de excluziune digitală, în special în regiunile mai puțin dezvoltate ale României și în zonele rurale reducerea penuriei de cercetători calificați; îmbunătățirea retenției personalului din sectorul de cercetare.*

FSE și FEADR: *O forță de muncă din ce în ce mai calificată, mai flexibilă și mai capabilă de a răspunde nevoilor în schimbare ale unei economii globalizate.*

Provocarea 3 în materie de dezvoltare - „Infrastructura”

În cadrul acestei provocări, intervențiile se vor desfășura în cadrul obiectivelor tematice nr. 2 și nr. 7.

În privința infrastructurii TIC, intervențiile din fondurile ESI vor contribui la atingerea obiectivului asumat de către autoritățile române în baza Agendei Digitale pentru România, în conformitate cu țintele privind rețelele în bandă largă din cadrul Agendei Digitale pentru Europa, care va asigura accesul la viteze de peste 30 Mbps pentru toți europenii până în anul 2020, precum și abonamente la conexiuni Internet de peste 100 Mbps pentru 50 % sau mai mult dintre gospodăriile europene.

În cazul sectorului transport, intervenția din fonduri ESI va contribui la promovarea unui transport durabil, flexibil și sigur, premisă esențială pentru dezvoltarea economică a României. Îmbunătățirea legăturilor cu rețelele europene, precum și cu rețelele naționale/regionale, va conduce la creșterea productivității industriei și serviciilor din România, la crearea de locuri de muncă, la creștere economică mai mare și la standarde de viață mai ridicate.

Dezvoltarea transportului intermodal, precum și a celui urban și a sistemelor de transport urbane integrate, are drept scop reducerea emisiilor de carbon și promovarea unei economii cu emisii scăzute de carbon. Rezolvarea acestor probleme trebuie să se bazeze pe o utilizare mai eficientă a resurselor financiare.

Obiectivul tematic nr.2: Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acestora

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<p>➤ depășirea incapacității pieței de a furniza infrastructura NGA și serviciile conexe prevăzute de Strategia Agendei Digitale pentru România și de Planul Național de Dezvoltare a Infrastructurii pentru Acces de Generația Următoare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • o infrastructură în bandă largă, cu viteză de acces rapidă și ultrarapidă, <ul style="list-style-type: none"> - promovarea conexiunilor de tip NGA, pentru asigurarea accesului la internet pentru echipamente TIC de înaltă tehnicitate, precum și utilizarea celor mai sofisticate servicii publice online, într-un mod uniform din punct de vedere geografic

Sinergiile cu alte obiective tematice

Acest obiectiv tematic trebuie să fie în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul OT 3 „Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (în cazul FEPAM)”, precum și cu prioritățile propuse în cadrul celorlalte OT-uri destinate asigurării unei infrastructuri adecvate pentru susținerea e-serviciilor.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: O acoperire extinsă a rețelelor NGA în bandă largă, de cel puțin 30 Mbps, inclusiv în zonele rurale; nivel înalt de preluare a serviciilor NGA în bandă largă, atât de către întreprinderi, cât și de clienții de pe piața internă.

Obiectivul tematic nr. 7: Promovarea unor sisteme de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<p>➤ îmbunătățirea accesibilității României și a regiunilor sale și conectivității acestora cu piețele, reducându-se astfel semnificativ obstacolele în calea dezvoltării și diversificării lor, în contextul MPGT;</p> <p>➤ îmbunătățirea sustenabilității sistemului mixt de transport din România și atractivității alternativelor la transportul rutier;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea infrastructurii rutiere pe rețeaua de bază și pe rețeaua extinsă TEN-T; • dezvoltarea infrastructurii feroviare pe rețeaua TEN-T de bază și extinsă, inclusiv echipamente ERTMS și achiziție de material rulant, în special prin finalizarea pe coridoarelor TEN-T; • sprijinirea dezvoltării transportului durabil prin îmbunătățirea siguranței traficului și securității în rețeaua TEN-T, pentru toate modurile de transport; • modernizarea și dezvoltarea transportului intermodal, având în vedere fluidizarea fluxurilor de mărfuri care tranzitează România și reducerea emisiilor de carbon în zonele urbane; • modernizarea și dezvoltarea infrastructurii maritime și pe căi navigabile pe Dunăre și pe canalele navigabile, având în vedere promovarea unui sistem de transport ecologic; • dezvoltarea aeroporturilor în cazuri justificate, pentru îmbunătățirea conectivității și sprijinirea mobilității regionale; • modernizarea punctelor vamale, prin îmbunătățirea infrastructurii vamale, în scopul de a elimina blocajele și a reduce timpul de așteptare în tranzit; • creșterea accesibilității zonelor aflate în apropierea rețelei TEN-T, prin construcția și modernizarea conexiunilor secundare și terțiare la rețea, inclusiv prin variante de ocolire, având în vedere eliminarea blocajelor și fluidizarea traficului.

Sinergiile cu alte obiective tematice

Acest Obiectivul Tematic trebuie să fie în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul OT 4 „Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele”, OT 5 „Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor”, OT 9 „Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei,, (care se referă la infrastructura mică finanțată prin FEADR), precum și cu facilitatea „Conectarea Europei”. Facilitatea „Conectarea Europei” este un mecanism care prevede accelerarea investițiilor în cadrul rețelelor trans-europene pentru îmbunătățirea accesibilității pe piața internă a UE și pentru stimularea creșterii economice.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FC: Conectivitate îmbunătățită cu piețele internaționale; îmbunătățirea accesibilității regiunilor mai puțin dezvoltate din România; un mix de transport mai durabil, care decurge din utilizarea mai bună a rețelei feroviare raționalizate și o cotă mai mare de marfă transportată pe calea ferată și pe apă.

FEDR și FC: Îmbunătățirea siguranței în trafic, în special cel rutier și feroviar; reducerea timpului de călătorie.

FSE: Guvernanța îmbunătățită a sectorului de transport.

Provocarea 4 în materie de dezvoltare - „Resursele”

Obiectivul tematic nr. 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele

Intervențiile din fondurile ESI vor contribui la atingerea obiectivului asumat de către autoritățile române în baza Planului Național de Reformă, care va asigura **reducerea până în anul 2020 a emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin +19 % în comparație cu anul 2005, creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie cu 24 %, precum și o creștere cu 19 % (10 Mtoe estimate) a eficienței energetice.**

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none">➤ promovarea producției și distribuției de energie din SRE;➤ promovarea utilizării cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă;➤ îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de distribuție inteligentă;➤ asigurarea sustenabilității sistemelor publice de termoficare municipale prin reducerea pierderilor din rețele;➤ creșterea eficienței energetice a fondului de clădiri rezidențiale și publice, inclusiv a iluminatului public;➤ îmbunătățirea eficienței energetice a sectorului transporturilor, inclusiv a sistemelor de transport urban, a ambarcațiunilor de pescuit și a unităților de prelucrare;➤ îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de	<ul style="list-style-type: none">• promovarea producerii de energie electrică și termică din surse regenerabile (biomasă, energie geotermală, microhidrocentrale);• îmbunătățirea eficienței energetice în întreprinderi prin sisteme de cogenerare de înaltă eficiență de mică putere;• implementarea sistemelor inteligente de distribuție a energiei electrice la joasă joasă tensiune;• dezvoltarea unor sisteme de monitorizare a distribuției de energie electrică și termică în cadru industrial, în scopul de a crește eficiența energetică.• îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale și a clădirilor publice (anvelopare, furnizarea de căldură/rețele, iluminat, contorizare inteligentă, etc), prin stabilirea priorităților pe baza unei evaluări sistematice, ținând seama de reducerea eficiență din punct de vedere a costurilor a emisiilor GES și de beneficiile sociale, abordând inclusiv problema sărăciei energetice; finanțată, acolo unde este cazul, prin instrumente financiare și/sau contracte de performanță energetică;• promovarea investițiilor pentru sistemele de transport public pentru principalele municipalități din România, în cadrul planurilor de mobilitate urbană durabilă, în cazul în care acestea vor contribui în mod semnificativ

<p>transport inteligent;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în agricultură și în sectorul forestier; ➤ creșterea nivelului de sechestrare a carbonului, în special în agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură. 	<p>la creșterea calității aerului și la eficiența energetică;</p> <ul style="list-style-type: none"> • înlocuirea/îmbunătățirea sistemelor de iluminat pe domeniul public, în special în zonele urbane; finanțată, acolo unde este cazul prin contracte de performanță energetică; • reabilitarea și extinderea sistemelor moderne și eficiente de termoficare publice, dacă se demonstrează că acestea sunt sustenabile din punct de vedere financiar; corelarea cu reabilitarea termica a clădirilor pentru care se asigură încălzirea prin aceste sisteme • facilitarea furnizării și a utilizării surselor regenerabile de energie în sectoarele agricol și forestier (produse secundare, deșeuri, reziduuri și alte materii prime nealimentare); • creșterea eficienței energetice prin reducerea consumului de energie primară în agricultură, silvicultură și industria alimentară; • creșterea gradului de sechestrare a carbonului prin: împădurire, de gestionarea ecologică a pădurilor, practicile de eco-condiționare; • reducerea emisiilor de gaze în agricultură prin: practici de eco-condiționare și agricultura ecologică (prin utilizarea mai redusă a îngrășămintelor cu azot, gestionarea îmbunătățită a șeptelului, rotația ecologică a culturilor) și tratarea deșeurilor de origine animală. • promovarea investițiilor în atenuarea schimbărilor climatice și îmbunătățirea eficienței energetice a navelor de pescuit și a unităților de prelucrare a peștelui
---	--

Sinergiile cu alte obiective tematice

Prioritățile trebuie sincronizate cu intervenția finanțată și cu măsurile pentru IMM-uri din cadrul obiectivului 3, cu măsurile de protecție a mediului înconjurător din cadrul obiectivului 6, precum și cu măsurile pentru promovarea unui sistem de transport durabil din cadrul obiectivului tematic 7. De asemenea, acest OT trebuie să se afle în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul facilității „Conectarea Europei” Facilitatea „Conectarea Europei” este un mecanism care prevede accelerarea investițiilor în cadrul rețelelor trans-europene pentru îmbunătățirea accesibilității pe piața internă a UE și pentru stimularea creșterii economice.

În general, intervențiile care contribuie la creșterea eficienței energetice vor fi încurajate prin intermediul unor criterii orizontale de evaluare a fondurilor ESI. FEADR, prin prioritatea de dezvoltare rurală 5, va contribui la acest obiectiv tematic.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR, FEADR și FEMP: Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră; transport urban mai durabil și, prin urmare, reducerea poluării, îmbunătățirea eficienței de utilizare a energiei în sectorul rezidențial și domeniul public, în industrie, agricultură, pescuit. Creșterea cotei de producere a energiei din surse regenerabile; întreținerea gradului scăzut de dependență a României față de energia importată.

Obiectivul tematic nr. 5: Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ îmbunătățirea capacității României de a anticipa, preveni și reacționa în caz de urgențe extreme naturale sau provocate 	<ul style="list-style-type: none"> • măsuri structurale și nestructurale, în scopul de a reduce riscurile și daunele provocate de inundații, secetă și eroziune; • crearea și îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și prevenire a riscurilor, din punct de vedere al riscurilor

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<p>de om;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la consecințele negative ale schimbărilor climatice și, în special, la incidența crescută de evenimente de căldură extremă, secetă și inundații în cadrul Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice; ➤ îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la alte riscuri naturale și dezastre datorate intervenției umane; ➤ exploatarea investițiilor publice în adaptarea la schimbările climatice pentru a crea noi piețe potențial disponibile pentru IMM-uri și întreprinderile sociale, în special în zonele mai puțin dezvoltate ale României și în zonele rurale; 	<p>identificate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cooperarea transnațională în cadrul strategiilor macro-regionale pentru Dunăre și măsuri de avertizare a populației; • întărirea capacității tehnice a IGUSU; • finalizarea sistemului național de identificare și administrare a riscurilor în cadrul proiectului „Evaluarea Riscului Național”; <p>construirea unei culturi naționale în ceea ce privește siguranța publică.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sisteme de gestionare durabilă a apei și practici de combatere a schimbărilor climatice, prin utilizarea de zone de stocare a apei în agricultură, modele de culturi cu folosirea eficientă a apei și centuri de protecție a pădurilor împotriva eroziunii; promovarea eficienței în utilizarea apei în agricultură prin investiții în sisteme de irigații eficiente • conservarea solului și a stocului de carbon prin practici de administrare a terenurilor, cum ar fi cultivarea redusă, culturile de iarnă și împădurirea; • menținerea diversității genetice prin sprijinirea varietății culturilor locale și raselor de animale.

Sinergiile cu alte obiective tematice

Prioritățile propuse pentru finanțare trebuie sincronizate cu intervenția finanțată și cu măsurile pentru infrastructura și serviciile TIC din cadrul obiectivului 2, cu măsurile pentru promovarea bunelor practici de mediu în rândul întreprinderilor din cadrul obiectivului 3, precum și cu măsurile pentru agricultură, silvicultură și pescuit.

FEADR, prin prioritatea de dezvoltare rurală 4, va contribui la acest obiectiv tematic

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FC: Îmbunătățirea anticipării și gestionării riscurilor, inclusiv îmbunătățirea sensibilizării opiniei publice și a capacității de autoprotejare; o mai bună coordonare și viteză de reacție atunci când apar situații de urgență; eroziunii costiere reduse.

FC și FEADR: Reducerea expunerii populației și teritoriului României la riscurile de inundații și secetă; Creșterea adaptării la schimbările climatice în agricultură și silvicultură.

Obiectivul tematic nr. 6: Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ extinderea accesului publicului la serviciile de apă și ape uzate, în contextul Directivei cadru privind apa și ale planurilor de management ale bazinului hidrografic; ➤ facilitarea tranziției modului de gestionare a deșeurilor către un sistem orientat către piață, bazat pe ierarhia deșeurilor, în contextul Directivei cadru privind deșeurile; ➤ protejarea, conservarea, reabilitarea și exploatarea 	<ul style="list-style-type: none"> • extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă și a sistemelor de canalizare și epurare a apelor uzate și conectarea populației la sistemele de alimentare cu apă potabilă și la sistemele de canalizare, inclusiv în zonele rurale, monitorizarea calității apei potabile; modernizarea laboratoarelor pentru îmbunătățirea monitorizării substanțelor deversate în ape; îmbunătățirea condițiilor hidro-morfologice a corpurilor de apă; • dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de gestionare a deșeurilor pe baza ciclului deșeurilor; • investiții noi/modernizate pentru conformarea cu directiva de depozitare; reducerea consumului de resurse naturale, prin creșterea raportului de reciclare a deșeurilor, precum și prin promovarea unei utilizări mai eficiente a resurselor;

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<p>atentă a bunurilor din patrimoniul natural al României, inclusiv a peisajelor, terenurilor agricole, pădurilor, apelor interioare și de coastă, ariilor protejate și a biodiversității;</p> <p>➤ dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării calității aerului;</p> <p>➤ soluționarea situației privind siturile abandonate și poluate, precum și gestionarea surselor actuale de poluare;</p> <p>➤ scăderea gradului de abandon al activităților agricole.</p>	<p>promovarea deșeurilor ca materii prime secundare sau produse secundare;</p> <ul style="list-style-type: none"> • protejarea biodiversității, prin dezvoltarea și implementarea unor planuri de gestionare și investiții în acțiuni de restaurare și conservare; • dezvoltarea și îmbunătățirea Sistemului Național de Evaluare a Calității Aerului, în conformitate cu cerințele Directivei 2008/50/CE și luând în considerare cerințele Directivei INSPIRE; • reabilitarea siturilor abandonate și poluate, inclusiv pregătirea pentru decontaminare, în vederea reutilizării lor în condiții economice. • conservarea și consolidarea ecosistemelor care depind de agricultură și silvicultură prin agricultura ecologică, acțiuni de agro-mediu și climatice, inclusiv agricultură cu înaltă valoare naturală; • implementarea de măsuri pentru a aborda cauzele abandonului activităților agricole, prin plăți acordate fermierilor din zonele montane și din alte zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice, măsuri care vor contribui, de asemenea, la conservarea solului, sechestrarea carbonului sau la alte beneficii de mediu; • restaurarea și conservarea biodiversității marine și a apelor interne în cadrul pescuitului și acvaculturii durabile ; • promovarea activităților durabile de pescuit în apele marine și interioare; activități durabile în fermele de acvacultură; • protejarea și valorificarea durabilă a siturilor naturale, , măsuri pentru mediul urban (inclusiv pentru reabilitarea siturilor industriale poluate.

Sinergiile cu alte obiective tematice

Sinergiile cu OT 6 vor fi complementare măsurilor de promovare a bunelor practici de mediu în rândul întreprinderilor din cadrul OT 3, măsurilor de reducere a emisiilor de carbon din cadrul OT 4, precum și gamei extinse de măsuri pentru agricultură, silvicultură și pescuit.

FEADR, prin prioritățile 4,5 privind dezvoltarea rurală, va contribui la acest obiectiv tematic

Rezultate scontate

În cadrul acestei provocări în materie de dezvoltare, rezultatele scontate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FC: Creșterea ponderii populației care trebuie să fie conectată la sursa de alimentare cu apă potabilă și la sistemele de canalizare; proporție mai mare de deșuri reutilizate și reciclate, dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării calității aerului.

FEDR, FSE, FEADR și FEMP: Reducerea pierderii de biodiversitate.

FEADR: Conservarea biodiversității pășunilor în zonele delimitate cu înaltă valoare naturală, protejarea speciilor și a habitatului, reducerea abandonului activităților agricole și creșterea eficienței utilizării apei în agricultură.

FEMP: Reducerea impactului negativ asupra mediului marin; creșterea diversității speciilor crescute în acvacultură, reducerea efortului de pescuit, reducerea capturilor nedorite și aruncate înapoi în mare.

FEDR: Reducerea zonelor abandonate și poluate din fostele siturilor industriale; creșterea numărului vizitatorilor.

Obiectivul tematic nr. 7: Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor apărute în infrastructura rețelelor importante

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none">➤ îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea unor sisteme de distribuție inteligente➤ îmbunătățirea transportului urban sustenabil, cu reducerea poluării	<ul style="list-style-type: none">• dezvoltarea sistemelor de transport inteligente, pentru a prelua energia din SER• dezvoltarea sistemelor inteligente de transport al gazelor• creșterea mobilității urbane și a serviciilor pentru pasageri prin dezvoltarea transportului urban în regiunea București-Ilfov, cu accent pe metrou

Sinergiile cu alte obiective tematice

Acest OT trebuie să se afle în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul facilității „Conectarea Europei” Facilitatea „Conectarea Europei” este un mecanism care prevede accelerarea investițiilor în cadrul rețelelor trans-europene pentru îmbunătățirea accesibilității pe piața internă a UE și pentru stimularea creșterii economice.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Îmbunătățirea transportului energiei.

Obiectivul tematic nr. 9: Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
<ul style="list-style-type: none">➤ îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii pentru a promova dezvoltarea economică și a reduce sărăcia așezărilor rurale, inclusiv în zonele piscicole	<ul style="list-style-type: none">• stimularea dezvoltării locale în zonele rurale prin investiții în infrastructura la scară mică, inclusiv infrastructura de alimentare cu apă și canalizare

Provocarea 5 în materie de dezvoltare - „Administrația și guvernarea”

În cadrul acestei provocări, inclusă în **OT 11** și **OT 2**, investițiile din fonduri ESI se vor utiliza în scopul obținerii unui mediu instituțional optim și pentru furnizarea de servicii publice de calitate de către administrație și sistemul judiciar, în sprijinul eforturilor generale de îmbunătățire a creșterii economice, a competitivității și a calității vieții. Printre elementele cheie pentru investițiile FESI s-au evidențiat următoarele: transparență și integritate, eficiența și eficacitatea administrației și a sistemului judiciar, precum și orientarea către nevoile cetățenilor și ale întreprinderilor, inclusiv prin reducerea poverii administrative; e-Guvernare și justiție, capacitatea de dezvoltare, coordonare și implementare, monitorizare și evaluare a politicilor la toate nivelele de guvernare, precum și profesionalismul și motivarea resurselor umane din administrație și sistemul judiciar (capacitate instituțională).

Investițiile din cadrul FEDR vor fi utilizate pentru a susține dezvoltarea sistemului național de cadastru și publicitate imobiliară, prin extinderea acoperirii geografice și includerea evidențelor de proprietate în zonele rurale din România și prin îmbunătățirea serviciilor de înregistrare a terenurilor. Astfel, va crește eficiența și transparența tranzacțiilor cu terenuri, se va stimula consolidarea terenurilor și o mai bună gestionare a terenurilor agricole, se vor încuraja investițiile locale și regionale și se va permite utilizarea eficientă a fondurilor.

Obiectivul tematic nr. 11: Creșterea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă

Nevoi de dezvoltare	Priorități propuse pentru finanțare
<ul style="list-style-type: none"> ➤ îmbunătățirea procesului decizional și eficiența cheltuielilor publice la toate nivelurile; ➤ reformarea managementului resurselor umane în instituțiile publice; ➤ reducerea birocrăției pentru întreprinderi și pentru cetățeni; ➤ administrația transparentă, prin creșterea transparenței, integrității, accesibilității și responsabilității guvernului și serviciilor publice; ➤ creșterea capacității la toate nivelurile, pentru îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor publice pe întreg teritoriul României; ➤ creșterea capacității administrative și financiare la nivel național, regional și local, pentru adoptarea acțiunilor vizând atingerea obiectivelor de dezvoltare ale României; ➤ dezvoltarea unor mecanisme de coordonare între instituțiile publice, pentru o mai bună coordonare a acțiunilor de reformă, atât pe orizontală și pe verticală, inclusiv o definire clară a mandatelor instituțiilor publice inclusiv un mecanism de coordonare pentru implementarea strategiilor macroeconomice (de exemplu SUERD și Politica Maritimă Integrată); un sistem judiciar mai eficient, mai transparent, mai responsabil, mai accesibil și mai coerent; ➤ servicii îmbunătățite de înregistrare a terenurilor - integrarea datelor existente și extinderea sistemului de înregistrare sistematică în zonele rurale 	<ul style="list-style-type: none"> • susținerea dezvoltării și implementării sistemelor și procedurilor pentru documente strategice și coordonarea politicilor, cu accent deosebit pe strategiile și politicile naționale; • creșterea capacității administrației locale de a formula și sprijini politicile publice locale; • sprijinirea dezvoltării pentru monitorizarea și evaluarea mecanismelor pentru strategiile și politicile implementate; • dezvoltarea de competențe în domeniile de planificare strategică și programare a bugetului, evaluarea impactului și acțiuni de monitorizare și evaluare (de exemplu, formare și metodologii, baze de date pentru indicatori); • consolidarea dimensiunii participative, dezvoltarea unor mecanisme de consultare și participare în procesul de luare a deciziilor; • dezvoltarea, introducerea și sprijinirea utilizării sistemelor și instrumentelor de management, monitorizare și evaluare, pentru o performanță crescută a serviciilor instituționale și publice și schimbarea culturii organizaționale; • training pentru îmbunătățirea competențelor în procesul de politici publice furnizate de către furnizorii publici și privați; • crearea și implementarea unui cadru strategic integrat pentru managementul resurselor umane în sectorul public și ridicarea nivelului de profesionalism și atractivitate a administrației publice; • sprijin pentru măsurarea sarcinii administrative, transfer de know-how și bune practici; • acțiuni de raționalizare, în vederea creșterii calității reglementărilor și reducerii poverii birocratice pentru întreprinderi și cetățeni; • creșterea capacității administrației publice de a introduce sisteme și mecanisme de management al performanței, monitorizare și evaluare pentru prestarea serviciilor publice, inclusiv pentru cei subcontractați; • promovarea bunelor practici legate de furnizarea de servicii publice și încurajarea schimbului de experiență și a lucrului în rețea între entitățile publice și private care furnizează servicii publice, inclusiv părțile interesate; • consolidarea mecanismelor de participare pentru a furniza servicii publice eficiente la nivel local (de exemplu, diversificarea furnizării de servicii prin intermediul cooperării cu organisme neguvernamentale, cooperarea intercomunitară care examinează performanța livrării serviciilor publice pentru cetățeni); • dezvoltarea unor sisteme moderne de management și a unor instrumente pentru creșterea performanței în instituțiile publice la toate nivelurile (de exemplu, elaborarea și implementarea sistemului de management al calității în instituțiile publice; administrarea fiscală și managementul financiar în scopul de a crește eficiența cheltuielilor publice; management bazat pe obiective și programe; inovare în sectorul administrației publice); • sprijin pentru îmbunătățirea capacității organizatorice și administrative a instituțiilor judiciare, a resurselor umane, sistemului TI, responsabilității și transparenței sistemului judiciar și accesului la

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
	justiție; <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea implementării CISE la Marea Neagră • sprijin pentru consolidarea integrității și transparenței în cadrul administrației publice prin analiza și riscului și programe de prevenire adecvate; sprijin pentru a îmbunătăți capacitatea administrativă a sistemului național de anti-corupție și mecanisme de monitorizare și evaluare independente; • support pentru întărirea în cadrul sistemului juridic prin analiza riscului și programare de prevenire adecvate; • consolidarea eficienței globale a sistemului național pentru urmărirea, gestionarea și recuperarea bunurilor provenite din criminalitate; • dezvoltarea și utilizarea de instrumente și aplicații TI, pentru a spori capacitatea instituțională și eficiența la toate nivelurile administrației publice; • dezvoltarea unui sistem național de cadastru pentru a oferi certitudine asupra titlului de proprietate, promovarea reformei funciare și consolidarea efectivă a terenurilor, în sprijinul obiectivelor de dezvoltare ale României.

Sinergia cu alte obiective tematice

Acțiunile din cadrul acestui obiectiv tematic pot contribui, acolo unde au relevanță, la intervențiile conexe identificate în cadrul obiectivului tematic 2, destinate accesului la TIC.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării Fondurilor ESI sunt următoarele:

FSE: Îmbunătățirea normelor de etică, transparență și integritate a luării deciziilor și a cheltuielilor bugetare; satisfacție publică sporită în ceea ce privește îmbunătățirea administrației publice și a serviciilor publice; creșterea calității și accesibilității serviciilor publice; îmbunătățirea satisfacției întreprinderilor față de proporționalitatea sarcinii și reglementărilor administrative; implementarea unui sistem integrat de management al resurselor umane; consolidarea capacităților organizaționale și administrative ale instituțiilor judiciare și ale resurselor umane dezvoltate; rezolvarea mai rapidă a acțiunilor civile și penale.

FEDR: Reducerea obstrucționării dezvoltării și consolidării exploatațiilor agricole, generată de litigii de proprietate asupra terenurilor.

Obiectivul tematic nr. 2: Îmbunătățirea accesului, utilizării și calității tehnologiilor informatice și de comunicare

<i>Nevoi de dezvoltare</i>	<i>Priorități propuse pentru finanțare</i>
➤ dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării instrumentelor TIC și a conceptului de date deschise	<ul style="list-style-type: none"> • punerea în aplicare a sistemului Open Data la nivelul tuturor instituțiilor publice, în scopul de a îmbunătăți colaborarea online și sistemele electronice • creșterea gradului de utilizare a instrumentelor de e-guvernare (inclusiv de formare pentru funcționarii publici)

Sinergia cu alte obiective tematice

Acțiunile din cadrul acestui obiectiv tematic pot contribui, acolo unde au relevanță, la intervențiile asociate identificate în cadrul obiectivului tematic 11, destinate îmbunătățirii administrației publice.

Rezultate scontate

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele scontate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Îmbunătățirea eficienței administrației publice, care decurge din utilizarea sporită a TIC și a platformei de e-Guvernare; satisfacție sporită a publicului față de administrația publică și serviciile publice.

1.4 REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A CONTRIBUȚIEI UNIUNII ÎN FUNCȚIE DE OBIECTIVELE TEMATICE LA NIVEL NAȚIONAL PENTRU FIECARE DINTRE FONDURILE ISE, PRECUM ȘI PENTRU SUMA TOTALĂ ORIENTATIVĂ A CONTRIBUȚIEI PRECONIZATE PENTRU OBIECTIVELE PRIVIND SCHIMBĂRILE CLIMATICE

Tabelul Nr. 1.4.1 - Alocările financiare la nivel național, la nivel de fond și obiective tematice (sume brute, inclusiv rezerva de performanță)

	EURO					
Obiectiv tematic	FEDR	FSE	FC	FEADR	FEPAM*	Total
1. Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării	797,872,340	0,00	0,00	61,022,979		858,895,319
2. Îmbunătățirea accesului, utilizării și creșterea calității tehnologiilor informatice și de comunicare	531,914,894	0,00	0,00	0,00		531,914,894
3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol (FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (FEPAM)	744,680,851	0,00	0,00	2,578,401,691		3,323,082,543
4. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele	3,171,468,085	0,00	0,00	378,778,691		3,550,246,777
5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor	0,00	0,00	478,723,404	1,042,830,391		1,521,553,796
6. Conservarea și protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor	517,893,617	0,00	2,732,869,317	1,425,610,096		4,676,373,030
7. Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul rețelelor de infrastructura majore	3,366,506,231	0,00	3,723,404,255	0,00		7,089,910,486
8. Promovarea sustenabilității și calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă	0,00	1,262,058,145	0,00	529,921,383		1,791,979,528
9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și discriminării	531,914,894	1,133,855,426	0,00	1,802,959,787		3,468,730,106
10. Investiții în educație, formare, și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții	372,340,426	1,195,398,944	0,00	17,770,298		1,585,509,667
11. Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a partilor interesate și o administrație publică	319,148,936	861,765,957	0,00	0,00		1,180,914,894

Obiectiv tematic	FEDR	FSE	FC	FEADR	FEPAM*	Total
eficientă.						
12.Asistenta Tehnica	372,340,426	320,957,447	0,00	178,368,085		871,665,957
Total	10,726,080,699	4,774,035,918**	6,934,996,977	8,015,663,402		30,450,776,996

*Pentru FEPAM nu exista Regulament Specific in vigoare si nu este comunicata o alocare financiara la nivel de tara

**Alocarea totală FSE de 4.774.035.918 euro include și alocarea FSE aferentă YEI (Inițiativa pentru Ocuparea Tinerilor)

Tabelul:1.4.2. Inițiativa pentru Ocuparea Tinerilo , Obiectivul Tematic nr. 8 - Promovarea sustenabilității și calității locurilor de munca și sprijinirea mobilității forței de muncă

Alocarea specifica YEI	105 994 315 (EUR)
Alocarea FSE aferenta	105 994 315 (EUR)

Tabelul:1.4.3. Alocarea pe Asistenta Tehnica, pe categorii de regiuni – în lucru

Fond	Categoriile de regiuni	Alocarea pentru Asistenta Tehnica (EUR)	% Asistenta Tehnica din total alocare (la nivel de fond si categorie de regiuni)
FEDR	Regiuni mai puțin dezvoltate		
	Regiuni in tranziție		
	Regiuni mai dezvoltate		
FSE	Regiuni mai puțin dezvoltate		
	Regiuni in tranziție		
	Regiuni mai dezvoltate		
FC	NA		
FEADR	NA		
FEPAM*	NA		

* Pentru FEPAM nu exista Regulament Specific in vigoare si nu este comunicata o alocare financiara la nivel de tara

Tabelul 1.4.4. % FSE din Fonduri Structurale (FSE si FEDR)

% FSE din Fonduri Structurale (FSE si FEDR) pentru programul operațional de convergența, obiectivele de competitivitate regionala si angajare in perioada 2007-2013	29,1%
% minim FSE in Statul Membru	30,8%
% FSE din Fonduri Structurale in perioada 2014-2020	30,8%

Tabelul 1.4.5.: Valorile indicative ale sprijinului UE pentru obiectivul schimbări climatice (sprijinul total, inclusiv rezerva de performanța)

Obiectiv Tematic	FEDR	FSE	FC	FEADR	FEPAM	TOTAL
1. Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării						
2. Îmbunătățirea accesului, utilizării și creșterea calității tehnologiilor informatice și de comunicare						
3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol (FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (FEPAM)						
4. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele						
5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor						
6. Conservarea și protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor						

7. Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul rețelelor de infrastructura majore						
8. Promovarea sustenabilității și calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă						
9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și discriminării						
10. Investiții în educație, formare, și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții						
11. Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a partilor interesate și o administrație publică eficientă.						
12. Asistența Tehnică						
Total						

Această secțiune va fi completată ulterior în baza cifrelor de la nivelul programelor operaționale

1.5 APLICAREA PRINCIPIILOR ORIZONTALE ȘI A OBIECTIVELOR POLITICE PENTRU IMPLEMENTARE FONDURILOR ESI

1.5.1 MECANISME ÎN VEDEREA ÎNDEPLINIRII PRINCIPIULUI PARTENERIAL

Principiul partenerial reprezintă un aspect cheie în procesul de programare și gestionare a FESI pentru perioada 2014-2020. Este o precondiție pentru dezvoltarea unor politici economice, sociale și teritoriale realiste, orientate spre o creștere durabilă, inteligentă și favorabilă incluziunii.

Importanța parteneriatului rezultă atât din nevoia de a asigura transparența procesului de programare și implementare, cât și din nevoia de a oferi un sentiment de „proprietate” la nivelul tuturor actorilor implicați. În acest scop, România va încuraja colaborarea dintre factorii de decizie politică, experți și parteneri (tipurile organizatorice prevăzute de articolul 5 din RDC), precum și acțiunile integrate în sectorul respectiv sau la nivel teritorial, în scopul îmbunătățirii eficienței implementării politicilor.

În ceea ce privește pregătirea și implementarea Acordului de Parteneriat și programelor subsecvente, partenrii vor fi implicați în linie cu principiile prevăzute în *Codul european de conduită privind parteneriatul în cadrul fondurilor structurale și de investiții* (Regulamentul delegat UE nr. .../ ...)

Parteneriatul în cadrul pregătirii documentelor de programare pentru perioada 2014-2020

Memorandumul aprobat de Guvern la 13 iulie 2012 a stabilit cadrul partenerial în vederea elaborării documentelor de programare 2014-2020. (Figura 1 *Diagramă privind cadrul partenerial pentru programare*). Coordonarea este asigurată de MFE, care asigură și președinția Comitetului Interinstituțional pentru elaborarea Acordului de Parteneriat (CIAP). Secretariatul CIAP este asigurat de MFE, prin Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare. Atât documentele care fac obiectul dezbaterii, cât și adresa de contact unică (secretariat.ciap@fonduri-ue.ro) sunt publicate în rubrica specială de pe site-ul internet al MFE.

CIAP are 64 de membri, dintre care 70 % sunt reprezentanți ai procesului decizional din instituțiile publice centrale și locale, iar 30 % sunt reprezentanți ai mediului economic și social, ai sindicatelor, instituțiilor academice, organizațiilor neguvernamentale, precum și alți reprezentanți ai societății civile.

În cadrul CIAP, au fost organizate subsecvent 12 comitete consultative (10 sectoriale și 2 regionale/teritoriale) la nivelul următoarelor domenii tematice: transport; mediu și schimbări climatice; competitivitate și eficiență energetică; tehnologia informației și a comunicațiilor; educație și formare profesională; ocuparea forței de muncă și incluziune socială; servicii de sănătate și sociale; turism, cultură și patrimoniu cultural; dezvoltare rurală, agricultură și pescuit; administrație și bună guvernare, precum și dezvoltare regională și coeziune teritorială.

Componența acestor comitete urmează același principiu ca în cazul CIAP - 30 % dintre membri fiind reprezentanți ai partenerilor (Anexa III – Lista partenerilor sociali implicați în procesul de programare).

Pentru selectarea partenerilor sociali implicați în grupurile de lucru și comitetele tematice, ministerele de resort responsabile de coordonarea acestora au publicat pe site-urile internet oficiale criteriile de selecție (experiența în domeniu, nivelul de reprezentare în legătură cu alte organizații similare etc.) pentru

partenerii care au înaintat o scrisoare de intenție. Selectarea partenerilor pentru CIAP s-a bazat pe partenerii selectați pentru Comitetele Consultative și câteva criterii suplimentare (implicarea activă în activitatea Comitetului Consultativ, experiența din perioada de programare 2007-2013 etc.)

Comitetele Consultative dezbat și confirmă documentele elaborate în mai multe grupuri de lucru privind probleme specifice și înaintează către CIAP propuneri privind elementele agreeate. În cadrul comitetelor consultative prioritățile sectoriale au fost dezbătute și, după contribuția membrilor, analiza și recomandările au fost îmbunătățite. Principalele recomandări care decurg din procesul de consultare a reflectat nevoia de proceduri și programe simplificate

Documentele de programare, incluzând propunerile formulate de către fiecare comitet consultativ, sunt discutate în cadrul CIAP, care validează proiectele finale ale documentelor de programare 2014-2020. Astfel, cadrul partenerial urmărește să asigure:

- acordul partenerilor cu privire la principalele nevoi de dezvoltare definite, prioritățile de finanțare, precum și indicatorii de rezultat și sistemul/mecanismele de implementare;
- complementaritatea intervențiilor finanțate din diferite surse publice;
- participarea și implicarea responsabilă a partenerilor în procesul de planificare și încurajarea drepturilor de proprietate asupra intervențiilor prioritare;
- transparența procesului în ansamblu;
- utilizarea deplină a know-how-ului și a expertizei de specialitate a tuturor actorilor implicați.

În vederea asigurării unui cadru mai larg de consultare cu privire la documentele de programare sub coordonarea MFE, au fost organizate mai multe grupuri țintă la nivel național și regional. La reuniunile acestora au participat mai ales reprezentanții societății civile, ai mediului academic și cultural, etc.

Mai mult decât atât, MFE a organizat întâlniri bilaterale cu toate entitățile care au fost interesate de etapele de programare, printre care: Camera Națională de Comerț a României, Camera de Comerț Americană în România, UNICEF, Fundația Hopes and Homes for Children din România, ONG-uri care activează în domeniul incluziunii și protecției sociale a romilor și ONG-uri care activează în domeniul protecției mediului.

În urma consultării publice privind documentele de programare (în diferite faze de elaborare), toate părțile interesate au înaintat observații secretariatului CIAP prin adresa de contact unică. Toate aceste comentarii și alte observații, propuneri s-au înregistrat și, după analiza internă, au fost integrate în versiunea revizuită a AP. Cele mai multe comentarii au fost asupra provocărilor *Populația și aspectele sociale, Resursele și Administrație și Guvernarea*.

Parteneriat în vederea implementării

Pentru a asigura relevanța acțiunilor și eficiența în implementarea Fondurilor ESI, cadrul partenerial va funcționa dincolo de faza de programare și se va extinde în cazul managementului, monitorizării și controlului. Coordonarea instituțională propusă pentru 2014-2020 presupune trei niveluri (vezi cap. 2.1) în cadrul cărora se vor regăsi reprezentanți ai partenerilor economici și sociali în proporție de 40%, restul de 60% fiind reprezentat de autoritățile publice centrale și locale. Selecția partenerilor va fi făcută transparent având în vedere inclusiv experiența din perioada de programare.

Experiența și expertiza partenerilor va fi folosită pentru identificarea celor mai bune alternative în construirea mecanismelor de implementare a Acordului de Parteneriat și Programelor.

În concordanță cu art.5 din RDC, partenerii vor juca un rol important în pregătirea, implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor, inclusiv prin participarea la Comitetele de Monitorizare, precum și la pregătirea rapoartelor de progres pentru implementarea AP din 2017 și 2019.

Pe perioada implementării, principiul parteneriatului va continua să fie aplicat și în alcătuirea mecanismului de coordonare a Acordului de Parteneriat, Comitetul de Coordonare pentru Acordul de Parteneriat și comitetele de coordonare tematice (a se vedea capitolul 2.1) asigurând prezența instituțiilor și organizațiilor anterior implicate în programare (CIAP și comitete consultative). Secretariatul CIAP va fi asigurat, de asemenea, de MFE.

Autoritățile de management vor implica partenerii în monitorizarea programelor, evaluare, pregătirea rapoartelor anuale de implementare în sarcina comitetelor de monitorizare și, unde va fi cazul, în grupuri de lucru specifice propuse în acest scop de Comitetele de monitorizare.

Comitetele de monitorizare s-au dovedit ineficiente în perioada 2007-2013, cu slabă expertiză și responsabilizare a membrilor. Ulterior, comisiile nu au reușit să constituie poziția pentru un dialog constructiv, sprijinind procesul de luare a deciziilor. Compoziția inegală a comisiilor copleșitor compuse din funcționari publici, explică în mare măsură o astfel de situație.

Prin urmare, se preconizează să revizuiască componența comisiilor, cu o participare mai echilibrată a părților interesate externe, reprezentând, într-un mod adaptat, partenerii cei mai relevanți care pot afecta / sau să fie afectați de implementarea programului, incluzând cel puțin la nivel regional, local și alte autorități publice, parteneri economici și sociali, organizațiile non-guvernamentale, organisme care reprezintă partenerii de mediu și partenerii socio-economici vizați de programele. Reprezentarea partenerilor socio-economici ar putea ajunge la o rată de până la 40% din totalul membrilor (ex: Programul Operațional Capital Uman), luând în considerare structura categoriilor de beneficiari relevanți. La selectarea membrilor Autorităților de Management se vor lua în considerare cât mai mult posibil partenerii relevanți care au fost implicați în pregătirea programelor.

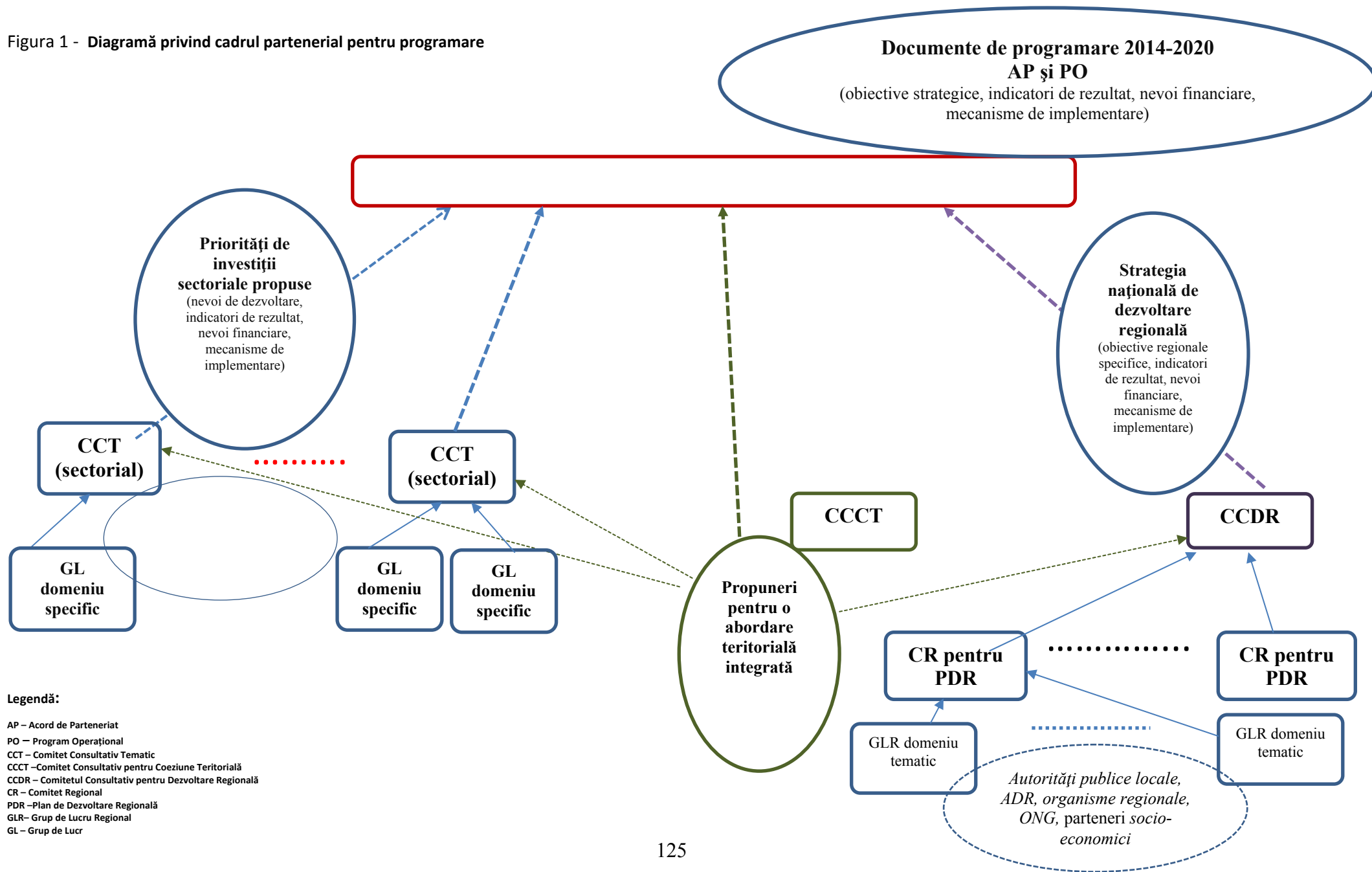
Membrii comitetului vor fi, de asemenea, asociați permanent autorităților de management, în ciclul de viață al programelor și în afară de reuniunile oficiale ale comitetelor, cu privire la toate aspectele relevante de implementare și de management.

Așa cum se menționează în art. 5.3 (d) al RDC, Autoritățile de management vor consulta, după caz, parteneri relevanți la lansarea cererilor de proiecte, pe baza unor proceduri și acordând mare atenție evitării conflictului de interese.

În ceea ce privește implicarea partenerilor în pregătirea rapoartelor de progres din 2017 și 2019, aceasta va fi realizată mai ales prin Comitetele de Monitorizare și mecanismele de coordonare de la nivelul Acordului de Parteneriat.

Un aspect major al parteneriatului la diferite nivele ale programării și implementării, îl reprezintă consolidarea capacității instituționale a partenerilor. Asistența tehnică va fi folosită pentru a asigura expertiza partenerilor privind participarea în acțiunile de programare, implementare, monitorizare și evaluare a programelor. Suportul va fi oferit prin workshop-uri, cursuri dedicate, platforme.

Figura 1 - Diagramă privind cadrul partenerial pentru programare

1.5.2 PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE ÎNTRE BĂRBAȚI ȘI FEMEI, NEDISCRIMINAREA ȘI ACCESIBILITATEA (CU TRIMITERE LA ARTICOLUL 7 DIN RDC)

Promovarea egalității de șanse între femei și bărbați, nediscriminarea și accesibilitatea reprezintă teme transversale ce contribuie la îndeplinirea Strategiei Europa 2020.

În vederea îndeplinirii acestei strategii, se aplică o abordare dublă în vederea respectării principiilor necesare pe parcursul aplicării fondurilor ESI în România: (i) abordarea integratoare a temelor orizontale la nivelul pregătirii și implementării programelor, inclusiv în legătură cu monitorizarea, raportarea și evaluarea; (ii) proiectarea și implementarea acțiunilor țintite, concepute în mod special pentru promovarea egalității de șanse între femei și bărbați, prevenirea discriminării pe motive de rasă, origine etnică, religie sau convingeri, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală, acordând o atenție deosebită celor care se confruntă cu discriminare multiplă.

Abordarea *integratoare* implică transpunerea și integrarea sistematică a principiilor orizontale în fiecare fază a ciclului de viață al programelor operaționale, la toate nivelurile de guvernare și în rândul tuturor actorilor implicați, precum și asimilarea acestora pentru toate obiectivele programelor și la toate nivelurile, până la proiectele individuale.

În acest sens, o condiție prealabilă importantă este dobândirea unei înțelegeri și recunoașteri comune în ceea ce privește promovarea egalității între bărbați și femei, nediscriminarea și accesibilitatea. În această privință, mecanismele pentru formarea personalului din cadrul autorităților implicate în gestionarea și controlul Fondurilor ESI prevăzute în dreptul Uniunii Europene și cel național în domeniul respectiv fac parte din procesul de îndeplinire a condiționalităților generale ex-ante.

Acțiunile specifice sunt importante pentru completarea abordării integratoare, prin direcționarea obiectivelor și a resurselor către domeniile în care se manifestă inegalitatea și excluderea.

Sunt avute în vedere mai multe probleme specifice în vederea integrării practice a temelor orizontale privind egalitatea de șanse între femei și bărbați, nediscriminarea și accesibilitatea, în diferite faze ale ciclului programului:

Planificarea și implementarea programului:

- în cadrul tuturor programelor, vor fi avute în vedere dezvoltarea și introducerea principiilor orizontale privind egalitatea. În special programele care abordează șansele de angajare, educația, formarea, sprijinul pentru întreprinderi, sănătatea, integrarea socială vor cuprinde acțiuni specifice ce vor viza egalitatea de șanse între bărbați și femei, nediscriminarea și accesibilitatea. În această privință, unul dintre elementele care va fi analizat prin evaluarea ex-ante a programelor operaționale este „caracterul adecvat al măsurilor planificate pentru promovarea egalității de șanse între bărbați și femei, prevenirea discriminării și promovarea dezvoltării durabile”. Deoarece interacționează cu stabilirea programului, evaluarea ex-ante va susține identificarea intervențiilor menite să contribuie la promovarea egalității și nediscriminării;
- în cadrul pregătirii programelor, o importanță deosebită o va avea implicarea activă a organismelor naționale responsabile de promovarea egalității de tratament și a organizațiilor ce reprezintă interesele grupurilor ce militează pentru egalitate. În această privință, consultările publice vor oferi diferiților factori implicați ocazia de a participa la elaborarea conținutului programului;
- distribuirea informațiilor și publicitatea vor fi activități esențiale pentru promovarea principiilor egalității. Acțiunile de susținere a accesibilității pentru mai multe grupuri cuprind promovarea informațiilor pe site-uri internet, prin materiale tipărite și reuniuni, organizații și rețele naționale, regionale sau locale, acordându-se o atenție deosebită zonei rurale și comunităților marginalizate. Accesul la informații poate limita dezavantajele sau excluderea abuzivă de la oportunitatea de a beneficia de fondurile ESI;
- pentru a extinde integrarea principiilor privind egalitatea de la nivelul programului la nivelul proiectului, AM va oferi îndrumări privind modul în care trebuie avute în vedere principiile privind egalitatea în conceperea proiectului, precum și modul de stabilire și măsurare a obiectivelor privind

egalitatea. În cadrul procesului de selecție, se va derula o fază de analiză menită să evite finanțarea și punerea în aplicare a oricărui proiect cu consecințe negative din punct de vedere al egalității de șanse între bărbați și femei, nediscriminării și accesibilității;

- selectarea proiectelor ce cuprind acțiuni specifice și au ca obiectiv principal promovarea obiectivelor privind egalitatea se va baza pe criteriile predefinite, în special pentru cele finanțate prin FSE;
- procesul de abordare integrată a principiilor privind egalitatea va fi susținut în cadrul implementării programelor de către Grupul de lucru operațional care va asigura integrarea temelor în diferite faze (a se vedea capitolul 2.1). Grupul va acționa ca forum pentru schimbul de informații și cele mai bune practici în domeniu.

Monitorizarea și evaluarea programelor:

- programele vor urmări punerea în practică a acțiunilor și vor evalua progresul în timp în legătură cu transpunerea temelor orizontale în cadrul sistemului general de monitorizare și evaluare, dezvoltând indicatori specifici pentru programe în vederea măsurării progresului realizat raportat la obiectivele privind egalitatea de șanse, dacă este cazul. Ori de câte ori natura asistenței are un impact asupra temelor orizontale, datele privind participanții individuali, care va include o defalcare pe sexe, se vor colecta, înregistra și stoca în sisteme, în vederea schimbului de date electronice (a se vedea capitolul 4). Informațiile privind participanții vor fi gestionate în conformitate cu normele naționale privind protecția datelor cu caracter personal;
- autoritățile naționale care participă în cadrul subcomitetelor de coordonare tematice și al comitetelor de monitorizare a programelor operaționale vor supraveghea și monitoriza integrarea temelor orizontale în cadrul implementării programului. Mecanismele pentru stabilirea acestor structuri vor cuprinde, de asemenea, implicarea organismelor responsabile de promovarea egalității de tratament (a se vedea capitolul 2.1);
- acțiunile specifice întreprinse pentru promovarea principiilor privind egalitatea vor fi detaliate în rapoartele privind punerea în aplicare a programului, în conformitate cu art. 111 alineatul (4) litera (e);
- în ceea ce privește evaluarea, se vor aplica două abordări: (i) efectuarea unor evaluări separate ale aspectelor legate de egalitate în cadrul tuturor programelor sau al axei prioritare diferite, și (ii) integrarea dimensiunii egalității în evaluările specifice programului.

În conformitate cu articolul 96 din RDC, toate Programele operaționale, cu excepția celui de asistență tehnică, vor include o descriere a acțiunilor specifice întreprinse în cadrul pregătirii, proiectării și punerii în aplicare a programului, în special în legătură cu accesul la fonduri, ținând seama de promovarea egalității și nediscriminării, mai ales de cerințele pentru asigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități.

1.5.3 DEZVOLTAREA DURABILĂ (CU TRIMITERE LA ARTICOLUL 8 DIN RDC)

Angajamentul de a conserva și proteja mediul înconjurător împotriva efectelor potențial nocive ale intervențiilor și de a asigura rezultate prin beneficii nete sociale, de mediu și privind clima, va fi accentuat și integrat mai bine pe parcursul perioadei de programare 2014-2020 prin (i) *măsuri verticale* prin intermediul cărora se stabilesc prioritățile de investiții din cadrul OT 4, 5, 6 și 7 și care integrează activități dedicate protecției mediului, utilizării eficiente a resurselor, adaptării la schimbările climatice, biodiversității, rezistenței la dezastre, managementului și prevenirii riscurilor și în cadrul altor obiective tematice și (ii) *măsuri orizontale* prin aplicarea principiului dezvoltării durabile în conformitate cu articolul 8 din RDC.

Introducerea dezvoltării durabile în posibilitatea de finanțare prin fonduri ESI implică recunoașterea și luarea în considerare a principiului sub toate aspectele și în toate fazele ciclului de viață al programelor operaționale. În această privință, procesul de pregătire și aplicare a AP și PO cuprinde următoarele:

- evaluarea ex-ante a fiecărui program va analiza caracterul adecvat al măsurilor planificate în vederea promovării dezvoltării durabile, în special Evaluarea strategică de mediului (ESM) din

cadrul procesului de evaluare ex-ante care va analiza efectele probabile ale programelor înainte de aprobarea acestora;

- AM vor utiliza o serie de proceduri pentru a se asigura că portofoliul de proiecte respectă principiul sustenabilității. Acestea vor fi introduse cu scopul de a orienta investițiile către opțiunile cele mai eficiente din punct de vedere al resurselor și al sustenabilității; evitând astfel investiții care ar putea avea impact negativ asupra mediului sau asupra climei și susținând acțiuni care promovează alte tipuri de impacturi; promovând o abordare proactivă în ceea ce privește managementul riscului; crescând gradul de utilizare a achizițiilor publice ecologice (cu excepția cazurilor în care achizițiile publice ecologice sunt impuse de lege (de ex. Ordonanța Guvernului 40/2011 privind promovarea vehiculelor de transport rutier nepoluante și eficiente din punct de vedere energetic);
- în cadrul procesului de selecție, toate proiectele vor fi evaluate din perspectiva protecției mediului pentru a determina dacă impactul acțiunii este limitat sau nesemnificativ. Pentru acțiunile în cazul cărora se preconizează un impact semnificativ asupra mediului, va fi necesară o evaluare a impactului asupra mediului. Pentru a respecta cerințele privind protecția mediului și schimbările climatice, se vor aplica criteriile predefinite în cadrul selectării acțiunilor specifice. În vederea reducerii sarcinilor administrative pentru beneficiari, pentru selectarea proiectelor care nu vizează în mod direct protecția mediului și schimbările climatice, se va folosi un set de criterii armonizate la nivelul tuturor PO, aliniate cu aspectele specifice ale programelor;
- prin aplicarea cerințelor minime, se așteaptă ca propunerile de proiecte să adreseze mai eficient aspecte precum utilizarea energiei sau a altor materii prime și să înlocuiască sursele neregenerabile cu unele regenerabile, să implementeze recomandări care vizează reducerea costurilor prin minimizarea producerii deșeurilor și un mai bun management al apei mai ales în ceea ce privește operațiunile economice și din domeniul construcțiilor. AM vor asigura un grad de conștientizare mai mare și vor oferi sprijin beneficiarilor pentru a aborda aspectele de mediu în toate fazele proiectelor; principiul dezvoltării durabile va fi integrat în programele de formare pentru beneficiari, inclusiv în ceea ce privește achizițiile publice ecologice.

În România, principiul “poluatorul plătește” este prevăzut în Legea cu privire la protecția mediului (Legea nr.256/2006 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2005) și Legea Apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare, o secțiune a prezentei legi fiind dedicată protecției solului și subsolului. Legea prevede obligația proprietarilor și a operatorilor pentru a menține un mediu curat și necesită plata pentru orice daune aduse mediului prin poluare.

În tabelul de mai jos sunt prezentate o serie de măsuri avute în vedere în aplicarea principiului dezvoltării durabile. Informațiile neexclusive și în conformitate cu articolul 96 din CPR- toate Programele Operaționale, cu excepția celui de Asistență Tehnică, vor include o descriere a acțiunilor specifice pentru a ține seama în selectarea operațiunilor de cerințele privind protecția mediului, utilizarea eficientă a resurselor, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, rezistența în fața dezastrelor și a riscurilor prevenirea și gestionarea.

Principii DD	TO/ acțiuni	Măsuri avute în vedere
Principiul poluatorul plătește	OT6 protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor: <ul style="list-style-type: none"> • investiții în sectorul apă: extinderea și modernizarea rețelelor de alimentare cu apă, de canalizare și a sistemelor de tratare a apei uzate; • investiții în sectorul deșeuri: dezvoltarea infrastructurii pentru managementul deșeurilor; • reabilitarea siturilor poluate 	<ul style="list-style-type: none"> • prețul serviciilor (tarife) se vor stabili în conformitate cu principiul poluatorul plătește și de recuperare integrală a costurilor, luând în considerare limitarea „capacității de plată” a utilizatorilor (<i>affordability</i>); • principiul va fi operaționalizat în Analiza Cost -Beneficiu și va fi luat în considerare la determinarea diferenței de finanțat (<i>funding gap</i>) pentru proiectele de apă și deșeuri; • sprijinul pentru reabilitarea siturilor poluate va limitat la site-uri orfane și abandonate;
Reducerea producerii de deșeuri	OT1 cercetare și inovare <ul style="list-style-type: none"> • crearea/ dezvoltarea infrastructurii de cercetare/ inovare OT3 competitivitate pentru IMM-uri <ul style="list-style-type: none"> • construcția/ modernizarea și extinderea spațiile de producție / servicii ale IMM-urilor; • acțiuni de îmbunătățire a productivității IMM-urilor: sprijin pentru achiziția de echipamente, mașini, instalații OT6 protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor: <ul style="list-style-type: none"> • investiții în sectorul apă: extinderea și modernizarea rețelelor de alimentare cu apă, de canalizare și a sistemelor de tratare a apei uzate; • investiții în sectorul deșeuri: dezvoltarea infrastructurii pentru managementul deșeurilor; OT7 transport durabil <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea infrastructurii de transport rutier/ feroviar; • modernizarea și dezvoltarea infrastructurii canalelor navigabile și maritime; • dezvoltarea de aeroporturi. OT9 incluziunea socială și reducerea sărăciei (FEDR) <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea infrastructurii sociale; • investiții în infrastructura de mici dimensiuni (spre exemplu drumuri locale) OT10 educați, abilități și învățarea pe parcursul vieții (FEDR): sprijin pentru infrastructura educațională FEADR Art. 17 acțiuni de sprijin (sub-măsura 4.1) – în principal investiții în depozitarea deșeurilor/ managementul instalațiilor de depozitare și procesarea deșeurilor agricole în bioenergie	<ul style="list-style-type: none"> • propunerea de proiect trebuie să conțină recomandări cu privire la reducerea sau reutilizarea deșeurilor provenite din construcții; • considerarea principiului în selectarea proiectelor promovate de către operatorii economici: evaluarea măsurii în care proiectul are în vedere minimizarea/ reciclarea deșeurilor; • promovarea sprijinirii inovării orientate către tehnologii curate sau protecția mediului.
Calitatea aerului	OT6 protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor: <ul style="list-style-type: none"> • investiții în sectorul apă: extinderea și modernizarea rețelelor de alimentare cu apă, de canalizare și a sistemelor de tratare a apei uzate; • investiții în sectorul deșeuri: dezvoltarea infrastructurii pentru managementul deșeurilor; OT7 transport durabil <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea infrastructurii de transport rutier/ feroviar; • modernizarea și dezvoltarea infrastructurii canalelor navigabile și maritime 	<ul style="list-style-type: none"> • asigurarea conformității cu legislația de mediu; • se va avea în vedere la proiectarea proiectelor de dezvoltare urbană; • utilizarea concluziilor Evaluării Impactului asupra Mediului pentru a demonstra care este impactul proiectului și care sunt măsurile necesare pentru minimizarea impactului; • aplicarea de criteriilor de eligibilitate pentru asigurarea

	<p>FEADR</p> <ul style="list-style-type: none"> investiții în depozitarea deșeurilor/ managementul instalațiilor de depozitare în cadrul Art. 17 (sub-măsura 4.1) pot fi relevante, spre exemplu pentru reducerea mirosurilor de la gunoiul de grajd; Investițiile în împădurirea terenurilor agricole și neagricole în baza Art. 22 sunt de asemenea relevante pentru calitatea aerului. 	conformității cu standardele minime de mediu
Eficiența resurselor	<p>OT3 competitivitate pentru IMM-uri:</p> <ul style="list-style-type: none"> acțiuni de îmbunătățire a productivității IMM-urilor: sprijin pentru achiziția de echipamente, mașini, instalații <p>OT9 incluziunea socială și reducerea sărăciei (FEDR)</p> <ul style="list-style-type: none"> dezvoltarea infrastructurii sociale; investiții în infrastructura de mici dimensiuni (spre exemplu drumuri locale) <p>OT10 educați, abilitați și învățarea pe parcursul vieții (FEDR): sprijin pentru infrastructura educațională</p> <p>OT 1 cercetare și inovare</p> <ul style="list-style-type: none"> acțiuni de finanțare a CDI în IMM-uri <p>FEADR</p> <p>Art. 17 (sub-măsura 4.1) sprijinirea investițiilor în eficiența energetică a clădirilor și instalațiilor de depozitare a produselor agricole;</p> <p>Art. 17 (sub-măsura 4.2) sprijinirea investițiilor pentru creșterea eficiențelor consumului de apă și energie în procesarea și marketingul produselor agricole;</p> <p>Art. 17 (sub-măsura 4.3) sprijinirea investițiilor în echipamente și infrastructura exploatațiilor agricole care vor promova un sistem de irigații eficient – incluzând colectarea, depozitarea și reciclarea apei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> verificarea planificării măsurilor de eficiență energetică: izolare termică, iluminat, ventilare naturală, echipamente eficiente, introducerea de sisteme de încălzire/ răcire eficiente, introducerea de tehnologii care utilizează energia regenerabilă pentru producerea de energie termică sau electrică, dacă sunt condiții locale corespunzătoare; asigurarea conformității cu normele de izolare termică a clădirilor; promovarea/ conștientizarea cu privire la implementarea achizițiilor verzi; încurajarea înregistrării EMAS/ eco-etichetării; considerarea pentru selectarea proiectelor a următoarelor criterii: reducerea consumului de energie/ apă, reducerea emisiilor de GHG; promovarea sprijinului pentru inovare în vederea dezvoltării de tehnologii economice/ reducerea consumului de energie; promovarea abordării reducerii de energie pe parcursul duratei de viață a investiției; În conformitate cu Art. 46: a) toate investițiile în irigații trebuie să fie în concordanță cu planul de management al bazinului hidrografic (elaborat în conformitate cu Directiva 2000/60/EC); b) contorizarea apei trebuie să fie implementată sau inclusă ca parte a investiției, și c) estimarea economiilor de apă din investiții trebuie să fie între 5 - 25%.
Rezistența la dezastre	<p>OT6 protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor:</p> <ul style="list-style-type: none"> investiții în sectorul apă: extinderea și modernizarea rețelelor de alimentare cu apă, de canalizare și a sistemelor de tratare a apei uzate; investiții în sectorul deșeurilor: dezvoltarea infrastructurii pentru managementul deșeurilor; <p>OT7 transport durabil</p> <ul style="list-style-type: none"> dezvoltarea infrastructurii de transport rutier/ feroviar; modernizarea și dezvoltarea infrastructurii canalelor navigabile și maritime; dezvoltarea aeroporturilor 	<ul style="list-style-type: none"> asigurarea conformității cu normele tehnice aplicabile lucrărilor de construcții; dezvoltarea de infrastructuri „testate la dezastre”
Biodiversitate și protecția	<p>OT6 protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor:</p> <ul style="list-style-type: none"> investiții în sectorul apă: extinderea și modernizarea rețelelor de alimentare cu apă, de canalizare și 	<ul style="list-style-type: none"> asigurarea conformității cu legislația UE și națională pentru zonele protejate;

<p>ecosistemului</p>	<p>a sistemelor de tratare a apei uzate;</p> <ul style="list-style-type: none"> • investiții în sectorul deșeurilor: dezvoltarea infrastructurii pentru managementul deșeurilor; • reabilitarea siturilor poluate <p>OT7 transport durabil:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea infrastructurii de transport rutier/ feroviar; • modernizarea și dezvoltarea infrastructurii canalelor navigabile și maritime. <p>FEADR</p> <p>Art. 22 sprijin pentru împădurirea terenurile agricole și neagricole;</p> <p>Art. 28 susține un set de măsuri care prevăd plăți compensatorii pentru menținerea practicilor agricole tradiționale și a biodiversității asociate terenurilor agricole de „mare valoare naturală”. Acestea includ pachete specifice pentru menținerea habitatelor de reproducere și hrănire a speciilor de păsări/ fluturi de importanță pentru conservarea la nivel național/ internațional., spre exemplu <i>Crex crex</i>, <i>Laniu minor</i> și <i>Branta ruficollis</i>.</p> <p>Art. 29 sprijin prin plăți compensatorii pentru conversia la și / sau întreținerea metodelor agricole organice pentru producția de culturi arabile și perene;</p> <p>Art. 31 plăți către fermierii din zonele montane pentru a compensa constrângerile naturale asupra producției lor, abordând astfel cauzele abandonului și riscului de a pierde unele ecosisteme montane semi-naturale cu valoare pentru biodiversitate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utilizarea concluziilor Evaluării Impactului asupra Mediului pentru a demonstra care este impactul proiectului și care sunt măsurile necesare pentru minimizarea impactului; • aplicarea de criteriilor de eligibilitate pentru asigurarea conformității cu standardele minime de mediu
-----------------------------	--	--

1.5.4 OBIECTIVELE DE POLITICĂ ORIZONTALĂ

Accesibilitatea realizărilor obținute din fonduri ESI

Toate produsele, bunurile, serviciile și infrastructura care sunt cofinanțate din fondurile ESI vor fi accesibile tuturor cetățenilor, inclusiv persoanelor cu dizabilități. În special, trebuie să se asigure accesibilitatea la mediul fizic, transporturi, tehnologia informației și a comunicațiilor în scopul realizării incluziunii grupurilor dezavantajate, inclusiv a persoanelor cu dizabilități. Autoritățile de management vor întreprinde acțiuni pe tot parcursul ciclului de viață a programului, în vederea identificării și eliminării barierelor de accesibilitate sau prevenirii unor noi obstacole.

Abordarea schimbărilor demografice

Provocările generate în urma schimbărilor demografice vor fi luate în considerare în toate etapele de implementare a fondurilor ESI.

Actualul Acord de parteneriat sporește oportunitățile de angajare pentru persoanele în vârstă și tineri și include investiții în standarde de viață, inclusiv infrastructura de sănătate, apă potabilă, deșeuri etc. În plus, creează facilități pentru familii, prin sprijinirea creșterii copilului (investiții în creșe) și sprijinirea grupurilor vulnerabile în vederea integrării pe piața forței de muncă.

Atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea

Atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea reprezintă în prezent o prioritate pentru implementarea politicii de coeziune în România, iar aspectele legate de schimbările climatice sunt integrate în pregătirea Acordului de parteneriat și vor fi urmărite în toate fazele de programare, implementare, monitorizare și evaluare a tuturor fondurilor.

Se va asigura vizibilitatea contribuțiilor în vederea atingerii obiectivului de a se cheltui cel puțin 20 % din bugetul alocat pentru atenuarea schimbărilor climatice. O proporție adecvată a fondurilor este de fapt alocată măsurilor pentru atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, de exemplu promovarea eficienței energetice, a energiei regenerabile, transportului curat, gestionării riscurilor, creșterii competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, etc.

De asemenea, programele operaționale finanțate în perioada 2014-2020 vor lua în considerare intervențiile menite să asigure faptul că investițiile din toate sectoarele iau în considerare schimbarea climatică în moduri mai directe, explicite și integrate, asigurând astfel cheltuirea FESI pe proiecte care să asigure rezistența la schimbările climatice.

1.6 LISTA PROGRAMELOR FINANȚATE DIN FEDR, FSE SI ZEI, FONDUL DE COEZIUNE, CU EXCEPȚIA CELOR SUB OBIECTIVUL COOPERARE TERITORIALĂ EUROPEANA, SI PROGRAMELE FINANȚATE DIN FEADR SI FEPAM , SI RESPECTIVA ALOCARE PE FONDURI SI ANI (SPRIJINUL TOTAL UE INCLUSIV REZERVA DE PERFORMANTA) – ÎN CONSTRUCȚIE

Titlul Programului	FESI (FEDR, FSE, FC, FEADR FEPAM sau YEI)	Total	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
PO Infrastructura Mare	FEDR								
	FC								
PO Capital Uman	FSE								
YEI									
PO Capacitate Administrativa	FSE								
PO Competitivitate	FEDR								
PO Asistenta Tehnica	FEDR								
PO Regional	FEDR								
Programul National de Dezvoltare Rurala	FEADR								
	Total								

Informațiile prezentate în Acordul de Parteneriat vor fi revizuite odată cu transmiterea ultimului Program Operațional în vederea menținerii consistenței între Acordul de Parteneriat și Programele Operaționale

1.7 CERERE PENTRU TRANSFERUL FONDURILOR STRUCTURALE INTRE CATEGORII DE REGIUNI, UNDE ESTE CAZUL (ART 93 DIN REGULAMENTUL COMUN) – NU SE APLICĂ

1.8 TRANSFERUL DE LA OBIECTIVUL COOPERARE TERITORIALA EUROPEANA SI OBIECTIVUL PENTRU CRESTERE ECONOMICA SI CREARE DE LOCURI DE MUNCA (ART 94 DIN REGULAMENTUL COMUN) – NU SE APLICĂ

1.9 CERERE PENTRU UN TRANSFER DE ASISTENTA TEHNICA CĂTRE COMISIA EUROPEANA, UNDE ESTE CAZUL – NU SE APLICĂ

1.10 INFORMAȚII CU PRIVIRE LA REYERVA DE PERFORMANȚĂ, ÎMPĂRȚITĂ PE FESI, ȘI UNDE ESTE CAZUL PE CATEGORII DE REGIUNI ȘI SUMELE EXCLUSE DE LA CALCULUL REZERVEI DE PERFORMANȚĂ (Articolul 20 din Regulamentul Comun) – ÎN CONSTRUCȚIE

Alocarea specifica YEI (Inițiativa pentru Ocuparea Tinerilor) este exclusa de la calculul si aplicarea rezervei de performanta.

Pentru celelalte fonduri informațiile cu privire la rezerva de performanta sunt prezentate in tabelul de mai jos:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
			Sumele excluse de la calculul rezervei de performanta				
Fondul	Categoria de regiune	Alocarea totala a Uniunii (EUR)	Alocarea FSE aferenta YEI (EUR)	Transferuri PAC	Alocarea Uniunii pentru care se calculează rezerva de performanta (EUR)	Rezerva de performanta (EUR)	Rezerva de performanta ca procent din alocarea Uniunii pentru care se calculează rezerva de performanta
FEDR	Regiuni mai dezvoltate						
	Regiuni in tranzitie						
	Regiuni mai puțin dezvoltate						
	Alocarea speciala aferenta regiunilor periferice sau regiunilor slab populate						
TOTAL FEDR							
FSE	Regiuni mai dezvoltate						
	Regiuni in tranziție						
	Regiuni mai puțin dezvoltate						
TOTAL FSE							
FEADR	NA			N/A			

FC	NA					
FEPAM*	NA					
TOTAL (toate fondurile)						

* Pentru FEPAM nu exista Regulament Specific in vigoare si nu este comunicata o alocare financiara la nivel de tara

2. DEMERSURI PENTRU A ASIGURA APLICAREA EFICIENTĂ A ARTICOLULUI 14 ALINEATUL (1) LITERA (B) DIN REGULAMENTUL PRIVIND DISPOZIȚIILE COMUNE

2.1 DEMERSURI PENTRU COORDONAREA INSTRUMENTELOR DE FINANȚARE UE ȘI NAȚIONALE

Pentru a asigura utilizarea cât mai eficientă a fondurilor ESI, România a propus în Acordul de parteneriat o serie de intervenții concepute în mod combinat pentru a aborda principalele provocări și nevoile de dezvoltare identificate.

Domeniile față de care există un puternic interes și în care se folosește o abordare complementară a fondurilor ESI sunt legate de competitivitate, ocuparea forței de muncă, educație, incluziune socială, protecția mediului, eficiența resurselor și schimbările climatice.

Domeniul cel mai evident în care fondurile ESI vor fi puse laolaltă este reprezentat de investițiile efectuate pentru *creșterea competitivității și a inovației*. Măsurile pentru susținerea întreprinderilor, investițiile în cercetare, dezvoltare și inovație, promovarea TIC în cadrul FEDER sunt concepute complementar cu acțiunile de sprijinire a restructurării și consolidării exploatațiilor agricole și a investițiilor în sectorul pescuitului prin FEADR, respectiv FEPAM. În plus, prin FSE se va asigura finanțarea educației și a dobândirii de competențe.

Investițiile prin FSE și Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri” în vederea *ocupării forței de muncă și a mobilității muncii* vor fi completate de inițiativele pentru infrastructură finanțate din FEDER. Inițiativele FEPAM sunt orientate către diversificarea sectorului pescuitului și al acvaculturii.

Investițiile în *educație, dobândirea de competențe și învățarea pe tot parcursul vieții* vor fi asigurate oficial prin FSE. Acestea vor completa măsurile privind antreprenoriatul, dezvoltarea TIC, susținute prin FEDER, precum și măsurile care vizează formarea profesională și dobândirea de competențe în sectorul agriculturii și al pescuitului, susținute prin FEPAM. Sprijinirea investițiilor în infrastructură prin FEDER va contribui la succesul implementării FSE.

Există legături strânse la nivelul programelor în ceea ce privește *incluziunea socială și reducerea sărăciei* finanțate prin FSE și dezvoltarea infrastructurii serviciilor sociale și de sănătate publice, precum și a TIC, cu sprijinul FEDER, îmbunătățirea calității vieții și a atractivității zonelor rurale, prin folosirea fondurilor FEPAM. De asemenea, intervențiile FSE în domeniul integrării sociale a persoanelor celor mai defavorizate vor fi completate de asistența nefinanciară asigurată prin Fondul european acordat persoanelor celor mai defavorizate (FEAMD).

Măsurile pentru *protecția mediului, utilizarea eficientă a resurselor și schimbările climatice* vor fi asigurate prin FEDER și FC și vor cuprinde măsuri de promovare a bunelor practici de mediu în întreprinderi. FEPAM va completa activitățile în acest domeniu, prin integrarea adaptării la schimbările climatice în cadrul acțiunilor de susținere în legătură cu emisiile de GES în agricultură și silvicultură.

Complementaritățile identificate în cadrul Fondurilor ESI presupun asigurarea unei coordonări eficiente pe parcursul planificării și implementării Fondurilor ESI pentru a evita suprapunerea acțiunilor.

Pe baza lecțiilor învățate în perioada 2007-2013 și a noilor provocări generate de arhitectura Fondurilor ESI în România, va fi înființat un mecanism de coordonare cu structuri la trei niveluri (interministerial strategic, interinstituțional tematic, operațional) pentru a asigura coerența intervențiilor, complementarităților și sinergiilor din fazele de programare și punere în aplicare. Mecanismul de coordonare va funcționa în paralel cu cadrul instituțional conceput pentru punerea în aplicare (a se vedea secțiunea 2.5), și va aduce laolaltă în vederea analizei, soluționării problemelor și susținerii procesului decizional, experți, personal

operațional, factori de decizie din AM și OI, precum și factori de decizie din alte instituții responsabile de politicile naționale în România.

Mai mult decât atât, începând cu 2014-2020, Guvernul va aplica un cadru legal și de reglementare care să asigure condiții similare pentru sistemele europene și naționale cu privire la eligibilitate, de evaluare tehnici de evaluare și rate de co-finanțare. Această abordare este necesară pentru a acoperi toate nevoile de finanțare, în vederea îndeplinirii angajamentelor asumate de România, cele mai importante fiind obligațiile de mediu, în conformitate cu Tratatul de Aderare.

Mecanismul de coordonare instituțională propus pentru următoarea perioadă de programare implică un număr de niveluri, conform prezentării de mai jos:

Nivelul 1 – Managementul Comitetului de coordonare a Acordului de parteneriat (CCAP) va fi înființat sub forma unui comitet interministerial subordonat Ministerului Fondurilor Europene.

<i>Rol</i>	Coordonarea strategică a implementării AP/ESI
<i>Componentă</i>	Ministerele de resort, responsabile de politica în domeniile vizate de Acordul de Parteneriat și partenerii socio-economici
<i>Reuniuni</i>	De două ori pe an
<i>Reprezentare</i>	Factori de decizie la nivel de minister
<i>Secretariat</i>	Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare din cadrul Ministerului Fondurilor Europene

Nivelul 2 – Subcomitete de coordonare tematice

Vor exista cinci subcomitete tematice, conform celor cinci priorități de finanțare naționale, sub coordonarea Ministerului Fondurilor Europene, și anume:

1. Promovarea competitivității economice și a dezvoltării locale
2. Ameliorarea capitalului uman prin creșterea ratei de ocupare a forței de muncă și politici mai bune privind incluziunea socială și educația
3. Dezvoltarea infrastructurii moderne pentru creștere și locuri de muncă
4. Optimizarea utilizării și protecției resurselor naturale și activelor
5. Modernizarea și consolidarea administrației naționale și a sistemului judiciar

<i>Rol</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea evoluțiilor / schimbărilor din cadrul diverselor domenii de politică și a impactului acestora asupra strategiei Acordului de parteneriat și Programelor operaționale • Examinarea continuității relevanței Acordului de parteneriat • Supravegherea îndeplinirii condițiilor ex ante • Asigurarea sinergiei și coerenței fondurilor ISE prin: <ul style="list-style-type: none"> o examinarea criteriilor de eligibilitate și selectare a proiectelor (propușe) o examinarea calendarului pentru solicitarea de propuneri și respectarea acestuia o analiza coerenței în timp a evaluării proiectelor și contractării o analiza indicatorilor financiari, de realizare și de rezultat, atât a indicatorilor angajați, cât și a celor realizați o identificarea principalelor blocaje de implementare o analiza rezultatelor evaluării și urmărirea recomandărilor • Asigurarea coerenței cu alte instrumente UE și naționale
<i>Componentă</i>	Miniștrii de resort responsabili cu domeniul de politică, AM responsabile, instituțiile financiare internaționale, împreună cu reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice, reprezentanți ai partenerilor care sunt membri ai Comitetelor de Monitorizare a Programelor, în conformitate cu art.42 din RDC, alți parteneri socio-economici
<i>Subordonat</i>	Comitetului Interinstituțional pentru Acordul de Parteneriat
<i>Reuniuni</i>	De două ori pe an
<i>Reprezentare</i>	Factori de decizie la nivel de director (în general)
<i>Secretariat</i>	Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare din cadrul Ministerului Fondurilor Europene

Nivelul 3 – Grupuri de lucru funcționale

Vor exista trei grupuri de lucru funcționale create sub coordonarea Ministerului Fondurilor Europene, după cum urmează:

1. *GLF operațional* cuprinzând următoarele zone orientative de interes
 - Simplificare: sarcina administrativă, ghișeu unic, opțiuni simplificate și subvenții globale
 - Proceduri operaționale, audit, nereguli și fraude
 - Sisteme electronice și schimb de date
 - Comunicare
 - Achiziții publice (copreședinți ANRMAP și MFE)
 - Asistență tehnică și resurse umane
 - Principii orizontale
 - Ajutor de stat
2. *GLF pentru evaluarea performanței* care acoperă cele de mai jos
 - Cadrul de performanță
 - Evaluare
 - Raportare
 - Statistică și indicatori
 - Gestiune și prognoze financiare
3. *GLF pentru coerență teritorială și cooperare teritorială europeană*
 - Cooperare teritorială europeană
 - Implementarea obiectivelor SUERD
4. *GLF pentru abordări noi, responsabil de*
 - Instrumente financiare
 - Dezvoltare urbană
 - Investiții teritoriale integrate

Dezvoltare sub responsabilitatea comunităților locale

<i>Rol</i>	Armonizarea abordărilor, îndrumare și consolidarea capacităților în fiecare domeniu identificat, inclusiv coordonarea rețelelor, oriunde este cazul
<i>Componentă</i>	Experți din MFE și AM, precum și alți experți, dacă este cazul inclusiv partenerii socio-economici
<i>Subordonat</i>	Sub-comitetelor interinstituționale tematice
<i>Reuniuni</i>	O dată la trei luni, sau ori de câte ori este necesar
<i>Reprezentare</i>	Nivel de experți
<i>Secretariat</i>	Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare din cadrul Ministerului Fondurilor Europene

Implementarea programelor operaționale 2007-2013 a arătat că beneficiarii au avut dificultăți să înțeleagă care sunt oportunitățile disponibile pentru finanțarea proiectelor lor de investiții, atunci când era posibil să acceseze fondurile. De asemenea beneficiarii fondurilor europene au găsit dificil accesul la informația relevantă pentru interesele lor, lucrul cu proceduri diferite pentru diferite scheme de împrumuturi nerambursabile, povara administrativă.

Pentru a evita astfel de probleme la implementarea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții (Fonduri ESI) în 2014-2020, autoritățile române vor aplica principiul „ghișeului unic”, prin dezvoltarea unei Axe Prioritare dedicate IMM-urilor în Programul Operațional Regional.

Centrul de Informare pentru Instrumente Structurale, gestionat de MFE, va continua să asigure beneficiarilor accesul la informații consecvente și susținere reală.

Mecanismul instituțional de coordonare propus pentru perioada următoare de programare implică un număr de niveluri prezentate mai jos:

Pentru ca resursele să fie utilizate astfel încât să servească în cel mai bun mod intereselor României, principiul complementarității cere ca Fondurile ESI să nu fie utilizate izolat, ci ținând seama de alte instrumente naționale sau europene. Acest lucru înseamnă că pentru acțiunile înrudite sau consecutive se corelează fonduri din mai multe surse, astfel încât să se evite dubla finanțare sau adoptarea unor scheme de investiții în contradicție cu obiectivele Fondurilor ESI.

Investițiile din Fondurile ESI și alte instrumente naționale sau europene pot susține direct atingerea obiectivelor stabilite în domenii cum ar fi mediul, acțiune pentru climă, educație și ocuparea forței de muncă.

Se va asigura complementaritatea între Fondurile ESI și *programul ORIZONT 2020*, Programul-cadru European pentru Cercetare și Inovare. Linia de demarcație separă modul în care sunt concepute instrumentele și care constă în principal în următoarele: abordarea non-teritorială și transnațională din programul Orizont 2020 față de intervenția la nivel local din Fondurile ESI; accentul pe proiectele individuale de cercetare și dezvoltare față de accentul pus pe capacitățile și sistemele de cercetare și dezvoltare la Fondurile ESI; cereri de ofertă adresate grupărilor internaționale în cazul programului Orizont 2020 și prioritizarea politică a firmelor individuale, consorțiilor.

Se vor crea posibile complementarități pentru a se debloca potențialul de excelență la nivel național, inclusiv inițiativele de cooperare ERA, pentru a se susține participarea la Orizont 2020, accesul la rețelele internaționale, pentru a sprijini centrele de excelență să se conecteze cu centre similare din alte state membre, pentru a susține rețelele transfrontaliere, dezvoltarea instituțională în vederea coordonării la nivel național.

Facilitatea Conectarea Europei oferă o bună oportunitate de sporire a complementarității în cele trei zone ale infrastructurii digitale, energie și infrastructură de transport. Principala linie de demarcație între Fondurile FCE (Facilitatea Conectarea Europei) și ESI este trasată de modul în care este concepută FCE, și anume faptul că investițiile se vor concentra pe proiectele transfrontaliere de infrastructură care asigură conectivitatea cu alte state.

Intervențiile finanțate din FESI adresate IMM-urilor au un mare potențial de a crea sinergii și complementarități cu *COSME*, Programul pentru Competitivitatea Întreprinderilor Mici și Mijlocii. Acesta oferă fonduri pentru a îmbunătăți accesul la finanțare, a îmbunătăți accesul la piață, a îmbunătăți condițiile cadru pentru competitivitatea și sustenabilitatea întreprinderilor și pentru a promova spiritul antreprenorial și cultura antreprenorială.

Se va acorda o deosebită atenție consecvenței cu programul *ERASMUS* care are un număr de arii de intervenție și trebuie evitate suprapunerile cu acestea. Există și o serie de arii complementare care trebuie urmărite: ocuparea forței de muncă, cercetare și inovare, industrie și spirit întreprinzător.

Programul *LIFE* acoperă trei arii prioritare prin componenta „Mediu”: mediu și eficiența resurselor; natură și biodiversitate; guvernanta de mediu și informarea. Componenta „Acțiune pentru climă” acoperă combaterea schimbărilor climatice, adaptarea la schimbările climatice și guvernanta de mediu și informarea.

În ceea ce privește coordonarea între FEADR și Fondul de Garantare pentru Agricultură, autoritățile române nu vor face transferul între cei doi piloni ai PAC. Sinergiile dintre pilonul I și pilonul II sunt asigurate prin separarea programului național pentru viticultură și a programului național pentru apicultură.

Este în faza de pregătire Strategia pentru Regiunea Mării Negre și aceasta va avea în vedere cooperarea între cele șase țări cu ieșire la Marea Neagră pe probleme de protecție marină, mediu marin, Planificare Spațială Maritimă și Supraveghere Maritimă Integrată.

Complementaritatea cu toate cele trei zone prioritare ale *Strategiei Dunării* va facilita inovarea și competitivitatea și va dezvolta de asemenea societatea bazată pe cunoaștere prin cercetare, va aduce investiții în oameni și competențe și va gestiona riscul de mediu.

O sursă semnificativă de finanțare în România în 2009-2014 sunt schemele de granturi SEE și Norvegiene. Granturile sunt disponibile în patru mari domenii de intervenție: (i) cercetare și inovare în industria verde, (ii) promovarea egalității de gen, (iii) biodiversitate și ecosisteme, reducerea poluării, eficiența energetică, energia regenerabilă, adaptarea la schimbările climatice, (iv) întărirea dezvoltării societății civile, creșterea contribuției la dreptatea socială, combaterea criminalității organizate transfrontaliere, etc. Programul este în curs de implementare, având autoritatea de management în cadrul MFE, ceea ce va facilita cooperarea cu AM relevante și cu actorii implicați în elaborarea politicilor, pentru a asigura coerența politicilor.

Cele mai importante legături pentru etapa curentă de programare sunt prezentate în Tabelul X. Asemănător cu perioada anterioară, pe perioada 2014-2020 vor fi necesare instrumentele de finanțare BEI. Pe parcursul implementării programelor din 2007-2013 au fost situații când în paralel cu schemele finanțate de UE, Guvernul României a pus la dispoziție granturi asemănătoare cu proceduri simplificate care au concurat finanțarea europeană de manieră contraproductivă, de exemplu Administrația Fondului de Mediu a gestionat fonduri pentru infrastructura de apă, investiții în sursele de energie regenerabilă, sau Agenția pentru IMM-uri (în prezent o direcție din cadrul Ministerului Economiei) a gestionat granturi pentru IMM-uri și antreprenariat.

România va asigura o mai bună coordonare între finanțarea de la nivel național și european urmărind următoarele: evitarea suprapunerilor, stabilirea liniilor clare de demarcare între schemele UE și cele naționale, armonizarea procedurilor, asigurarea aceluiași grad de dificultate în înțelegerea lor și dezvoltarea potențialelor aspecte de complementaritate. Aceste aspecte vor fi dezvoltate prin mecanismul de coordonare instituțională, propus pentru următoarea perioadă de programare.

Comitetul Director al Acordului de Parteneriat creat pentru coordonarea la nivel strategic a Fondurilor ESI 2014-2020 va juca un rol cheie la asigurarea în paralel a coerenței cu alte instrumente de politică comunitară și cu alte programe naționale de investiții din România.

Tabel 1 – Tabel de corelații

COMPETITIVITATE (OT 1, 2, 3, 4, 8, 10, 11)					
Obiectiv tematic	Corelare (conform AP, capitolul 1.3)	Arii de politici	Programe ESI	Instrumente UE	Programe naționale aferente și asistență străină
1. Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovației	Nevoia de sincronizare cu măsurile finanțate adresate antreprenariatului și modelelor de afaceri conform OT 3, măsurile pentru ocuparea forței de muncă, educație și competențe conform OT 8 și OT 10 și măsurile cuprinse în Agenda Digitală conform OT 2.	CDI TIC Muncă Educație Întreprinderi Agricultură Pescuit Administrație publică Energie Mediu	PO COMP (Competitivitate) PO CU (Capital Uman) PO CA (Capacitate Administrativă) PNDR PO PAM (Pescuit și Afaceri Maritime) Programe CTE POR	Orizont 2020 ¹⁷⁷ Parteneriatul European pentru Inovare Programul Erasmus pentru toți Programul UE pentru Competitivitatea Întreprinderilor și IMM-uri COSME	- Programele naționale pentru CDI - Programul Mihail Kogălniceanu pentru IMM-uri - Programul național multianual pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului - Programul de modernizare a activităților de comercializare a produselor și serviciilor de piață - Ajutoare de stat și scheme de minimis gestionate de Ministerul Finanțelor Publice - Programul național de apicultură - Programele naționale suport pentru sectorul vitivicol din România 2014-2018 - Programul de elaborare sau actualizare a documentațiilor de amenajarea teritoriului și urbanism pentru zonele care cuprind monumente istorice înscrise pe lista patrimoniului mondial - Programul de co-finanțare a hărților de risc pentru alunecări de teren
3. Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii	Nevoia de sincronizare cu măsurile finanțate adresate poverii administrative pentru IMM-uri conform OT 11; ocuparea forței de muncă, educație și dezvoltarea competențelor conform OT 8 și OT 10; măsurile pt.	Dezvoltare teritorială & regională (inclusiv ITI, DLCC, CTE și strategiile macro-regionale și pentru bazinul mării)			

¹⁷⁷ complementaritatea constă în susținerea oferită prin programele finanțate prin ESI jucătorilor din România pentru ca aceștia să participe la Orizont 2020 prin formarea unei capacități semnificative în CDI

¹⁷⁸ Procesul de programare al Mecanismelor Financiare SEE și Norvegiene s-a conformat nevoii de a asigura complementaritatea și de a evita suprapunerea cu fondurile structurale și de coeziune (2007-2013). În cadrul ariilor prioritare, s-au identificat domeniile unde nu s-au alocat fonduri și nevoia de sprijin a fost minuzios justificată.

	eficiența energetică o economie cu emisii reduse de carbon, conform OT 4.				<ul style="list-style-type: none"> - Programe locale - Programul național de dezvoltare locală - Programe socio-culturale și sportive <p>Ajutoare bilaterale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Granturi SEE și Granturi Norvegiene 2009-2014¹⁷⁸ (domenii susținute/ care urmează să fie susținute: <i>Cercetarea în sectoarele prioritare, Inovația în industria verde</i>) ▶ Programul de Cooperare Elveția-România (domenii finanțate din această contribuție: <i>promovarea sectorului privat cu accent pe îmbunătățirea mediului de afaceri și accesul la finanțare al IMM-urilor, îmbunătățirea reglementărilor în sectorul financiar, întărirea piețelor și instituțiilor financiare precum și dezvoltarea sectorului privat și promovarea exporturilor și standardelor pentru IMM-uri</i>)
--	---	--	--	--	---

OAMENI ȘI SOCIETATE (OT 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11)

Obiectiv tematic	Corelare (conform AP capitolul 1.3)	Arii de politici	Programe ESI	Instrumente UE	Programe naționale aferente și asistență străină
8. Promovarea locurilor de muncă sustenabile și de calitate și susținerea mobilității în muncă	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și măsurile adresate antreprenoriatului și modelelor de afaceri conform OT 1 și OT 3, cu accent pe sectoarele cu potențial de creștere, măsurile de incluziune socială și educație conform OT 9 și OT 10, și intervenții cum ar fi e-guvernare finanțat conform OT 11.	Ocuparea forței de muncă CDI Întreprinderi Asistență socială Educație Guvernanță TIC Agricultură Pescuit Dezvoltare teritorială & regională (inclusiv ITI, DLCC, CTE și strategii macro-regionale și pentru bazinul	PO CU PO COMP PO CA POR PNDR PO PAM Programe CTE	<ul style="list-style-type: none"> - Acțiuni Marie Skłodowska-Curie - Programul Erasmus pentru toți - Programul operațional de asistență financiară - Programul operațional pentru incluziune socială - Fondul pentru azil și migrație - Programele pentru schimbare socială și inovație - Europa creativă - Schimbare socială pentru 	<ul style="list-style-type: none"> - Programul de încurajare a tinerilor întreprinzători pentru înființarea și dezvoltarea micro-întreprinderilor - Programul de dezvoltare a competențelor tinerilor întreprinzători și facilitarea accesului lor la finanțarea START - Program de promovare a spiritului întreprinzător printre femeile manager în sectorul IMM-urilor - Programele Ministerului Muncii - Programele Ministerului Educației <p>Asistență bilaterală</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Granturi SEE și Granturi Norvegiene 2009-2014 (domenii susținute/ care urmează să fie susținute: <i>promovarea egalității de gen și a echilibrului între viața de familie și viața profesională, copiii și tinerii</i>)
9 Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărui tip de discriminare	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și măsurile adresate antreprenoriatului și modelelor de				

	afaceri conform OT 1 și OT 3 , cu accent pe sectoarele cu potențial de creștere, măsurile pentru ocuparea forței de muncă și educație, conform OT 8 și OT 10 și intervenții cum ar fi e-guvernare finanțat conform OT 2.	mării)		inovație	<i>vulnerabili și inițiativele locale și regionale de a reduce inegalitățile de la nivel național și de a promova incluziunea socială, fondul pentru burse, inițiative de sănătate publică)</i> ▶ Programul de Cooperare Elveția-România (domenii finanțate din această contribuție: <i>resursele umane și dezvoltarea socială cu scopul de a întări schimburile academice între Elveția și România. În acest scop, se vor înființa un Fond de burse și Fonduri pentru cercetare.</i> Se va da atenție specială promovării incluziunii sociale a romilor și a altor grupuri vulnerabile)
10. Investiția în educație, formare și învățământul vocațional pentru formarea competențelor și învățarea pe toată durata vieții	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și măsurile adresate antreprenoriatului și modelelor de afaceri conform OT 1 și OT 3 , cu accent pe sectoarele cu potențial de creștere, măsurile pentru ocuparea forței de muncă și incluziunea socială, conform OT 8 și OT 9 și intervenții cum ar fi e-guvernarea finanțate conform OT 2.				
INFRASTRUCTURĂ (OT 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11)					
Obiectiv tematic	Corelare (conform AP, capitolul 1.3)	Arii de politici	Programe ESI	Instrumente ESI	Programe naționale aferente și asistență străină
2. Creșterea accesului la tehnologiile informației și comunicației, utilizarea TIC și calitatea lor	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și cu măsurile adresate inovației conform OT 1 , antreprenoriatului și afacerilor conform OT 3 , măsurile pentru ocuparea forței de muncă conform OT 8 , măsurile pentru incluziune conform OT 9 , măsurile pentru educație și formarea competențelor conform OT 10 și măsurile pentru	Transport CDI TIC Întreprinderi Energie Mediu Ocuparea forței de muncă Educație Guvernanță Pescuit Dezvoltare teritorială & regională (inclusiv ITI, DLCC, CTE și strategii macro-regionale și pentru	PO LI PO COMP POR PO CU PO CA PO PAM CTE	Facilitatea Conectarea Europei „Transport inteligent, verde și integrat” Challenge din Orizont 2020	

	creșterea capacității instituționale conform OT 11.	bazinul mării)			
7. Promovarea unui transport sustenabil și înlăturarea blocajelor din rețelele cheie de infrastructură	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și cu măsurile pentru susținerea trecerii la o economie cu emisii reduse de carbon în toate sectoarele conform OT 4 și măsurilor de protecție a mediului conform OT 6.				
RESURSE (OT 3, 4, 5, 6, 7)					
Obiectiv tematic	Corelare (conform AP, capitolul 1.3)	Arii de politici	Programe ESI	Instrumente UE	Programe naționale aferente și asistență străină
4. Susținerea trecerii la o economie cu emisii reduse de carbon în toate sectoarele	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și măsurile de protecția mediului conform OT 6 și măsurile vizând schimbările climatice conform OT 5 și transport sustenabil conform OT 7.	Mediu Energie Întreprinderi Transport Agricultură Pescuit Dezvoltare teritorială & regională (inclusiv ITI, DLCC, CTE și strategii macro-regionale și pentru bazinul mării)	PO LI PO COMP PNDR PO PAM CTE	Programul LIFE Programul NER300	- Programul multiannual prioritar de mediu și de gospodărirea apelor - Combaterea riscurilor - Investiții prioritare pentru gospodărirea apelor - Controlul integrat al poluării cu nutrienți - Reconstrucția drumurilor forestiere - Programul de reabilitare termică Asistență bilaterală ▶ Granturi SEE și Granturi Norvegiene 2009-2014 (domenii susținute/ care urmează să fie susținute: biodiversitatea și serviciile de ecosistem, <i>monitorizarea mediului și planificarea și controlul integrat, reducerea utilizării substanțelor periculoase, eficiența energetică, energia regenerabilă, adaptarea la schimbările climatice, conservarea și revitalizarea patrimoniului cultural și natural; Promovarea diversității în cultură și arte în cadrul patrimoniului cultural european</i>) ▶ Programul de Cooperare Elveția-România (domenii finanțate din această contribuție: <i>Mediu, mai ales</i>
5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestiunea riscurilor	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și măsurile pentru serviciile și infrastructura TIC conform OT 2, măsurile de promovare a bunelor practici de mediu în afaceri OT 3 și măsurile pentru agricultură, păduri și pescuit, ca și măsurile de susținere a trecerii la o economie cu emisii scăzute de carbon conform OT 4, protecția mediului conform OT 6 și transport sustenabil conform				

	OT 7.				<i>componenta de asistență oferită administrațiilor locale la gestiunea energiei regenerabile)</i>
6. Conservarea și protecția mediului și promovarea eficienței resurselor	Nevoia de sincronizare cu intervențiile finanțate și cu măsurile de promovare a bunelor practici de mediu în afaceri conform OT 3 , emisiilor de carbon conform OT 4 , și măsurile pentru agricultură, păduri și pescuit ca și măsurile care vizează schimbările climatice conform OT 5 .				
GUVERNANTĂ (OT 2, 11)					
Obiectiv tematic	Corelare (conform AP, capitolul 1.3)	Arii de politici	Programe ESI	Instrumente UE	Programe naționale aferente și asistență străină
11. Creșterea capacității instituționale a autorităților publice și a factorilor implicați și o administrație publică eficientă	Acțiunile aferente acestui obiectiv tematic pot contribui, dacă este cazul, la intervențiile relevante identificate la OT 2 , vizând accesul la TIC.	Administrație publică TIC Justiție Dezvoltare teritorială & regională (inclusiv ITI, DLCC, CTE și strategii macro-regionale și pentru bazinul mării)	PO CA PO COMP PO AT		Asistență bilaterală ▶ Granturi SEE și Granturi Norvegiene 2009-2014 (domenii susținute/ care urmează să fie susținute: <i>întărirea dezvoltării societății civile și o mai mare contribuție la dreptatea socială, democrație și dezvoltare durabilă (Fondul pentru ONG-uri), cooperarea Schengen și combaterea criminalității trans-frontaliere, a criminațității organizate și a grupărilor infracționale itinerante; formarea capacității și cooperarea instituțională, formarea capacității și cooperarea judiciară, servicii corecționale, inclusiv sancțiuni neprivative de libertate)</i>) ▶ Programul de Cooperare Elveția-România (domenii finanțate din această contribuție: <i>securitate, stabilitate și suport pentru reforme (siguranța frontierelor, capacitate de gestiune la nivelul local și regional, modernizarea sistemului judiciar, etc.)</i>)

2.2. VERIFICARE EX ANTE A CONFORMITĂȚII CU REGULILE PRIVIND ADIȚIONALITATEA

Deși nu este membră a Uniunii Monetare, România a susținut noua guvernare economică promovată de Comisia Europeană. România a aderat la „Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii economice și monetare” („Pactul fiscal”), angajându-se să continue procesul de consolidare astfel încât să se asigure stabilitatea finanțelor publice.

Un concept cheie folosit de Pactul de Stabilitate și Creștere și cu un rol tot mai mare în configurarea politicilor bugetare naționale viitoare în urma intrării în vigoare a Pactului fiscal este "obiectivul bugetar pe termen mediu" (OTM) specific pentru fiecare țară.

Pentru România, OTM este de -1 %, ceea ce înseamnă că deficitul bugetar structural nu ar trebui să depășească 1 % din PIB pe termen mediu. România s-a angajat conform Programului de Convergență să atingă acest obiectiv începând cu 2015.

O a doua prevedere europeană care influențează evoluția viitoare a indicatorilor de analiză a aditivității este cea privind dinamica cheltuielilor bugetare, care nu trebuie să o depășească pe cea a produsului intern brut.

România și-a demonstrat angajamentul pentru stabilitatea finanțelor publice derulând cu succes două acorduri cu Comisia Europeană și FMI și a reușit să-și reducă semnificativ deficitul bugetar.

În urma stabilizării macroeconomice, următoarea etapă pentru România este implementarea de măsuri care să asigure creșterea economică durabilă și implementarea de măsuri structurale, așa cum este prevăzut și în noul acord preventiv discutat cu CE și FMI. Aceste acțiuni necesită investiții semnificative în economie, inclusiv finanțarea din fonduri europene.

Ca urmare, se estimează că până în anul 2020, pe fondul reducerii ponderii cheltuielilor la nivel central în PIB, efortul bugetar cu formarea brută de capital fix își va majora ponderea în PIB. Această evoluție se va înregistra în condițiile în care obiectivul bugetar pe termen mediu va fi de -1 începând cu anul 2015.

În noiembrie 2013, s-a realizat o ajustare bugetară și s-a convenit cu FMI și CE o nouă proiecție bugetară pentru 2014.

Prin urmare, țintele de deficit bugetar s-au ajustat în sus cu 0,2 % din PIB pentru anii 2013 și 2014, iar cheltuielile bugetare totale ca parte din PIB s-au ajustat în consecință.

Majorarea costurilor pentru proiectele cu cofinanțare UE implică o pondere a FBCF publice de peste 5 % din PIB, atât pe termen mediu, cât și în perioada 2017-2020.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Cheltuielile la nivel central ca pondere din PIB (Cheltuieli totale)	34,9	35,3	35,1	34,9	34,6	34,4	34,2	34,0
Formare brută de capital fix ca pondere în PIB (P51)	4,7	5,1	5,0	5,3	5,5	5,6	5,7	5,8

La nivel național, regiunile mai puțin dezvoltate acoperă mai mult de 99 % din totalul populației.

2.3 REZUMATUL EVALUĂRII ÎNDEPLINIRII CONDIȚIONALITĂȚILOR EX ANTE APLICABILE

Este binecunoscut faptul că o parte esențială din pregătirile pentru următoarea perioadă de programare o reprezintă condiționalitățile ex-ante. Acestea reprezintă condiții prealabile pe care România este obligată să le îndeplinească și se referă la utilizarea eficientă și eficace a fondurilor europene structurale și de investiții (FESI). Începând cu noiembrie 2012, România a identificat condiționalitățile ex ante aplicabile (specifice și generale), a făcut prima evaluare a îndeplinirii condiționalităților ex ante și a determinat gradul de îndeplinire de către acestea a tuturor criteriilor. Pentru condiționalitățile sau criteriile ex ante neîndeplinite, Guvernul României a adoptat în februarie / martie 2012 unele planuri de acțiune pentru a stabili acțiunile de întreprins, organismele responsabile și calendarul de punere în aplicare a acestor acțiuni în vederea îndeplinirii lor până la 31 decembrie 2016.

Ca urmare a ultimei versiuni a Orientărilor comunicate de Comisie cu privire la condiționalitățile ex ante, România a început a doua autoevaluare privind îndeplinirea condiționalităților ex ante și în februarie au fost actualizate planurile de acțiune pentru îndeplinirea la timp a condiționalităților.

ANEXA IV prezintă un rezumat al tuturor condiționalităților ex ante generale și tematice / specifice fondurilor aplicabile la nivel național, precum și planuri de acțiune pentru condiționalitățile sau criteriile ex ante neîndeplinite.

2.4 METODOLOGIA ȘI MECANISMELE DE ASIGURARE A CONSECVENȚEI ÎN FUNCȚIONAREA CADRULUI DE PERFORMANȚĂ, ÎN CONFORMITATE CU ARTICOLUL 19 DIN RDC

„Cadrul de performanță” este un instrument care stimulează implementarea eficientă a programelor operaționale în vederea atingerii rezultatelor planificate, prin utilizarea unui mecanism de recompensare a progreselor în îndeplinirea obiectivelor programului (prin alocarea unei rezerve de performanță) și de amendare a utilizării neeficiente a fondurilor UE (aplicarea de corecții financiare la finalul perioadei de programare).

Pentru fiecare PO se elaborează tabele ale cadrului de performanță, care stabilesc un set de indicatori, ținte intermediare și finale ce vor fi folosite pentru a măsura progresul în îndeplinirea obiectivelor programului.

Configurarea cadrelor de performanță (CP) se realizează în mai mulți pași, inclusiv selectarea indicatorilor și stabilirea țintelor intermediare pentru 2018 și a țintelor finale pentru 2023.

Dezvoltarea cadrului de performanță se bazează pe un parteneriat instituțional, și anume pe colaborarea strânsă cu autoritățile de management.

Dezvoltarea cadrelor de performanță se face în conformitate cu regulamentele specifice fondurilor ESI (inclusiv FEADR și FEPAM), cu actul de implementare ce reglementează aplicarea articolului 22 din RDC cu privire la aplicarea cadrului de performanță, precum și cu orientările UE aplicabile în domeniu.

Principalul organism responsabil de crearea cadrului conceptual pentru selectarea unui set adecvat de indicatori și stabilirea țintelor este MEF – DG APE, în colaborare cu evaluatorii ex ante.

Abordarea coerentă a planificării cadrului de performanță, va fi asigurată prin intermediul unui grup de lucru tehnic (GLT) ce reunește experți din toate autoritățile de management, pentru toate fondurile.

În timpul pregătirilor PO, GLT se va întâlni cu regularitate pentru a analiza și a asigura consecvența în selectarea indicatorilor și în stabilirea țintelor intermediare și finale la nivelul diferitelor programe operaționale și priorități. Setul de indicatori din cadrul de performanță va deriva din indicatorii deja definiți la nivelul programelor operaționale, indicatori comuni și specifici programelor. Ținând cont de măsurabilitatea indicatorilor și de disponibilitatea datelor în perioada de raportare, se vor defini etape cheie de implementare, dacă va fi necesar. Pentru a include un număr limitat de indicatori în cadrul de performanță, este necesar să se identifice acei indicatori care pot fi utilizați pentru monitorizarea progresului mai multor priorități de investiții. În acest sens, în măsura în care este posibil, lista de indicatori recomandați pentru toate programele operaționale și etapele cheie de implementare se vor armoniza cu ajutorul evaluatorilor ex ante.

În ceea ce privește FEADR, metodologia pentru cadrul de performanță va respecta regulile specifice fondului, indicatorii comuni obligatorii furnizați de către Comisie, precum și planul de indicatori din PNDR stabilind ținte intermediare și finale pentru cadrul de performanță. În acest sens, se va utiliza o listă predefinită cu 20 de indicatori comuni de performanță comuni (indicatori financiari și de realizare imediată), derivați din Planul de indicatori și aplicați la nivel de prioritate.

Un element important al procesului de planificare a cadrului de performanță este identificarea unor ținte intermediare și finale realiste. Evaluarea ex ante a programelor finanțate din FEDR, FSE și FC va susține procesul prin furnizarea de propuneri metodologice pentru fiecare program și sprijin pentru stabilirea țintelor intermediare și finale.

Pe parcursul pregătirii programelor operaționale, Ministerul Fondurilor Europene, prin intermediul DG APE, va asigura examinarea continuă a modului în care se asigură pregătirea coerentă a cadrului de performanță

în cazul priorităților similare, pe baza evaluării ex-ante a modului în care au fost selectați indicatorii adecvați sau modul în care au fost stabilite țintele intermediare și finale în cadrul diferitelor programe și priorități.

Stabilirea celei mai bune previziuni a valorii țintelor intermediare și finale se va baza, printre altele, pe: analiza intervențiilor realizate în perioada 2007 - 2013 plecând de la datele istorice disponibile în sistemele de monitorizare și evaluări, pe analiza comparativă cu intervențiile altor state membre (dacă sunt relevante), pe studii cu privire la metodologiile de stabilire a țintelor și pe verificările de plauzibilitate pentru fiecare sector cu experți competenți în domeniu.

Detaliile cu privire la selectarea indicatorilor și justificarea valorilor identificate pentru țintele intermediare și finale vor fi incluse în documentația fiecărui program operațional.

Eficiența aplicării CP depinde și de *monitorizarea continuă a progreselor*, de evaluări și de acțiunile ulterioare de remediere, dacă sunt necesare. Urmărirea progreselor față de țintele intermediare și finale stabilite va face parte din sistemul general de monitorizare a programelor operaționale și fondurilor ESI. Colectarea și agregarea datelor se va asigura prin sistemele de schimb electronic de date (a se vedea capitolul 4).

Recunoscând faptul că 2018 este o dată de referință târzie pentru implementarea măsurilor în vederea rectificării unui posibil eșec în 2023, va fi dezvoltată o aplicație de prognozare pentru indicatorii incluși în cadrul de performanță, oricând acest lucru va fi posibil, pe baza experienței câștigate și folosind, cel puțin în primii ani de implementare, seturi de date referitoare la perioada de programare 2007-2013. În cazul în care apar diferențe semnificative între valorile prognozate și țintele intermediare și finale din cadrul de performanță, se va efectua o evaluare ad hoc pentru a identifica motivele și a emite recomandări în vederea eliminării acestora. Fiecare AM va fi responsabilă de utilizarea instrumentului, pentru a identifica problemele și a lua măsuri de remediere. Instrumentul este aplicabil programelor finanțate de FEDER, FC și FSE.

Progresul indicatorilor FP va fi raportat anual în rapoartele anuale de implementare. Autoevaluarea progresului în atingerea țintelor finale va fi prezentată de două ori pe an în cadrul Comitetului de Monitorizare a PO și Comitetului de Coordonare al AP. MFE va asigura asistență pentru monitorizarea cadrului de performanță printr-un grup de lucru funcțional (GLF) dedicat, compus din reprezentanți ai tuturor autorităților de management (a se vedea capitolul 2.1). GLF va analiza și va dezbate stadiul de implementare, soluțiile la problemele identificate, punerea în aplicare a recomandărilor și a acțiunilor de urmărire în vederea eliminării posibilelor întârzieri în atingerea țintelor.

2.5 MĂSURI DE CONSOLIDARE A CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Evaluarea nevoilor de consolidare a capacității administrative a autorităților și beneficiarilor

Din Aprilie 2011, Guvernul României a pus în aplicare Planul de Acțiuni Prioritare de creștere a capacității de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune (PAP), al cărui obiectiv general este de a aborda problemele și deficiențele care afectează cel mai mult procesul de implementare a fondurilor structurale și de coeziune, în vederea eliminării sau reducerii semnificative a obstacolelor în absorbție.

Pentru a asigura obiectivele de absorbție și a pregăti viitoarea perioadă de programare PAP este în curs de revizuire în vederea includerii altor măsuri care sunt orientate spre ambele perioade de programare, punându-se accent pe consolidarea capacității administrative a autorităților publice responsabile de gestionarea fondurilor UE, pe asistența în implementarea proiectelor pentru beneficiari, precum și pe pregătirea unei arhitecturi instituționale pentru gestionarea și implementarea fondurilor europene structurale și de investiții 2014-2020. Planul va fi transmis CE până la sfârșitul lui martie 2014.

Principalele nevoi pentru îmbunătățirea capacității administrative a autorităților și beneficiarilor au rezultat pe baza concluziilor evaluării efectuate asupra capacității administrative a instituțiilor responsabile de managementul fondurilor structurale și de coeziune, care sunt enumerate mai jos și care fac referire atât la autoritățile responsabile de gestionarea fondurilor UE cât și la beneficiari.

Principalele puncte slabe ale capacității administrative a autorităților

- **Autoritate scăzută a autoritatilor de management și de coordonare, precum și o stabilitate redusă a structurilor și a cadrului global**

Pentru perioada de programare 2007-2013, structura instituțională, repartizarea formală a responsabilităților și instituirea normelor interne respectă cerințele reglementărilor, însă **funcționarea corespunzătoare a instituțiilor și a întregului sistem constituie o problemă esențială.**

Experiența actualei perioade de programare indică o autoritate destul de scăzută a autoritatilor de management și de coordonare precum și o stabilitate redusă a structurilor organizațiilor și a cadrului global. Structura cu rol de coordonare (ACIS) și un număr de AM nu au dovedit suficiența autoritate ca să asigure abordări consistente, proceduri simple și coerente, evitarea suprapunerilor de responsabilități și implementarea eficientă a planurilor de acțiune la nivelul instituțiilor pentru a rezolva problemele principale. Cooperarea interinstituțională a reprezentat un blocaj major pentru implementarea programelor operaționale.

- **Politica și practici de Resurse Umane adecvate**

Un număr semnificativ de organizații din sistem au întâmpinat **dificultăți în ceea ce privește asigurarea resurselor umane adecvate, atât în plan cantitativ, cât și calitativ.** Măsurile de austeritate întreprinse în 2010 au blocat alocarea de resurse umane impusă de volumul de muncă și de numărul tot mai mare de contracte aflate în faza de implementare. Reducerile salariale semnificative din întregul sistem public au generat rotații de personal masive, rate ridicate ale posturilor vacante și, ca urmare, un volum de muncă sporit pentru personalul existent.

- **Etica profesională a personalului implicat în gestionarea fondurilor europene**

Apariția unor nereguli, unele cu caracter sistemic și îndeosebi în cadrul proceselor de achiziții publice, a impus adoptarea unor măsuri urgente în vederea **consolidării sistemelor de gestiune și control, în special în ceea ce privește normele de etică, cu precădere referitoare la conflictul de interese și plecarea personalului în sistemul privat. Mecanismele de prevenire și reducere a fraudei și a corupției nu s-au ridicat la nivelul de eficiență preconizat. Deși există legislație care reglementează aceste aspecte, OG 66/2011, art. 13, alin 1, acesta are o sferă de aplicabilitate limitată ca urmare a lipsei unor mecanisme de monitorizare eficiente.**

- **Sistem de implementare greoi și birocratic**

Sistemul de implementare al programelor operaționale aferent perioadei 2007-2013 poate fi definit ca un sistem suprareglementat, caracterizat prin (i) proceduri administrative extrem de complicate și schimbări multiple ale cadrului procedural, (ii) termene administrative lungi, combinate cu consecvențe de terminologie și dificultăți de comunicare cu solicitanții / beneficiarii, (iii) diferențe nejustificate de implementare de către autoritățile de management (proceduri, ghiduri).

Procedurile complicate și neclare, inconsistența între diferite programe (ex, POS Mediu și POR) în ceea ce privește succesiunea intervențiilor/acțiunilor care ar trebui urmate, lipsa de previziune și stabilitate a cadrului legal și administrativ au condus la o birocrație excesivă și sarcina administrativă enormă care au încetinit și chiar au blocat procesele, îndeosebi în dauna beneficiarilor.

Principalele puncte slabe ale capacității administrative a beneficiarilor

- **Capacitatea de a identifica și pregăti proiecte/aplicații**

Perioada de programare 2007-2013 a reprezentat **o provocare pentru beneficiari** având în vedere noile norme considerabil diferite de cele aplicate în cadrul programului de preaderare, dimensiunile mai mari ale proiectelor și, în unele cazuri, implicarea aceleiași entități într-un număr mare de proiecte.

Cu toate acestea, nivelul de performanță a programelor operaționale și a proiectelor individuale indică necesitatea unor îmbunătățiri la toate tipurile de beneficiari.

Totuși, o serie de acțiuni pentru întărirea capacității au fost întreprinse, inclusiv prin crearea și întărirea unor unități specializate în elaborarea și implementarea proiectelor, dezvoltarea competențelor prin

intermediul sesiunilor de instruire de tip formal și al învățării prin practică. În cazul beneficiarilor privați care accesează fonduri pentru dezvoltarea proprie, capacitatea de elaborare și implementare a proiectelor se bazează în principal pe externalizarea serviciilor către societățile de consultanță.

- **Capacitatea de implementare a proiectelor**

Competențele în domeniul achizițiilor publice, al managementului de proiect reprezintă în continuare prioritățile în materie de formare. Evaluările au mai indicat **capacitatea tehnică limitată** în anumite domenii și **calitatea precară a documentației tehnice**, îndeosebi pentru proiectele de infrastructură. De asemenea, s-au semnalat **probleme de personal, deficite de competențe și de manageri de proiect sau de consultanți** în cazul anumitor beneficiari sau sectoare (de exemplu, administrația publică din localitățile mai mici și din zonele rurale sau sectoare specifice care au beneficiat de investiții publice mai puține în trecut, cum ar fi gestionarea deșeurilor).

- **Capacitatea de finanțare**

Un factor important care influențează implementarea proiectelor cu finanțare europeană și capacitatea de absorbție îl reprezintă capacitatea limitată a beneficiarilor de a mobiliza resursele financiare pentru cofinanțare și fluxurile de numerar, dar și corecțiile financiare. Beneficiarii au întâmpinat dificultăți suplimentare din cauza accesului dificil la prefinanțare, la credite bancare, precum și condițiile de creditare care suferă schimbări de la data depunerii aplicației până la data atribuirii contractului, coroborat cu întârzierile în efectuarea rambursărilor. **Capacitatea limitată de a mobiliza resursele financiare a fost o problemă esențială și un factor de risc pentru performanța programelor.**

Măsuri la nivel național de remediere a deficiențelor în ceea ce privește capacitatea autorităților și a beneficiarilor pe baza lecțiilor învățate în 2007-2013

Reproiectarea cadrului instituțional pentru consolidarea funcțiilor de management și de coordonare

Reproiectarea cadrului instituțional vizează consolidarea funcțiilor de management și de coordonare. Procesul de centralizare a început deja odată cu crearea Ministerului Fondurilor Europene, o structură dedicată coordonării sistemului de implementare, cu putere suficientă asupra structurilor din alte ministere pentru a asigura mai multă coerență și o mai bună coordonare a proceselor de implementare, astfel respectând condiția responsabilității totale a ministerelor de resort și a agențiilor guvernamentale pe durata implementării.

Cadrul instituțional din România, aferent perioadei 2014-2020 va concentra funcțiile de management în trei ministere de resort esențiale, care au demonstrat deja o bună capacitate de management: Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale și Ministerul Fondurilor Europene.

Nevoia de o nouă arhitectură vine ca urmare a slăbiciunilor ce au rezultat în urma evaluării capacității administrative și a altor dificultăți întâmpinate în perioada de programare 2007-2013, în principal determinate de nivelul redus de eficiență și eficacitate a sistemului precedent, un mediu metodologic care nu este pe deplin satisfăcător, lipsa de răspundere și inițiativă la nivel instituțional.

Cu o abordare centralizată, autoritățile române preconizează **beneficii** atât în ceea ce privește managementul, cât și coordonarea generală, o parte dintre acestea fiind enumerate mai jos:

- O mai bună coordonare a fondurilor printr-o decizie unică de management privind programarea /implementarea fondurilor. În perioada actuală de programare, coordonarea generală a fondurilor a fost asigurată la nivel național de MFE, însă, la nivel de detaliu, autoritățile de management au avut abordări diferite, care au dus la discrepanțe semnificative în unele cazuri. Pentru următoarea perioadă de programare, se preconizează o coordonare mai bună, dat fiind că lanțul factorilor de decizie este mai scurt și subordonat unui management unic, ce acoperă diverse sectoare aflate în corelație;
- Sinergie: structurile nu vor fi repetate pentru fiecare autoritate de management. Astfel, deși vor exista unități dedicate fiecărei AM, se preconizează ca anumite sarcini ale autorităților de management să fie desfășurate de structuri comune;

- termene administrative mai scurte;
- o abordare unitară de implementare, cu reguli standardizate și cuprinzătoare;
- Structura MFE cuprinde structura de coordonare anterioară (ACIS) precum și structuri de implementare (fosta AM-EX-ISPA) beneficiind de personal cu expertiză care va asigura un sistem eficient și eficace de gestionare și coordonare, mai ales în ceea ce privește programare și selecția proiectelor;
- se preconizează o mai bună asigurare a calității, dat fiind că, odată învățăminte trase, experiența din diversele programe operaționale se poate transfera cu ușurință în întreaga organizație.

Ministerul Fondurilor Europene va integra AM-urile pentru un număr de PO-uri pentru care consolidarea managementului și a coordonării s-a dovedit a fi necesară (competitivitate, capital uman și infrastructură). De asemenea, ministerul va fi responsabil de coordonarea sistemului de gestionare și implementare a fondurilor ESI, în timp ce ministerele de resort vor continua să fie responsabile de domeniile de politică.

O nouă măsură propusă pentru implementarea fondurilor europene o constituie înființarea unei unități la nivelul MFE care să trateze printr-o abordare unitară toate cazurile privind corecțiile financiare.

MFE va îndeplini funcția de autoritate de management pentru Programul Operațional Competitivitate și Programul Operațional Capital Uman.

Pentru Programul Operațional Competitivitate, actualele OI rămân operaționale. Pentru capitalul uman, MMFPSPV, prin OI actual București-Ilfov, va desfășura sarcinile organismului intermediar în perioada 2014-2020.

Structurile existente la nivel regional vor fi folosite pentru a asigura un contact strans cu beneficiarii din teritoriu și pentru a evita crearea de structuri noi. Aceste unități regionale vor avea funcții delegate de la AM, vor avea rolul de a primi aplicațiile și de a efectua verificarea administrativă/eligibilitatea, verificarea tehnică și verificarea conformității rămânând să fie efectuate la nivel central. În cadrul nivelului 2 de coordonare, descris în capitolul 2.1 se va putea asigura o corelare a intervențiilor în vederea creării sinergiilor și complementarității acțiunilor.

Este avută în vedere o tranziție lină, sistemul fiind construit pe aceleași structuri acreditate cu păstrarea personalului și a expertizei. În vederea menținerii expertizei deja acumulate și pentru a evita duplicarea sistemului, o primă măsură strategică luată de către MFE a fost preluarea AM pentru competitivitate, capital uman (OUG nr.9/2014), începând cu actuala perioadă de programare (respectiv preluarea structurilor și a personalului aferent). Aceste două structuri integrate în MFE își păstrează responsabilitățile și primesc sarcini noi pentru perioada 2014-2020.

Pentru 2014-2020 MFE va îndeplini și funcția de AM pentru Programul Operațional Infrastructură Mare. Pentru sectoarele transport și mediu, autoritatea de management va lucra cu ministerele de linie, MT și respectiv MMSC, în calitate de organisme intermediare, care își păstrează expertiza acumulată până în prezent și fiind responsabile pentru implementarea politicilor în domeniu.

Pentru sectorul energie, organismul intermediar (OI) actual va îndeplini aceleași sarcini, așadar competențele se păstrează.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice desfășoară sarcinile de autoritate de management pentru POR, capacitatea administrativă și cooperarea teritorială europeană și încurajează o responsabilitate clară a agențiilor de dezvoltare regională care acționează ca organisme intermediare cu un înalt nivel de competențe.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale rămâne responsabil de implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală și de mecanismul plăților directe.

În baza lecțiilor învățate din PNDR 2007-2013 în ceea ce privește lipsa corelării între proiectele de infrastructură locală din cadrul obiectivelor de dezvoltare regională sau strategiilor sectoriale, va fi delegată implementarea proiectelor de infrastructură rurală către MDRAp care va îndeplini funcția de OI.

Astfel, OI va susține o abordare strategică în ceea ce privește conectivitatea întregii infrastructuri prin coordonarea proiectelor finanțate din diferite fonduri structurale și de investiții. Modalitatea de implementare a acestor proiecte va fi detaliată la nivel național.

Autoritatea de audit: aceeași structură, respectiv Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi a României va fi menținută pentru a îndeplini funcția de audit pentru perioada de programare 2014-2020.

Autoritatea de certificare din cadrul Ministerului Finanțelor Publice va continua să fie responsabilă de certificarea cheltuielilor în perioada 2014-2020.

O politică orizontală pentru resursele umane implicate în administrarea fondurilor UE și sprijin în favoarea introducerii de practici RU eficiente

Resursele umane joacă un rol important în crearea unui sistem eficient de management al fondurilor europene. **Pentru a orienta mai bine eforturile în direcția obiectivelor de performanță ale programelor operaționale (PO)**, este necesară o trecere de la **abordarea** bazată pe competențe și pe procese la una **bazată pe gestionarea performanței în funcție de rezultate**. O nouă abordare va fi să se implementeze sesiuni de instruire la nivel orizontal și într-o manieră integrată pentru întărirea capacității și competențelor personalului.

Funcția de instruire trebuie să asigure dezvoltarea continuă a angajaților în toate domeniile și prin intervenții specifice pentru acele domenii critice identificate, precum ajutorul de stat, reglementările în domeniul mediului, managementul riscurilor, audit intern, achiziții publice, management financiar și control, legislație europeană și națională și competențe manageriale.

Măsurile de formare vor asigura dezvoltarea continuă a competențelor în toate domeniile, în special în cele critice cum ar fi ajutor de stat, reglementările de mediu, managementul riscului, audit intern, achiziții publice, management și control financiar, legislația națională și europeană și aptitudini de management.

Banca Mondială va asista Ministerul Fondurilor Europene la dezvoltarea unui sistem de evaluare a performanțelor individuale. Indicatorii vor fi atât calitativi, cât și cantitativi, vor include ținte finale de măsurare a performanței și vor deriva din obiectivele generale ale acestor instituții și din indicatorii de rezultat pentru PO definite de Guvernul României.

La sfârșitul anului 2013, Guvernul României a adoptat decizia ca personalul din autoritățile de management să aibă aceleași salarii ca și cele ale personalului din cadrul Ministerului Fondurilor Europene, această măsură având scopul de a conduce la un sistem de salarizare echitabil. MFE intenționează să aplice această măsură și la nivelul OI.

Aceste două măsuri au ca scop prevenirea fluctuației de personal și limitarea într-o manieră mai eficientă a plecării în mediul privat și totodată pentru o mai bună implementare a regulilor de etică și evitarea conflictului de interese.

Asistența tehnică (AT) va fi utilizată pentru a sprijini implementarea efectivă a politicii RU, inclusiv crearea capacității, dezvoltarea instrumentelor și implementarea. Pentru a îmbunătăți capacitatea administrativă, măsurile vor fi compatibile cu intervențiile întreprinse în cadrul întregului sistem de administrație publică și vor fi consolidate de acestea, inclusiv sistemul de management în ceea ce privește regulile de etică și conflictul de interese.

AT va fi utilizată și pentru a asigura expertiza independentă necesară, când va fi cazul.

Sisteme și instrumente mai eficiente la toate nivelurile de implementare

Sistemul de implementare va fi raționalizat și va include reducerea sarcinii administrative asupra beneficiarilor fondurilor structurale și de investiții europene, în funcție de rezultatele unui studiu care se află în faza de implementare. De asemenea, sunt avute în vedere spre a fi utilizate, ori de câte ori va fi indicat, aplicarea opțiunilor pentru costuri simplificate și instituirea de granturi globale, cu precădere în cazul FSE, pentru sectorul ocupare, formare și incluziune socială. Sunt în derulare pregătiri pentru trecerea la un sistem informatizat pentru schimbul de informații între autorități, precum și între autorități și beneficiari. Se preconizează și simplificări ca urmare a punerii în aplicare a recomandărilor Băncii Mondiale

incluse în studiul intitulat „Îmbunătățirea cadrului național pentru pregătirea și implementarea proiectelor de investiții publice”.

În ceea ce privește metodologia pentru proiectele majore vor fi avute în vedere prevederile art. 102 „Decizia asupra proiectelor majore”, paragraful 2 din Regulamentul comun aplicabil fondurilor europene.

Revizuirea mecanismelor și continuarea dezvoltării de instrumente care să asigure o mai mare transparență și evitarea conflictelor de interese în implementarea programelor operaționale sunt în curs de desfășurare. Regulamentele aferente perioadei de programare 2014-2020 oferă o flexibilitate mai mare pentru autoritățile de management la faza de elaborarea a programelor operaționale, atât în ceea ce privește finanțarea investițiilor prin granturi și prin instrumente financiare, cât și în selectarea celor mai potrivite instrumente financiare.

România va lua în considerare utilizarea de instrumente financiare dedicate în urma efectuării unei evaluări ex-ante care va identifica nevoile de finanțare ale beneficiarilor, volumul de finanțare și cele mai optime instrumente financiare corespunzătoare fiecărui tip de beneficiar.

Asistență tehnică și sprijin financiar mai eficiente pentru beneficiari, în paralel cu o reducere a sarcinii administrative

Printre măsurile preconizate în PAP figurează o serie de inițiative menite să remedieze deficiențele evidențiate de evaluarea capacității beneficiarilor. Printre acestea amintim următoarele:

- elaborarea unui ghid cuprinzător de bune practici și evitarea principalelor riscuri legate de achizițiile publice, sub autoritatea ANRMAR;
- Continuarea procesului de standardizare a documentațiilor de achiziții;
- help-desk centralizat și asistență pentru implementarea proiectelor;
- implementarea unor programe anuale de formare pentru beneficiarii fondurilor UE, personalul implicat în sistemul de management și membrii comitetelor de monitorizare;
- asigurarea unui set comun de ghiduri printr-un mecanism de coordonare între autoritățile de management, MFE, autoritatea de audit și cele cu competențe în domeniul achizițiilor publice;
- utilizarea eficientă a instrumentelor încurajate de regulament pentru o mai mare anvergură a fondurilor și o mai mare apropiere de nevoile beneficiarilor finali – granturi globale, plan comun de acțiune, abordarea pe bază de rezultate;
- Proceduri/instrumente clare pentru regulile de etică, măsurile anti-frauda și anti-corupție.

În prezent este în vigoare un protocol de colaborare cu ANI, orice sesizare a autorităților de management fiind soluționată cu prioritate. Mecanismul pe termen mediu și lung are un caracter comprehensiv și constă în acordarea competențelor necesare Agenției Naționale de Integritate în vederea verificării conflictului de interese pentru toate procedurile de atribuire a contractelor de achiziție publică și implementarea și operaționalizarea unui sistem informatic integrat pentru prevenirea și identificarea potențialelor conflicte de interese, ce va fi elaborat, gestionat și administrat de Agenția Națională de Integritate. Sistemul informatic integrat va procesa date și informații astfel încât Agenția Națională de Integritate va emite avertismente de integritate către actorii implicați, asigurând în același timp și monitorizarea implementării acestora, pentru a putea preveni conflictele de interese, fără a bloca procedurile de achiziții publice și fără a afecta gestionarea proiectelor. Datele și informațiile relevante din sistemul informatic integrat vor fi disponibile pentru instituțiile cu competențe de verificare (Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice, Unitatea pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice, Departamentul pentru Luptă Anti - Fraudă, etc.).

În ceea ce privește resursele financiare, este de precizat faptul că a fost introdus un nou mecanism de sprijin financiar, care permite efectuarea rambursării cheltuielilor facturate direct către furnizor. De asemenea, a avut loc o evaluare a mecanismului de prefinanțare care propune o schemă optimizată privind utilizarea prefinanțării pentru fiecare tip de beneficiar și pentru fiecare tip de proiect, schemă ce va fi avută în vedere pentru perioada de programare următoare.

O alta masura benefica este cresterea plafonului fondului de disponibilitati temporare, la 4 miliarde lei, aspect agreat si cu FMI, care nu este luat in calculul deficitului si care poate fi utilizat in cazurile in care exista indisponibilitati de fonduri.

2.6 ACȚIUNI PLANIFICATE DE REDUCERE A SARCINII ADMINISTRATIVE PENTRU BENEFICIARI ÎN CADRUL PROGRAMELOR OPERAȚIONALE

Sarcini administrative

Acțiunile avute în vedere de România în scopul reducerii sarcinii administrative pentru beneficiari se bazează pe definirea generală a conceptului, ca reprezentând activitățile și costurile administrative suplimentare necesare pentru ca beneficiarii să primească și să utilizeze fonduri ESI.

În studiul intitulat „Măsurarea impactului schimbării cerințelor de reglementare asupra costurilor administrative și a sarcinii administrative în cadrul gestionării fondurilor structurale ale UE (FEDR și Fondul de coeziune)”, Comisia Europeană a analizat sarcinile administrative generate pentru diferitele tipuri de acțiuni finanțate în UE 27 în perioada 2007-2013, precum și impactul modificărilor legislative ale cadrului de reglementare pentru perioada de programare următoare 2014-2020. Potrivit studiului menționat, sarcina administrativă medie cumulată pentru perioada de programare actuală reprezintă aproximativ 2 % din totalul contribuției FEDR și FC.

Această analiză s-a bazat pe interviuri și pe studii de caz aprofundate, efectuate pentru 22 de programe operaționale din 10 state membre, inclusiv România. Această selecție a vizat toate cele trei tipuri de sisteme de implementare (centralizat, regional, mixt) și furnizează un echilibru corect între statele membre vechi și cele noi. Au fost selectate pentru fiecare stat membru două programe operaționale, care asigură un echilibru între diferiți factori care au fost identificați ca fiind esențiali, respectiv volumul financiar, orientarea tematică și aria geografică. Pentru România, au fost luate în considerare două programe sectoriale ample, POS Mediu și POS Transport.

Având în vedere faptul că studiul menționat mai sus a vizat doar două PO derulate în România, Ministerul Fondurilor Europene a contractat un studiu de evaluare pentru analizarea sarcinii administrative pentru beneficiarii fondurilor structurale și de investiții. Studiul are ca primă temă identificarea obligațiilor de informare ale beneficiarilor fondurilor structurale și de coeziune și ai politicii agricole comune a UE, având în vedere aplicarea legislației europene la nivel național și activitățile administrative care trebuie întreprinse pentru a respecta aceste obligații.

Costurile administrative vor fi calculate pe baza acestei analize. Ținând seama de faptul că scopul principal al acestui studiu de evaluare este să identifice măsurile de reducere a sarcinii administrative, calcularea costurilor se va baza pe o metodologie simplificată (utilizând, în principal, parametrul timp) și se va axa pe costurile administrative pentru beneficiarii privați ai fondurilor structurale.

Evaluatorii vor face o selecție a celor mai împovărătoare obligații de informare pe baza dimensiunii sarcinilor administrative care trebuie realizate și a percepției beneficiarilor intervievați. Analiza va fi realizată pentru fiecare program operațional, ținând seama de dimensiunea financiară a proiectelor și de tipurile de contracte și de cheltuieli (lucrări, bunuri, servicii etc.).

De asemenea, evaluarea va analiza impactul schimbării cerințelor din Regulamentul General 1303/2013 asupra costurilor administrative și a sarcinilor administrative legate de implementarea fondurilor structurale și de investiții europene. Aceasta trebuie să includă nu numai estimarea reducerii costurilor, ci și o analiză calitativă a schimbărilor respective. Raportul va oferi recomandări și instrumente de simplificare pentru reducerea sarcinilor administrative, însoțite de o estimare a reducerii costurilor administrative.

La sfârșitul lunii martie va fi prezentat un prim raport de evaluare care va identifica sarcinile administrative și propunerile de simplificare generale care urmează a fi incluse în Acordul de Parteneriat.

Raportul de evaluare final va include propuneri specifice de reducere a sarcinilor administrative, detaliate la nivelul fiecărui program operațional și propuneri de organizare a unui sistem de "birou unic". Pentru a asigura implementarea și îmbunătățirea acțiunilor de simplificare propuse de evaluatori, la nivelul Acordului de parteneriat se va înființa un grup de lucru funcțional pentru simplificare, sub coordonarea Ministerului

Fondurilor Europene. La nivelul fiecărui program operațional, stadiul de implementare a acțiunilor de simplificare va fi îndeaproape monitorizat de Comitetul de Monitorizare. Rezultatele implementării acțiunilor de simplificare vor fi analizate în cadrul unei noi evaluări, ce va fi programată în Planul de evaluare. În ultima parte a anului 2013, Ministerul Fondurilor Europene a luat deja măsuri pentru a reduce sarcinile administrative ale beneficiarilor, după cum urmează:

- stabilirea unui termen clar, de 20 de zile, pentru procesarea solicitărilor de plată;
- instituirea unui mecanism de decontare a solicitărilor de plată pentru toți beneficiarii de proiect, mecanism ce permite decontarea directă a facturilor de la furnizori din fondurile alocate de la Trezoreria Statului;
- eliminarea constrângerilor artificiale impuse pentru achizițiile făcute de beneficiarii din sectorul privat;
- elaborarea unui ghid privind principalele riscuri identificate în achizițiile publice.

Evaluatorii din studiu menționat mai sus, vor analiza rezultatele acestor acțiuni de simplificare și vor face propuneri de îmbunătățire, când va fi cazul.

Având în vedere opțiunile de simplificare a costurilor prezentate în regulament, Ministerul Fondurilor Europene a contractat un studiu privind identificarea domeniilor și a operațiunilor în care ar putea fi utilizate costuri unitare și propunerea unei metodologii de calcul adecvate. În legătură cu rata fixă aferentă costurilor indirecte, plățile bazate pe costuri indirecte ar putea fi prea complexe pentru unii beneficiari (de exemplu, autorități locale, universități) și irelevante pentru alții (de exemplu, marile proiecte de infrastructură). Cu toate acestea, în cazul proiectelor mai mici, se preconizează că acestea vor reduce costurile administrative asociate pregătirii proiectelor și întocmirii documentației justificative pentru cererile de plată. De asemenea, va fi avută în vedere utilizarea de sume forfetare, ori de câte ori va fi indicat.

În paralel cu utilizarea opțiunilor privind costurile simplificate, România intenționează să aibă în vedere:

- *măsuri pentru simplificarea, predictibilitatea și asigurarea unui grad sporit de stabilitate a mediului juridic și normativ;*
- *îmbunătățirea comunicării cu beneficiarii, care va fi facilitată atât prin extinderea rețelei existente de utilizatori, cât și prin continuarea investițiilor pentru un sprijin tehnic de help-desk mai eficient;*
- *îmbunătățirea calității ghidurilor;*
- *continuarea procesului de simplificare a procedurilor utilizate de AM și OI în legătură cu evaluarea și selecția proiectelor, precum și cele privind stabilirea cerințelor și controalelor pe durata implementării proiectelor;*
- *raționalizarea cerințelor în materie de monitorizare și de evaluare. Formularele și procedurile pentru perioada 2014-2020 vor fi supuse testului utilității și proporționalității;*
- *trecerea la alte sisteme decât cele pe suport de hârtie utilizând schimbul electronic de date între autorități și beneficiari;*
- *armonizarea în continuare a cerințelor diferitelor structuri, eliminând suprapunerile și verificările care nu sunt neapărat necesare;*
- *promovarea progresivă a managementului pe bază de riscuri, cu audituri și controale axate pe domeniile în care riscul este evaluat ca fiind cel mai ridicat, în ceea ce privește:*
 - aspectele tehnice ale proiectelor;
 - amploarea financiară a proiectelor;
 - capacitatea / rezultatele înregistrate de către beneficiar;
 - potențialul de apariție a neregulilor și fraudelor.

În plus, România va acorda atenție rezultatelor studiului „Îmbunătățirea cadrului național de pregătire și implementare a proiectelor de investiții publice”, implementat de Banca Mondială.

3. ABORDARE INTEGRATĂ A DEZVOLTĂRII TERITORIALE SUSȚINUTĂ DE FESI SAU UN REZUMAT AL ABORDĂRILOR INTEGRATE PRIVIND DEZVOLTAREA TERITORIALĂ, BAZAT PE CONȚINUTUL PROGRAMELOR [ARTICOLUL 14 ALINEATUL (2) LITERA (A) RDC]

Diversitatea teritoriului românesc, subliniată în analiza privind disparitățile, impune adaptarea măsurilor la specificul teritorial prin urmare, **există câteva categorii de teritorii pentru care este necesară elaborarea de politici specifice**. De exemplu, în teritoriile slab populate, care se confruntă, de asemenea, cu un nivel considerabil de izolare (Delta Dunării, câteva zone montane înalte), obiectivul principal al politicilor va fi păstrarea populației în respectivele zone. De asemenea, teritoriile precum **zonele de coastă, montane, transfrontaliere și rurale periferice**, care se confruntă cu probleme specifice, **trebuie să fie tratate într-o manieră integrată**.

Plecând de la elementele strategice menționate, de la potențialul identificat și disparitățile teritoriale, următoarele **priorități de dezvoltare teritorială** sunt avute în vedere pentru perioada 2014 – 2020:

- **Îmbunătățirea calității vieții pentru comunitățile locale și regionale, pentru ca regiunile României să devină mai atractive pentru locuit, pentru petrecerea timpului liber, pentru investiții și muncă**

Având în vedere că fiecare regiune are propriul potențial economic și de dezvoltare, dar și caracteristici specifice, obiectivul principal fiind acela de a maximiza pe deplin acest potențial, cu scopul de a contribui la creșterea economică națională. Prin urmare, este importantă îmbunătățirea performanței economice și sociale a fiecărei regiuni, prin combaterea factorilor și a elementelor care împiedică performanța economică și de a promova oportunitățile de dezvoltare în fiecare regiune.

- **Promovarea parteneriatelor rural-urbane**

Teritoriul României este în esență rural (aproximativ 90 % din suprafața națională totală aparține unităților administrative rurale), astfel încât intervențiile viitoare vizează să asigure accelerarea proceselor de restructurare și modernizare a spațiului rural, pentru o dezvoltare integrată din punct de vedere economic și durabilă a zonelor rurale, în funcție de tipologia acestora. În același timp, se va acorda prioritate asigurării complementarității între diferitele intervenții sectoriale și intervențiile de dezvoltare rurală.

- **Consolidarea rețelei urbane prin dezvoltare policentrică și specializare teritorială**

Pentru dezvoltare, este adesea nevoie de economii de scară și de gamă și de piețe mari, care sunt de obicei înlesnite de marile orașe. Orașele mari românești, ca și alte centre economice ale lumii, nu sunt separate de zone rurale înconjurătoare, ci fac parte din sisteme mai mari. Aceste orașe s-au extins în ultimele două decenii și formează în prezent zone economice funcționale care depășesc granițele administrative, creând oportunități de angajare și promovând dezvoltarea educației, afacerilor și a , petrecerii timpului liber.

- **Creșterea accesibilității și conectivității**

Creșterea accesibilității la marile aglomerații urbane și îmbunătățirea accesibilității între aglomerațiile urbane majore și orașele mai mici din zona sau din area de influență reprezintă obiective prioritare, menite să crească atât mobilitatea persoanelor (pentru acces mai bun la locuri de muncă și servicii), cât și aprovizionarea cu produse alimentare și alte bunuri.

Rețeaua de transporturi are numeroase implicații asupra dezvoltării teritoriale. La nivel subregional, unde o rețea de transporturi inadecvată împiedică dezvoltarea orașelor mici și mijlocii și a așezărilor rurale, sunt necesare investiții majore pentru surmontarea obstacolelor geografice (munții Carpați, Dunărea), dar și pentru a rezolva izolarea relativă a tuturor zonelor afectate, acordându-se o atenție specială investițiilor în transportul intermodal pe calea ferată, în corelare cu investițiile efectuate pentru consolidarea marilor orașe.

- **Acces echitabil la servicii de interes general**

Promovarea incluziunii sociale a comunităților marginalizate este deosebit de importantă pentru combaterea sărăciei și încurajarea coeziunii sociale în zonele urbane. Conectarea zonelor rurale la rețeaua majoră de transport și la utilitățile publice de nivel mai înalt (urban) este în general redusă și reprezintă un obstacol major în calea oportunităților de dezvoltare. Din acest motiv, este necesară asigurarea unui

echilibru teritorial al accesului la servicii de interes general, având în vedere discrepanțele clare între teritoriile dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, precum și între zonele dens și slab populate. Asigurarea unui acces echitabil la serviciile de interes general este, de asemenea, cea mai importantă componentă a combaterii sărăciei și, de asemenea, contribuie la prevenirea extinderii acestui fenomen.

3.1 SISTEME DE ASIGURARE A UNEI ABORDĂRI INTEGRATE PENTRU DEZVOLTAREA TERITORIALĂ A ANUMITOR ZONE SUBREGIONALE SPECIFICE

3.1.1 DEZVOLTARE LOCALĂ ASIGURATĂ DE COMUNITATE / DEZVOLTAREA LOCALĂ DE TIP LEADER

Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității este un instrument important prin care România își poate reduce dezechilibrele teritoriale prin implicarea comunităților locale în luarea de măsuri concrete în vederea dezvoltării economice.

Partenerii locali vor trebui să conceapă și să pună în aplicare strategii integrate ținând cont de nevoile și potențialul local incluzând caracteristici inovatoare în contextul local.

Programul LEADER 2014-2020 va contribui în mare măsură la o dezvoltare inteligentă a **zonelor rurale**, vizând în special nevoile de dezvoltare locală a afacerilor, agriculturii, sănătății, serviciilor sociale și infrastructurii, a culturii și mediului, permițând implementarea unor proiecte integrate cu o abordare inovatoare multi-sectorială și interdisciplinară în cadrul viitorului program de dezvoltare rurală, îndeplinind astfel nevoile populației rurale și țintele Strategiei Europa 2020.

Deși LEADER va fi programat în întregime sub prioritatea 6 din PDR, care contribuie la OT 9, acesta va contribui și la alte obiective tematice, precum OT 1, 2, 3, 4, 5 și 8. În cadrul abordării LEADER, proiectele de cooperare teritorială vor fi avute în vedere complementar cu alte inițiative de cooperare teritorială.

Având în vedere dimensiunea mică a proiectelor și abordarea de jos în sus specifică LEADER, precum și pe baza **experiențelor/lecțiilor învățate** în urma implementării PNDR 2007-2013, se va dovedi utilă finanțarea operațiunilor care pot să exploateze la maximum resursele locale și să promoveze specificul local prin măsuri clasice sau specifice, pentru menținerea caracterului inovator al LEADER.

Pentru a evita deficiențele în atingerea țintelor strategiei de dezvoltare locală, una dintre principalele condiții pentru succesul LEADER constă în a avea ca membri ai Grupului de Acțiune Locală (GAL) oameni cu un nivel ridicat de competență, bine formați și motivați.

Pentru următoarea perioadă de programare, experiența câștigată în implementarea axei LEADER va fi valorificată prin acordarea unei atenții suplimentare strategiilor de dezvoltare locală care au în vedere măsuri de sprijinire a minorităților și parteneriatelor locale, care includ cel puțin o organizație a minorităților locale, inclusiv persoane de etnie romă. Sprijinul pentru populația de etnie romă se va concretiza în acțiuni care vizează stimularea activităților specifice și tradiționale ale acestei comunități (meșteșuguri, etc.), prin sprijinirea formării asociațiilor de artizanat a minorității rome pentru practicarea ocupațiilor specifice, prin organizarea de campanii pentru a stimula și ridica gradul de conștientizare a minorității rome cu privire la oportunitățile de finanțare și asupra existenței angajatorilor interesați în angajarea de persoane de etnie romă.

Principalul obiectiv al **DLRC în zonele piscicole** va fi creșterea ocupării forței de muncă și a coeziunii teritoriale pentru pescuit și acvacultură. Grupurile de Acțiune Locale pentru Pescuit (FLAG) au un rol important în dezvoltarea comunităților pescărești. Până în prezent, au fost selectate 14 grupuri de pescuit locale, care acoperă o suprafață totală de 22 659,73 kilometri pătrați și o populație de 884 435 de locuitori. Însă este necesar să se susțină grupurile de acțiune locală pentru pescuit și să se acorde o atenție sporită creării de noi parteneriate.

DLRC în zonele urbane urmărește creșterea incluziunii sociale și reducerea sărăciei în rândurile comunităților defavorizate din orașele românești. Criteriile cele mai relevante pentru definirea acestor comunități sunt: **capitalul uman, ocuparea forței de muncă și calitatea locuințelor**¹⁷⁹, rezultând trei tipuri principale de comunități defavorizate:

¹⁷⁹ Criteriile au la bază metodologia dezvoltată în cadrul unui proiect implementat de Banca Mondială în colaborare cu MDRAP în scopul realizării hărților de sărăcie din România

- comunități cu acces slab la infrastructură, ce locuiesc îndeosebi în case situate la periferia orașelor, slab dotate cu utilități și fără drumuri moderne. Acest tip de comunități urbane pot fi întâlnite atât la nivel de localitate (în principal, localitățile declarate recent orașe din punct de vedere administrativ sau micile orașe agricole), cât și în interiorul orașelor mari și mijlocii ale țării (de obicei, cartierele periferice, dar nu numai);
- comunități dezavantajate din punct de vedere economic, situate în special în orașe (mici) monoindustriale sau agricole, ce depindeau pe vremuri de o întreprindere mare de stat sau de o cooperativă agricolă. Majoritatea acestor așezări sunt comune (rurale) care au fost declarate orașe numai la nivel administrativ, în cele mai multe cazuri fiind slab dotate cu utilități urbane (încadrându-se astfel la tipul 1 de mai sus). Veniturile proprii la bugetul local sunt foarte scăzute, depinzând și de mecanismul de redistribuire de la bugetul local.
- zone sărace izolate, situate în zone mici din interiorul unui oraș, care constau în grupuri de case sau blocuri, ce cumulează toate tipurile de dezavantaje. Pentru identificarea zonelor sărace, este inutil, ba chiar înșelător să se utilizeze măsurile (indicatorii) de la nivel de localitate, deoarece adesea este vorba despre zone mici, sărace și izolate din interiorul unor orașe dezvoltate din România.

Este importantă implementarea DLRC care vizează nevoile comunităților locale din următoarele tipuri de teritorii:

- **pentru zonele rurale** (așa cum sunt definite în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală, orașe mici cu o populație de până la 20 000 de locuitori), se vor intensifica acțiunile integrate – amplasamente, competențe, sprijin pentru investiții – pentru a atrage investiții în zonele rurale românești și a combate accesul redus la ocupare și la oportunitățile de angajare, precum și lipsa resurselor educaționale (în cadrul OT 9 - în contextul fondurilor ESI 2014-2020, LEADER contribuie la îndeplinirea obiectivului tematic 9 - promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei – care corespunde priorității 6 (a) a Uniunii pentru dezvoltarea rurală – promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltarea economică în zonele rurale – și în prioritatea 6 (b) – încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale);
- **pentru zonele defavorizate din cadrul centrelor urbane** (orașe din România cu zone/cartiere defavorizate), de exemplu, DLRC poate să reducă riscul de sărăcie sau de excluziune, în special pentru grupurile vulnerabile, să scadă numărul persoanelor care trăiesc în sărăcie, îndeosebi în regiunile și teritoriile cu o rată mare a sărăciei, și să crească numărul participanților care se califică în serviciile sociale după încetarea operațiunilor finanțate de la FSE (în cadrul OT9), subiect ce poate fi dezvoltat mai mult în cadrul Programelor Operaționale, luând în calcul criteriile relevante pentru comunitățile defavorizate;
- **pentru zonele piscicole și costiere unde au loc activități piscicole și există ferme de acvacultură**, DLRC va fi utilizat pentru a consolida legăturile dintre agricultură, pescuit, acvacultură, silvicultură și cercetare și inovare, pentru a crește potențialul amplasamentelor de acvacultură, pentru a promova noi surse de venituri în interiorul sectorului (procesare, activități de marketing) și în afara acestuia (mediu, turism, activități educaționale), a proteja și a încuraja biodiversitatea, a încuraja înființarea, organizarea și funcționarea lanțului producători-procesatori-comercianți. De asemenea, DLRC va fi utilizat pentru a combate condițiile proaste de muncă în ceea ce privește sănătatea și siguranța la bordul vaselor de pescuit în apele interioare și maritime și riscul de sărăcie sau de excluziune pentru persoanele care trăiesc în regiuni și teritorii defavorizate (în cadrul OT3 și OT9).

În ceea ce privește **coordonarea și planificarea administrativă pentru DLRC** și rolul specific al grupurilor de acțiune locale (GAL), România are următoarele opțiuni:

- În cazul **DLRC pentru zonele urbane**, (așa cum sunt acestea definite în Programul Național de Dezvoltare Rurală, orașele mici cu o populație de până la 20.000 de locuitori) se va utiliza o finanțare multi-fond pentru strategii de dezvoltare integrate, fiind creat un comitet comun de selecție între autoritățile de management relevante (FEDR + FSE) pentru aceste tipuri de strategii.

- Pentru **zonele rurale**, finanțarea LEADER prin Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) va fi asigurată de FEADR și este determinată pe baza Regulamentului privind dezvoltarea rurală, la o alocare minimă obligatorie de 5 %. Va fi finanțat un nou proces competițional pentru GAL-uri, folosind experiența privind dezvoltarea locală obținută deja în cadrul LEADER.
- Grupurile de acțiune locale pentru pescuit (**FLAG**) vor fi sprijinite să pregătească strategii locale pentru următoarea perioadă de programare în zonele costiere, Dunăre, Delta Dunării și zonele de pescuit și acvacultură interioare. Va fi lansată, de asemenea, o invitație de exprimare a interesului pentru noi parteneriate, prin care se va oferi asistență în procesul de pregătire a strategiilor locale în zonele de pescuit.

Evitarea suprapunerii dintre GAL și FLAG în utilizarea DLRC, va fi evitată având în vedere că strategiile teritoriale locale vor fi multi-fond, iar finanțarea acțiunilor / operațiunilor va fi mono-fond. În această privință, coordonarea strategiilor va fi asigurată de părțile interesate prin grupuri de lucru dedicate, sub coordonarea MFE, împreună cu înființarea unui mecanism adecvat de coordonare și cooperare la nivelul viitoarelor programe operaționale. Pentru a asigura coerența și calitatea strategiilor de dezvoltare locală pentru zonele urbane sau rurale, se va asigura **suport pentru pregătire** prin viitoarele programe operaționale.

3.1.2 INVESTIȚII TERITORIALE INTEGRATE

Investițiile teritoriale integrate (ITI) vor avea la bază nevoile locale pentru a stimula dezvoltarea integrată și cooperarea la nivel trans-sectorial și subregional, conducând astfel la sinergii între fondurile ESI și alte surse de finanțare (de exemplu, bugetul național sau local) și evitând finanțarea de proiecte disparate sau divergente. ITI este un instrument care promovează utilizarea integrată a fondurilor și poate duce la un rezultat agregat mai bun pentru aceeași valoare a investiției publice.

România va folosi instrumentul ITI în **Rezervația Biosferei Delta Dunării** (un teritoriu unic cu funcții foarte specifice: populație rară și izolată, specializare și vulnerabilitate economică, acces nesatisfăcător la servicii etc.); elaborarea strategiei integrate pentru această zonă a început cu ajutorul Băncii Mondiale și al autorităților locale competente; strategia va fi implementată printr-un plan de acțiune elaborat tot cu ajutorul Băncii Mondiale, ce va include intervențiile propuse și mecanismele de implementare.

3.1.3 DEZVOLTAREA URBANĂ DURABILĂ

Abordarea dezvoltării urbane durabile, prevăzută la articolul 7 din Regulamentul FEDR, se va implementa prin stabilirea unei axe prioritare în cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, care să combine prioritățile de investiții relevante și obiectivele tematice, în conformitate cu punctul (c) din primul subalineat al articolului 96 alineatul 1 din Regulamentul UE nr. 1303 / 2013.

Principiile pe baza cărora urmează să fie identificate zonele urbane pentru promovarea și punerea în aplicare a acțiunilor integrate de dezvoltare durabilă sunt următoarele:

- Contribuția orașelor la dezvoltarea socio-economică a regiunilor
- Promovarea unei abordări strategice integrate de dezvoltare la nivel local
- Capacitate administrativă a autorităților locale de implementare a unor strategii integrate de dezvoltare urbană.

În perioada de programare 2014 – 2020, sprijinul pentru polii de creștere ca continuarea abordarea din perioada 2007 – 2013, aceștia urmând să beneficieze de o alocare financiară estimată. În plus față de sprijinul pentru polii de creștere, va fi susținută și o altă abordare a dezvoltării teritoriale (cum ar fi polii de dezvoltare urbană, centrele de dezvoltare regională, etc.).

Din perspectiva dezvoltării urbane, măsurile prioritare sunt: îmbunătățirea calității mediului în zonele urbane, susținerea dezvoltării infrastructurii de bază și a mobilității urbane în orașele României și regenerarea și revitalizarea zonelor urbane.

Strategiile de dezvoltare a României (Strategia de Dezvoltare Spațială și Strategia Națională Pentru Dezvoltare Rurală) urmăresc să asigure **o dezvoltare echilibrată și durabilă a teritoriului național, să**

impulsioneze competitivitatea în zonele de dezvoltare, asigurând în același timp protecția socială și a mediului, subliniind rolul regiunilor în promovarea creșterii naționale, având în vedere potențialul acestora. Principalele direcții strategice privind dezvoltarea teritorială integrată sunt în conformitate cu Strategia națională de dezvoltare spațială și cu studiul Băncii Mondiale „Orașe competitive. Reprofilarea geografiei economice a României” și implică următoarele acțiuni:

- stimularea competitivității principalelor aglomerări urbane ca motoare de dezvoltare a regiunilor și susținerea accesului acestora la fluxurile și piețele globale (la nivel național și internațional);
- asigurarea unor mai bune legături între zonele mai puțin dezvoltate și motoarele de dezvoltare și stimularea cooperării dintre orașe și zonele adiacente mai puțin dezvoltate pentru a concentra resursele disponibile și a permite zonelor întârziate să beneficieze cât mai mult posibil de efectele de propagare (la nivel regional);
- asigurarea unui acces echitabil la serviciile de interes general și susținerea comunităților defavorizate (la nivel local), în vederea îmbunătățirii calității vieții în toate orașele și regiunile.

Pentru o mai bună dezvoltare urbană se vor avea în vedere următoarele nevoi de investiții: creșterea eficienței energetice în orașe, încurajarea utilizării resurselor regenerabile de energie pentru asigurarea calității mediului și reducerea emisiilor de CO₂, creșterea suprafețelor de zone verzi în spațiile publice și promovarea mobilității nemotorizate pentru a reduce poluarea aerului, renovarea și modernizarea centrelor istorice și a spațiilor publice, dezvoltarea/reabilitarea/modernizarea infrastructurii sportive și centrelor multifuncționale.

Economia orașelor se bazează pe mobilitatea persoanelor și a bunurilor și pe starea și calitatea infrastructurii fizice urbane. Condițiile esențiale pentru o funcționare optimă a orașelor sunt: acces la piața muncii, atractivitate pentru mediul de afaceri, turism, cultură etc., toate fiind influențate de existența și calitatea infrastructurii publice. În pofida investițiilor din ultimii ani, infrastructura de bază a orașelor este încă într-o formă neadecvată și se vor lua acțiuni și măsuri pentru: dezvoltarea, modernizarea și promovarea transportului public urban durabil, promovarea în orașele românești a incluziunii sociale, inclusiv a persoanelor cu handicap, creșterea calității spațiului public și asigurarea unui peisaj urban atractiv, elaborarea și implementarea unor strategii integrate de dezvoltare urbană, concentrate și adaptate la condițiile locale specifice, ca instrument pentru includerea comunităților marginalizate.

În ceea ce privește obiectivele ce urmează să fie finanțate în toate tipurile de orașe, acestea sunt: îmbunătățirea izolării termice a clădirilor rezidențiale și a clădirilor publice, promovarea transportului urban, investițiile în iluminatul public, revitalizarea și regenerarea urbană.

Abordarea integrată pentru dezvoltarea urbană durabilă va fi obținută printr-un mecanism de corelare a investițiilor definit la nivelul axei prioritare specifice POR 2014-2020. Astfel se va asigura complementaritatea investițiilor cu alte programe operaționale, prin prioritizarea finanțării proiectelor care fac parte din strategiile de dezvoltare urbană integrată și niveluri de coordonare prezentate în capitolul 2.1.

O abordare integrată va lua în calcul nu numai acoperirea geografică, ci și acoperirea funcțională și sinergiile sectoriale. Cadrele instituționale ce guvernează zonele urbane funcționale și implementarea și monitorizarea PDI vor fi gestionate mai bine pentru a asigura o mai mare consolidare a capacităților. Se vor lua în considerare corelații mai strânse cu politicile de dezvoltare economică la nivel teritorial.

3.1.4 COOPERARE TERITORIALĂ

Strategii macroregionale: Strategia UE pentru regiunea Dunării

Datorită poziției sale geografice, România este predestinată să fie interfață, mediator, punte de legătură între lumi, culturi și medii de afaceri. Acesta este unul din principalele motive pentru care România, împreună cu Austria, a inițiat strategia UE pentru regiunea Dunării (SUERD). Înțelegerea României în ceea ce privește strategiile macroregionale este aceea că, dincolo de instrumentele tradiționale de cooperare teritorială europeană, strategiile macroregionale creează o nouă platformă de cooperare, care este mai consecventă și mai substanțială. Resursele de dezvoltare ale țărilor care au cooperat sunt analizate împreună, într-un mod complementar și integrat pentru o dezvoltare mai cuprinzătoare, mai inteligentă și

mai durabilă a regiunii Dunării și a fiecărei țări în parte. Implementarea Strategiei de dezvoltare românești poate fi îmbunătățită prin punerea în aplicare a obiectivelor SUERD, și vice-versa.

În acest sens, obiectivele tematice și prioritățile de investiții vor fi în strânsă cooperare cu obiectivele și țintele stabilite în planul de acțiuni SUERD, fiind prevăzută o aliniere a politicilor și finanțării, pe baza abordării integrate SUEDR. Intervențiile vor lua în considerare următoarele zone: **infrastructura de transport** (poduri sau alte posibilități de traversare a râului; reabilitarea infrastructurii portuare și dezvoltarea de noduri intermodale și logistice), **investițiile în educație, formare, învățare de-a lungul vieții, promovarea investițiilor pentru prevenirea și gestionarea riscurilor, dezvoltarea serviciilor electronice, rețele de așezări** (conexiune între fluviul Dunărea și București; facilitarea cooperării transfrontaliere între orașele pereche de-a lungul Dunării), **mediu** (conservarea și protecția ariilor protejate rurale de-a lungul fluviului Dunărea, mai ales din Delta Dunării), **problemele sociale** (îmbunătățirea infrastructurii sociale - educație și sănătate - în județele adiacente Dunării), **economia** (valorificarea potențialului agricol, energetic și turistic al zonei Dunării) și **promovarea turismului și culturii**. Este de asemenea important de menționat viitorul program de cooperare transnațională Dunărea, care va fi finanțat din FEDR, IPA și IEVP. Conținutul acestui program va fi completat în 2014, rolul său este de a **finanța pregătirea de proiecte de dimensiuni mici și mijlocii cu impact macro regional** în cadrul Strategiei Dunărea. Programarea fondurilor ESI de către România în perioada 2014-2020 a fost concepută astfel încât să contribuie substanțial la îndeplinirea obiectivelor SUERD. Desfășurarea SUERD prin Acordul de parteneriat al României cu privire la pilonii și prioritățile SUERD este detaliată în Anexa III.

Sistemul de scrisori de recomandare SUEDR a viitoarelor proiecte va crea o presiune specifică asupra activității grupurilor de coordonare SUEDR, pentru cele trei domenii de prioritate în care România este desemnată coordonator (AP1.1 Navigabilitate – împreună cu Austria; AP3 Turism, cultură, conexiuni între oameni – împreună cu Bulgaria, și AP5 Riscuri de mediu – împreună cu Ungaria). România este pregătită:

- să creeze un instrument adecvat de informare și comunicare TIC pentru a facilita generarea și promovarea proiectelor SUEDR relevante. Acest instrument va fi creat și utilizat în România și propus spre a fi adoptat în structurile de guvernare a SUEDR la nivel european, fiind finanțat în prezent din PO românesc de competitivitate;
- să asigure o comunicare adecvată între structurile de guvernare SUEDR și autoritățile de management al PO, prin structurile și mecanismele de coordonare propuse pentru fondurile ESI;
- să susțină eforturile menite să instituționalizeze mecanismele de cooperare necesare pentru a implementa obiectivele transnaționale adoptate în cadrul SUEDR. Pentru o consolidare adecvată a capacităților, competențele personalului care lucrează în structurile de guvernare ale SUEDR vor fi considerate echivalente cu cele necesare pentru gestionarea fondurilor ESI.

Ca urmare a rezoluției Parlamentului European din ianuarie 2011, **Strategia pentru regiunea Mării Negre** este în curs de elaborare și se referă la cooperarea dintre cele șase state ce se învecinează cu Marea Neagră. În conformitate cu rezoluția Parlamentului, temele acestei strategii sunt preconizate a fi: securitatea și supravegherea, democrația și drepturile omului, energia, transportul, mediul, dezvoltarea economică, socială și a resurselor umane.

În timp ce Parlamentul prefigurează alocarea de finanțare dedicată pentru inițiativa strategică privind regiunea Mării Negre, programarea fondurilor ESI de către România pentru perioada 2014-2020 poate fi complementară acestei agende în numeroase zone ilustrate în Anexa IV.

Politica maritimă integrată a UE de creștere albastră subliniază posibila contribuție a sectoarelor marin și maritim la îndeplinirea obiectivelor din strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și incluzivă. Cu poziția sa pe Dunăre și litoralul Mării Negre, multe dintre sectoarele și domeniile prioritare din cadrul strategiei de creștere economică albastră au relevanță ridicată sau medie în contextul dezvoltării naționale și locale a României.

România a recunoscut cluster maritime în patru din cele opt regiuni ale sale¹⁸⁰, moderate ca mărime, conectare și efect multiplicator. Regiunile Nord-Est, Centru și Sud-Muntenia sunt clasate la "o stea" (conform

¹⁸⁰ Sursa: Observatorul European al Clusterelor

clasificării maritime a clusterelor) prin intermediul cărora sunt angajați în fiecare cluster între 5.000 și 10.000 de oameni. Regiunea Sud-Est, în care se află portul Constanța, are "două stele" unde sunt angajate 12.500 de oameni. Evaluarea capacității de cercetare și inovare din România în contextul specializării inteligente¹⁸¹ reliefează competențe în multe domenii care sunt relevante pentru sectoarele de creștere albastre sau domenii prioritare. Programarea fondurilor ESI de către România în perioada 2014-2020 a fost concepută astfel încât să contribuie substanțial la Creșterea albastră. Acordul de parteneriat al României cuprinde:

- priorități specifice de finanțare referitoare la sectoarele economiei albastre sau la prioritățile economiei albastre identificate ca fiind foarte relevante în tabelul din Anexa V. Exemplele includ promovarea acvaculturii cu susținerea FEPAM și promovarea transportului pe căi navigabile interioare cu suportul Fondului de coeziune;
- priorități generale de finanțare ce ar putea avea relevanță pentru sectoarele economiei albastre sau pentru prioritățile economiei albastre identificate ca având o relevanță medie în tabelul din Anexa V. Acestea depind de prioritizarea ascendentă a proiectelor, de exemplu, se poate preconiza că amploarea susținerii turismului în cadrul Programului Operațional Regional (FEDR) va duce la o propunere de proiect pentru dezvoltarea porturilor, care ar contribui la turismul costier și la sectoarele de iahturi și porturi și la prioritatea Creșterea albastră a turismului costier. (Complementaritatea fondurilor ESI cu Strategia de Creștere albastră se regăsește în Anexa V)

Ministerul Fondurilor Europene va facilita dialogul dintre ministerele relevante, agențiile și grupurile interesate, pentru a determina dacă o coordonare dedicată este adecvată în contextul Strategiei maritime integrate.

Cooperare teritorială europeană

Cooperarea teritorială europeană (CTE) este extrem de importantă atât din punct de vedere politic, cât și economic, concentrându-se pe prioritățile comune din teritorii specifice, așadar aducând valoare adăugată în vederea unei dezvoltări regionale echilibrate la nivelul UE. Programele de cooperare au o contribuție importantă la vizarea integrării teritoriale în zone transfrontaliere și transnaționale, care reprezintă una dintre provocările teritoriale pentru România.

Acordul privind zonele ce urmează să fie finanțate în cadrul acestor programe urmează procedura de decizie specifică obiectivului CTE, vizând o mai bună **coordonare** între fondurile ESI, în special în cazul programelor regionale și al altor instrumente financiare UE, pentru a crea și a exploata sinergii la toate nivelurile de cooperare. Astfel, se preconizează măsuri pentru viitoarele programe de cooperare, atât în faza de **planificare**, cât și în cea de **implementare**.

În perioada 2014-2020, România va fi implicată în următoarele programe de cooperare:

- 7 programe aferente politicii de coeziune: 2 programe de cooperare transfrontalieră între România și Bulgaria și între România și Ungaria, 1 program de cooperare transnațională (Dunărea) și 4 programe de cooperare inter-regională (INTERREG EUROPA, URBACT III, INTERACT III, ESPON 2020);
- 1 program de cooperare transfrontalieră IPA între România și Republica Serbia;
- 4 programe de cooperare transfrontalieră aferente politicii de vecinătate, și anume între România și Republica Moldova, România și Ucraina, la granița dintre Ungaria, Slovacia, România și Ucraina și programul Bazinul Mării Negre.

Cu toate acestea, acțiunile comune din cadrul acestor programe vor viza: îmbunătățirea cercetării și inovării, dezvoltarea turismului și promovarea patrimoniului cultural în zonele de frontieră, consolidarea cooperării dintre comunitățile relevante, susținerea dezvoltării și îmbunătățirilor infrastructurii, eliminarea blocajelor legate de fluxurile de transport transfrontalier, tratarea deșeurilor și a apei, dezvoltarea și implementarea de soluții comune pentru dificultăți comune, adesea cauzate de condițiile naturale de mediu în domenii precum impactul schimbărilor climatice, prevenirea riscurilor și gestionarea riscurilor / dezastrelor.

¹⁸¹ Sursa: Ove Arup & Partners Irlanda, "Analysis and Evidence Base of the R&D&I Market in Romania" (2013), contractat de Ministerul Național al Educației din România și finanțat de JASPERS.

Acțiunile comune pot viza și dezvoltarea potențialului maritim (cunoștințele marine, protecția mediului marin, planificarea spațiului maritim și supravegherea maritimă integrată).

În plus, vor fi concepute acțiuni specifice pentru îmbunătățirea cooperării în sectorul energetic, pentru creșterea eficienței energetice și reducerea poluării, precum și pentru promovarea producției, utilizării și distribuirii de surse regenerabile de energie.

3.1.5 ABORDAREA INTEGRATĂ ÎN SOLUȚIONAREA NEVOILOR SPECIFICE ZONELOR GEOGRAFICE CELE MAI AFECTATE DE SĂRĂCIE SAU ALE GRUPURILOR-ȚINTĂ CU CEL MAI ÎNALT RISC DE DISCRIMINARE SAU DE EXCLUZIUNE SOCIALĂ, ÎN SPECIAL CU PRIVIRE LA COMUNITĂȚILE MARGINALIZATE, PERSOANELE CU HANDICAP, ȘOMERII CU O PERIOADA MARE DE INACTIVITATE ȘI TINERII CARE NU SUNT ÎNCADRAȚI ÎN MUNCĂ SAU ÎN VREO FORMĂ DE INSTRUIRE.

În România, gradul de sărăcie și de excluziune socială este mult mai mare decât în majoritatea statelor membre, cu 40,3 % din populație fiind expusă la astfel de riscuri în 2011, comparativ cu media UE de aproximativ 24 %. În 2011, 4,74 milioane din totalul populației române se aflau în risc de sărăcie (cu un venit mai mic de 60 % din venitul mediu disponibil), 6,28 milioane se confruntau cu lipsuri materiale severe iar 1,14 milioane locuiau în gospodării cu intensitate de lucru foarte scăzută.

România are cea mai mare cotă din UE de populație care trăiește în zonele rurale (45 % din totalul populației) și, conform datelor INS pentru 2010, riscul de sărăcie extremă este 4 ori mai mare în zonele rurale (8,8 %) în comparație cu zonele urbane (2,2 %).

În ceea ce privește disparitățile regionale, analiza regională arată că regiunile cu cele mai mari rate de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială sunt: Nord-Est, Sud-Vestul Olteniei, Sud-Est și Sudul Munteniei. La celălalt capăt se află regiunile Vest și București-Ilfov. În plus, regiunea Vest este caracterizată, de asemenea, de o rată relativ stabilă, în timp ce regiunea Sud-Vest a înregistrat o tendință negativă în ceea ce privește evoluția ratei, de la 55,4 % (2007) la 21 % (2011).

Persoane supuse riscului de sărăcie sau excluziune socială (%)

<i>Indicator</i>	<i>2007 - 2011</i>		
<i>Zonă</i>	<i>2007</i>	<i>2011</i>	<i>Rata de creștere 2007 – 2011 (%)</i>
România	45,9	40,3	-3,3
Nord-Vest	38,3	34,3	-2,8
Centru	37,6	28,5	-6,9
Nord-Est	55,1	51,2	-1,8
Sud-Est	51	50	-0,5
Sudul Munteniei	50,3	43,1	-3,9
București-Ilfov	35,1	28,4	-5,3
Sud-Vestul Olteniei	55,4	21,0	-5,3
Vest	34,2	33,1	-0,8

Sursa: Eurostat

Zonele urbane afectate de sărăcie includ orașe mici care se confruntă cu îmbătrânirea demografică și depopularea, orașele mono-industriale (de exemplu orașele miniere), orașe agricole sau orașe nou înființate. Orașele mici concentrează sărăcia din cauza infrastructurii fizice sărace (transport, sănătate, educație) în plus, acestea au fost puternic afectate de restructurarea industrială și sunt foarte vulnerabile la reforma industrială și economică, care are ca principal efect o rată scăzută de ocupare și, prin urmare, venituri instabile și mici.

Localitățile izolate din zonele muntoase sau din regiunile de-a lungul coridorului Dunării suferă aceleași tendințe negative ca rezultat în special al poziționării geografice dificile și al limitărilor în ceea ce privește activitățile și ocuparea forței de muncă. Nivelul sărăciei este foarte mare în aceste teritorii, fiind necesară o abordare integrată pentru a răspunde nevoilor lor complexe de dezvoltare.

Cartografierea sărăciei în zonele rurale și urbane arată un risc mai mic de sărăcie în localitățile rurale care sunt aproape de un oraș mare. În zonele în care nu există centre urbane, sau la periferia orașelor mici sau subdezvoltate, tendința este de creștere a sărăciei.

În București-Ilfov și în regiunile Nord-Est și Centru, ratele înregistrate privind ponderea persoanelor care trăiesc în gospodării cu intensitate de lucru foarte scăzută sunt sub media națională. Regiunile din sudul României, respectiv Sud-Vest, Muntenia Sud și Sud-Est, împreună cu regiunea Nord-Vest sunt cele în care ponderea persoanelor care trăiesc în gospodării cu intensitatea de lucru foarte scăzută, în 2007-2011, este peste media națională.

La nivel național, în 2007-2011, ponderea persoanelor afectate de lipsuri materiale severe au variat de la 36,5 % (în 2007) la 29,4 % (în 2011), cu o constantă tendință negativă în perioada mai sus menționată. La nivel regional, regiunile cu cele mai mari rate de persoane afectate de lipsuri materiale severe sunt regiunile Nord-Est, Sud-Est și Muntenia Sud și regiunea Sud Vest-Oltenia, la polul opus fiind regiunile Centru, Vest și Nord-Vest.

Rata privațiunilor materiale severe

Indicator	2007 - 2011		
	2007	2011	Rata de creștere
Zonă			
România	36,5	29,4	-5,4
Nord-Vest	28,8	23,9	-4,7
Centru	27,2	17,4	-11,2
Nord-Est	42	38,1	-2,4
Sud-Est	42,3	37	-3,3
Sudul Munteniei	42	33,4	-5,7
București-Ilfov	32,6	26,1	-5,6
Sud-Vestul Olteniei	44,1	30,2	-9,5
Vest	25,2	19,7	-6,2

În zonele rurale, problema principală este sărăcia tradițională asociată lipsei de locuințe și a serviciilor de bază (canalizare și apă curentă):

- în 2010, 76,7 % din populația care trăia în sărăcie absolută se afla în zonele rurale, riscul de sărăcie absolută fiind de patru ori mai mare în zonele rurale (8,8 %) decât în zonele urbane (2,2 %);
- riscul de sărăcie relativă este de trei ori mai mare în zonele rurale comparativ cu zonele urbane (27 % față de 9 %), pentru populația rurală existând, de asemenea, un procent mai mic de absolvenți de învățământ superior (3 % din forța de muncă ocupată, în comparație cu 23 % în zonele urbane);
- îmbătrânirea demografică este mai pronunțată în zonele rurale și în zonele mai sărace, iar această tendință va continua și se preconizează că populația din unele regiuni se va reduce cu până la 50 % până în 2050.

Abordarea privind comunitățile defavorizate

Pentru perioada de programare 2014-2020 sunt avute în vedere două abordări principale privind comunitățile defavorizate:

- utilizarea unor **planuri integrate** care, pe lângă măsurile obligatorii cu privire la locuințele sociale, vor include și măsuri complementare în domeniile educației, sănătății, serviciilor sociale și ocupării forței de muncă, măsuri care să răspundă la nevoile specifice ale comunităților defavorizate din zonele urbane identificate ca atare (sub formă de acțiuni de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunităților locale);
- măsuri cu caracter nelegislativ vizând persoanele nevoiașe și care nu sunt incluse în planurile integrate adresate comunităților defavorizate.

Scopul măsurilor complementare este de a crea baza pentru **creșterea ratei de ocupare a forței de muncă**, asigurând câteva condiții preliminare, precum: **o stare adecvată a sănătății, un nivel minim de competențe profesionale, cunoașterea drepturilor omului, niveluri mai bune de comunicare etc.**

În ceea ce privește comunitățile defavorizate din zonele montane, România a elaborat la nivel național **Orientările strategice naționale pentru dezvoltarea durabilă a Carpaților**, care au două obiective: asigurarea unui cadru comun de finanțare a acestei zone și includerea priorităților de finanțare pentru zona montană în următoarele programe UE.

Rolul și contribuția fondurilor ESI la implementarea abordării integrate pentru a răspunde nevoilor specifice ale zonelor geografice cele mai afectate de sărăcie sau pentru a viza grupurile cu cel mai mare risc de discriminare sau excluziune socială

Grup sau zonă geografică țintă specific(ă)	Scurtă descriere a necesităților	Fonduri ESI ce vor fi folosite	Principalele tipuri de acțiuni planificate ce fac parte din abordarea integrată	Program
<ul style="list-style-type: none"> ▪ gospodării cu un singur părinte și gospodării cu trei sau mai mulți copii ▪ persoane fără serviciu sau cu venituri mici ▪ persoane în vârstă ▪ persoane de etnie romă ▪ persoane cu handicap ▪ persoane care suferă de dependență, afectate de violența domestică și traficul cu ființe umane, persoane private de libertate sau eliberate condiționat ▪ copii (provenind din familii sărace, ai căror părinți lucrează în străinătate, aflați în centre de plasament rezidențiale sau de tip familial) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lipsa unor locuințe decente / a unor condiții decente de trai; ▪ lipsa unor venituri stabile și constante; ▪ combaterea șomajului pe termen lung; ▪ reducerea nivelului redus de instruire; ▪ abandonul școlar timpuriu; ▪ nivel redus sau inexistent de calificări profesionale; ▪ îmbunătățirea accesului a serviciile de sănătate și sociale, în special în zonele rurale și în zonele urbane defavorizate pentru grupurile vulnerabile identificate; ▪ lipsa inserției sociale a persoanelor din categoriile defavorizate; ▪ reducerea incidenței sărăciei și a excluziunii sociale a grupurilor vulnerabile 	<p style="text-align: center;">FEDR</p> <p style="text-align: center;">și</p> <p style="text-align: center;">FSE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ acțiuni menite să răspundă nevoilor grupurilor vulnerabile, în vederea îmbunătățirii participării acestora la educație, a integrării lor pe piața muncii, a accesului la locuințe, asistență medicală și servicii sociale; ▪ dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, durabil, accesibil și de înaltă calitate, prestații și servicii sociale pentru toate grupurile vulnerabile, inclusiv tipuri de servicii preventive, integrate și inovatoare pentru a rezolva problemele legate de sărăcie și incluziunea socială; ▪ sprijinirea trecerii de la îngrijirea instituționalizată la îngrijirea la nivel de familie și comunitate pentru copii, persoane cu handicap sau persoane în vârstă; ▪ exploatarea potențialului din modelele de economie socială pentru a susține integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile, creând astfel incluziune socială; ▪ creșterea accesului la asistență socială și la tratament de calitate, inclusiv la îngrijirea de urgență, dezvoltarea unor servicii integrate de asistență medicală și socială, inclusiv la nivel de comunitate, o atenție deosebită fiind acordată serviciilor ambulatorii, și dezvoltarea unor servicii integrate de asistență medicală de bază cu ajutorul telemedicinii; ▪ dezvoltarea unei infrastructuri de entități din domeniul economiei sociale; ▪ dezvoltarea unei infrastructuri pentru servicii sociale, accentul fiind pus pe infrastructura comunitară; ▪ sprijin pentru regenerarea 	<p style="text-align: center;">Programul Operațional Dezvoltarea Capitalului Uman</p> <p style="text-align: center;">și</p> <p style="text-align: center;">Programul Operațional Regional</p>

			fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din zonele urbane, inclusiv în cadrul Dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității.	
--	--	--	---	--

4. PLANURI PENTRU IMPLEMENTAREA EFICIENTĂ A ACORDULUI ȘI A PROGRAMELOR DE PARTENERIAT [ARTICOLUL 14 ALINEATUL (2) LITERA (B) RDC]

4.1. ANALIZA SISTEMELOR ACTUALE DE SCHIMB DE DATE ELECTRONICE ȘI REZUMATUL ACȚIUNILOR PLANIFICATE PENTRU A PERMITE ÎN MOD GRADUAL TOATE SCHIMBURILE DE INFORMAȚII ÎNTRE BENEFICIARI ȘI AUTORITĂȚILE RESPONSABILE PENTRU GESTIONAREA ȘI CONTROLUL PROGRAMELOR DESFĂȘURATE PRIN SCHIMB DE DATE ELECTRONICE

Evaluarea sistemelor existente pentru schimbul de date electronice, inclusiv a descrierii serviciilor electronice disponibile beneficiarilor, a fost furnizată prin evaluarea ex-ante a Acordului de parteneriat.

Metodologia adoptată a combinat analiza documentelor cu cele mai adecvate metode calitative și cantitate, consultări și verificări, efectuate împreună cu toate părțile interesate și cu experții din sector.

Analiza documentară s-a bazat pe noile reglementări și proceduri în vigoare, precum și pe documentația privind sistemele electronice pentru schimburi de date. Informațiile colectate în urma întrevederilor cu administratorii sau coordonatorii sistemelor electronice au fost adăugate la rezultatele analizei documentare.

Evaluatorii au pregătit o listă de verificare eficientă, care acoperă întreaga gamă de factori relevanți în materie de sisteme electronice. Lista include: ușurință în utilizare, sarcina administrativă redusă, agregarea datelor, calitatea datelor, opțiuni de cercetare, disponibilitatea datelor în timp util, securitatea datelor etc. Colectarea completă a datelor necesare pentru finalizarea listei de verificare s-a realizat prin instrumente suplimentare, precum chestionarul online și un grup tematic.

În ceea ce privește caracterul complet al sistemelor electronice existente pentru perioada de programare 2007-2013, evaluatorii au subliniat următoarele constatări:

- SMIS este un sistem de tip web utilizat exclusiv de către autorități, pentru 6 PO (PO DCA, PO AT, POR, POS Mediu, POS CCE, POS T), care acoperă întregul ciclu de viață al proiectului și include module suplimentare dedicate de programare, evaluare și audit.
- MySMIS este un sistem web care permite schimbul de date între beneficiari sau potențiali beneficiari și autorități. Este proiectat pentru 6 PO (PO DCA, POAT, POR, POS Mediu, POS CCE, POS T), este dezvoltat și testat, dar deocamdată nu este utilizat. MySMIS este integrat SMIS și acoperă întregul ciclu de viață al proiectului.
- ActionWeb este un sistem web care permite schimbul de date între beneficiari sau potențiali beneficiari și autorități, utilizat pentru POSDRU. Acoperă întregul ciclu de viață al proiectului și este completat de „ASEP”, o aplicație de tip web utilizată pentru evaluarea proiectelor propuse. Datele sunt transferate electronic între ActionWeb și ASEP. Acesta este completat de „SIMPOSDRU”, un sistem care include un instrument de raportare care permite generarea de rapoarte predefinite sau personalizate pentru uzul autorităților. Extrage datele necesare din baza de date a ActionWeb.
- MIS-ETC este utilizat numai de către autorități, pentru toate cele patru PO CTE. Acoperă întregul ciclu de viață al proiectului și include module suplimentare dedicate de programare, evaluare și audit. Este completat de „Aplicația web MIS-ETC”, o extensie web integrată, formată din trei module:
 - e-Submission – pentru beneficiarii potențiali – dezvoltat, dar deocamdată neutilizat;
 - e-Evaluation – pentru evaluatorii proiectelor propuse;
 - e-Monitoring – pentru introducerea de către beneficiari a datelor privind cheltuielile în cadrul proiectului – dezvoltat, dar deocamdată neutilizat.
- SPCDR - sistem utilizat numai de către autorități, pentru dezvoltare rurală, acoperă întregul ciclu de viață al proiectului;

- SIMPOP – sistem utilizat numai de către autorități, în domeniul pescuitului, acoperă întregul ciclu de viață al proiectului.

Concluzii privind caracterul complet al sistemelor electronice existente

- În ceea ce privește îndeplinirea cerințelor minime care decurg din noile reglementări ale Comisiei Europene pentru perioada de programare 2014-2020, singurul motiv de preocupare rămâne cerința specifică privind portalul e-coeziune – pentru „implementarea integrală a schimbului de date electronice între beneficiari și autorități”. În prezent, având în vedere sistemele electronice existente, acest domeniu este practic neacoperit. Excepțiile sunt puține și extrem de limitate.
- Sistemul MySMIS, care a fost dezvoltat recent și care tocmai a trecut prin etapa de testare, promite să rezolve majoritatea aspectelor legate de problema respectivă. Sistemul MySMIS îndeplinește toate cerințele privind e-coeziunea pentru cele 6 PO pentru care a fost proiectat.
- Deoarece dezvoltarea rurală și pescuitul nu fac obiectul cerințelor minime privind e-coeziunea, doar POSDRU și cele patru PO pentru CTE riscă să rămână neacoperite. În cazul POSDRU, sistemul ActionWeb este utilizat cu succes încă din 2008, dar sfera sa este încă limitată în prezent și nu acoperă toate cerințele privind e-coeziunea. MIS-ETC a implementat e-Monitoring, un modul al aplicației web MIS-ETC, dar acest modul este și mai limitat, vizând, din totalul datelor, doar cheltuielile beneficiarului.

Grupul tematic a confirmat, cu o minoritate de opinii divergente, că sistemul MySMIS trebuie să fie singurul sistem dezvoltat și utilizat pentru îndeplinirea cerințelor privind e-coeziunea.

Toate condițiile esențiale sunt îndeplinite în ceea ce privește cadrul juridic național care trebuie să sprijine îndeplinirea cerințelor privind e-coeziunea, acesta fiind reglementat de legile române privind semnătura electronică, arhivarea documentelor electronice, înregistrarea electronică a datei documentelor sau protecția datelor cu caracter personal.

În ceea ce privește calitatea sistemelor electronice existente, rezultatele acestei evaluări arată că sunt necesare mai multe îmbunătățiri în diferite domenii. În general, sistemele electronice sunt utilizate, îndeplinesc cerințele minime, dar nu se remarcă prin rezultate deosebite. Domeniul în care sistemele necesită cele mai multe îmbunătățiri este satisfacerea nevoilor utilizatorilor (rapoarte predefinite, revizuire ale funcțiilor și ale conținutului datelor pentru a deveni mai ușor de utilizat).

Recomandările-cheie ale raportului de evaluare se referă la finalizarea implementării sistemului MySMIS și completarea sa în vederea îndeplinirii programelor TCE și FSE.

Pregătirea pentru 2014-2020

Noua perioadă de programare reprezintă o oportunitate pentru consolidarea experienței dobândite în perioada 2007-2013 în pregătirea noilor sisteme electronice îmbunătățite care vor îndeplini cerințele articolului 63 alineatul (4) din RDC privind schimburile de informații între SM și COM, precum și ale articolului 112 alineatul (3) din RDC (e-coeziunea).

În acest sens, vor fi dezvoltate patru sisteme de schimb de date la nivel național, luând în considerare și îmbunătățirile menționate în cadrul evaluării ex-ante.

- SMIS 2014+ / MySMIS – vor acoperi cinci programe operaționale (POR, PO CA, PO IM, PO C, PO CU, PO AT) aflate sub responsabilitatea MFE;
- un sistem informatic pentru cooperarea teritorială europeană, sub responsabilitatea MDRAP;
- un sistem informatic pentru PNDR și unul pentru PO PAM, sub responsabilitatea MDRAP.

SMIS 2014+

SMIS 2014+ va asigura schimbul de informații cu COM (SFC2014) și va cuprinde informațiile, normele și controalele relevante pentru FEDR, FC și FSE, astfel cum se prevede în reglementările generale și în actele delegate și de punere în aplicare.

Informațiile relevante se referă la programare, monitorizare, evaluare, gestiune financiară, verificare și audit și vor acoperi numai programele finanțate prin FEDR, FC și FSE, cu excepția celor aflate în cadrul obiectivului european privind dezvoltarea teritoriului.

Portalul MySMIS (e-coeziune) a fost elaborat recent și are ca scop facilitarea schimbului de informații electronice pentru beneficiari. MySMIS integrează toate elementele de reglementare principale¹⁸² ale e-coeziunii referitoare la „caracteristicile tehnice pentru funcționarea sistemelor informatice și pentru reducerea sarcinii administrative pentru beneficiari”, „principiul de codare unică”, „interoperabilitatea” și „toate schimburile de informații”.

Rezumatul acțiunilor planificate

- elaborarea conceptului sistemului pe baza noului cadru instituțional și procedural și contractarea de servicii de dezvoltare a aplicațiilor software pentru SMIS 2014+/MySMIS 2014+ (ianuarie-decembrie 2014)
- dezvoltarea sistemului de management electronic (ianuarie-decembrie 2014)
- testarea fazei și începerea producției pentru SMIS 2014+ (septembrie-decembrie 2014)
- formare pentru utilizatorii SMIS 2014+/MySMIS 2014+ (septembrie-decembrie 2014)
- lansarea SMIS 2014+/MySMIS 2014+ (decembrie 2014).

Sistemul informatic pentru Programele de cooperare teritorială europeană (PROETC2014)

Din cauza tehnologiei învechite folosite pentru realizarea SIM 2007-2013 pentru programele CTE, se va elabora și se va pune în aplicare un nou sistem electronic de gestionare a datelor. Noul sistem va ține cont de lecțiile învățate în perioada 2007-2013 și va asigura simplificarea programelor de cooperare teritorială europeană/managementul proiectelor.

Noul sistem electronic de gestionare a datelor (PROETC2014) va fi elaborat pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2014-2020. Acest sistem va fi utilizat ca sistem-pilot pentru alte programe de cooperare transfrontalieră finanțate prin IPA sau ENI pentru care România este autoritate de management. Acesta va permite interoperabilitatea cu alte trei sisteme în vederea atingerii obiectivelor privind investițiile pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă.

Sistemul va sigura potențialilor beneficiari acces online la schimbul electronic de informații privind proiectele depuse (funcție de front office). Pentru autoritățile de management, sistemul va reprezenta un instrument de prelucrare a informațiilor înregistrate de beneficiari și pentru gestionarea programului. Astfel, procesul de gestionare și de implementare a programelor se va simplifica, iar sarcina administrativă se va reduce.

Din punct de vedere tehnic, sistemul va fi elaborat pe baza recentelor tehnologii disponibile (open source). Principalele caracteristici ale noului sistem sunt „caracterul prietenos cu utilizatorii”, simplificarea, reducerea sarcinii administrative pentru beneficiari și utilizatorii autorității de management, facilități îmbunătățite, integritatea și confidențialitatea datelor, autentificarea utilizatorilor pe baza unui acces pe multe niveluri, pista de audit, căutarea informațiilor etc.

Modulele și funcțiile de bază ale sistemului:

- funcția de înregistrare a utilizatorilor online, managementul modulelor / securitatea drepturilor de acces și a utilizatorilor;
- modul de programare cu următoarele funcții: vizualizarea datelor programului, configurarea cererilor de propuneri;
- modul de proiect cu următoarele funcții: înregistrarea online a cererilor de propuneri, înregistrarea online a contractelor și a facturilor, înregistrarea online a cererilor de rambursare;
- modul de management de proiect cu următoarele funcții: validarea proiectelor, proces de evaluare a proiectelor, selectarea și contractarea proiectelor, monitorizarea cererilor de rambursare și a rapoartelor privind progresele;
- modul de flux de numerar: plăți, debit, declarația lunară de cheltuieli, generarea declarației de cheltuieli pentru CE, gestionarea documentului încărcat;
- modul de generare a rapoartelor etc.

Rezumatul acțiunilor planificate

- elaborarea conceptului de sistem și contractarea de asistență tehnică (noiembrie 2013)

¹⁸² În conformitate cu normele de implementare privind schimbul de informații electronice cu beneficiarii.

- elaborarea și implementarea sistemului de management (decembrie 2014)
- testarea și începerea producției pentru PROETC2014 (martie 2015)

Sistemul informatic pentru Programul de dezvoltare rurală

În cadrul comun actual, plățile de la FEADR sunt efectuate prin intermediul a două agenții de plată, APDRP și APIA. SPARD (sistemul pentru prelucrarea cererilor pentru dezvoltare rurală) este conceput pentru proiectele de investiții depuse în cadrul PNDR și este gestionat de APDRP. Sistemul se bazează pe o serie de categorii mari de fluxuri de lucru pentru gestionarea măsurilor PNDR și a fluxurilor de lucru orizontale pentru implementarea PNDR.

Sistemul informatic este modular, conceput pentru a permite dezvoltarea sa ulterioară și integrarea cu alte sisteme informatice. Arhitectura sistemului respectă procedurile interne de lucru și cadrul legislativ în vigoare la momentul punerii în aplicare. Caracteristicile de flexibilitate și modularitate ale sistemului permit adaptarea sa la schimbările procedurale și legislative într-un timp relativ scurt și cu un efort de dezvoltare minim. Pentru administrarea eficientă a infrastructurii sistemului de informații, sunt puse în aplicare mecanisme centralizate în ceea ce privește operarea și managementul. Utilizatorii pot accesa sistemul de la stațiile de lucru din birourile județene, regionale și centrale.

IACS (Sistemul Integrat de Administrare și Control) este sistemul informatic gestionat de APIA pentru plățile aferente PNDR axa 2. În conformitate cu legislația comunitară, gestionarea fondurilor comunitare (FEGA și măsuri aferente FEADR) și cererile de control justificative depuse de fermieri trebuie să fie utilizat ca un instrument cu caracter obligatoriu de IACS. Acest sistem asigură securitatea și elimină posibilitățile de fraudă, necesită personal de specialitate, dotate cu calculatoare și echipamente de birou adecvate pentru procesul de depunere a cererilor de către fermieri.

În cazul Programului Național de Dezvoltare Rurală, din cauza caracterului specific al beneficiarilor (lipsa calculatoarelor, cunoștințele reduse de operare a calculatorului și acoperirea internetului în zonele rurale), pentru următoarea perioadă de programare nu se va stabili un sistem electronic de schimb de date obligatoriu între beneficiari și autoritățile responsabile (ținând seama și de faptul că această prevedere nu este obligatorie pentru FEADR).

Sistemele actuale aplicabile plăților aferente proiectelor și domeniilor de investiții se vor actualiza pe baza noului proiect al programului și a fluxului de implementare pentru fiecare măsură. Sistemul va înregistra informațiile esențiale pentru fiecare operațiune și beneficiar selectat pentru finanțare, precum și privind etapele esențiale ale implementării proiectului, necesare pentru monitorizare, control și evaluare.

Rezumatul acțiunilor planificate în această privință:

- analiza influențelor procedurale asupra funcționalităților actuale dezvoltate în cadrul sistemelor informatice;
- dezvoltarea cerințelor pentru actualizarea sistemelor informatice curente;
- testarea și punerea în aplicare a sistemelor informatice actuale.

Din punct de vedere al reducerii sarcinii administrative, se au în vedere următoarele acțiuni:

- disponibilitatea finanțării electronice și a formelor de plată (care au, la rândul lor, zone de calcul automat);
- posibilitatea de a transmite rapoarte intermediare electronice, necesare monitorizării;
- pentru măsurile specifice, se introduce transmiterea online a cererilor de plată;
- APIA a semnat deja acorduri cu băncile comerciale, prin urmare plățile pentru persoane fizice se vor face numai prin sisteme informatice.

În plus, se are în vedere o campanie susținută de informare și conștientizare a grupurilor-țintă, pentru o trecere treptată la utilizarea sistemelor informatice în relația cu autoritățile.

Un pas important este interfața dintre cele două agenții de plăți, responsabile cu implementarea și plata în cadrul programului, și alte organisme administrative cu diferite roluri în furnizarea de certificări, avize și autorizații pentru beneficiarii proiectelor, care va asigura un anumit grad de simplificare și reducerea sarcinii administrative atât pentru beneficiari, cât și pentru autorități.

Sistemul informatic pentru Programul operațional pentru pescuit și afaceri maritime (SIMPOPAM2014-2020)

Actualul sistem informatic SIMPOP2007-2013 a fost proiectat pentru a furniza date privind programarea, monitorizarea, implementarea, gestiunea financiară, auditul și evaluarea programului. Principalii utilizatori ai SIMPOP sunt autoritatea de management, autoritatea de certificare, autoritatea de audit și agenția de plăți. Informațiile pentru beneficiari se găsesc la adresele www.madr.ro și www.ampeste.ro (evoluția procesului de evaluare, proiectele contractate, stadiul implementării POP etc.).

Sistemul informatic este structurat pe module și acoperă întreaga durată a proiectului, începând cu procesul de evaluare (înregistrarea cererilor de finanțare pentru proiect, verificarea îndeplinirii criteriilor și a eligibilității, selectarea cererilor eligibile), contractarea, autorizarea plăților (înregistrarea cererilor de rambursare, verificarea și autorizarea plăților, generarea plăților, efectuarea plăților autorizate, importarea datelor în sistemul contabil).

Sistemul ar putea genera rapoarte și statistici privind neregularități, registrul de debite, fluxul fondurilor de la autoritatea de management către autoritatea de certificare și către Comisia Europeană.

De asemenea, s-a elaborat un modul dedicat managementului de proiect, în cadrul GALP, care urmează același flux de informații adaptat caracteristicilor specifice ale aplicației GALP.

Sistemul asigură integritatea, securitatea și confidențialitatea datelor pentru toți utilizatorii, datorită accesului pe mai multe niveluri, precum și gestionarea recuperării bazei de date.

Pentru perioada de programare următoare, se va contracta asistență tehnică pentru Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime 2014-2020. Asistența va include analiza sistemului SIMPOP2007-2013, pentru a identifica gradul de conformitate a respectării de către sistem a noilor reglementări și pentru dezvoltarea acestuia în consecință.

ANEXE

ANALIZA SWOT ȘI DEZVOLTAREA INTELIGENTĂ

S-a utilizat analiza SWOT pentru a rafina Analiza Nevoilor și pentru a cristaliza **aspectele strategice** majore. În vreme ce analiza socio-economică examinează problemele independent una de cealaltă, analiza SWOT explorează felul în care ele se întrepătrund și contribuie la îndeplinirea strategiei. În plus, analiza SWOT este un instrument util de identificare a priorităților de cel mai înalt nivel și facilitează ponderarea lor una față de cealaltă.

Tabelul 1 prezintă pe scurt aspectele strategice¹⁸³. Deoarece, de regulă analiza SWOT se pretează cel mai bine la contextul competitivității, principalele direcții generale luate în calcul vizează următoarele aspecte:

- Creșterea numărului firmelor
- Creșterea / Îmbunătățirea performanței bazei de firme existente
- Dezvoltarea unor noi sectoare de afaceri
- Atragerea investițiilor în tehnologia mobilă
- Atragerea unor sume din turism
- Extinderea exporturilor

Împreună, cele șase direcții de dezvoltare sunt în linii mari conforme cu posibilitățile reunite în conceptul de **Dezvoltare Inteligentă**. Acest concept a fost completat în contextul dat cu considerentele aferente **Dezvoltării Durabile** și **Dezvoltării Inclusive**.

Distribuția aspectelor strategice prezentate în Tabelul 2 și explicațiile care urmează, clarifică următoarele:

- Dezvoltarea Durabilă se referă mai ales la modul în care este urmărită Dezvoltarea Inteligentă
- Dezvoltarea Inclusivă privește mai ales modul de soluționare a punctelor slabe

TABEL 1: ANALIZĂ SWOT: SUMAR AL ASPECTELOR STRATEGICE

Puncte tari	Puncte slabe
<p>PT1: Sectoarele competitive reprezintă o cotă scăzută din totalul numărului de locuri de muncă</p> <p>PT2: Populație și bază de consum mari</p> <p>PT3: Forță de muncă numeroasă și cu bună pregătire de bază</p> <p>PT4: Infrastructură publică de cercetare cu competențe relevante pentru sectoarele de creștere</p> <p>PT5: Bogății naturale și culturale de calitate</p> <p>PT6: Îmbunătățirea conectivității externe</p> <p>PT7: Zestrea energetică și siguranța rezervelor energetice</p> <p>PT8: ONG-uri puternice cu potențial pentru economia socială</p>	<p>PS1: Sectoarele mai puțin competitive reprezintă o mare cotă din totalul numărului de locuri de muncă</p> <p>PS2: Densitate scăzută a firmelor</p> <p>PS3: Rata scăzută a firmelor orientate către formare și dezvoltare</p> <p>PS4: Nivelul scăzut al investițiilor în afaceri</p> <p>PS5: Nivelul scăzut al investițiilor în C&D și slaba legătură între C&D și mediul de afaceri</p> <p>PS6: Eșecul pieței de servicii financiare pentru afaceri PS7: Densitate scăzută a locurilor de muncă</p> <p>PS8: Slaba performanță în educație și în procesul de tranziție pe piața muncii</p> <p>PS9: Slaba densitate a competențelor și criza de competențe</p> <p>PS10: Utilizarea intensivă a energiei în industrie și eficiența energetică scăzută la consumatorii casnici și utilizatorii persoane juridice</p> <p>PS11: Conectivitate internă scăzută</p> <p>PS12: Disponibilitatea parțială a rețelei broadband și nivelul scăzut al utilizării calculatorului</p> <p>PS13: Infrastructură de mediu și servicii de mediu slab dezvoltate</p> <p>PS14: Slabă capacitate administrativă și slabă guvernare</p> <p>PS15: Deficite mari și disparități spațiale în furnizarea serviciilor publice</p> <p>PS16: Dispersie și concentrare spațială a punctelor slabe ale resurselor umane și a activității economice</p> <p>PS17: Venit mic dispensabil</p>
Oportunități	Amenințări
<p>O1: Potențial de a penetra pe piețe dinamice pentru companii și IMM-uri relativ puternice din sectorul de producție și servicii de înaltă valoare</p> <p>O2: Potențial de piață pentru IMM-uri pe piețele internaționale existente sau emergente</p> <p>O3: Potențial pentru IMM-uri de a exploata noi piețe de produse și servicii și noi canale de comercializare generate de inovația tehnologică</p> <p>O4: Potențial pentru IMM-uri de a exploata noi piețe de produse și servicii și noi canale de comercializare generate de conștientizarea problemelor de mediu</p> <p>O5: Potențial de piață pentru IMM-uri în sfera serviciilor sociale și locale</p> <p>O6: Mobilitatea internațională a capitalului</p> <p>O7: Raționalizarea și reforma în agricultură</p> <p>O8: e-guvernare, e-sănătate și e-educație</p>	<p>A1: Expunere puternică la concurența internațională</p> <p>A2: Tendința de creștere pe piețele europene și mondiale</p> <p>A3: Mobilitatea internațională a capitalului</p> <p>A4: Liberalizarea piețelor</p> <p>A5: Prețuri la energie în creștere</p> <p>A6: Schimbările climatice, impactul și reglementările aferente</p> <p>A7: Competiția internațională pentru competențe</p> <p>A8: Migrația internă în masă</p> <p>A9: Obligațiile internaționale ale României</p>

TABEL 2: EVALUARE A INTERACȚIUNILOR DINTRE ASPECTELE STRATEGICE

Caracteristici fundamentale ale economiei naționale /regionale	Direcții potențiale de dezvoltare	Puncte tari relevante ce pot fi exploatare	Oportunități relevante	Constrângeri interne majore (Puncte slabe)	Constrângeri externe majore (Amenințări)
PT2: : Populație și bază de consum mari PS2: Densitate scăzută a firmelor PS3: Rata scăzută a firmelor orientate către formare și dezvoltare PS7: Densitate scăzută a locurilor de muncă PS14: Slabă capacitate administrativă și slabă guvernanta PS16: Dispersie și concentrare spațială a punctelor slabe ale resurselor umane și a activități economice	Creșterea numărului firmelor	PT2, PT8	O1, O2, O3, O4, O5, O7, O8	PS6, PS9, PS14, PS16, PS17	
	Creșterea / Îmbunătățirea performanței a bazei de firme existente	PT1, PT2, PT4, PT7	O1, O2, O3, O4, O5, O7, O8	PS1, PS4, PS5, PS6, PS9, PS10, PS11, PS12, PS14, PS16, PS17	A1, A3, A5, A6
	Dezvoltarea unor noi sectoare de afaceri	PT4, PT8	O3, O4, O5, O9	PS1, PS5, PS6, PS9, PS12, PS14	A7, A9
	Atragerea investițiilor în tehnologia mobilă	PT2, PT3, PT6, PT7	O6	PS9, PS17	A1, A2, A3
	Atragerea unor sume din turism	PT5, PT6	O1, O2	PS4, PS6, PS9	
	Extinderea exporturilor	PT1, PT4, PT6	O2, O7	PS6, PS9	A1
	Dezvoltare sustenabilă	PT1, PT5	O4, O8	PS1, PS10, PS11, PS13	A6, A9
	Dezvoltare inclusivă	PT8		Toate PS de la PS1 la PS17	A7
PT1: Sectoarele competitive reprezintă o cotă scăzută din totalul numărului de locuri de muncă PT2: Populație și bază de consum mari PT3: Forță de muncă numeroasă și cu bună pregătire de bază PT4: Infrastructură publică de cercetare cu competențe relevante pentru sectoarele de creștere PT5: Bogății naturale și culturale de calitate PT6: Îmbunătățirea conectivității externe PT7: Zestrea energetică și siguranța rezervelor energetice PT8: ONG-uri puternice cu potențial pentru economia socială PS1: Sectoarele mai puțin competitive reprezintă o mare cotă din totalul numărului de locuri de muncă PS2: Densitate scăzută a firmelor PS3: Rata scăzută a firmelor orientate către formare și dezvoltare PS4: Nivelul scăzut al investițiilor în afaceri PS5: Nivelul scăzut al investițiilor în C&D și slaba legătură între C&D și mediul de afaceri PS6: Eșecul pieței de servicii financiare pentru afaceri PS7: Densitate scăzută a locurilor de muncă	PS15: Deficite mari și disparități spațiale în furnizarea serviciilor publice PS16: Dispersie și concentrare spațială a punctelor slabe ale resurselor umane și a activități economice PS17: Venit mic dispensabil O1: Potențial de a penetra pe piețe dinamice pentru companii și IMM-uri relativ puternice din sectorul de producție și servicii de înaltă valoare O2: Potențial de piață pentru IMM-uri pe piețele internaționale existente sau emergente O3: Potențial pentru IMM-uri de a exploata noi piețe de produse și servicii și noi canale de comercializare generate de inovația tehnologică O4: Potențial pentru IMM-uri de a exploata noi piețe de produse și servicii și noi canale de comercializare generate de conștientizarea problemelor de mediu O5: Potențial de piață pentru IMM-uri în sfera serviciilor sociale și locale O6: Mobilitatea internațională a capitalului O7: Raționalizarea și reforma în agricultură O8: e-guvernare, e-sănătate și e-educație A1: Expunere puternică la concurența internațională A2: Tendința de creștere pe piețele europene și mondiale A3: Mobilitatea internațională a capitalului				

<p>PS8: Slaba performanță în educație și în tranziția la piața muncii</p> <p>PS9: Slaba densitate a competențelor și criza de competențe</p> <p>PS10: Utilizare intensivă a energiei în industrie și eficiența energetică scăzută la consumatorii casnici și utilizatorii persoane juridice</p> <p>PS11: Conectivitate internă scăzută</p> <p>PS12: Disponibilitatea parțială a rețelei broadband și nivelul scăzut al utilizării calculatorului</p> <p>PS13: Infrastructură de mediu și servicii de mediu slab dezvoltate</p> <p>PS14: Slabă capacitate administrativă și slabă guvernare</p>	<p>A4: Liberalizarea piețelor</p> <p>A5: Prețuri la energie în creștere</p> <p>A6: Schimbările climatice, impactul și reglementările aferente</p> <p>A7: Competiția internațională pentru competențe</p> <p>A8: Migrația internă în masă</p> <p>A9: Obligațiile internaționale ale României</p>
--	---

Dezvoltare Inteligentă 1: creșterea numărului firmelor

Această direcție de dezvoltare se confruntă direct cu două puncte slabe din economia românească: densitate scăzută a firmelor (PS2) și rata scăzută a firmelor orientate către formare și dezvoltare (PS3).

România are puncte tari limitate ce pot fi exploatate pentru sprijini această direcție. Potențialul reprezentat de populația și baza de consum mari (PT2) se află sub constrângerea nivelului scăzut de venit disponibil (PS19), reflectând numărul mic de posturi salarizate din economie.

Există o gamă de oportunități care ar fi potențial disponibile pentru firmele nou înființate. În perioada analizată, valoarea adăugată a serviciilor (O3) a fost relativ mai viguroasă decât cea din producția de bunuri (O1). Firmele nou înființate au șanse mai puține de a pătrunde pe piața de export (O2).

Multe dintre oportunitățile identificate sunt legate de reforma legislativă și socială, mai ales piețele legate de mediu (O4), serviciile sociale și locale (O5), raționalizarea și reforma agriculturii (O7), e-guvernare, e-sănătate și e-educație (O8). Acest lucru sugerează că guvernul poate juca un rol important la stimularea înființării unor firme noi prin felul în care derulează cheltuielile publice și achiziționează bunuri și produse.

În acest context, un canal important poate fi chiar existența unor ONG-uri cu potențial mare în sfera economiei sociale (PT8).

Punctele slabe interne care acționează ca o constrângere asupra dezvoltării unor firme noi sunt venitul mic disponibil (PS17) și distribuția sa în spațiu (PS16), ceea ce sugerează există zone unde sunt mai mici șanse de succes, zonele rurale și zonele dezavantajate din punct de vedere geografic. De aici rezultă rolul important al guvernului ca sursă a cererii și a stimulării demarării de noi afaceri, mai ales în acele zone unde piața este mai slabă. Cel mai serios obstacol de natură tehnică din calea înființării de noi firme este eșecul pieței de servicii financiare (PS6), care tinde să joace un rol mai semnificativ pentru firmele nou înființate și care în perioada 2007-2013 a fost abordată defectuos de politicile publice care au restrâns sprijinul pentru firmele nou înființate. Disponibilitatea scăzută a competențelor (PS9), mai ales în sectoarele în dezvoltare reprezintă o constrângere suplimentară, dar ea afectează în egală măsură și firmele existente. Un alt element general de descurajare, dar care afectează cel mai mult pe cei care ar dori să înființeze o firmă, este povara administrativă și legislativă excesivă (PS14).

Nu s-au identificat constrângeri externe care să împietzeze grav sau în vreun mod anume crearea de noi firme.

Dezvoltare Inteligentă 2: creșterea și /sau îmbunătățirea performanței bazei de firme existente

Promovarea acestei direcții s-ar putea să necesite exploatarea sectoarelor relativ puternice (PT1) sau îmbunătățirea performanței sectoarelor relativ slabe (PS1). În general, este una dintre direcțiile cele mai fezabile de până acum, deoarece are în vedere tratarea firmelor care deja activează în cadrul zonelor de dezvoltare. Totuși, în România, acțiunea este mult limitată pe motivul numărului relativ mici de firme și de potențialul scăzut de absorbție din sectoarele competitive (PT1), precum și de proporția mare a bazei de afaceri care rămâne printre prioritățile secundare ale intervenției publice (mai ales afacerile de retail și înrudite cu acestea unde cota medie de piață este cu mult peste cota altor activități din economia românească). Acest aspect este agravat și de inegalitățile dintre activitățile de afaceri și de consum (PS16 și PS17).

Populația mare a României și baza mare de consum (PT2) reprezintă o oportunitate importantă pentru dezvoltarea pieții interne, însă potențialul este limitat pe termen scurt și mediu din cauza deficitului în puterea de cumpărare (PS17). Resursele de cunoștințe existente în instituțiile de învățământ superior și în institutele de cercetare publică (PT4) pot fi exploatate pentru a îmbunătăți bunurile și serviciile existente și pentru a crea altele noi, deși sistemul este cu mulți pași în urma nevoilor comerciale (PS5). Dotarea sistemului energetic (PT7) poate reprezenta pentru anumite tipuri de afaceri un avantaj din punct de vedere al resurselor.

Întreaga gamă de oportunități de piață O1-O8 se aplică firmelor deja existente. Piețele noi O3 și O4 se pot dovedi adecvate pentru firmele care se confruntă cu o scădere a cererii pe piețele existente.

Ca și în cazul firmelor nou înființate, felul în care guvernul alege să cheltuiască banii și să facă achiziții are un mare potențial ca sursă a cererii, mai ales acolo unde piața este slabă (PS16 și PS17).

S-au identificat două puncte slabe critice caracteristice bazei de firme existente: nivelurile scăzute ale investițiilor generale (PS4) și investițiile în C&D (PS5). O problemă mai mică este utilizarea intensivă a energiei (PS10). Totuși, s-a identificat un număr mult mai mare de puncte slabe în mediul de afaceri din România care acționează ca o frână în calea progresului, mai ales accesul la finanțare (PS6), accesul la competențe (PS9), reglementarea excesivă (PS14), iar pe lângă acestea există o subcategorie de firme care resimt dezavantajele disponibilității parțiale a conexiunii broadband și a nivelului scăzut de utilizare a computerului (PS12).

S-a identificat un număr de amenințări care acționează asupra bazei de firme existente. Mobilitatea internațională a capitalului (A3) și expunerea la concurența internațională crescută (A1) s-au combinat din 2007 și au eliminat firmele românești sau controlate de capital românesc, un exemplu fiind sectorul mobilei. Prețurile în creștere la energie (A5) și reglementarea emisiilor (A6) reprezintă o amenințare puternică la adresa industriilor românești mari consumatoare de energie (PS10).

Dezvoltare Inteligentă 3: dezvoltare unor zone de activitate complet noi

În mod normal, această direcție de dezvoltare este mai speculativă și mai riscantă, totuși, pe lângă exploatarea inovației tehnologice (O3), procesul de reformă în România are potențialul de a oferi condiții propice dezvoltării unor activități noi.

Obligațiile de mediu ale României (A9) precum și conștientizarea consumatorului (O4) vor canaliza cheltuielile și vor crea piețe noi în perioada 2014-2020. Obligațiile legate de incluziune și teritorialitate vor canaliza cheltuielile către serviciile sociale și locale (O5). Aceste reforme vor crea oportunități de afaceri în domenii noi pentru România și au potențialul de stimulare a inovației în afaceri și a inovației sociale.

Punctele tari ce pot fi exploatate rezidă în infrastructura publică de cercetare din România (PT4), acolo unde există competențe speciale pentru anumite tehnologii, inclusiv TIC, deși capacitatea acestei infrastructuri în fața inovației sociale este mai puțin clară. În acest context, modelele de economie socială (PT8) pot oferi canalele adecvate. Totuși, orientarea departamentelor de achiziții ale administrației și cultura de achiziții pe care acestea o generează (PS14) vor avea o influență covârșitoare asupra rezultatelor obținute.

Punctele slabe critice în această privință sunt capacitatea limitată din sectoarele competitive ale economiei românești (PS1), care merge mână în mână cu nivelul scăzut în prezent al investițiilor firmelor în C&D și slaba legătură între institutele de C&D și baza de afaceri (PS5). Accesul la finanțare (PS6), deficitul de competențe (PS9) și pierderea talentelor autohtone în favoarea concurenților străini (A7) reprezintă posibile constrângeri suplimentare. În ceea ce privește potențialul din e-guvernare, e-sănătate și e-învățare, rămân să fie acoperite puținele spații neacoperite de broadband. Totuși, limitări mai puternice sunt probabil nivelurile scăzute de adoptare a facilităților broadband și gradul scăzut de utilizare a calculatorului (PS12).

Dezvoltare Inteligentă 4: atragerea investițiilor în tehnologiile mobile

Această direcție de dezvoltare ar putea aduce un nou suflu de activitate în economia României și potențial ar contribui la atenuarea deficitului de locuri de muncă în firme competitive (PS1) și a densității scăzute a locurilor de muncă (PS7).

Există însă un număr de factori care limitează măsura în care România s-ar putea bizui pe investiții în tehnologiile mobile pentru stimularea creșterii economice (O6). În primul rând, în ultimul deceniu Asia s-a dovedit mai competitivă decât Europa la găsirea unor soluții de investiții în tehnologiile mobile. În UE, țări precum Germania și Marea Britanie și-au păstrat competitivitatea în investițiile în tehnologiile mobile în servicii (A3). Acest lucru a fost însă afectat de recesiunea economică care a dus la reduceri semnificative pe toate fluxurile de investiții (A2).

Investițiile tehnologiile mobile nu sunt doar lapte și miere. În loc să producă creștere, există riscul ca pur și simplu să fie dislocate firmele autohtone de pe piața românească (A1), deși consumatorul ar fi oarecum în avantaj mulțumită competiției.

Admițând că atragerea investițiilor în tehnologiile mobile are un potențial limitat, România are totuși câteva puncte tari care ar putea fi exploatate. Ca și pentru alte oportunități, trebuie avut în vedere numărul mare de consumatori (PT2), deși puterea de cumpărare în regiunile în curs de dezvoltare este

limitată (PS17). România are forța de muncă adecvată pentru a absorbi investiții substanțiale (PT3), deși s-ar putea să fie nevoie ca pachetul de sprijin să conțină și cursuri de formare pentru a rezolva deficitul de competențe (PS9). Conectarea externă a României s-a îmbunătățit continuu și, din 2007, țara are acces nelimitat la Piața Unică Europeană. Pentru anumiți investitori, disponibilitatea energiei la un preț competitiv și siguranța energetică (PT7) pot fi atractive.

Până acum, marea majoritate a investițiilor în tehnologiile mobile a gravitat în zona București-Ilfov (PS16). Îmbunătățirea infrastructurii de transport, mai ales a drumurilor (PS11) va juca probabil un rol important la asigurarea contribuției investițiilor în tehnologiile mobile la dezvoltarea regiunilor mai puțin dezvoltate ale României.

Dezvoltare inteligentă 5: atragerea unor sume din turism

Această direcție de dezvoltare implică exploatarea unei nișe speciale de pe piețele dinamice și internaționale (O1 și O2). Este o direcție cu potențial de dispersare a beneficiilor și care, prin urmare, ar contribui la rezolvarea provocărilor spațiale ale României (PS6).

România posedă puncte tari care ar putea fi exploatate, zestrea sa naturală și culturală (PT5) și conectivitatea externă în creștere (PT6). Totuși, deși piața internă a trecut recent printr-o perioadă de creștere, analiza sugerează că România are un profil limitat pe piața internațională de activități recreative și, ca urmare a nivelurilor relativ mai scăzute ale investițiilor recente (PS4), oferta este mult mai puțin competitivă decât cea a altor țări din regiune (A1).

Punctele slabe generale, cum ar fi accesul la finanțare (PS6) și disponibilitatea competențelor (PS9) este probabil să afecteze și turismul, așa cum afectează și alte activități.

Acest mod de dezvoltare este supus, pe lângă concurență, unei întregi serii de constrângeri externe. Numărul turiștilor străini este probabil să varieze odată cu fazele ciclului economic (A2) și cu prețul la combustibili (A5). Pe termen lung, se pune problema sustenabilității zborurilor aeriene de mare volum și la costuri scăzute (A6).

Dezvoltare inteligentă 6: extinderea exporturilor

Această direcție de dezvoltare presupune mai ales exploatarea piețelor internaționale existente și emergente (O2). Având în vedere potențialul limitat al pieței interne din România pe termen scurt și mediu (PS16, PS17), este probabil ca exporturile să fie o sursă importantă de creștere. Este de asemenea atractivă pentru că este direcția cea mai evidentă de urmat dintre cele de până acum.

Exportul poate fi relevant pentru toate formele de firme, dar este mai probabil să fie relevant mai ales pentru firmele deja existente din producția de bunuri și sectorul serviciilor competitive la nivel internațional (PT1), pentru sectoare noi viitoare și pentru investitorii din sectorul tehnologiei mobile care pot transforma România într-o bază de lansare către piața europeană. Totuși, dezvoltarea comerțului online desființează de asemenea barierele din calea activității internaționale a unor firme relativ noi.

În ceea ce privește dezvoltarea activității de export în sine, punctele tari ale României constau în sectoarele sale competitive (PT1), industria constructoare de automobile, sectoarele de alimente și băuturi, pielărie și textile, tehnologii TIC. Exporturile se pot dezvolta prin îmbunătățirea conectivității externe (PT6) și a accesibilității pe Piața Unică Europeană. Potențialul la export poate fi mărit și mai mult prin exploatarea activelor inovative (PT4) și prin creșterea competitivității în agricultură (O7).

Principalul obstacol intern la promovarea creșterii prin exporturi este proporția limitată a bazei de afaceri cu orientare internațională și a firmelor care sunt sau dețin potențialul de a deveni competitive la nivel internațional (PT1).

Chiar dacă unele dintre sectoarele relativ puternice ale României, cum ar fi mobila, pielăria și textilele, sunt mature, ele aduc o valoare scăzută spre medie și este probabil să dispară sub lovitura concurenților internaționali care vin cu produse mai ieftine ieșite din fabrici cu productivitate mai mare (A1).

Unele puncte slabe, cum ar fi accesul la finanțare (PS6) și disponibilitatea competențelor (PS9) este probabil să afecteze exporturile, așa cum afectează în general toate activitățile de afaceri.

Pe lângă concurență, principala amenințare pentru exporturi este fluctuația cererii venite de la clienții internaționali (A2), însă este un lucru valabil pentru orice țară.

Dezvoltare durabilă

În acest moment, sectoarele competitive oferă doar un număr limitat de locuri de muncă (PT1). Acest aspect nu este compatibil cu dezvoltarea durabilă. Pentru a oferi un grad mai mare de siguranță poporului său, România trebuie să-și asigure creșterea economică, însă de o manieră durabilă din punct de vedere economic, social și din punct de vedere al mediului.

Deoarece costurile de mediu se reflectă din ce în ce mai pregnant în prețul bunurilor și serviciilor, vor apărea din ce în ce mai multe oportunități de afaceri pentru bunuri și servicii de mediu (O4), iar piața va susține tranziția spre o dezvoltare durabilă și va susține creșterea afacerilor și a locurilor de muncă.

Cea mai mare amenințare de mediu cu care România se confruntă în acest moment este schimbarea climatică și tipurile de impact asociat ei (A6). Deja România produce energie din surse tradiționale și regenerabile și este bine înzestrată din punct de vedere al resurselor energetice (PT7), însă obligațiile internaționale ale țării (A9) vor impune destul de repede introducerea unei cote mai mari de energie din surse regenerabile.

Totuși, îmbunătățirile din producția de energie se vor dovedi insuficiente. E loc de îmbunătățirea eficienței energetice (PS10) în rândul firmelor, dar mai ales printre consumatorii casnici, ceea ce necesită măsuri la nivel individual și al colectivităților (de exemplu scheme de izolare a clădirilor, scheme de co-generare, etc.).

Dezvoltarea durabilă impune utilizarea eficientă a tuturor resurselor, nu doar eficiența energetică. Există multe de făcut pentru îmbunătățirea eficienței și eficacității serviciilor administrative și publice (PS15) prin adoptarea formularelor electronice (O8).

Creșterea economică va atrage după sine o mai mare utilizare a transportului. Conectivitatea externă a României este deja bună, însă transportul intern va necesita investiții considerabile (PS11), inclusiv în transportul rutier. Îmbunătățirea sustenabilității transportului va necesita în principal îmbunătățirea eficienței logistice și investiții care să promoveze înclinarea balanței echilibrului modal spre transportul feroviar și naval.

În ciuda faptului că România are o populație numeroasă (PT2), doar o parte a acesteia beneficiază de servicii moderne de colectare a deșeurilor și apă-canal în prezent (PS13). Obligațiile României conform tratatului (A9) vor impune un program susținut de investiții în următoarele două decenii pentru a recupera decalajul față de standardele europene.

Totuși, aceasta va crea noi oportunități de afaceri și un număr important de noi locuri de muncă. România dispune de bogății naturale și culturale importante (PT5), inclusiv zone întinse cu potențial agricol. Multe dintre aceste bogății pot fi mai bine exploatate de o manieră conformă cu dezvoltarea durabilă, însă pentru aceasta este nevoie de o gestionare activă, de politici de conservare și combatere a efectelor negative care să meargă în paralel cu dezvoltarea.

Dezvoltarea Inclusivă

Deși România a înregistrat o creștere importantă în ultimul deceniu, avantajele au fost distribuite inegal pe teritoriu și la nivelul grupurilor mai mult sau mai puțin privilegiate ale societății românești (PS16, PS17). Acest lucru este mai evident în zona capitalei, București-Ilfov având acum un PIB pe cap de locuitor peste media europeană, în timp ce celelalte șapte regiuni rămân cu mult în urmă.

Cele mai multe dintre punctele slabe identificate în România au un intens caracter teritorial, unde inegalitățile dintre regiuni și mai ales cele dintre mediul urban și rural sunt evidente.

Distribuția activității sectoarelor competitive (PT1) și mai puțin competitive (PS1) evidențiază inegalități puternice. Investițiile în infrastructura de transport (PS11), telecomunicații (PS12), C&D (PS5), mediu (PS13) și socială (PS15) trebuie direcționate în funcție de consecințele lor asupra competitivității regionale. Așa cum s-a arătat anterior, trebuie potențat rolul guvernului ca achizitor major, pentru a stimula investițiile în afaceri (PS4) și înființarea firmelor noi (PS3) în locuri unde piața este slab dezvoltată.

România are o rată generală de ocupare scăzută (PS7), cu doar 8,3 mil de locuri de muncă salariate pe economie. Această rată scăzută este agravată de inegalitățile semnificative din teritoriu. Deși perspectiva unei dezvoltări inteligente favorizează concentrarea investițiilor în sectoarele competitive ale României,

nevoia urgentă de locuri de muncă pentru debutanți în regiunile mai puțin dezvoltate ale României sugerează că și sectoarele mai puțin competitive (PS1) și economia socială vor trebui avute în vedere.

Deficitul important în locuri de muncă (PS7) creează o dilemă pentru investiția în competențe, mai ales în ceea ce privește forța de muncă adultă. Pe o piață a muncii în contracție, investiția în competențe de rezervă s-a dovedit un eșec. E nevoie ca dezvoltarea competențelor să se alinieze cu dezvoltarea locurilor de muncă, într-un pachet integrat.

Analiza arată clar strânsa asociere dintre participarea la învățământ, tranziția pe piața muncii (PS8), dezvoltarea competențelor (PS9) și sărăcie și, în principal, caracterul puternic regional și urban-rural al acesteia. Investiția în creșterea egalității accesului la educație și la serviciile sociale precum și calitatea acestora vor juca un rol important în creșterea atractivității regiunilor mai puțin dezvoltate ale României ca locuri în care merită să se trăiască și să se investească.

România s-a confruntat de mai mult de un deceniu cu fenomenul migrației în masă, tinerii cu competențe transferabile preferând să profite de șansele oferite în străinătate (A7). Dacă nu cresc șansele în regiunile de dezvoltare ale României, există marele risc ca în anii ce vor veni mulți oameni să se mute în centre mai prospere din România, mai ales în regiunea capitalei. Această mișcare ar fi însoțită de o povară mult mai mare asupra infrastructurii de mediu (PS13) și asupra serviciilor sociale (PS15).

ANEXA III

LISTA PARTENERILOR SOCIALI

1. Fundația Academică Petre Andrei
2. Academia de Științe Agricole și Silviculturale Gheorghe Ionescu SISEȘTI
3. Academia de Studii Economice
4. Academia Oamenilor de Știință
5. ACCESS Oltenia
6. Asociația de Acreditare din România
7. ActiveWatch – Agenția de monitorizare mass-media
8. Asociația acvaculturilor – Banart Sturio
9. Fundația ADEPT
10. Asociația administrațiilor de arii naturale protejate
11. Agenția pentru implementarea proiectelor și programelor pentru IMM-uri
12. Institutul de economie agrară al Academiei Române
13. Caritas Alba Iulia – Dezvoltare comunitară europeană
14. Alianța pentru Sănătate din România
15. Alianța romilor din județul Galați
16. Fundația Alt Art
17. Camera Americană de Comerț din România
18. Fundația Amfiteatru
19. Centrul de Resurse Apollo
20. Asociația publicațiilor literare și editurilor
21. Asociația AGROM-E – Centrul de Învățare pentru Agricultură
22. Asociația Alianța pentru Lupta împotriva Alcoolismului și Toxicomaniilor
23. Asociația COLFASA
24. Asociația culturală Tradiții, Identitate și Succes
25. Asociația pentru Protecția Consumatorilor din România
26. Asociația pentru Implementarea Democrației
27. Asociația pentru Managementul Deșeurilor Industriale și al Siturilor Contaminate
28. Asociația pentru Dezvoltare Durabilă
29. Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-economică Catalactica
30. Asociația pentru Tranziție Urbană

31. Asociația Cele mai frumoase sate
32. Asociația Producătorilor și Importatorilor de Mașini Agricole din România
33. Asociația Comunelor din România
34. Asociația Consultanților din România pentru Accesarea Fondurilor Europene
35. Asociația Operatorilor Culturali
36. Asociația de Ecoturism din România
37. Asociația Agricultorilor Maghiari din România
38. Asociația Consultanților în Management din România
39. Asociația Municipiilor din România
40. Asociația Operatorilor din Agricultură Ecologică – BIO din România
41. Asociația Producătorilor de Carne de Porc din România
42. Asociația Procesatorilor, Importatorilor și Comercianților de Pește din România
43. Asociația Agențiilor pentru Dezvoltare Regională din România
44. Asociația Consultanților din România pentru Accesarea Fondurilor Europene
45. Asociația Orașelor din România
46. Asociația Comunelor din Județul Vrancea
47. Asociația Femeilor și Familiilor din Mediul Rural
48. Asociația Scriitorilor și Artiștilor
49. Asociația Tinerilor Antreprenori din România - YEAR
50. Asociația PAKIV România
51. Asociația Profesională a ONG-urilor din domeniul social
52. Asociația PROFOREST
53. Asociația RISE România
54. Asociația ROREG
55. Asociația Salvați Dunărea și Delta Dunării
56. Asociația Salvați Delta Dunării
57. Asociația Împreună pentru Tine
58. Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
59. BDG
60. Corpul Experților în Accesarea Fondurilor Structurale și de Coeziune Europene
61. Agenția Metropolitană pentru Dezvoltare Durabilă Brașov
62. Opera Națională București
63. Asociația Oamenilor de Afaceri din România
64. Asociația C4C– Comunicare pentru Comunitate
65. Confederația Caritas România
66. Centrul de Studii Europene și Cooperare Rurală
67. Centrul de Studii Europene – Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași
68. Centrul de Cercetare și Consultanță în Domeniul Culturii
69. Centro de Estudio Infer SL Murcia
70. Asociația Centrul Român de Inițiative
71. Camera de Comerț și Industrie din România
72. Camera de Comerț, Industrie și Agricultură
73. CIROM
74. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile
75. Fundația Civitas pentru Societatea Civilă
76. Asociația Clusterelor din România – Clusterul Regional al Produselor și Industriei Alimentare – AGROFOOD,
77. CNS Cartel Alfa
78. Asociația Club CO2
79. Asociația Pescarilor Comerciali de la Marea Neagră – Ropescador

80. Confederația Sindicatelor Democratice din România
81. Asociația Consultanților din România pentru Accesarea Fondurilor Europene
82. Centrul de Formare Continuă și Evaluarea Competențelor în Asistență Socială – CFCECAS
83. Fundația Corona
84. Fundația Culturală Delta
85. Universitatea Dunărea de Jos din Galați
86. Asociația ECO EDEN
87. ECO PRO & Scientia
88. Universitatea Ecologică
89. Consiliul Economic și Social
90. Centrul pentru Politici Durabile Ecopolis
91. ECOROM
92. ECOTIC
93. Centrul Educația 2000 +
94. Asociația Patronală a Furnizorilor de Formare din România
95. Organizația Patronală Operatorul Portuar Constanța
96. Fundația Estuar
97. Asociația Europa pentru Dezvoltare Umană
98. Asociația Europeană pentru Opoziție Economică
99. Facultatea de Silvicultură Universitatea Ștefan cel Mare
100. Asociația Fermierilor și Procesatorilor România
101. Federația Fermierilor
102. Federația Producătorilor de Pește din Delta Dunării
103. Federația Filantropia
104. Federația Asociațiilor de Promovare Turistică din România
105. Federația Organizațiilor de Pescari de la Marea Neagră
106. Federația Autorităților Locale din România
107. Federația ONG-urilor pentru Copii
108. Federația Crescătorilor de Ovine și Caprine din România
109. Uniunea Arhitecților Fish / Uniunea Restauratorilor
110. Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice
111. Fundația Amfiteatru
112. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile
113. Fundația pentru Incluziune și Coeziune Socială
114. Fundația for Promovarea IMM
115. Fundația Hope and Homes for Children România
116. Fundația Tinerilor Manageri
117. Fundația PACT
118. Fundația Centrul de Politici pentru Roma și Minorități
119. Fundația Pro Prietenia
120. Fundația Fondul de Educație pentru Romi – România
121. Fundația Romtens
122. Fundația Antreprenariat Social
123. Fundația pentru Pregătirea Cetățenilor în vederea Integrării Europene
124. Uniunea Generală a Industriașilor din România
125. Colegiul Național Gheorghe Lazăr din Sibiu
126. Muzeul Grigore Antipa
127. Liga HABITAT
128. Fundația Umanitară Romanian Angel Appeal
129. Asociația Grupul de Inițiativă Radu Anton Roman

130. Institutul pentru Dezvoltarea Resurselor Umane
131. Institutul pentru Politici Publice
132. Asociația Institutul pentru Politici Sociale
133. Asociația de Dezvoltarea Intercomunitară
134. Institutul Intercultural Timișoara
135. Asociația Ivan Patzaichin – Mila 23
136. Federația Junior Chamber International România
137. Liga Asociațiilor Producătorilor Agricoli din
138. Liga Utilizatorilor de Apă pentru Irigații din România
139. Serviciul Salvamar și de salvare
140. Asociația Producătorilor de Materiale din România
141. Agenția de Monitorizare a Presei
142. Agenția Metropolitană pentru Dezvoltare Durabilă
143. Federația Zonelor Metropolitane și Aglomerărilor Urbane din România
144. Fundația Motivation România
145. Federația Agricultorilor de Munte Dorna
146. Fundația Multimedia pentru Democrație Locală
147. Agenția Națională a Producătorilor din Pescărie
148. Asociația Națională Legume Fructe
149. Asociația Națională a Industriilor de Morărit și Panificație din România
150. Asociația Națională a Producătorilor din România
151. Asociația Națională a Scafandrilor Profesioniști din România
152. Asociația Națională a Femeilor din Mediul Rural
153. Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural
154. Asociația Națională a Stațiunilor Turistice din România
155. Centrul Național de Cultură a Romilor
156. Colegiul Național al Asistenților Sociali din România
157. Confederația Națională a Patronatelor din România
158. Consiliul de Coordonare Națională a Pactelor Regionale pentru Ocupare și Incluziune Socială
159. Federația Consiliul Național al Dizabilității din România
160. Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii
161. Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii România
162. Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii Enterprises
163. Federația Națională Alma Mater
164. Federația Națională a Grupurilor de Acțiune Locală din România
165. Federația Națională a Sindicatelor din Agricultură, Alimentație, Tutun, Domenii și Servicii Conexe
166. Federația Națională a Sindicatelor din Industria Alimentară
167. Fundația Națională a Tinerilor Manageri
168. Institutul Național al Patrimoniului
169. Institutul Național pentru Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului
170. Institutul Național pentru Cercetare-Dezvoltare în Construcții, Urbanism și Dezvoltare Teritorială Durabilă „URBAN-INCERC”
171. Institutul Național pentru Cercetare-Dezvoltare în Turism
172. Institutul Național de Statistică
173. Organizația Națională Inter-profesională – Vitivinicola
174. Biblioteca Națională din România
175. Institutul Național pentru Cercetare-Dezvoltare Marină Grigore Antipa - Constanța
176. Asociația Națională de Salvare Montană din România
177. Muzeul Național George Enescu
178. Muzeul Național de Artă

179. Muzeul Național al Țăranului Român
180. Rețeaua Națională a Muzeelor din România
181. Opera Națională din București
182. Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România
183. Organizația Națională Cercetașii României
184. Patronatul Național al Viei și Vinului
185. Institutul Național pentru Cercetare-Dezvoltare Delta Dunării – Tulcea
186. Institutul Național pentru Cercetare-Dezvoltare pentru Protecția Mediului
187. Școala Națională de Studii Politice și Administrative
188. Școala Națională de Studii Politice și Administrative
189. Blocul Național Sindical
190. Confederația Sindicală Națională – MERIDIAN
191. Sindicatul național al agricultorilor, proprietarilor și țăranilor și al acționarilor din agricultură
192. Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România
193. Uniunea Națională pentru Mediu
194. Uniunea Națională a Restauratorilor de Monumente Istorice
195. Uniunea Națională a Transportatorilor Rutieri din România
196. Uniunea Națională a Studenților din România
197. Fundația Noi Orizonturi
198. Pactul Teritorial pentru Ocupare și Incluziune Socială în Regiunea Nord-Est
199. Zona Metropolitană Oradea
200. Ordinul Arhitecților din România
201. Ordinul Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali
202. Organizația pentru Promovarea Transportului Alternativ în România
203. OSB Consulting GmbH Austria – Filiala România
204. Asociația Ovidiu Rom
205. Asociația Ovidiu Rom
206. Organizația Patronală și Profesională REMAT
207. Fundația PACT
208. Asociația Pakiv
209. Centrul Parteneriat pentru Egalitate
210. Asociația PartNET – Parteneriat pentru Dezvoltare Durabilă
211. Patronatul Asociația Națională a Agențiilor de Turism
212. Fundația pentru Dezvoltare Umană
213. Fundația Pro Armonia
214. Fundația Pro Armonia
215. Asociația Pro Democrația
216. Asociația Pro Democrația
217. Pro Do Mo
218. Asociația Pro Vobis
219. Asociația Profesională a Producătorilor de Energie Electrică și Termică în Cogenerare
220. Asociația Profesională Drumuri și Poduri din România
221. Asociația profesională a ONG-urilor din domeniul social
222. Centrul pentru Implementarea Proiectelor de Dezvoltare a Resurselor Umane
223. Societatea Națională de Cruce Roșie din România
224. Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Ecologie Acvatică, Pescuit și Acvacultură
225. Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Piscicultură
226. Institutul de Cercetare a Calității Vieții
227. Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi
228. Alianța Civică a Romilor din România

229. Fundația Secretariatul Romilor
230. Centrul Romani Criss
231. Asociația Nevăzătorilor din România
232. Societatea Academică Română
233. Agenția Română de Consultanță
234. Asociația Română împotriva
235. Asociația Română de Mediu
236. Asociația Română a Băncilor
237. Asociația Română a Băncilor
238. Asociația Română a Antreprenorilor de Construcții
239. Asociația Română a Inginerilor de Securitate la Incendiu
240. Asociația Română de Salubritate
241. Institutul Bancar Român
242. Biroul Român de Metrologie Legală
243. Centrul Român pentru Educație și Dezvoltare Umană
244. Centrul Român pentru Politici Europene
245. Patronatul Român din Industria de Morărit, Panificație și Produse Făinoase
246. Patronatul român din domeniul piscicol
247. Patronatul Național Român
248. Patriarhia Română
249. Patronatul Român
250. Patronatul Român din Industria Laptelui
251. Asociația Română de Științe Regionale
252. Organizația Cercetașii României
253. Fondul Român de Dezvoltare Socială
254. Federația Patronatelor din Turismul Românesc
255. Asociația Română a Apei
256. Asociația ROREG
257. Fundația Ruhama
258. Fondul de Garantare a Creditului Rural
259. Rural Net
260. Asociația Samusocial din România – Serviciul de Ajutor Social Mobil de Urgență
261. Organizația Salvați Copiii
262. Asociația Salvați Delta Dunării
263. SC Adecco Resurse Umane SRL
264. SC Diacostampet SRL
265. SC Dialfa Security Ltd
266. SC Edu-Tim ADVICE European SRL
267. SC Euro Jobs SRL Petroșani
268. SC Formprof Services Ltd T argument Mures
269. SC Global Commercium Development SRL – GCD
270. SC MIBA Consulting SRL
271. SC Stef Management Consulting SRL
272. Fundația SERA România
273. Fundația Soros România
274. SOS Satele Copiilor România
275. Asociația de Standardizare din România
276. Inspecția de Stat pentru Controlul Cazanelor, Recipientelor sub Presiune și Instalațiilor de Ridicat
277. Studio Video Art
278. Universitatea Tehnică de Inginerie Civilă București

279. Asociația Telefonul Copilului
280. Terra Ecologica
281. Terra Millennium III
282. Societatea Ornitologică Română
283. Agenția Împreună
284. Federația Sindicatelor Transportatorilor Feroviari din România
285. Fundația Un Copil, O Speranță – România
286. UNICEF
287. Uniunea Producătorilor Agricoli din România de Nord-Vest
288. Uniunea Cineaștilor din România
289. Universitatea de Științe Agricole și Veterinare
290. Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară
291. Universitatea de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu
292. Universitatea din București
293. Universitatea din Craiova
294. Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davila
295. Asociația Profesională a Urbaniștilor din România
296. Urbconnet SRL
297. Medicină Veterinară
298. Fundația Viață și Lumină
299. Video Art Studio
300. Asociația Viitorul Romilor
301. Fundația World Vision
302. Fondul Mondial pentru Natură
303. Tineri Întreprinzători din România

Corelare între prioritățile SUERD și dificultățile și prioritățile de finanțare identificate în Acordul de Parteneriat cu România

Strategia UE pentru Regiunea Dunării Pilonul 1: Conectarea regiunii Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Provocare	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
1) Îmbunătățirea mobilității și multimodalității	<p>Transportul pe căile navigabile interioare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea infrastructurii și a performanței economice a navigației pe căile navigabile <ul style="list-style-type: none"> ○ Implementarea completă și la timp a Proiectului prioritar TEN-T 18 ○ Investiția în infrastructura de pe șenalul Dunării și a afluenților săi și dezvoltarea interconexiunilor ○ Modernizarea floței de pe Dunăre în scopul îmbunătățirii performanței de mediu și economice • Îmbunătățirea cadrului organizațional și a RU pentru navigarea pe căile navigabile interne <ul style="list-style-type: none"> ○ Coordonarea politicilor naționale de transport din domeniul navigației în bazinul Dunării ○ Susținerea Comisiei Dunării în vederea finalizării procesului de revizie a Convenției de la Belgrad ○ Dezvoltarea porturilor din bazinul fluviului Dunărea în centre logistice multimodale ○ Îmbunătățirea gestionării comprehensive a șenalului Dunării și al afluenților săi ○ Promovarea transportului de mărfuri sustenabil în regiunea Dunării ○ Implementarea Serviciilor Fluviale de Informații (SFI) armonizate ○ Investiția în învățământul relevant și crearea locurilor de muncă în sectorul navigației pe Dunăre 	Infrastructura	OT 7	<p>PO pentru proiecte mari de infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprijin pentru transportului sustenabil prin îmbunătățirea siguranței traficului pe rețeaua TEN-T, pentru toate modurile de transport • Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii pe șenalul Dunării și pe canalele navigabile, în scopul promovării unui sistem de transport prietenos cu mediul
	<p>Legături rutiere, feroviare și aeriene</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea accesului și a conectivității 	Infrastructura	OT 7	<p><i>Măsuri de îmbunătățire a conectivității</i> PO pentru proiecte mari de infrastructură</p>

Strategia UE pentru Regiunea Dunării Pilonul 1: Conectarea regiunii Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Provocare	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Finalizarea proiectelor prioritare TEN-T care traversează regiunea Dunării, depășirea dificultăților și a blocajelor, mai ales pe secțiunile transfrontaliere ○ Implementarea Coridoarelor de transport feroviar de mărfuri care formează rețeaua feroviară europeană pentru transportul competitiv de mărfuri ○ Creșterea cooperării între transportatorii aerieni în vederea pregătirii unui plan de implementare a unor rute aeriene mai scurte ○ Asigurarea sistemelor de transport metropolitan sustenabile și a mobilității ○ Îmbunătățirea infrastructurii transfrontaliere regionale/locale și a accesului la zonele rurale • Legături multimodale <ul style="list-style-type: none"> ○ Dezvoltarea în continuare a planurilor nodale de multimodalitate ○ Dezvoltarea Sistemelor Inteligente de Trafic mai performante prin utilizarea tehnologiilor prietenoase cu mediul, mai ales în zonele urbane 			<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea infrastructurii rutiere pe rețeaua TEN-T • Dezvoltarea infrastructurii feroviare pe linia principală a rețelei TEN-T, mai ales prin finalizarea coridoarelor TEN-T • Dezvoltarea aeroporturilor acolo unde se justifică, pentru a îmbunătăți conectivitatea și a susține mobilitatea la nivel regional <p>Programul Operațional Regional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea accesibilității zonelor urbane din vecinătatea rețelei TEN-T prin construirea și modernizarea conexiunilor secundare și terțiare la rețea, inclusiv pasarele, în vederea eliminării blocajelor și fluidizării traficului <p>Programul Național de Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale, prin investiții în infrastructura la scară mică (ex. drumuri locale). Infrastructura la scară mică în legătură cu drumurile va fi direcționată la îmbunătățirea conectivității la rețeaua de drumuri principale și legată de un potențial de dezvoltare economică, în scopul de a reduce sărăcia din mediul rural. <p><i>Măsuri pentru promovarea legăturilor intermodale</i></p> <p>PO pentru proiecte mari de infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizarea și dezvoltarea transportului inter-modal, în vederea fluidizării fluxului

Strategia UE pentru Regiunea Dunării Pilonul 1: Conectarea regiunii Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Provocare	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
				<p>de mărfuri care tranzitează România și reducerea emisiilor de carbon în zonele urbane</p> <ul style="list-style-type: none"> Suținerea dezvoltării transportului sustenabil prin îmbunătățirea siguranței traficului pe rețeaua TEN-T, pentru toate modurile de transport <p>Programul Operațional Regional</p> <ul style="list-style-type: none"> Măsurile de reabilitare și înnoire a sistemelor de tranzit în masă în cadrul planurilor de mobilitate urbană sustenabilă, unde acestea vor contribui major la îmbunătățirea calității aerului și a eficienței energetice
2) Încurajarea energiilor durabile	<p>Sistemele energetice</p> <ul style="list-style-type: none"> Infrastructura energetică <ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea unei poziții comune a regiunii în vederea schimbărilor care ar putea fi introduse în cadrul politicii TEN-E, odată cu revizuirea sa, și modalitățile aferente noului instrument de Investiții în Securitatea și Infrastructura Energetică, mai ales pentru completarea golurilor din infrastructura energetică Asigurarea coerenței acțiunilor cu abordarea generală a Comunității Energetice și explorarea sinergiilor între Comunitatea Energetică și procesele din Strategia Dunării Punerea în aplicare a cooperării regionale în vederea dezvoltării și implementării proiectelor de interconectare a gazelor nord-sud Dezvoltarea capacităților de stocare a gazelor Piețele de energie <ul style="list-style-type: none"> Stabilirea oportunităților de cooperare cu Comunitatea Energetică 	Resurse	OT 4	<p><i>Infrastructura energetică</i></p> <p>PO pentru proiecte mari de infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> Promovarea producerii de energie electrică și termică din surse regenerabile (biomasă, energie geotermală, microhidrocentrale); Dezvoltarea unor sisteme inteligente de distribuție a energiei electrice, în scopul de a prelua energia din surse regenerabile Dezvoltarea unor sisteme inteligente de distribuție a gazelor naturale

Strategia UE pentru Regiunea Dunării Pilonul 1: Conectarea regiunii Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Provocare	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Cooperarea în vederea implementării integrării rețelei regionale NETS conform FS ○ Stabilirea unei relații de lucru cu Forumul pentru Europa Centrală și de Est pentru integrarea Pieței de Energie Electrică (posibil a fi extinsă la țările vecine) 			
	<p>Eficiența energetică și energia regenerabilă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Extinderea utilizării biomasei, a energiei solare, geotermale, eoliene și hidroenergiei • Consolidarea Convenției Carpatice pentru a face schimb de bune practici legate de utilizarea biomasei energetice • Implementarea Planurilor de acțiune naționale pentru energia regenerabilă și pregătirea unui Plan de acțiune pentru energia regenerabilă în regiunea Dunării • Explorarea posibilității de a mări producția de energie din surse regenerabile locale pentru a spori autonomia energetică • Dezvoltarea unui plan de acțiune cuprinzător în vederea dezvoltării durabile a potențialului hidroenergetic al regiunii Dunării și ai afluenților săi • Elaborarea și instituirea unor mecanisme de alocare a zonelor propice pentru noile construcții de hidrocentrale • Promovarea eficienței energetice și folosirea surselor de energie regenerabilă pentru locuințe și la încălzire, inclusiv prin renovarea centralelor termice și utilizarea centralelor de co-generare • Încurajarea membrilor/observatorilor din Comunitatea Energetică să adopte și să implementeze Directiva Energiei Regenerabile • Facilitarea lucrului în rețea și a conlucrării între autoritățile locale pentru a crește gradul e 	Resurse	OT 4	<p>PO pentru proiecte mari de infrastructură Large</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promovarea producerii de energie electrică și termică din surse regenerabile (biomasă, energie geotermală, microhidrocentrale); • Implementarea sistemelor inteligente de distribuție a energiei electice la joasă tensiune • Dezvoltarea unor sisteme inteligente de distribuție a energiei electrice, în scopul de a prelua energia din surse regenerabile • Îmbunătățirea eficienței energetice în întreprinderi prin sisteme de cogenerare de înaltă eficiență de mică putere <p>Programul Operațional regional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale și a clădirilor publice (anvelopare, furnizare de căldură/rețele, iluminat, contorizare inteligentă, etc.), prin stabilirea priorităților pe baza unei evaluări sistematice, ținând seama de reducerea eficiență din punct de vedere a costurilor emisiilor de GES și de beneficiile sociale, abordând inclusiv problema sărăciei energetice; finanțată, acolo unde este cazul, prin instrumente financiare și/sau contracte de performanță

Strategia UE pentru Regiunea Dunării Pilonul 1: Conectarea regiunii Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Provocare	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
	<p>conștientizare și utilizare a resurselor regenerabile</p> <ul style="list-style-type: none"> Oferirea suportului consultativ pentru autoritățile locale, companiile și cetățenii din regiunea Dunării în vederea combaterii schimbărilor climatice și creșterea eficienței energetice 			<p>energetică;</p> <ul style="list-style-type: none"> <p>Programul Național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> Facilitarea furnizării și utilizării surselor regenerabile de energie din sectorul agricol și silvicultură (produse secundare, deșeuri, reziduuri și alte materii prime nealimentare) Creșterea eficienței energetice prin reducerea consumului primar de energie în agricultură, silvicultură și procesarea alimentelor
3) Promovarea culturii și turismului, a contactelor între oameni	<p>Patrimoniul cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> Valorificarea diversității culturale ca punct forte a regiunii Dunării Creșterea cooperării și a contactelor dintre oamenii de origini diferite, încurajarea creativității și dezvoltarea unui motor al inovației culturale și al creșterii economice, pe baza patrimoniului, tradițiilor și turismului 	Resurse	OT 6	<p>Programul Operațional Regional</p> <ul style="list-style-type: none"> Protejarea și valorificarea durabilă a siturilor naturale incluzând măsuri de destinație mediului urban prin intermediul reabilitării siturilor poluate industrial și a infrastructurii sportive și/sau a centrelor culturale multifuncționale)
		Oameni și societate	OT 9	<p>PO Competitivitate</p> <ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea componentelor e-cultură, e-asistență socială <p>Programul Național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> Promovarea strategiilor de dezvoltare locală condusă de comunitate de tip LEADER
	<p>Turism</p> <ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea regiunii Dunării ca brand european Stabilirea regiunii Dunării ca destinație turistică importantă în Europa Promovarea turismului și a recreerii de sfârșit de 	Resurse	OT 6	<p>Programul Operațional Regional</p> <p>Protejarea și valorificarea durabilă a siturilor naturale incluzând măsuri pentru mediul urban prin reabilitarea siturilor industriale poluate și a infrastructurii</p>

Strategia UE pentru Regiunea Dunării Pilonul 1: Conectarea regiunii Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Provocare	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
	<p>săptămână ca și sejururile de lungă durată</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea sistemului de navigație și portuar de pe fluviul Dunărea pentru vase de croazieră și iahturi private • Consolidarea și intensificarea Activității de turism • Consolidarea interconectării și conlucrării în domeniul educației și cercetării din turism • Îmbunătățirea planificării și infrastructurii pentru turism • Promovarea unei mai bune calități a produselor din turism • Promovarea turismului balneoclimateric în regiune • Colectarea datelor existente legate de activitățile culturale și stabilirea unei baze de date cuprinzătoare cu activitățile culturale din regiunea Dunării • Promovarea schimburilor culturale și a schimburilor artistice 			<p>sportive și/sau a centrelor culturale multifuncționale.</p>
		Competitivitate	OT 3	<p>Programul Operațional Regional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acțiuni integrate - situri, competențe, susținerea investițiilor – pentru a atrage investițiile în zonele mai puțin dezvoltate ale României <p>PO pentru pescuit și afaceri maritime</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promovarea noilor surse de venituri din sector (procesare, activități de marketing).
		Oameni și societate	OT 9	<p>Programul Operațional pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promovarea strategiilor de dezvoltare locală condusă de comunitate de tip LEADER

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 2: Protejarea mediului în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat pentru România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
4) Restaurarea și întreținerea calității apelor	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea completă a Planului de Management al Bazinului Hidrografic al Fluviului Dunărea Consolidarea mai puternică a cooperării la nivel de sub-bazin Continuarea investițiilor în sistemele de colectare a informațiilor deja dezvoltate prin CIPFD și susținerea acestor investiții Continuarea creșterii investițiilor majore în construirea și modernizarea stațiilor municipale de tratare a apelor pe întreg bazinul hidrografic al Dunării, inclusiv măsurile de formare a capacităților locale și regionale în vederea proiectării acestei infrastructuri Stabilirea unor fâșii tampon de-a lungul râurilor pentru a reține substanțele nutritive și promovarea unor sisteme alternative de colectare și tratare a deșeurilor în micile localități rurale Încurajarea și dezvoltarea unui proces activ de dialog și cooperare între autoritățile care răspund de agricultură și mediu pentru a lua măsurile adecvate de combatere a poluării agricole Promovarea legislației la nivelul adecvat pentru a limita prezența fosfaților în detergenți Tratarea substanțelor periculoase și a mълului contaminat prin cea mai nouă și mai bună tehnologie disponibilă și dezvoltarea și promovarea măsurilor de decontaminare pentru unitățile industriale producătoare de substanțe periculoase, situri industriale abandonate și gropi de gunoi Asigurarea controlului adecvat și substituirea treptată a substanțelor considerate problematice pentru regiunea Dunării Reducerea discontinuităților firului apei pentru a permite migrația peștilor în bazinul hidrografic al Dunării Promovarea măsurilor de limitare a extracției apei Întărirea nivelului general de conștientizare al decidenților de la toate nivelurile și al populației din regiune și facilitarea schimbului de bune practici între aceștia Promovarea măsurilor de reducere a deficitului de cunoștințe, dezvoltarea și transferul instrumentelor, metodelor și liniilor directe care vizează apărarea rezervelor de apă dulce 	Resurse	OT 6	<p>PO pentru proiecte mari de infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> Extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă și a sistemelor de canalizare și epurare a apelor uzate și conectarea populației la sistemele de alimentare cu apă potabilă și la sistemele de canalizare, inclusiv în zinele rurale, monitorizarea calității apei potabile Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de gestionare a deșeurilor pe baza ierarhizării deșeurilor; investiții noi/modernizate conforme cu Directiva privind depozitarea deșeurilor, creșterea raportului de reciclare a deșeurilor, precum și promovarea unei utilizări mai eficiente a resurselor; promovarea deșeurilor ca materii primare secundare sau ca produse secundare. <p>Programul Național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> Promovarea eficienței în utilizarea apei în agricultură, prin investiții în sistemele de irigații mai eficiente la ferme

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 2: Protejarea mediului în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat pentru România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
	<ul style="list-style-type: none"> Continuarea consolidării practicilor de Managementul Integrat al Zonei Costiere (MIZC) și de Planificare Spațială Maritimă (PSM) pe malul vestic al Mării Negre 			
5) Gestionarea riscurilor de mediu	<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea și adoptarea unui plan cuprinzător unic de management al inundațiilor la nivelul bazinului hidrografic sau al unui set de planuri de management al riscului la inundații coordonat la nivel de bazin hidrografic Susținerea restaurării zonelor umede și a luncilor ca mijloc eficace de protecție suplimentară la inundații și, la nivel mai general, analiza și identificarea celui mai bun răspuns la riscul de inundații (inclusiv „infrastructura verde”) Extinderea acoperirii Sistemului European de Alertă a Inundațiilor (SEAI) la întregul bazin hidrografic al Dunării, accelerarea măsurilor de intervenție rapidă la nivel regional (inclusiv o mai bună cunoaștere reciprocă a sistemelor naționale) și continuarea promovării intervențiilor comune în caz de calamitate naturală și în special în caz de inundații, inclusiv prin sisteme de avertizare timpurie. Întărirea cooperării operative între autoritățile responsabile cu intervenția în situații de urgență din țările dunărene pentru îmbunătățirea inter-operabilității activelor disponibile Actualizarea continuă a bazei de date a zonelor cu risc de inundații (Registrul ARS), a inventarului siturilor contaminate și a depozitelor de substanțe periculoase Dezvoltarea planurilor și procedurilor de intervenție rapidă în cazul accidentelor de poluare industrială a fluviului Cercetarea în vederea anticipării impactului schimbărilor climatice de la nivel regional și local Dezvoltarea activităților de planificare spațială și de construcție în contextul schimbărilor climatice și a creșterii riscului la inundații 	Resurse	OT 5	<p>PO pentru proiecte mari de infrastructură:</p> <ul style="list-style-type: none"> Finalizarea sistemului național de identificare și gestiune a riscurilor în cadrul Evaluării Riscurilor la Nivel Național Înființarea și îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și prevenire a riscurilor identificate. Mărirea capacității serviciilor de intervenție în caz de urgență de la nivel național pentru a răspunde la urgențele majore naționale și internaționale, inclusiv în cadrul cooperării trans-naționale parte a strategiilor macro-regionale Dunăre-Marea Neagră. Măsuri structurale și ne-structurale de reducere a riscurilor de inundații, secetă și eroziune și a pagubelor provocate de acestea Întărirea capacității instituționale și tehnice aIGSU prin conlucrarea între autorități <p>Programul Național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> Sisteme de gestiune durabilă a apelor și practici de combatere a schimbărilor climatice prin utilizarea de zone de stocare a apei în agricultură, modele de culturi cu folosirea eficientă a apei și centuri de protecție a pădurilor împotriva eroziunii
6) Conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și solurilor	<p>Conservarea biodiversității și a reliefului</p> <ul style="list-style-type: none"> Contribuția la viziunea UE 2050 și la țintele cu privire la biodiversitate din UE 2020 Gestionare eficientă a siturilor Natura 2000 și a altor situri protejate Conservarea și restaurarea celor mai valoroase ecosisteme și a 	Resurse	OT 6	<p>PO pentru proiecte mari de infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> Protecția biodiversității prin dezvoltarea unor planuri de management și prin investiții în măsuri de restaurare și conservare

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 2: Protejarea mediului în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat pentru România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
	<p>speciilor de animale pe cale de dispariție</p> <ul style="list-style-type: none"> • Explorarea în comun a oportunității revizuirii Convenției privind pescuitul în apele Dunării • Dezvoltarea infrastructurii verzi în vederea conectării diverselor regiuni și habitate bio-geografice • Reducerea răspândirii speciilor străine invazive (SSI) • Scăderea cantității de pesticide utilizate în regiunea Dunării • Eliminarea pesticidelor și a altor substanțe chimice depășite moral din regiunea Dunării • Pregătirea și implementarea planificării spațiale trans-naționale și dezvoltarea politicilor pe arii geografice funcționale (bazine hidrografice, lanțuri muntoase, etc.) 			<p>Programul Național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conservarea și consolidarea ecosistemelor care depind de agricultură și silvicultură prin agricultura ecologică, acțiuni de agro-mediu și climatice, inclusiv agricultură cu înaltă valoare naturală <p>PO pentru Pescuit și Afaceri Maritime</p> <ul style="list-style-type: none"> • Restaurarea și conservarea biodiversității marine și de pe apele interioare în cadrul pescuitului sustenabil, acvacultură și activități de colectare a datelor și control • Promovarea pescuitului sustenabil în apele mării și pe apele interne; activități sustenabile în fermele de acvacultură
	<p>Conservarea și ameliorarea calității solurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea tratamentului adecvat pentru deșeurile solide • Crearea unui sistem trans-național de informații standardizate și compatibile cu privire la stratul de sol • Creșterea conștientizării importanței conservării solului 	<p>Resurse Resurse Resurse</p>	OT 4	<p>Programul național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Măsuri de susținere a reducerii gazelor cu efect de seră în agricultură și silvicultură, mai ales prin gestiunea terenurilor și potențialul de sechestrare a carbonului
			OT 5	<p>Programul național pentru Dezvoltare Rurală</p> <p>Conservarea solului și a stocului de carbon prin practici de administrare a terenurilor, cum ar fi cultivarea redusă, culturile de iarnă și împădurirea</p>
			OT 6	<p>PO pentru proiecte mari de infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reabilitarea siturilor poluate părăsite, inclusiv decontaminarea acestora în vederea reutilizării lor economice <p>Programul național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Implementarea măsurilor de atacare a cauzelor care duc la abandonul activităților agricole
	<p>Îmbunătățirea calității aerului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scăderea poluanților aerieni 	<p>Resurse</p>	OT 4	<p>Programul Național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Măsuri de susținere a reducerii gazelor cu efect de seră în agricultură și silvicultură, mai ales prin gestiunea terenurilor și potențialul de sechestrare a carbonului
			OT 6	<p>PO pentru proiecte mari de infrastructură</p>

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 2: Protejarea mediului în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat pentru România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
				<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea și îmbunătățirea Sistemului Național de Evaluare a Calității Aerului conform cerințelor din Directiva 2008/50/CE și din Directiva INSPIRE .
	<p><u>Educarea oamenilor în spiritul valorilor naturale, a ecosistemelor și a serviciilor pe care le oferă</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Creșterea gradului de conștientizare a publicului larg, prin recunoașterea și promovarea potențialului bogățiilor naturale ca adevărate motoare ale dezvoltării regionale Educarea copiilor și a tinerilor Formarea capacității autorităților locale pe probleme de mediu 			

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 3: Creșterea prosperității în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
7) Dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere prin cercetare, educație și tehnologii ale informației	<ul style="list-style-type: none"> Cooperarea în vederea implementării inițiativei majore „Uniune a inovației în cadrul strategiei Europa 2020” în țările din regiunea Dunării Mai buna coordonare a fondurilor naționale, regionale și europene pentru a stimula excelența în cercetare și dezvoltare, în domenii specifice regiunii Dunării Întărirea capacităților infrastructurii de cercetare Întărirea cooperării între universități și institute de cercetare și obținerea unor rezultate mai bune din cercetare și educație prin acumulările la nivelul unor puncte unice de vânzare Dezvoltarea și implementarea strategiilor pentru o mai bună adoptare a TIC în regiunea Dunării Întocmirea strategiilor de internet Utilizarea conținutului și serviciilor digitale pentru a crește eficiența și eficacitatea serviciilor publice și private Stimularea apariției ideilor de produse și servicii inovatoare și validarea lor pe scară extinsă în sfera Societății Informației și a conceptului de Laboratoare Vii (Living Labs) 	Competitivitate	OT 1	<p>PO Competitivitate</p> <ul style="list-style-type: none"> Sprijinul acordat investițiilor în CDI și parteneriatelor de cercetare între întreprinderi și institute de cercetare în vederea promovării transferului de cunoștințe, tehnologie și personal cu înalte competențe CDI și a dezvoltării produselor și serviciilor bazate de CDI în sectoarele economice cu potențial de creștere Promovarea instrumentelor financiare de atenuare a riscurilor investițiilor private în cercetare și inovare și stimularea întreprinderilor inovative nou create sau desprinse din structura mamă. Dezvoltarea infrastructurii de cercetare publică și privată, din clusterelor existente sau în formare, centrele de excelență și a alte tipuri de structuri de cercetare (naționale/regionale/UE), cât și din ariile definite ca priorități, pe baza potențialului existent și/sau a avantajului concurențial, cum ar fi sănătatea Deblocarea potențialului pentru excelență în domeniul cercetării și inovării prin crearea sinergiilor cu acțiunile de promovare a CDI din cadrul programului UE Orizont 2020 <p>Programul Operațional Regional</p> <ul style="list-style-type: none"> Crearea și dezvoltarea unei infrastructuri de inovare și de suport tehnologic în sectoarele public și privat, mai ales în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, în concordanță cu principiul specializării inteligente

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 3: Creșterea prosperității în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
			OT 2	PO Competitivitate <ul style="list-style-type: none"> Măsuri de încurajare a companiilor să adopte TIC, inclusiv aplicațiile și inovațiile din comerțul electronic Măsuri de dezvoltare a instrumentelor de e-guvernare pentru mediul de afaceri și cetățeni (e-guvernare 2.0) Acțiuni pentru dezvoltarea sistemului de cloud computing și tehnologii de colaborare media sociale Măsuri de promovare a serviciilor publice moderne online prin care să se asigure interoperabilitatea diverselor sisteme neintegrate, în toate sectoarele, regiunile și la nivel național (o mai bună coordonare și eficiență a resurselor publice ce vor fi alocate) și accesul la standarde deschise pentru creșterea transparenței și a eficienței administrative
8) Sprijinirea competitivității întreprinderilor, inclusiv dezvoltarea clusterelor	<ul style="list-style-type: none"> Încurajarea cooperării și a schimbului de cunoștințe între IMM-uri, mediul academic și sectorul public în domeniile de competență din regiunea Dunării Îmbunătățirea sprijinului oferit mediului de afaceri în vederea consolidării capacității de cooperare și comerciale a IMM-urilor Susținerea întreprinderilor prin scheme de pregătire și calificare de înaltă performanță Stabilirea priorităților și implementarea reală a măsurilor prevăzute în Regulamentul întreprinderilor mici pentru Europa Îmbunătățirea competitivității zonelor rurale și în special a sectorului agricol Eliminarea barierelelor transfrontaliere și a blocajelor din calea oamenilor și a afacerilor – Calea netedă europeană pentru un trai mai bun în zona Dunării Îmbunătățirea condițiilor cadru pentru IMM-uri în zonele unde lipsește infrastructura competitivă 	Competitivitate	OT 3	PO Competitivitate <ul style="list-style-type: none"> Măsuri de îmbunătățire a productivității IMM-urilor, de stimulare a oportunităților de dezvoltare și inovare, inclusiv sprijinul pentru investițiile în tehnologie de vârf, promovarea industriilor creative, creșterea accesului la instrumentele de planificare a afacerilor, la consultanță tehnică, la piețele internaționale, la consiliere și suport în vederea exportului Măsuri de îmbunătățire a accesului de finanțare, inclusiv prin oferirea unei game adecvate de instrumente financiare Măsuri în vederea formării unei rețele de afaceri pentru a potența transferul de cunoștințe și pentru a facilita participarea la lanțurile funcționale, inclusiv cele de pe scară internațională Acțiuni integrate – sprijin pentru situri, competențe, investiții – în vederea atragerii investițiilor în regiunile mai puțin dezvoltate ale României

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 3: Creșterea prosperității în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
				<p>Programul Național pentru Dezvoltare Rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a fermelor (inclusiv livezile), facilitarea restructurării și modernizării agriculturii, pentru creșterea participării și orientării către piețe, precum și pentru diversificarea activităților agricole, cu un accent deosebit pe inovare și pe creșterea valorii adăugate (de exemplu, utilizarea energiei regenerabile în agricultură) • Acțiuni pentru facilitarea reinnoirii generațiilor în sectorul agricol, inclusiv apariția tinerilor fermieri calificați • Măsuri de îmbunătățire și adaptare a infrastructurii agricole și silvice • Acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a producătorilor primari, printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul alimentară și în circuitele scurte de aprovizionare. <p>PO pentru Pescuit și Afaceri Maritime</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investiții în acvacultură: unități noi, modernizarea unităților existente, diversificarea speciilor, îmbunătățirea potențialului pentru acvacultură • Promovarea unor surse noi de venituri în sector (procesare, activități de comercializare). • Investiții în porturile de pescuit, adăposturi, debarcadere și puncte de vânzare directă • Îmbunătățirea condițiilor de muncă prin promovarea regulilor SSM la bordul vaselor de pescuit de pe apele interioare sau marine • Sprijin pentru înființarea, organizarea și funcționarea lanțului producător–procesator - comerciant
			OT 11	<p>PO Capacitate Administrativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Măsuri de simplificare a reglementărilor și de reducere a poverii birocratice asupra companiilor și

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 3: Creșterea prosperității în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
				cetățenilor.
		Oameni și societate	OT 10	PO Capital Uman <ul style="list-style-type: none"> O mai bună corelare dintre sistemul de formare profesională inițială și continuă și nevoile existente la nivelul pieței muncii, asigurându-se astfel relevanța ofertei de formare, acordând prioritate sectoarelor cu potențial de creștere (avute în vedere în Planurile de Dezvoltare Regională), promovând parteneriatele între părțile interesate relevante
9) Investiția în oameni și capacități	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea performanței sistemelor de învățământ printr-o mai strânsă cooperare între instituțiile de învățământ, sisteme și politici Promovarea cooperării între factorii care joacă un rol cheie în politicile privind piața muncii, educație și cercetare pentru a dezvolta regiuni și medii de învățare Srijinirea creativității și a spiritului întreprinzător Srijinirea mobilității lucrătorilor, cercetătorilor și studenților prin implementarea Cadrului de Calificare European Analiza comună a deficiențelor de implementare a politicilor de învățare pe tot parcursul vieții și schimbul de bune practici de implementare Îmbunătățirea coordonării inter-sectoriale a politicilor în vederea rezolvării dificultăților demografice și a celor generate de migrație Lupta împotriva sărăciei și a excluziunii sociale a comunităților marginalizate din regiunea Dunării, în special al comunităților de romi Implementarea acțiunilor asumate conform Deceniului pentru Romi și stabilirea acțiunilor suplimentare care se cer puse în practică 	Oameni și societate	OT 8	PO Capital Uman <ul style="list-style-type: none"> Srijinirea acțiunilor de angajare, cum ar fi consilierea individuală, formarea la locul de muncă, piețele intermediare ale forței de muncă și încurajarea antreprenoriatului, luând în considerare structura distinctă a ocupării forței de muncă din RomâniaSrijin pentru măsurile de îmbătrânire activă Srijinirea acțiunilor de ocupare pe cont propriu, antreprenoriat și crearea de afaceri, inclusiv prin instrumente financiare O combinație de acțiuni dedicate și integratoare (mainstreaming), pentru îmbunătățirea accesului pe piața forței de muncă a șomerilor pe termen lung, a persoanelor inactive, a femeilor, a lucrătorilor mai în vârstă, a persoanelor cu dizabilități și a persoanelor cu un nivel mai scăzut de educație și de calificare, inclusiv a celor din mediul rural. Programul Operațional Regional Crearea de noi întreprinderi mici prin acordarea de srijin pentru demararea afacerilor în cazul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici din afara domeniului agricol, precum și pentru dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale, în legătură cu dezvoltarea infrastructurii la scară redusă.

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 3: Creșterea prosperității în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
				<p>PO pentru Pescuit și Afaceri Maritime</p> <ul style="list-style-type: none"> Diversificarea sectorului de pescuit și acvacultură, prin sprijinul acordat pentru înființarea de noi mici întreprinderi și crearea locurilor de muncă din domeniu
			OT 9	<p>PO Capital Uman</p> <ul style="list-style-type: none"> Acțiuni integrate pentru a răspunde nevoilor persoanelor, grupurilor și comunităților vulnerabile, inclusiv acțiuni de îmbunătățire a participării la educație, la integrarea pe piața forței de muncă, accesul la locuințe, servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării Exploatarea potențialului inovativ al modelelor economiei sociale (inclusiv locuri de muncă protejate) de a soluționa provocările societății și/sau de a sprijini integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și tranziția lor către modelele de afaceri, dezvoltarea de servicii locale, în cazul în care modelele de pe piață nu reușesc să obțină rezultate satisfăcătoare, creând astfel locuri de muncă și facilitând incluziunea socială
			OT 10	<p>PO Capital uman</p> <ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea guvernancei și a managementului instituțiilor de învățământ superior pentru a crește calitatea predării și a cercetării; creșterea relevanței programelor de învățământ superior față de nevoile pieței muncii și consolidarea parteneriatelor dintre universități, companii și cercetare O mai bună corelare dintre sistemul de formare profesională inițială și continuă și nevoile existente la nivelul pieței muncii, asigurându-se astfel relevanța ofertei de formare, acordând prioritate sectoarelor cu potențial de creștere/sau competitive, a sectoarelor

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 3: Creșterea prosperității în regiunea Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiectiv tematic	Priorități propuse spre finanțare
				<p>tradiționale și de asemenea sectoarelor regionale/locale cu potențial de creștere (avute în vedere în Planurile de Dezvoltare Regională), promovând parteneriatele între părțile interesate relevante</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizarea educației terțiare prin dezvoltarea studiilor post-universitare și prin susținerea internaționalizării învățământului, inclusiv prin cercetare avansată și mobilitate • Susținerea măsurilor de promovare a calității și accesibilității cursurilor de formare și a învățământului, consolidarea capacității instituțiilor de învățământ IVT și CVT de a forma competențe VET corelate cu cerințele de pe piața muncii,

Strategia UE pentru regiunea Dunării Pilonul 4: Consolidarea regiunii Dunării		Acordul de Parteneriat cu România		
Arii prioritare	Acțiuni	Dificultăți	Obiective tematice	Priorități propuse spre finanțare

10) Ameliorarea capacității instituționale și a cooperării <ul style="list-style-type: none"> • Combaterea deficiențelor la nivelul capacității instituționale și din serviciile publice din regiunea Dunării • Îmbunătățirea încrederii cetățenilor și a factorilor implicați în autoritățile publice • Înființarea unui Forum al Societății Civile Dunărene • Asigurarea fluxului și schimbului de informații adecvat la toate nivelurile • Facilitatea conlucrării administrative a comunităților din regiunile de frontieră • Formarea unor Regiuni Metropolitane în regiunea Dunării • Analiza blocajelor și a ratei scăzute de absorbție a fondurilor europene și asigurarea unei mai bune coordonări a finanțării • Sprijin pentru dezvoltarea unor produse financiare locale destinate afacerilor și dezvoltării comunităților • Examinarea fezabilității unui Cadru de Investiții Dunărene 	Administrație și guvern	OT 11	PO Capacitate Administrativă <ul style="list-style-type: none"> • Crearea și implementarea unui cadru strategic integrat pentru managementul resurselor umane în sectorul public și ridicarea nivelului de profesionalism și atractivitate a administrației publice • Dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării sistemelor și instrumentelor de management, monitorizare și evaluare pentru o mai bună performanță instituțională și a serviciilor publice și schimbarea culturii organizaționale • • Sprijin pentru îmbunătățirea capacității organizaționale și administrative a instituțiilor judecătorești, resurselor umane, sistemelor IT, a responsabilității și a accesului la justiție • Sprijin pentru consolidarea integrității în cadrul sistemului judiciar prin intermediul analizelor bazate pe risc și a programelor de prevenire personalizate făcute • Consolidarea eficiență generală a sistemului național de urmărire, gestionare și recuperare a bunurilor provenite din infracțiuni 	
			OT 2	PO Competitivitate <ul style="list-style-type: none"> • Implementarea Datelor Deschise la nivelul tuturor instituțiilor publice pentru a îmbunătăți colaborarea online și sistemele electronice • Creșterea utilizării instrumentelor de e-guvernare (inclusiv cursuri de formare a funcționarilor publici)
		Competitivitate	OT 3	Programul Operațional Regional <ul style="list-style-type: none"> • Măsuri de îmbunătățire a accesului la finanțare, inclusiv prin furnizarea unei game de instrumente financiare adecvate

<p>11) Conlucrarea în vederea promovării securității și pentru soluționarea problemelor legate de criminalitatea organizată și de infracțiunile grave</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin pentru statele dunărene în scopul cooperării administrative și a îmbunătățirii calificării agenților de aplicare a legii, a autorităților judiciare și a altor servicii • Îmbunătățirea țintelor de colectare și de schimb de informații cheie privind infracționalitatea; alcătuirea unei imagini a celor mai importante amenințări din țările implicate; elaborarea unei Evaluări a Infracțiunilor Grave și a Criminalității Organizate (OCTA) pentru regiunea Dunării • Consolidarea cooperării dintre Europol și Inițiativa de Cooperare Sud-est Europeană – Centrul Regional pentru Combaterea Criminalității Transfrontaliere • Continuarea dezvoltării unor sisteme performante de gestionare a frontierelor • Intensificarea urmării penale a criminalității pe internet (cibernetică) • Explorarea posibilității de extindere a proiectului pilot actual de schimb avansat de informații vamale din regiune • Analiza în vederea unei mai bune gestiuni a problemelor de migrație în regiunea Dunării • Continuarea acțiunilor de deminare în zonele de pe Dunăre unde se suspectează că ar fi mine • Îmbunătățirea securității alimentare • Stabilirea procedurilor operative standard pentru activitățile comune pentru cazurile accidentelor de trafic naval tehnice-tehnologice 	<p>Administrație și guvern</p>	<p>OT 11</p>	<p>PO Capacitate Administrativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprijin pentru îmbunătățirea capacității administrative și organizaționale a instituțiilor judecătorești, resurselor umane, sistemelor IT, a responsabilității și transparenței judecătorești și a accesului la justiție.
--	---	---------------------------------------	---------------------	---

Corelare cu Strategia regiunii Mării Negre:

Strategia pentru regiunea Mării Negre: Posibile aspecte de complementaritate cu programarea pentru Fondurile ESI	
Temă	Relevanță potențială pentru programarea Fondurilor ESI
securitate și supraveghere	<ul style="list-style-type: none"> • Activități de formare a capacității pentru implementarea Cadrelor de Strategie Marină, a Managementului Integrat al Zonelor Costiere și a Planificării Speciale Maritime în contextul particular al exploatarea sustenabilă a apelor marine și a zonelor costiere a Mării Negre. • Extinderea serviciilor profesionale de intervenție de urgență de la nivel național pentru a răspunde la urgențele majore naționale și internaționale, inclusiv cooperarea transnațională din cadrul strategiilor macro-regionale pentru regiunea Dunării și a Mării Negre.
democrație și drepturile omului	<ul style="list-style-type: none"> • Nu se aplică
energie	<ul style="list-style-type: none"> • Potențiale investiții în rețele de energie.
transport	<ul style="list-style-type: none"> • Investiții în căile navigabile interne de transport conectate la serviciile de navigație de coastă. • Investiții în infrastructura portuară. • Investiții mai largi în TENT-T care să îmbunătățească conexiunile la suprafață între țările de la Marea Neagră și Europa.
mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Investiții conforme acțiunii de mediu și investiții în ferme sustenabile care să conducă la reducerea deversărilor în Marea Neagră. • Managementul zonelor costiere și a eroziunii costiere. • Restaurarea și conservarea biodiversității marine și a apelor interne în cadrul pescuitului sustenabil, acvaculturii și activităților de colectare de date și control • Promovarea pescuitului sustenabil și a activităților de acvacultură • monitorizare de mediu inclusiv monitorizarea eroziunii costiere.
dezvoltarea economică socială și a resurselor umane	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia de dezvoltare integrată pentru Delta Dunării

Aspecte de complementaritate cu Strategia de Creștere Albastră

Creștere Albastră: Relevanță la programarea ESI în România

Sectoarele economiei albastre	Relevanță	Zone de interes	Relevanță
Turism costier	Medie	Acvacultură	Crescută
Petrol și gaze offshore	Scăzută	Turism de coastă	Medie
Navigația în largul mării	Scăzută	Biothenologie marină	Medie
Navigația de coastă	Medie	Energia valurilor	Scăzută
Iahting și porturi de agrement	Medie	Extracția de pe fundul mării	Scăzută
Servicii de ferryboat de pasageri	Scăzută		
Croaziere turistice	Scăzută		
Pescuit	Crescută		
Transport pe căi navigabile interne	Crescută		
Protecția coastelor marine	Crescută		
Ferme eoliene offshore	Crescută		
Monitorizare și supraveghere	Crescută		
Biotehnologie albasră	Medium		
Desalinizare	Scăzută		
Extracție agregatelor	Scăzută		
Produse marine acvatice	Scăzută		
Extracția mineralelor marine	Scăzută		
Energia regenerabilă a valurilor	Scăzută		